

HUMBERTI

S. R. E. CARDINALIS

ADVERSUS SIMONIACOS

LIBRI TRES.

(Apud D. Martene, *Thesaurus Anecdot.*, tom. V, pag. 629, ex bibliotheca Laurentiana.)

ADMONITIO PRÆVIA.

Postquam simoniam cum ipso parente suo Simone Mago spirituali jaculo confodit princeps apostolorum, tam horrendi monstri ne nomen quidem apud Christianos audiri deberet. Verum ea est ejus malitia ut, quamvis nihil eo in Ecclesia perniciosius, nihil tamen in ea eo frequentius; adeo ut, cum ipsa natum, non nisi ea deficiente defecturum videatur. Verum, licet omni tempore prævaluerit, nec ullis unquam sanctorum doctorum prædicationibus aut scriptis, nullis episcoporum censuris, nullis conciliorum decretis conpesci potuerit, sæculo tamen undecimo adeo grassata est immanis illa pestis, ut pene universum orbem infecisse diceres. Tunc adversus eam insurrexerunt, auctoritate apostolica summi pontifices, Leo papa IX, Gregorius VII, Urbanus II; scriptis suis, Petrus Damiani et Humbertus cardinalis; factis ac miraculis, Petrus Ignitus et Joannes Gualbertus, omnes ordinis nostri, nec incasso sane labore.

Ut autem de Humberto cardinali, cujus libros tres adversus Simoniacos hic damus, aliquid dicamus. Is in Lotharingia natus, sub monachali habitu adhuc puer Hardulfo abbati oblatum in Mediano Tullensis diocesis monasterio, vix adolescentiæ annos attingit cum omnem vitæ religiosæ perfectionem est assecutus. Tunc humanioribus litteris informatus, brevi omni scientiarum genere imbutus, cum doctrinam cum pietate conjungeret artemque musicam apprime calleret, Brunonis Tullensis episcopi sanctissimi, qui ea delectabatur, amicitiam et gratiam adeo sibi devinxit ut factus summus pontifex, Leo nonus, Humbertum secum in Italiam duxerit, atque eo adjectore in præcipuis ac magis arduis Ecclesiæ negotiis usus sit. Quia in re, inquit cardinalis Baronius (*ad annum 1049*), « debuit plurimum Ecclesia Romana Leoni, qui tantum virum, otiosum fortasse in Lotharingia commorantem, his opportune temporibus in orbis theatrum pro universa Ecclesia catholica constituit laborantem. » Statim autem atque Romam pervenit Leo, Humbertum fecit archiepiscopum Siciliensem, nec multo post cardinalem creatum et episcopum Silvæ Candidæ propugnatorem habuit adversus Ecclesiæ hostes, legatumque misit Constantinopolim ad compescendum Græcorum schisma, adversus quos disputationem habuit de azymo et fermentato, quam jussu imperatoris Constantini Monomachi in scriptis reductam ex ms. Vaticano publici juris fecit Cæsar Baronius, cum responsione ejusdem ad objecta Nicetæ Pectorati. Cæterum Humbertum cardinalem ita commendat Lanfrancus, Cantuariensis archiepiscopus, in Commentario adversus Berengarium: « Humbertum virum fuisse religiosum, fide Christiana et sanctissimis operibus perseverantissime decoratum scientia divinarum ac sæcularium litterarum apprime eruditum testantur omnes qui, vel propria experientia eum noverunt, vel ab aliis qui ipsum experti sunt ejus cognitionem acceperunt. Hunc non de Burgundia, sed de Lotharingia S. Leo Romam traduxit, et ad prædicandum Siculis verbum Dei archiepiscopum ordinavit. Postea vero sancta Romana Ecclesia præsulem sibi cardinalem constituit. Quo in loco positus taliter vixit, taliter docuit, ut de fide vel doctrina ejus nec saltem sinistrae suspicionis fama aliquando exorta sit. Hujus rei testis est tota fere Latinitas quæ, pro excellentia apostolicæ sedis, cujus conciliis et consiliis semper aderat et præerat, eum ignorare non potuit. » Huic Lanfranci testimonio suffragantur Trithemius, et Bellarminus alique scriptores posteriores.

Porro, præter commemorata Humberti opuscula et alia edita ab erudito viro Henrico Canisio in tomo sexto antiquarum Lectionum, tres adversus Simoniacos conscripsit libros, in quibus legationis suæ Constantinopolitane mentionem facit. His conscribendis occasionem præbuisse videtur Spinosulus quidam qui Simoniacorum ordinationes approbabat, quas e contrario impugnabat Humbertus. Id saltem conjicimus ex his Humberti, lib. 1, cap. 7, verbis: « Unde, se quoque nolente, Spinosulus iste suæ perversæ intentionis initium, progressionem et finem, procedente disputatione, noscitur jam revelare, et, velut implicitus ericius, caput suum, et pedes caudamque, accedente aqua, cogitur explicare. Constat enim eum pertinaciter defendere ab hæreticis et specialiter a Simoniacis ordinatos, quia in catholica, sicut in superioribus abunde monstratur, semel acceptus ordo non iteratur. Laborat quoque variis, sed vanis argumentis astruere quod a Simoniacis, ut dicitur, ordinati sine penitentia et manus impositione debent in clero catholico haberi, et in eo permanere ut puta quibus nihil desit in nulla gratia. Nos vero sufficientibus sanctorum Patrum superius comprobavimus testimoniis Simoniacos hæreticos pejores esse pessimis Arianis, » etc. Quis autem sit ille Spinosulus, quem unicum his in libris nominatum impugnat, necdum rescire potui.

Tempus vero quo factum hunc edidit Humbertus, colligimus ex libro III, cap. 7, ubi in primis invehitur in Henricum Francorum regem quod Simoniacis plus æquo faveret, nec admonitus a reverentiæ memoriæ pontificibus Leone et Victore corrigi voluerit. Hinc colliges Humbertum ante annum millesimum sexagesimum, quo Henricus rex vivere desiit, et post pontificatum Leonis et Victoris, summorum pontificum, qui Stephanum X habuere successorem anno millesimo quinquagesimo septimo, scripsisse.

Porro hos libros ex Laurentiana bibliotheca eruit Mabillonius, mihi que elendos majoribus occupatus concessit noster Renatus Massuetus, laborum illius hæres et studiorum successor. Codex ex quo descripti sunt, auctoris ævo exaratus, adeo ut autographum ipsum censeri posse videatur cæteroquin optimu

delat.

INCIPIT PRÆFATIO HUMBERTI

CARDINALIS EPISCOPI SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIAE

In responsione sua contra Simoniacos.

Ne sibi sapiens videatur, respondere stulto cogi-
 mus qui, titulo frontis tractus, imo latratus sui,
 eraso, nomineque suppresso, impudenter persuadere
 conatur non separandum a vili pretiosum, nec ali-
 quid differre sanctum et profanum, mundum et
 immundum. Et quandoquidem inter lepram et le-
 pram lex divina nonnullam facit distantiam, hic
 prodigiosus tergiversator et dæmoniosus argumen-
 tator, velut alter Jovinianus et redivivus Stoicus,
 unam eandemque catholicis et hæreticis contendi-
 dit inesse et cooperari gratiam, nihilque referre
 utrum extra, an intra catholicam Ecclesiam conti-
 ingat fieri aut haberi quorumlibet sacramentorum
 Christi administrationem, cum intra vel extra eam
 indifferenter et æqualiter operari censeat Spiritus
 sancti plenitudinem, nec posse aliquid conferri ad
 catholicam reversis, nec auferri ab ipsa aversis.
 Quodlibet ergo sit acerrimus iste conjector, inimicus
 tamen Dei esse convincitur, etiamsi in aliquibus ejus
 videatur defensor, quia, secundum Apostolum, ha-
 bet quidem speciem pietatis; virtutem autem ejus
 abnegat (*II Tim. III, 5*), æstimans quæstum esse
 pietatem (*I Tim. VI, 5*). Qui, etsi quædam recte
 aliquando offerat, in eo tamen quod non recte dividit
 peccat, Cain a maledictione et sententia percellendus,
 et a facie terræ, videlicet catholicæ Ecclesiæ, proji-
 ciendus, siquidem ad suam et multorum pusillorum
 Christi perditionem, sanctas Scripturas, sanctorum-
 que Patrum rectas sententias contorquendo depravat,
 aliquas quidem decurtat, aliquas autem sua dicendo
 prolongat. Tandemque violenter intenso arcu para-
 vit sagittas suas in pharetra, ut sagittet in obscuro
 rectos corde (*Psal. X, 3*), et, quod adhuc est dete-
 rius, arrogantia scientiæ seu qualiscunque continen-
 tiæ suæ elatus et cæcatus, zelum quidem Dei, ut pu-
 tatur, habens, sed non secundum scientiam (*Rom. X,
 2*), se obsequium præstare Deo arbitratur (*Joan.
 XVI, 2*), si velut cancer pestiferis sermonibus ser-
 pendo inficiat, corrumpat, et a castitate, quæ est in
 Christo, simplicium fratrum sensus abscidat. Nempe,
 derelicto fonte aquæ vivæ, fodit sibi cisternas, cister-
 nas dissipatas, quæ continere non valent aquas (*Jer.
 II, 13*); nec curat de puteis quos foderant pueri
 Isaac (*Gen. XXVI, 15-22*) aquam vivam efferre, sed
 eis potius lutum inferre. Et velut mulier illa Prover-
 biorum garrula et vaga, quietis impatiens, stulta et
 clamosa, plenaque illecebris, nihil omnino sciens,
 nec valens in domo consistere pedibus, et per omnia
 veri panis inops, nunc foris, nunc in plateis, nunc
 juxta angulos insidians, nunc sedet in foribus domus

suæ super sellam in excelso urbis loco, ut vocet
 transeuntes per viam et pergentes itinere suo: Qui
 est parvulus declinet ad me. Et recordi locuta est:
 Aquæ furtivæ dulciores sunt, et panis absconditus
 suavior. Et ignorabant quod gigantes ibi sunt, et in
 profundis inferni convivæ ejus (*Prov. VII, 10-12;
 IX, 13-18*).

A cujus fornicariæ delubro, imo volutabro, parti-
 nacique procacitate et procaci pertinaciâ, nil est quò
 aptius et cautius nostros parvulos deterreamus et
 revocemus quam his in utero sanctificati Jeremiæ
 invocationibus seu increpationibus: « Nunc quid tibi
 vis in via Assyriorum, ut bibas aquam fluminis?
 quid tibi in via Ægypti ut bibas aquam turbidam? »
 (*Jer. II, 18*.) Et vasis electionis, beati Pauli, talibus
 dissuasionibus: « Non potestis mensæ Domini parti-
 cipes esse et mensæ dæmoniorum. Non potestis ca-
 licem Domini bibere, et calicem dæmoniorum (*I Cor.
 X, 20, 21*). » Et: « Nolite jugum ducere cum infide-
 libus. Quæ enim participatio justitiæ cum iniquitate?
 aut quæ societas luci ad tenebras? quæ autem con-
 ventio Christi ad Belial? aut quæ pars fideli cum in-
 fideli? Qui autem consensus templo Dei cum idolis?
 Vos enim estis templum Dei vivi, sicut dicit Deus:
 Quoniam inhabitabo in illis et inambulabo inter eos,
 et ero illorum Deus, et ipsi erunt mihi populus. Pro-
 pter quod exite de medio eorum, et separamini, dicit
 Dominus, et immundum ne tetigeritis, et ego reci-
 piam vos, et ero vobis in patrem, et vos eritis mihi
 in filios et filias, dicit Dominus omnipotens (*I Cor. VI,
 14-18*). » — Has igitur promissiones habentes, cha-
 rissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis
 et spiritus, perficientes sanctificationem in timore
 Dei (*II Cor. VII, 1*). » In quibus sane Apostoli verbis,
 etsi conjugium et copulam carnalem luce clarius mo-
 nemur separatum iri ab infidelibus, multo magis
 spirituales, nec immundum tangere, ut Deo nostro
 exhibeamus nosmetipsos gloriosam Ecclesiam, non
 habentem maculam aut rugam, aut aliquid ejusmodi
 (*Ephes. V, 27*); ut ipse in nobis inhabitet, et ipse
 nos recipiat, perficiens sanctificationem nostram.
 Porro infideles cum audis, non solum paganos intel-
 lige, sed et hæreticos, quos pejores paganis et beatus
 Hieronymus omnisque sanctorum doctorum chorus
 protestatur, quia in paganis spes est adhuc fidei;
 in hæreticis autem jam pugna discordiæ. Hæreticus
 autem est, qui a fide catholica dissentit, credens et
 defendens quod non est credendum, sive de Deo sive
 de creaturis ejus. Nec tamen quis continuo hæreticus
 habendus est, ubi quid contra fidem senserit; sed

ubi obstinate et irrationabiliter sensa sua vel opiniones defenderit. Et ideo mox devitandus, ut idem ait Apostolus : « Hæreticum hominem post unam et secundam correptionem vita. Subversus est enim qui ejusmodi est, et delinquit proprio judicio condemnatus (Tit. III, 10, 11). » Quod si cum tali abominatione et tam repentina animadversione damnandus et abjiciendus est hæreticus, defensor ejus quid meretur? Qui enim aliorum errorem defendit, multo est damnabilior et notabilior illis, quia non solum ipse errat, sed aliis offendicula erroris præparat et confirmat. Unde, quia magister erroris, non tantum hæreticus, sed hæresiarcha quoque qui ejusmodi est recte dicitur, utpote in errore primus.

Viderint itaque Simoniacorum utique discipulorum, vel sequacium Simonis Magi, scilicet primi post revelatam gratiam hæretici, pertinaciter defensores, quoto gradu, aut quo nomine habendi sint inter fideles. At nunc jam, Spiritus alme, veni, nostræque adjungere voci. Correptionem, et, si fieri potest, correctionem adhibe Simoniacæ vesaniæ in te verbum dicenti, et te blasphemanti, et per nie, tuum subjugale mutum, secundum omnipotentiam tuam, in hominis voce de cælo loquens, prohibe pseudoprophetarum insipientiam, qui volentes esse legis doctores, non intelligunt, neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant (I Tim. I, 7). Defende, o liberrime omnium Deus, et Domine coequalis per omnia, atque coæternæ Deo Patri et Filio, tuam singularem libertatem a sacrilegis negotiatoribus, a Simonis Samardaci pecuniosis hæredibus, ne contra sententiam magni Simonis Petri, in ipsis quoque Christianissimis primordiis datam, inducantur in tam perniciosum errorem parvuli et simplices tui, ut aliquatenus credant vel (quod tolerabilis putatur) æstiment, te summum et incomparabile Dei donum pecunia possideri (quod dictu etiam scelus est) tanquam servum emptitium, aut venale jumentum, servile mancipium. Et quorsum accidet illa nostra libertas, de qua et ipsi per te jam præsumimus in spem et gloriamur in libertate

A filiorum Dei, Apostolo prætonante : « Ubi Spiritus Domini, ibi libertas (II Cor. III, 17). » Et : « Quotquot Spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei (Rom. VIII, 14), » si ipse nummulariis et servis mammonæ servus additus es, et tu, columba, necessitate aut voluntate te ipsam laniandam milvis præbes? Quod si ad tam nequam servorum et pessimorum mercatorum nutum sanctificandis creaturis illaberis aut infunderis, dicendum est te, aut timore talium dominorum, velut offensis emptionis tuæ instrumentis et chartis, ad id violenter cogi, aut, certe concordissimum et unanmem perversis dominis effectum, amore et reverentia quadam pecuniæ delectabiliter trahi; et sic gratia jam non est gratia, quia non gratis accepta. Si ergo timore cogaris, omnipotentia tua et libertas perit, quia jam non spiras ubi et quando vis. Si autem amore traheris, jam non beati, sed miseri pauperes spiritu, quoniam tu pecuniæ pertinax sectator deprehenderis, quam contemni et dispergi sine aliqua futura retributione falso præcipis. Sed absit tale aliquid vel leviter suspicari de te, o inviolabilis et irreprehensibilis veritatis verax Spiritus, quem dedit nobis Deus fidei et spei pignus, ut pecuniæ pignore obligatus Simoniacis, non Dominus dominorum, sed jam tertio gradu inferius aut etiam millesimo servus pessimorum servorum pejoris domini, mammonæ scilicet, prædiceris. Unde jam nunc blasphemantium te, et indebitum sibi sacerdotium vindicare præsumantium dicta dictis refellamus obviis, prægrediente igne tuo et temerarios comburente, ac, demum igne eorum alieno huc illucque disperso, ænea thuribula, ut puta mortibus peccatorum sanctificata, in lamina producantur et altari Domini affigantur, quatenus ex ipsorum sermonibus, vocalibus quidem sed obscuris, cloquia Domini casta quasi argentum et aurum, ex comparatione ejus, notiora fiant, clariusque et evidentius innotescant. « Oportet enim hæreses esse, ait Apostolus, ut probati manifesti fiant in vobis (I Cor. XI, 19). »

INCIPIUNT CAPITULA

In librum Humoerti cardinalis episcopi sanctæ Romanæ ecclesiæ in responsione sua contra Simoniacos.

I. <i>Invectio adversus corruptorem arguens eum mendacii.</i> II. <i>De pseudoepiscopis, quos notat decretale capitulum Leonis papæ.</i> III. <i>Quod Simoniaci pejores Arianis et ipso suo magistro Simone sint.</i> IV. <i>Ira Spiritus sancti in Simonem et comparatio ejus et suorum sequacium, et quid accipiant.</i> V. <i>Quod capitulum illud sancti Leonis non de hæreticis, sed catholicis sit intelligendum.</i>	VI. <i>De differentia pseudoepiscoporum et ordinationibus eorum.</i> VII. <i>De capitulo sancti Gregorii prohibenti reordinari; ubi etiam concedit Simoniacos saltem Arianis æquiparari.</i> VIII. <i>De canonibus apostolorum et secunda manus impositione.</i> IX. <i>Qualiter baptisma hæreticorum permittatur, et quid sit permissio.</i>

- X. *De imperfectione baptismatis hæreticorum sententiæ sanctorum Patrum.*
 XI. *Ubi sanctorum Patrum sententiæ promuntur, in quibus sint hæretici vitandi.*
 XII. *De ordinationibus hæreticorum, juxta beatum Innocentium.*
 XIII. *Unde supra, secundum beatum Gregorium.*
 XIV. *Recapitulatio superiorum sententiarum beati Gregorii contra falsos argumentatores.*
 XV. *De propriis et impropriis dictionibus, et vanitate Simoniacorum.*
 XVI. *Sententia sancti Ambrosii de ordinationibus Simoniacorum.*
 XVII. *Recapitulatio unde supra. Deinde beati Augustini sententia.]*
 XVIII. *De mercantibus ecclesiasticam dignitatem sanctorum Patrum sententiæ.*
 XIX. *Repulsio eorum qui dicunt Simoniacos gratiam habere a qua deponantur.*
 XX. *Quod Simoniaci sine fide sint, quodque sibi consentientes fide privent.*
 XXI. *Repulsio eorum qui dicunt haberi et juste posse dari Spiritum sanctum ab eo qui injuste accipit. Expliciuut capitula libri primi Antisimoniaci.*

INCIPIT LIBELLUS PRIMUS

Contra hæreticos et maxime Simoniacos, instar dialogi sub nomine Corruptoris et Correptoris, editus à Humberto, sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinali episcopo.

CAPUT PRIMUM.

CORREPTOR. In ipso controversiæ suæ vestibulo, præfixis aliquot ad defensionem sui suorumque capitulis, quasi quibusdam muscipulis aptatis aut casibus ad illaqueandum incautos prætensis, subversus subversor atque seductus seductor, tandem violentus ab insidiarum cuniculis emergit, atque in hæc argumenta ad suffocandum irretitos repente erumpit :

CORRUPTOR. « His ergo relectis capitulis, o justitiæ dilectores, liquidius audistis quod a pseudoepiscopis ordinatio facta posset rata consistere. »

CORREPTOR. Venelicorum est mortiferi poculi ora aliquantulo melle imbuere, ut prægustata dulcedo incunctanter faciat absorberi quidquid superest lethale. Quod iste calumniator fecisse arguitur, ubi, ordiens tendiculas capitulorum, quæ quaquaversum emen licando et suæ disputationis foribus præfigendo corruerat, inest.

CORRUPTOR. « Abhinc præclara sequuntur testimonia, quibus papæ Formosi ordinatio rata et legitima esse monstratur. »

CORREPTOR. Hanc sententiam suam, ut ei maximum conciliaret favorem, et omnibus efficeret reverendam vel ex maxime et primo synodi auctoritate, falso prætitulavit ex concilio Nicæno.

In qua utique præsumptione qualis habetur in subsequentibus innotuit, qui ipsam suæ narrationis januam mendacio, quin potius sacrilegio, polluit. Neque enim capitulum illud primum, aut versiculus in toto Nicæno vel in aliquo post ipsum concilio invenitur; nec de papæ Formosi ordinatione, utrum rata an irrita habenda sit, quidquam in Nicæno, vel in aliquo post ipsum concilio tractatur, aut monstratur, cum etiam vel leviter tale quid suspicari infinitæ stultitiæ reputetur. Nam inter Nicænam synodum et papam Formosum quingenti et amplius anni inveniuntur ut puta inter maximum Constantinum et Imperatorem Arnulfum, cujus adjutorio Formosus Romanum prævaluit retinere pontificatum. Porro Ar-

Bulfus a Carolo Magno imperatore computatur sextus, aut septimus. Quod si capitulum illud idcirco ex concilio Nicæno putavit prætitulandum, quia aliquot capitula eorum quæ subjunxit, ex illo concilio sint; vel admonitus cognoscat nullum inibi se subjectisse præter solum de Catharis capitulum. Hinc ergo apparet quantus sit calumniator qui, victus errore, mentiendo quoque contra maximum et omni mundo notissimum venerabileque concilium, impudenter laborat apparere victor. Sed jam dicta illius eventilando discernantur.

CAPUT II.

Præmisso Leonis papæ beati et magni doctoris capitulo, errore suum corroborare conatur ex eo, quasi de Simoniacis aut certe de aliis hæreticis aliquis illic ei fuerit sermo, et non potius de catholicis, si quos forte præpositi Ecclesiæ ignorantia, seu præsumptione, vel necessitate non secum sublimitatem canonum consecrant, aut consecrarint aliquando. Fieri enim potuit, et poterit, ut aut unum, vel duo, aut simul hæc tria capitula consecratis desint, id est, ut nec a clericis sint electi, nec a plebibus expetiti, nec a provincialibus episcopis cum metropolitani judicio consecrati; quibus tamen consecratio non deest, quia sine pecuniaria venalitate facta est quamvis ex tribus supradictis capitulis vaga et instabilis fluctuet et aberret. Alioquin, si nulla in eis esset episcopi consecratio, nulla eorum omnino esset ordinatio, quamvis clericos in Ecclesiis, quæ ad proprios episcopos pertinebant, consuetudo præsentium, ut ita dicatur, ordinarerent. Neque enim quælibet Ecclesia, nec quodlibet judicium eidem præsentium potuit aut poterit aliquando efficere ut aliquis possit alicui dare quod comprobatur ipse nullo modo habere, consecrationem ratam aliis ministrare oratione sua et operatione quam sibi ipsi nullatenus potuit accipere, aut in se habere. Nonne laudabilior in hoc ordinatio laici catholici haberetur quam cujuslibet hæretici episcopi,

si solo iudicio episcoporum ecclesiis præsidentium A posset dare quam quod non habet? Nam laicus noster, si necessitas postulat, in remissione peccatorum per Spiritum sanctum baptizat, quod hæreticus quilibet etiamsi episcopus dicatur, nulli aliquando præstat. Quod ipse beatus Leo, in aliis Decretalibus suis, sic profitetur ut ipsum quoque baptisma ab hæreticis in nomine sanctæ Trinitatis datum, formam tantum baptismi sine sanctificationis virtute habere protestet. « Illi, inquit, qui baptismum ab hæreticis acceperunt, cum baptizati ante non fuissent sola sancti Spiritus invocatione, per impositionem manuum, confirmandi sunt, quia formam tantum baptismi, sine sanctificationis virtute, sumpserunt. » Et hanc regulam, ut scitis, servandam in omnibus Ecclesiis prædicamus, ut lavacrum semel B initum nulla iteratione violetur, dicente Apostolo : « Unus Deus, una fides, unum baptisma (Ephes. iv, 5), » cujus ablutio nulla iteratione temeranda est, sed, ut diximus sola sanctificatio sancti Spiritus invocanda est, ut quod ab hæreticis nemo accipit a catholicis sacerdotibus consequatur.

Liquet ergo, ex his beatissimi Leonis dictis, baptismi hæreticorum formam tantum vel speciem veri baptismatis habere, et lavacrum sive abluionem corporibus solummodo, non etiam animabus, præstare, quia sine sanctificationis virtute aut sancti Spiritus sanctificatione datur et accipitur; quod utique ab hæreticis nemo accipit vel consequitur. Si autem baptismum Domini Jesu, secundum Baptistæ C sit testimonium in Spiritu sancto, sit et egit ut omnium remissio peccatorum ex illo valeat fieri, et vetus homo noster renovari, apparet baptismi hæreticorum, quia sine sancti Spiritus sanctificatione constat, nullam peccati remissionem, nullam veteris hominis renovationem, sed solam visibilem abluionem operari. Quod certe non propter aliquam sanctitatem sui vel reverentiam catholici non iterare consenserunt, sed scandalum contentiosæ et ineptæ multitudinis prudenter devitantes, ut quocumque modo Christo plures reducerent, lavacrum eorum ex meliori utique parte imperfectum permiserunt esse ratum; sic tamen ut a catholicis sacerdotibus, per manuum impositionem et sancti Spiritus invocationem, accipiant quam nullam hactenus habebant D sanctificationem in peccatorum, emundationem atque vetustatis innovationem. Et ut manifestius animalvertamus quantæ imperfectionis judicentur vel habeantur, etiam post istam receptionem suam universali canone præfixum est ut nemo talium promoveatur ad catholicorum clerum; et si de clero, qui apud hæreticos putatur existit, laica tantum communionæ contentus sit, exceptis Catharis, quos solos sancta Nicæna synodus in clero suo inventos in catholica esse permittit, nec tamen sine manus impositione, quamvis magnæ et mirabilis sint conscientia, nec in aliquo devenit a catholica fidei confessione et apostolicæ Ecclesiæ unitate, nec in sola criminorum, quam devitant exceptione et com-

munionem, licet eos jugiter admoneant facere fructus dignos pœnitentiæ, et solam indulgentiam quærere et exspectare.

CAPUT III.

Si ergo Cathari pro hoc minimo errore, imo pro hac nimium severa et minus discreta sententia sua, computati sunt hæretici, cum in nullo alio dissentiant a veritate catholicæ fidei, nec sine manus impositione possent ad clerum catholicum admitti; potestne aut poterit majorum et pejorum hæreticorum ordinatio, aut, ut dicitur, consecratio rata haberi, quam revertentes Cathari sine manus impositione non possunt adipisci, vel retinere sibi, et, ut expressius dicam, a Simoniaco ordinationes et consecrationes præsumptæ sine aliqua consideratione et retractatione in catholicam Ecclesiam suscipiuntur, quos pejores Arianis septima et universalis synodus in epistola patriarchæ Tarasii ad Adrianum papam indubitanter diffinivit? Denique Ariani quanquam in hoc maxime errent quod Filium minorem Patre et creaturam esse asserunt, Spiritum quoque sanctum minorem Patre et Filio, atque creaturam; dum tamen utrumque dicunt, neutrumque eorum ulli omnino creaturæ, nisi Domino Patri, Creatori visibilium omnium et invisibilium, subijcere contendunt. At Simoniaci, minime contenti tanto Arianorum sacrilegio, omnipotentem Spiritum sanctum non tantum minorem Patre et Filio, seu subjectum soli Patri et Filio, sed etiam semetipsis inferiorem, atque sibimetipsis subditum, tanquam quodlibet venale et vile mancipium credunt, ut, velit nolit, obediat voluntatibus et vocibus eorum, atque funiculis pecuniæ attractus aut velut aureis eorum catenis alligatus, plenitudine suæ sanctificationis, et gratiæ sacrilegis ipsorum officii, et execrandis consecrationibus administret, eorumque venalitati seu operationi cooperetur. Quod ut ad momentum æstimare, intolerabilis est et forte irremissibilis blasphemia, quia in Spiritum est peccare aut certe verbum in eum dicere. Quia sola æstimatione Simon ille, sectæ eorum primus auctor et signifer a quo et ipsi agnominantur, irrecuperabiliter damnatus est. Qui utique quoquo modo posset excusari vel religionis novitate, vel ignorantia sub tanta Spiritus sancti evidentia, qua scilicet delectatus aut obstupefactus, tanquam adhuc rudis in baptismo, et novitius in fidei notitia, repente vel ut strenuus et impatiens morarum discipulus, tam inæstimabile donum scientiæ ab efficacibus magistris æstimavit etiam cum summa pecuniæ expetendum sibi et accipiendum. Sed inexcusabilis exstitit beatis apostolis Petro et Joanni, adeo ut ille mitissimus Petrus, et Bar Jonæ, idem filius columbæ simplicissimus, et innocentissimus nulla mansuetudine reservata, nulla, ut rudibus asolet fieri, modesta increpatione præmissa, nulla satisfactione requisita, nulla emendatione exspectata, nulla admonitione ut deinceps tale quid attentare caveret adhibita, in miserrimum illum tanto zelo exarsit, tanta asperitate infremuit ut non ser-

vato iudicii ordine, prius data sententia irrevocabili reum anathemate ferret dicens: « Pecunia tua tecum sit in perditionem (Act. viii, 20); » deinde omnem causam tantæ, et tam repentinæ damnationis innotesceret subjungens: « Quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri (Ibid.). » Mox qualem-cunque spiritualis gratiæ portionem existimationi ejus denegans dicit: « Non est tibi pars neque sors sermone isto (Ibid., 21), » scilicet in dono isto. Ac demum sic ejus nequitiam et cordis pravitatem execratus, vehementer redarguit: « Cor enim tuum non est rectum coram Domino; in felle enim amaritudinis, et obligatione iniquitatis video te esse (Ibid., 21, 25). » Tandemque ad pœnitentiam provocatum, incertum et dubium ex tanta blasphemiæ remissione effecit, dicens: « Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua, et roga Dominum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui (Ibid., 22). » In qua utique B. Petri ultima in Simonem sententia, nihil nisi cogitatio cordis redarguitur, sicut et in prima existimatio tantum condemnatur.

CAPUT IV.

Itaque luce clarius est omnibus sacri capitis, Petrum, nimix patientiæ et rusticantiæ simplicitatis virum, nequaquam suo instinctu et humana passione seu perturbatione commotum, tam repentinam tamque districtam dictasse sententiam, sed ipsum Spiritum sanctum in Petro quasi in templo suo habitantem tantam non tulisse injuriam, blasphemiam et contumeliam, penitusque indignatum, cujus jam iræ nemo resistere potest, atque, ut in Genesi metaphorice legitur, tactum dolore cordis intrinsecus (Gen. vi, 6), et præcaventem in futuro animadversione detestabili et terribili contra avaritiam Magi, et sectatorum ejus impudentem et sua quærentem præsumptionem, venerabilis Petri defendisse, et vindicasse gratiæ suæ libertatem, quia putabatur pecunia posse redigi in servitutem. Porro vesanus ille, tanto tonitru fulmineque verborum perterritus, apostolorum intercessione a se tantam Dei indignationem amoveri quæsit, dicens: « Rogate vos Dominum pro me, ut nihil veniat super me eorum quæ dixistis (Act. viii, 24). » Quod tamen nullum super hoc ab eis meruit, nec tunc nec postea responsum, ut posteri discerent quam enorme incurrisset præcipitium, cui nec ipsi sancti apostoli præsumperunt porrigere suæ intercessionis manum, justius arbitrati enim a sua communione abscessum irrevocabilem iræ Domini relinquendum, quia inexpiable animadvertentibus ejus piaculum. Quod si, ut Chrysostomus ait, « ruina præcedentium admonitio debet esse sequentium, » considerare debemus secundum quod idem doctor subjungit, quia « si frequenter ceciderimus in ipsam, magis veniam merentur illi qui primi ceciderunt quam nos qui secundi. » Unde, rogo, tandem expurgiscantur Simoniaci, et eorum intimi cubicularii atque fidi pelissequi, ut, videntes quantum ruinam incurrerit, ad quantumcunque præcipitium devolutus sit auctor

A ipsorum primus recogitent, et vel sero agnoscant ubi jaceant, et quod jam non secundi ab ipso, sed multo plusquam millesimi in Ecclesia subsistant, credere ausi se per pecuniam sacerdotes vel aliud quodlibet ecclesiastici ordinis posse fieri, aut promereri, seu dare alicui gratis vel pretio; quod constat ipsos nullo modo potuisse per pecuniam adipisci, protestante principe apostolorum principi ipsorum Simoni: « Non est pars tibi, neque sors in sermone isto (Act. viii, 21). » In qua utique præsumptione venialior est error Magi, qui tantum æstimavit donum Domini pecunia posse possideri, quam istorum qui crepant et confidunt, insuper et dicunt se illud nihilominus pecunia accepisse possidere, et cuilibet dare. Nam si hoc non crederent B episcopos se per pecuniam non potuisse fieri, nobiscum et ipsi prædicarent, et officium non suum usurpare cessarent, perditionisque suæ damnationem potius quam aliquam episcopalis ministerii ordinationem, seu consecrationem aliis non communicarent. Si autem credunt, manifeste hæretici sunt, peiores illo qui hoc prius existimavit vel cogitavit tantum. Si vero non credunt, cur officium alienum præsumunt, et quod sibi non habent nec in ministerio concedere se aliis non posse, cur non recognoscunt?

Et in hoc quoque manifeste hæretici sunt et desperant, aut certè in spem blasphemias quotidianas primæ suæ in Spiritum sanctum blasphemix maledicti adjungunt, peiores illo suo magistro qui, post repulsionem suam, nec se accepisse vel habere donum Domini, sanctum videlicet Spiritum, credidit, nec cuiquam manus propter hoc imposuit, cum ille hanc tantum potestatem quævisset ab apostolis, ut cuiquam manus imponeret, acciperet Spiritum sanctum. Malus ille, quia ad hoc obtulit pecuniam; peiores isti, quia non solum offerunt, sed etiam pertinaciter conferunt. Malus ille, quia, nondum a conversione sua dimidio anno expleto, in hoc sacrilegium semel evasit; quanto peiores isti, quia, ab utero carnalis matris, fide Christi suscepta, a pueritia usque ad senium nihil aliud cogitare aut agere appetunt? Sceleratus ille, quia nec correptus aut admonitus pœnitendo resipuit; multo sceleratiores isti, quia incorrigibiles et impœnitentes effecti, nullaque increpatione vel admonitione compuncti, alienum officium vel locum, quem sibi præsumperunt non relinquunt, nec jugi se pœnitentiæ subducunt, si forte remittatur eis aliquando quod secum multos perdiderunt, atque damnationis suæ contagio Ecclesiam Christi infecturunt. Nequam ille, quia, vix dum anno altero a passione Domini incepto, hujusmodi aggressus est facinus, nullius propter hoc reprobati exemplo deterritus; multo tamen nequiores isti, quia post mille et amplius a condemnatione, et reprobatione ipsius Magi annos, exemplis innumerabilium damnatorum quasi audaciores effecti, non desunt tantum crimina aggredi, et plus ipso magistro suo in ea culpa perseverando transgredi contraque manifestam Ver-

tatis, quæ Christus est, sententiam credentes, docentes et facientes, Spiritum sanctum non gratis se accepisse, aut dare confidunt, ipsa Veritate protestante, «*Gratis accepistis, gratis date* (*Matth. x, 8*).» Illic ergo patet quia nequaquam Spiritum veritatis accipiunt qui non gratis accipere quærunt. Quid ergo tandem accipiunt? spiritum utique mendacii, quem sine dubio dant sive non gratis sive gratis cuique manus imponunt; neque enim aliud quam quod acceperunt dare possunt, quia neque de tribulis ficus, neque de rubo vindemiatur aliquando uva. Denique gratia, nisi gratis accipiatur, gratia non est, nec dici recte potest. Simoniaci autem non gratis accipiunt quod accipiunt. Igitur gratiam quæ maxime in ecclesiasticis ordinibus operatur non accipiunt, si autem non accipiunt, nec habent; si non habent, nec gratis; neque non gratis cuiquam dare possunt quod non habent. Quid ergo dant? profecto quod habent. Quid autem habent? spiritum utique mendacii. Quomodo hoc probamus? Quia si Spiritus veritatis, testante ipsa Veritate de qua procedit, gratis accipitur, qui non gratis accipitur procul dubio spiritus mendacii esse convincitur.

CAPUT V.

Sed hinc jam ad discussionem propositi capituli revertamur, et beatum Leonem, illic pseudoepiscopos commemorantem, non contra Simoniacos seu quoscunque alios hæreticos, sed contra quosdam catholicos cum illius modi regulas præfixisse demonstremus. Et de Simoniacis quidem, seu aliis quibuscunque hæreticis non eum ibi locutum sufficienter est superius demonstratum, nunc autem quod de pseudoepiscopis, tamen catholicis, loquatur est demonstrandum. Quicumque consecratur episcopus secundum decretales sanctorum regulas, prius est a clero eligendus, deinde a plebe expectendus, tandemque a comprovincia libus episcopis cum metropolitani iudicio consecrandus. Neque enim aliter certus et fundatus, vel verus episcopus dici vel haberi poterit, nisi certum clerum et populum quibus præsit habuerit, et a comprovincialibus suis auctoritate metropolitani, ad quem vice apostolicæ sedis cura ipsius provincie pertinet consecrandus fuerit; nec certus, nec fundatus, nec verus, sed pseudoepiscopus dicendus est et habendus, nec inter canonicè plantatos vel factos episcopos computandus; quia, cum episcopus dicatur *superintendens*, aut *superinspiciens*, cui clero aut cui populo hic talis superintendit, qui nullius cleri, nulliusque populi quibus superintendat electionem habuit, insuper et metropolitani atque comprovincialium auctoritate caruit? Quod autem in proposito subsequitur capitulo: «*Unde cum sæpe quæstio de male accepto honore nascatur, quis ambigat nequaquam istis tribuendum quod docetur non fuisse collatum,*» ita est intelligendum, honorem quidem episcopalem, scilicet consecrationem, acceptum, sed male, non quia per pecuniam vel a Simoniacis, taliter enim nulla prævenire posset aut haberi con-

secratio, sicut supra satis ostenditur, sed quia sine clero et plebe, et metropolitani auctoritate, et ideo non esse dubitandum huiusmodi episcopos indignos, quibus tribuatur quod docetur non fuisse dum consecrarentur collatum, certa scilicet propriaque parochia, et certos propriosque clericos ordinandi auctoritas, aut quemadmodum de presbyteris sine nomine titularum ordinatis in Africano concilio legitur, nusquam ministrent aut ordinent, ad injuriam eorum qui tales non canonicè ordinaverunt. Ubi tamen et in quibus, et per quos, et qualiter ordinatio talium possit stare, in ipso capitulo subjungens curavit demonstrare. Si qui autem clerici ab istis pseudoepiscopis in Ecclesiis ordinati sunt, quæ ad proprios episcopos pertinebant, et ordinatio eorum consueto iudicio præsentium facta est, potest rata haberi, ita ut ipsis Ecclesiis perseverent. Aliter autem vana habenda est ordinatio, quæ nec loco fundata est nec auctoritate munita. Patet ergo quia, si clericos quorumcumque episcoporum proprias Ecclesias habentium, iudicio eorum et consensu ordinaverint, rata ordinatio haberi possit, ita ut permaneant clerici ab eis ordinati in suorum episcoporum Ecclesiis, quia istis non sunt quas dent a se ordinati. Ita enim consecratio eorum hactenus instabilis munitur auctoritate cæterorum episcoporum, fundatur loco, in Ecclesiis scilicet eorum.

CAPUT VI.

Hinc ne quis perverse contendat huiusmodi pseudoepiscopos non posse aliquando ratas facere ordinationes, quomodo nec Simoniacos seu quoslibet alios hæreticos; aut certe Simoniacos seu quoslibet alios hæreticos ratas ordinationes facere posse, quomodo et istos; atque uno modo habendos istos et illos, ut puta, quoniam pseudoepiscopi dicuntur isti sicuti et illi, scilicet falsi episcopi, animadvertat, quisquis ille est, falsum non semper uniformiter dici, sed aliquando ex parte, aliquando ex toto, quod hoc quotidiano facillime comprobatur exemplo. Dicitur equidem nummus falsus, qui tamen aliter se habet visus a vigilantibus, aliter a dormientibus. Nam illi, aut in caragmate, aut in materie, aut certe tantum in pondere fallit, iste autem in cunctis, quia nec exstitit, nec existit, nec existet, sed ex toto se falsum est, et nihil. Unum quidem etsi humana præsumptio maximo aut minimo sui tenore fraudat, tamen vel parum aut plurimum eidem dat. Alterum diabolica illusio totius probitatis vacuum fingit, nilque illi præter solam deceptionem attribuit. Jure ergo ex catholicis pseudoepiscopus falso quidem nummo comparatur; sed quem humana ars, etsi in aliquibus imperfectum, in aliquibus tamen perfectum format. Porro ex hæreticis pseudoepiscopus falso itidem nummo juro assimilatur sed quem diabolica ars in se toto nihil existentem, in sola tamen illusionem perfectum format. At noster nummus, quamvis falsus, alicujus tamen pretii erit, quantacunque falsitatis fuerit. Nam si reprobatur ex pondere, probabitur ex mate-

rie, et ex caragmate; aut si non ex duobus simul, ex uno tamen horum trium aliquo modo approbabitur. Ita et noster pseudoepiscopus quantumcunque minus justitiæ in se habeat, tamen probatur apud Deum et homines sanæ mentis, aut ex fidei vel vitæ suæ sinceritate, aut ex sola consecratione, quamvis reprobetur ex electione stertentium. At falsus nummus, quantæcunque perfectionis appareat, nil est, nullius est pretii aut momenti in quamlibet parte sui exstat; quem vel credere nummum esse, fuisse, vel fore, perniciosum est mendacium. Ita et hæreticorum pseudoepiscopus, quantæcunque continentia, vel sanctitatis, si dici debet, videatur, apud Deum tamen et homines pervigilis cordis nihil computatur, quia quidquid sine fide est, peccatum est. Quem quod hactenus credere episcopum non tantummodo peccatum, sed immane quoque est sacrilegium, hinc ad nostræ assertionis affirmationem, libet huic opusculo aliquorum inserere commemorationem, qui nec a clero fuere electi, nec a plebibus expetiti, nec metropolitani iudicio a provincialibus episcopis consecrati, et tamen ex sola consecratione tantæ auctoritatis, sanctitatis, et utilitatis inventi sunt in Ecclesia Christi ut nemo nisi sacrilegus præsumat eos pseudoepiscopos in aliquo profiteri. Et primo quidem beatissimos apostolos universalis Ecclesiæ fundatores et principes in hoc commemoramus, nisi iustissimum arbitraremur leges et naturas necessario tacere, ubi benedictionem, gratiam et gloriam dedit legislator et naturam Dominus.

Unde tanta taliumque ordinationum debita cum reverentia salutata prætermittentes, nec non et illa quam ipsi beati apostoli exemplo Domini et magistri sui Asiam, Europam, et Africam episcopis hujusmodi illustrarunt, maximeque Petrus, qui suam Italiam, et cunctas Gallias directis prædicatoribus taliter a se ordinatis post Christum currere fecit, ex posteris eorum longo post tempore duos tantum commemorandos arbitramur, qui jam promulgatis inde sacris canonibus taliter ordinati noscuntur, sicut in Historia Tripartita legitur. Perigenes in Petris ordinatus episcopus, et quoniam cives eum suscipere noluerunt, Romanæ civitatis episcopus jussit eum inthronizari in Corintho metropoli, defuncto ejus episcopo, eique, donec advixit, Ecclesiæ præfuit. Sisinnius quoque Constantinopolitanus aulistes Proclum in Cituco consecravit, qui antequam proficisceretur Cizicum, cives procedentes Dalmatium monachum episcopum sibi met ordinaverunt. Mansit ergo Proclus non habens Ecclesiam propriam, qui tamen in doctrina Ecclesiarum Constantinopoleos valde florebat; postea in Constantinopolitana sede inthronizatus. Apparet ergo neutrum a clero vel populo fuisse electum, quos non receptos est manifestum. Superius etiam eadem Historia mentionem faciens secundi universalis concilii, scilicet Constantinopolitani, dicit: Firmaverunt rursus Patres Nicænam fidem et patriarchas constituerunt, distribuentes provincias,

ut episcopi uniuscujusque diocesis ad Ecclesias non irent extraneas. Hoc enim primitus propter persecutionis tempus indifferenter agebatur, siquidem pro taliter ordinatis talem regulam alia synodus proposuit: « Si quis episcopus ordinatus ad parochiam, in qua ordinatus est, mini ne proficiscitur, non sua culpa, sed, sive populo respuente, aut propter aliquamlibet aliam causam, non necessitate factam, hunc honorem ministerioque participari tantum, nec eum misceri rebus Ecclesiæ, in qua collectam celebrat Ecclesiæ, sed sustinere quod provinciæ synodus suo iudicio terminaverit. » Hinc ergo perpendatur nostros catholicos olim et postea sine tribus illis capitulis consecrationem ratam obtinisse; hæreticos vero omnes, et nominatim Simoniacos, nullam omnino nec tunc, nec postea, etiamsi illis tria illa adsint capitula, videlicet electio cleri, exostulatio populi, iudiciumque metropolitani, quia infidelibus nihil munditiæ vel gratiæ potest adherere, donec corda eorum fide mundentur. Hæc tamen dicendo, ita sanctorum Patrum nostrorum ordinationem veneramus, ex necessitate temporis et eorum maxima auctoritate, ut posteris nostris et nobis ipsis per omnia contestemur ecclesiasticas regulas observatum iri, quia antiquos excusat necessitas et sua libertas; modernos autem accusat sola sua voluntas, et temeritas.

CAPUT VII.

CORRUPTOR. Audistis etiam quia, sicut de quo quisquam baptizari non debet, ita nec denuo in eodem ordine consecrari potest.

CORREPTOR. Quis dicit aut sentit denno aliquem in eodem ordine consecrari posse? Absit nobis sic sapere! Inter alia equidem quæ super hoc a sanctis Patribus accepimus, etiam beati papæ Gregorii capitulum propositum debita veneratione suscepimus. Sicut enim ipse ibidem testatur, merito iudicatus est qui tale aliquid facere fuit ausus, videlicet quia Probum prius lapsam ab officio deposuit et penitentia supposuit; qua expleta, eundem rursus in eodem ordine, quasi presbyter nunquam fuisset, consecravit. Quod utique nullo modo fuit aut est agendum, sed si depositus quisque injuste postea innocens reperitur, sicut concilium Toletanum statuit, episcopo virga et annulus, presbytero planeta et orarium dantur, et sic, per cæteros ordines, unicuique quod ablatum fuit, cum deponeretur. Inventus autem in aliquo excessu leviori, privata poenitentia satisfactio ita iungitur ut tamen non deponatur, sed omnino eis ordo quem habent conservetur, quemadmodum ipse beatus Gregorius in fine præsentis capituli sensisse cognoscitur; quod hic subtraxisse comprobatur vafer ille et impurus, quia sensit evidenter obsistere suis cavillationibus. Si quis, inquit, in levi forsitan culpa a sacerdotio venit, poenitentia indici debet, et tamen ordo servari. Nam pro criminalibus, juste depositus, aut non, aut vix invenitur quis licite restitutus. Quod si injuste depositus, restituitur, quemadmodum ex concilio To-

tano supra dicitur; juste autem depositus nusquam et nunquam licite restituitur. Inventus autem in minus gravibus excessibus, non quidem deponitur, sed eidem sua ordine reservato aliquandiu ab ipso suspenditur. Quis tandem denuo a catholicis consecratus arguitur? siquidem, exceptis irreprehensibilis vite clericis, amplius his tribus supradictis generibus in catholica non reperiuntur. Aut enim juste depositi erunt, aut injuste, aut certe non depositi; et si in levioribus culpis inventi jam quicunque plus his sunt, extra catholicam Ecclesiam procul dubio sunt. Sunt enim hæretici aut episcopi, aut presbyteri, seu diaconi, vel cujuscunque alterius gradus clerici dicti.

Unde se quoque nolente, Spinosulus (14) iste suæ perversæ intentionis initium, progressionem et finem, procedente disputatione, noscitur jam revelare, et velut implicitus ericius caput suum, et pedes caudamque, accedente aqua, cogitur explicare. Constat enim eum pertinaciter defendere ab hæreticis et specialiter a Simoniacis ordinatos, quia in catholica, sicut in superioribus abunde monstratur, semel acceptus ordo non iteratur. Laborat quoque variis, sed vanis argumentis astruere quod a Simoniacis ordinati sine pœnitentia et manus impositione debent in clero catholico haberi, et in eo permanere, ut puta quibus nihil desit in nulla gratia. Nos vero sufficientibus sanctorum Patrum superius comprobavimus testimoniis Simoniacos hæreticos pejores esse pessimis Arianis. Et si adhuc dubitatur an Simoniaci sint habendi hæretici, revolvantur catholicorum Patrum de diversis hæresibus libri, SS. Epiphani, Philastrii, Augustini, cæterorumque qui inde sunt scribere conati, et in omnibus deprehenduntur Simoniaci, qui et Simoniaci in Catalogo hæreseon primum, quorum auctor Simon, si damnari ut manifestus hæreticus meruit, quia æstimavit vel cogitavit Spiritum sanctum pecunia se posse mercatum iri, et quibus vellet largiri; videant ipsi quid mereantur quia certissime credunt se episcopos, pecunia intercedente, posse vel potuisse fieri, et consecrationes vel ordinationes ecclesiasticas cuiquam impertiri. Nisi enim hoc se posse crederent, a tanta præsumptione se suspenderent. Ex qua certe sua æstimatione, si Simon ille pessimis Arianis peior evidenter prædicatur, quoniam sibi Spiritum sanctum subijcere quæsit, Simoniaci ejus, quoniam omnino tantum nefas credunt, quibus jam pejores erunt? Neque enim pejores Arianis in hæreseon Catalogo dignoscuntur. Palam ergo Simoniacos, sicut tempore ita et errore, reliquis hæreticis priores esse. Verum, ne supra modum prægravari se a nobis causent, pares eos Arianis tandem concedimus, quamvis auctorem eorum Simonem Arianis perversiorem præmonstraverimus quo utique perversiores

A isti ejus discipuli probantur. Qua certe parilitate concussa, necesse erit Simoniacos cum sibi paribus Arianis parem etiam contra se a catholicis expectare sententiam. Itaque jam non nostris, sed antiquissimorum, et per omnia catholicorum et orthodoxorum Patrum impetantur spiculis et obruantur sententiis, ut, secundum Salomonis elogia, qui se divites affectant, nihil se, nisi extremam inopiam, habere (*Prov. xi, 22*); vel sero erubescant, sive, juxta Dei atque Patris ejus attestationem, ubi evigilaverint a somno suo omnes viri divitiarum, nihil in manibus suis, id est ordinationibus inveniantur (*Psal. lxxv, 6*). Primo tamen hic calumniæ eorum summa suffigatur, ac deinde evidentibus Patrum fulminibus confodiatur.

B

CAPUT VIII.

CORRUPTOR. Unde supra in canonibus apostolorum, quos sanctus Isidorus recipiendos esse confirmat: « Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus secundam manus impositionem acceperit ab aliquo, deponatur, et ipse qui eum ordinare tentaverit. Nam eos qui ab ejusmodi baptizati fuerint, vel ordinati, neque fideles, neque clericos esse possibile est. »

C

CORREPTOR. Cum dicit, unde supra, patet quod præcedens caput sancti Gregorii supposito capitulo apostolorum ideo jungat ut nil differre catholicorum et hæreticorum ordinationem astruat, dum, quod S. Gregorius super catholicorum ordinationem specialiter protestatur, iste ad hæreticorum partem generaliter transferre conatur, quasi apostoli veterint ab hæreticis, ut dicitur, ordinatos secundam manus impositionem a catholicis accipere. Hinc, ex apostolorum canonibus sola capitula L (15), non tantum auctoritate beati Isidori quantam sanctissimi papæ Clementis et plurimorum successorum ejus, novimus debere recipi; sed, sicut ex authenticis et antiquis exemplaribus poterit probari, præsens capitulum constat istic proprio sensu et integritate circa sui finem fraudari et privari, et alienum signum eidem appositum sub specie veri. Nam in antiquioribus et veracioribus canonibus ita invenitur: « Si quis secundam manus impositionem acceperit, dejiciatur ipse, et qui eum reordinare tentaverit, nisi forte eum ab hæreticis ordinatum comprobaverit. » Porro quod caupo ille nequissimus, subtracto vino Sorec, admiscuit ex cisternæ dissipatæ aquis, ut propinaret a se deceptis, dicendo ab ejusmodi baptizatos, vel ordinatos, non posse neque fideles neque clericos esse, nec in isto sanctorum apostolorum, nec in aliquo catholicorum Patrum invenitur canone. In qua sua fraudulenta præsumptione, vel profanæ vocis novitate, sole clarius innotescit quam sit recipiendus, vel audiendus, in præcedenti aut subsequenti sua disputatione. Mani-

D

« Si quis secundam manus impositionem acceperit, dejiciatur ipse, et qui eum reordinare tentaverit, nisi forte eum ab hæreticis ordinatum comprobaverit. » Porro quod caupo ille nequissimus, subtracto vino Sorec, admiscuit ex cisternæ dissipatæ aquis, ut propinaret a se deceptis, dicendo ab ejusmodi baptizatos, vel ordinatos, non posse neque fideles neque clericos esse, nec in isto sanctorum apostolorum, nec in aliquo catholicorum Patrum invenitur canone. In qua sua fraudulenta præsumptione, vel profanæ vocis novitate, sole clarius innotescit quam sit recipiendus, vel audiendus, in præcedenti aut subsequenti sua disputatione. Mani-

(14) Non videtur, inquit Fabricius (*Biblioth. med. et inf. Lat. IV, 306*) esse nomen hominis proprium, sed positum convicii loco in spinosiora adversarii umina. EDIT. PATROL.

(15) Solos quinquaginta canones admittit Gelasius, sequentibus inter apocrypha recensitis, can. *Sancta*, dist. 15.

festè enim impugnat, et, quantum in se est, cassat et evacuare contendit sanctam Nicænam synodum, quæ etiam capitulum, quod nobis phreneticus ille putavit ad defensionem sui in subsequenti obijciendum, continet; in quo Cathari, scilicet viciniore catholice fidei hæretici, si quando ad catholicam veniunt, manus impositionem accipere, sicque in catholico clero permanere censentur. Neque enim putandum est sanctos Patres id statuisse de Novationorum laicis, qui nullam manus impositionem pro adipiscendis ordinibus acceperunt; sed de illorum clericis, quibus a suæ sectæ præpositis manus imposita fuit, ut ad quodlibet ministerium promoverentur altaris. Quibus ad catholicam venientibus cum a catholicis sacerdotibus manus imponitur, nonne secundam manus impositionem accipere noscuntur? Quam ideo a catholicis accipiunt, quia ab hæreticis ordinati comprobantur, ut in supra dicto canone apostolorum secundum antiquam veritatem legitur, quam hic mendosus emendator subtrahere non veritus, etiam sancto Nicæno concilio publicas injurias irrogasse deprehenditur. Quin etiam illa ejus conclusio consideretur, in qua diffinitur ab ejusmodi baptizatos, vel ordinatos nec fideles nec clericos esse posse. Quod si ita est, ut de cæteris interim taceatur, constat Novatianos hæreticos ad catholicam transeuntes, quasi a facie leonis fugere, sed ursum eis occurrere, dum, per impositionem manus catholici sacerdotis, hoc eis ad perniciem confertur, ne deinceps ipsi, vel ab eis baptizati aut ordinati, possint fideles aut clerici haberi. Sane hoc pacto tolerabilius illis fuerat sic permanere quam ad catholicam accedere, et inibi manus impositionem, post illam quam a suis acceperant, accipere. Duplici namque contritione contriti probantur quorum baptismum vel clericatum nil jam esse posse prædicatur. Sed absit a nobis hoc vel leviter æstimare! Alioquin et Nicæna synodus convincitur errorem non amputasse, sed propagasse; sanctique Patres, auctoritatem ejus secuti, quibuscumque hæreticis ad catholicam eorum transeuntibus manus imposuere, ex malis pejores hic et in futuro effecere.

Hinc ergo calumniator ille, si cæcus utrobique non est, jam evidenter recognoscere potest nec laicos hæreticorum ad communionem, nec clericos ad clerum in catholica debere suscipi sine impositione manus catholici sacerdotis post illam quam a suis accepisse sciuntur. Etenim, si laici fuerint, per manus impositionem et chrismatis unctionem in fide confirmantur; si clerici, nihilominus per manus impositionem permanent in ordine, quem hactenus habuisse videbantur. Unde liquet secundam manus impositionem authenticam esse et pernecessariam, si tamen a catholicis post hæreticos, non autem post catholicos fiat. Quæ tamen manus impositio, si prudenter advertitur, nequaquam secunda aut altera recte sed rite dicitur. Nam beatus papa Innocentius omnium hæreticorum manus impositionem esse pravam protestatur, rectam autem catholico-

rum. Si ergo hæreticorum manus impositio prava est, catholicorum autem recta, patet illam pravam ex quadam recte omnino vana similitudine abusive dici secundam, cum nulla substantialiter seu accidentaliter ad invicem habeant connumerationem. Nam, si hæc quæ abusive dicitur secunda, nihilominus prava vel pravior esset, non jam abusive, sed vere diceretur secunda. Nunc vero, cum sit illa prava, ista autem recta, constat in duabus rebus, sibi omnino contrariis et dissimilibus, non debere dici primam et secundam, sed unam illam, unam et istam. Identidem sentiendum et de ordinationibus, sive, ut obrectatores contendunt, de reordinationibus. Denique si hæreticus post hæreticum alicui manus imponat, prava vel pravior est reordinatio, et ideo nec ordinatio, sed unica purgatio; quam si catholicus post catholicum iterare (ut putatur) præsumit, rectum sine ambiguitate pravo confundit; et ideo non dicendus est reordinasse, sed se et alium a recto ad pravum seduxisse vel attraxisse. Propter quod præmisso apostolorum capitulo judicandi sunt ambo, scilicet deponendi, quia catholicam ordinationem iterandam putantes, per periculum incurserunt. Hæc cum ita sint, solis Simoniacis præfata Patrum regula in nullo putatur esse necessaria, quasi ipsi aut non computandi sint hæretici; aut certe ejusmodi, quibus a catholica nil gratiæ spiritualis possit conferri, utputa quibus plenitudo sancti Spiritus ad votum, sive gratis, sive non gratis eam largiri velint, famulatur vel obsequitur.

CAPUT IX.

Verum quia a catholicis adversus hæreticos clamatur, cum utrique se profiteantur catholicos, et alterutros vel invicem se dicant hæreticos, ita ut, in hujus plagosæ Ægypti palpabilibus hoc nostro tempore tenebris, non facile perspicere possit quis cujus spiritus sit, prætermisiss omnibus his de quibus impræsentiarum dubitari potest, catholici an hæretici habendi sint, ad duos tantum ex antiquissimis retorqueatur stylus, quos certos et diffamatos hæreticos, et a sanctis Patribus concorditer sententia damnatos ab initio fuisse ambigit nullus. Et priorem quidem sancti apostoli, alterum vero detexerunt et damnaverunt omni mundo reverendi Patres Nicænae synodi, et post eos quotquot fuere vel sunt catholice fidei. Decimus autem Simonem Magum cum suis Simonianis, et Arium Alexandrinum presbyterum cum suis Arianis: quorum prior quamvis a sanctis Patribus reputetur pejor, tamen quia pares in hæresi utrosque esse supra concessimus, contra fusile scutum et armaturam perfidi et rediviivi Simonis vibremus et contorqueamus jacula sanctorum Patrum, quibus impugnata et expugnata fuit artificiosa armatura vesani Arii, nec jam usquam comparentis. Et primo quidem prolatis catholicorum Patrum testimoniis atque regulis ostendatur, Arianorum et aliorum hæreticorum baptismum habuerint, vel quid esse senserint. Itaque, in sanctorum Patrum apostolorum canonibus, quos hi

noster contradictor auctoritate sancti Isidori recipiendus esse superius dixit, et nos, potius auctoritate beati papæ Clementis plurimorumque successorum, illius capitula, hæc duo sine dubio reperiuntur.

(*Can. 47.*) « Episcopum aut presbyterum hæretico-rum suscipientem baptismum damnari præcipimus. Quæ enim conventio Christi ad Belial, aut quæ pars fideli cum infideli? » (*II Cor. vi, 15.*)

Sequitur alterum ejusmodi :

(*Can. 48.*) « Episcopus aut presbyter, si eum, qui secundum veritatem baptismum habuerit, rebaptizare præsumpserit, aut si pollutum ab impiis hæreticis non baptizaverit, deponatur tanquam deridens crucem Domini, nec veros sacerdotes a falsis sacerdotibus omnino discernens. »

Quæ utique regula, quia multa sui subtilitate offendebat plurimos et scandalizabat, ab apostolorum successoribus est remota, et quodam temperamento circumlita, ut baptismum, id est aquæ intinctionem, sub invocatione Trinitatis permitterent esse ratam, docerentque nullomodo iterandam, si constiterit in nomine ejusdem sanctæ Trinitatis peractam. Quo certe permittendi verbo usus est et beatissimus Leo, « hæreticorum baptismum, in-quiens, ratum esse permittimus. » Sed et gloriosus martyr et pontifex Cyprianus quid de hæreticorum baptismate senserit, ex concilio ipsius evidenter cognosci poterit. Eadem enim contra illud cum suis coepiscopis sanxit quod et præfati canones apostolici. Sed prævaluit posterior regula, quia et plures revocabat, et disceptationes sequentium removebat, et indocti vulgi animositatem reprimebat. Porro quod permittitur, quamvis sit licitum, non tamen usquequaque censetur bonum, sicut beatus Joannes Chrysostomus, de hujus verbi proprietate in expositione super Matthæum latius disserens, ait : « Vidit itaque Judæos Moyses propter delectationem carnalem circa studia sacrificiorum esse deditos, et si mandasset eis recedere a sacrificiis, non fuerat audiendus, quia annosa passio medicamento momentaneo non curatur; jussit eis sacrificare quidem, sed non jam dæmonibus, sicut in Ægypto, sed Deo vivo. Dimidium mali permisit, ne totum perderet bonum. Hac ratione permisit illis etiam dare libellum repudii, quia melius judicavit permittente lege matrimonium solvi quam odio compellente homicidium fieri. Permisit eis malum facere, ne facerent pejora. Ergo hoc permittendo, non eis Dei justitiam demonstravit, sed cum peccato abstulit culpam peccandi, ut, quasi secundum legem agentibus, eis peccatum suum non videatur esse peccatum, ut puta si quis habet servum qui furatur et inebriat se, considerans dominus quia si utrumque insimul mandaverit observare, nihil proficit, mandat illi ut bibat quidem quantum vult, sed publice bibat, ut paulatim discat obaudire præceptis. Sic permissum est et repudium, malum quidem, tamen licitum. Hac ratione et apostoli præceperunt secundas adire nuptias propter

A incontinentiam hominum. Nam secundam quidem accipere secundum præceptum Apostoli licitum est; secundum autem veritatis rationem, vere fornicatio est. Sed, cum permittente Deo publice et licenter committitur, sit honesta fornicatio, propterea benedixit Dominus, quia Moyses hoc permisit, non præcepit. Aliud est enim præcipere, aliud permittere. Quod enim præcipimus volumus : quod autem permittimus nolentes præciimus, quia malas hominum voluntates ad plenum prohibere non possumus. » Huc usque Chrysostomus. Cujus egregii viri efficax allegatio, cum plurimis et maximis auctoribus et doctoribus, tam etiam hoc jam trito proverbio suffulcitur : Permittit Deus fieri quod non vult.

CAPUT X.

B Verum in subsequentibus evidentius apparebit quantæ imperfectionis hæreticorum baptismus sit. Beatus papa Syricus (*epist. 1*) Tarraconensi episcopo inquirenti sic super baptismum respondit. « Prima paginæ tuæ fronte signasti baptizatos ab impiis Arianis plurimos ad fidem catholicam festinare, et quosdam de fratribus nostris eosdem denuo baptizare velle, quod non licet cum hoc fieri et Apostolus vetet et canones contradicant, et, post cassatum Ariminiense concilium, missa ad provincias a venerandæ memoriæ prædecessore meo Liberio generalia decreta prohibeant. Quos nos cum Novatianis aliisque hæreticis, sicut est in synodum constitutum, per invocationem solam septiformis Spiritus, episcopalis manus impositione catholicorum conventui sociamus. Quod etiam totus Oriens Occidensque custodit. A quo tramite vos quoque posthac minime convenit deviare, si non vultis a nostro collegio synodali sententia separari. » In quo denique decretali capitulo aperte innuitur non uniformem, sed biforem regulam super susceptionem venientium ab hæreticis catholicos a tempore apostolorum usque Liberium papam retinuisse, eundemque post cassatum Ariminiense concilium generali decreto primitus prohibuisse ne ab Arianis baptizati rebaptizarentur a catholicis, sed per episcopalis manus impositionem catholicorum conventui sociarentur, sed quantæ imperfectionis in catholica habeantur ab hæreticis baptizati, beatissimus papa Innocentius prolata sanctæ Romanæ Ecclesiæ antiqua, et authentica regula liquido ostendit dicens :

(*Innoc. epist. 22, n. 4.*) « Nostræ lex est Ecclesiæ venientibus ab hæreticis qui tamen illic baptizati sunt, per manus impositionem laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquam in clericatus honorem vel exiguum subrogare. » Ex qua regula patet quid sancti Patres de baptizatis ab hæreticis sentiant, quos non dico ad aliquem sacri altaris gradum, sed nec ad solum clericatus honorem promoveri consentiunt, exceptis, ut supra dictum est, Cathæris. Quid etiam clarissimus doctor fidei Leo de baptismo hæreticorum senserit, quamvis superius copiose expositum sit, ejus tamen capi-

tulum super hoc aenuo hic inserere minime nos A pignit.

(Leo, *epist.* 129, *ad Nicetam*, cap. 7.) « Hi, qui baptismum ab hæreticis acceperunt cum baptizati ante non fuissent, sola sancti Spiritus invocatione per impositionem manuum confirmandi sunt, quia formam tantum baptismi sine sanctificationis virtute sumpserunt. Et hanc regulam, ut scitis, servandam in omnibus Ecclesiis prædicamus, lavaerum semel initum nulla iteratione violetur, dicente Apostolo : « Unus Deus, una fides, unum baptisma (*Ephes.* iv, 5). » Cujus ablutio nulla iteratione temeranda est, sed ut diximus, sola sanctificatio sancti Spiritus invocanda est, ut quod ab hæreticis nemo accipit, a catholicis sacerdotibus consequatur. » Unde supra idem doctor (Leo, *epist.* 2 *ad Rustic.*, cap. 18): « Sunt qui non se B baptizatos nesciunt, sed cujus fidei fuerint qui eos baptizaverunt se nescire profiteatur, unde quoniam quolibet modo formam baptismatis acceperunt, baptizandi non sunt, sed per manus impositionem invocata virtute Spiritus sancti, quam ab hæreticis accipere non potuerunt, catholicis copulandi sunt. » Beatus quoque Eusebius (*Euseb.* *epist.* 1), ante Melchiam et Sylvestrum Romanam Ecclesiam gubernans, de suscipiendis hæreticis ita Gallicanos episcopos instruxit : « Quod significastis quid de conversis hæreticis fieri debuisset, scitote nos eos qui in sanctæ Trinitatis fide baptizati sunt per impositionem manus suscipere. » Item, unde supra, Campaniæ et Tusciæ episcopis (*Epist.* 3) : « Hæreticos omnes, quicunque ad gratiam Dei convertuntur, et in sanctæ Trinitatis nomine credentes baptizati sunt, Romanæ Ecclesiæ tenentes regulam, per manus impositionem reconciliari præcipimus. » Manus impositionis sacramentum magna veneratione tenendum est. Quæ ab aliis perfici non potest, nisi a summis sacerdotibus, nec tempore apostolorum ab aliis quam ab ipsis apostolis legitur aut scitur peracta esse, neque ab aliis, sicut jam dictum est, quam ab illis qui eorum locum tenent, unquam perfici potest, aut fieri debet. Nam si aliter præsumptum fuerit, irritum habeatur, et vacuum, nec inter ecclesiastica unquam reputabitur sacramenta. Unde supra, ex concilio Arelatensi cujus auctor B. papa Sylvester fuisse dicitur (*Conc. Arelat. can.* 8) : « Si ad Ecclesiam aliquis ab hæresi venerit, interrogent eum de D symbolo, et si viderint eum in Patre, et Filio, et Spiritu sancto esse baptizatum, manus ei imponatur; tantum ut accipiat Spiritum sanctum. » His ergo et aliis hujusmodi sanctorum Patrum quampluribus testimoniis, manifeste instrumur catholicæ fidei fundatores et prædicatores quanti habuerint hæreticorum baptismum, manus quoque eorum impositionem, quæ utraque sine chrismate non fuerunt. Nempe ex eis ad catholicam venientes, et manus impositionem cum invocatione sancti Spiritus accipiunt ab episcopis catholicis, et sacro chrismate perunguntur, quasi qui nihil horum hactenus habuerint.

CAPUT XI.

Præterea hinc, jam prolatis aliis sanctorum Patrum regulis, monstrare laborabimus quanti æstimaverint, imo decreverint hæreticos habendos in qualibet actione sua vel conversatione, quos pejores paganis et Judæis judicare, sicut ex B. Joannis Chrysostomi, super Matthæum expositione, docemur clarius luce. Ait enim : « Rex, cum viderit in Ecclesia Christi non vestitum veste nuptiali, id est fide vera, jubet ministros suos, id est malos spiritus seductionum, nam mala per malos spiritus reddit, qualis fuit spiritus erroris quem misit Deus ut seducat Achab, sicut scriptum est in tertio libro Regnorum, vel qualis est operatio erroris, quem dabit eis Deus, qui charitatem Dei non receperunt, ut credant mendacio. » Et post pauca : Et apprehendentes eum per ipsa opera, per ipsa consilia ejus, mittunt eos in tenebras exteriores, id est in errorem gentilium, Judæorum, vel hæreticorum. Et forsitan propinquiores sunt tenebræ gentilium, exteriores autem Judæorum, pejus autem exteriores hæreticorum, quoniam gentiles veritatem spernunt quam non audierunt; Judæi autem quam non crediderunt, hæretici autem quam audierunt et didicerunt. Ipsarum quoque hæreticorum tenebrarum quædam sunt prope lucem veritatis, aliæ autem longius a veritate, et ideo nigriores, aliæ autem amplius longe, et ideo pressiores et exteriores, id est in hæreses perversissimas. » Ex qua Chrysostomi sententia convincuntur hæretici paganis et Judæis pejores, quamvis ex ipsis hæreticis sint quidam veritatis, id est catholice fidei propinquiores, quidam longinquiores. Porro in quibus hæretici a catholicis sint devitandi, et velut pagani aut Judæi procul habendi, et ex multis sanctorum Patrum docemur scriptis, et ex subjectis catholicorum conciliorum capitulis.

Ex concilio Laodicensi, cap. 6. « Non concedendum hæreticis ingressus domus Dei in hæresi permanentibus. »

Item, ex eodem concilio, cap. 9. « Non accedendum ad cœmeteria vel quæ martyria dicuntur hæreticorum catholicis orationis gratia, et petendæ curationis intrare, sed et qui ierint, si sunt fideles, incommunicabiles factos, ad poenitentiam usque ad aliquid temporis redigi. Poenitentes autem eos et se errasse confessos suscipi oportere. »

Item, ex eodem, cap. 10. « Eos qui ad Ecclesiam pertinent indifferenter, filios proprios hæreticorum nuptiis minime sociari debere. Cui capitulo concordans. Carthaginense concilium statuit (*cap. 26 et 17*) ut filii clericorum gentilibus, aut hæreticis aut schismaticis, matrimonio non jungantur, et ut episcopi, vel quicumque clerici in eos qui catholici Christiani non sunt, etiamsi consanguinei sint, per donationes rerum suarum nihil conferant. »

Item, ex concilio Laodicensi, cap. 40. « Non oportet cum omnibus miscere convivia, et vel filios, vel filias dare, sed magis accipere, si tamen profiteantur se Christianos futuros esse catholicos. »

Item, ex eodem concilio, cap. 42. « Non oportet A hæreticorum benedictiones vel eulogias accipere, quoniam istæ maledictiones magis sunt quam benedictiones. »

Item, ex eodem concilio, cap. 46. « Non oportet cum hæreticis vel schismaticis orare. »

Item, ex eodem, cap. 47. « Non oportet a Judæis vel hæreticis feriatica quæ mittuntur accipere. »

Unde supra, in canone apostolorum. « Episcopus, presbyter, aut diaconus, qui cum hæreticis oraverit, tantummodo communione privetur. Si vero tanquam clericos hortatus fuerit eos agere, vel orare, damnentur. »

Unde supra, ex decretis Fabiani (16) papæ. « Omnes qui rectam non docent doctrinam, vel rectam non tenent fidem accusatores, neminem recte credentium accusare possunt, quia infamia sunt notati, et a sinu matris Ecclesiæ a publico mucrone usque ad rectam conversionem et reversionem eorum abscissi. Unde apostolica auctoritate cum omnibus ejusdem apostolicæ atque universalis Ecclesiæ filiis statuente sancimus ut omnes qui in catholica fide suspecti sunt, in accusatione recte credentium non suscipiantur, quia suspecti omnes semper sunt amovendi, et non recipiendi. Merito ergo reprobatur eorum accusatio, qui in recta fide suspecti sunt, nec eis omnino esse credendum. »

Item, ex decretis B. Dionysii papæ et martyris. (Dionys. epist. 2, ad Severum episcop.) « Crimina quæ episcopis impingi dicis per alios, non sinas ullo modo fieri, nisi per ipsos qui crimina intendunt, si tamen ipsi digni et irreprehensibiles apparuerint, et actibus docuerint publicis, omni se carere suspicione et inimicitia, et irreprehensibilem fidem conversationemque ducere. Nemini enim de se confesso credi potest super crimen alienum, quam ejus, omnisque rei professio periculosa est, et admitti non debet. »

Ex decretis quoque Gaii papæ Felici episcopo. « Primum quidem scias paganos et hæreticos non posse Christianos accusare, aut vocem infamationis inferre. »

His et hujusmodi catholicorum Patrum decretis et sententiis evidenter agnoscitur hæreticis domus Dei ingressus interdici, et ab omni catholicorum communione eos removeri, scilicet orationum, conviviorum, nuptiarum vel matrimoniorum, vel donationis rerum aut patrimoniorum, nec accusandi catholicos, vel testificandi contra eos licentiam concedi, quorum etiam cœmeteria orandi causa intrare, vel eulogias, vel feriatica accipere, omnino vetantur catholici. Unde nemo ambigit hæreticos per omnia a catholicis repudiandos, sicut aut certe plusquam Judæos vel paganos, quia in istis adhuc est spes fidei, ut supra dictum est; in illis jam pugnæ de discordia.

CAPUT XII.

Sed etiam nunc attendamus quid sancti Patres

(16) Hæc Fabiani, uti et præcedentes Eusebii ac ab Isidoro Mercatore suppositæ.

A senserint de hæreticorum ordinibus, aut potius ordinationibus.

Ex epistola B. Innocentii papæ episcopis Macedonia. (Innoc. epist. 22, n. 3.) « Ventum est ad tertiam quæstionem, quæ pro sui difficultate longiorem exigit disputationem, cum nos dicamus ab hæreticis ordinatorum, vulneratum per illam manus impositionem habere caput, et ubi vulnus infixum est, medicina adhibenda est, ut sanitatem possit recipere. Quæ sanitas post vulnus secuta sine cicatrice esse non poterit, atque ubi penitentiam remedium necessarium est illic ordinationis honorem locum habere non posse. Nam sicut legitur: « Quidquid tetigerit immundus, immundum erit (Num. xix, 22), » quomodo id ei tribuetur, quod munditia ac puritas consuevit accipere? B sed econtra asseritur eum qui honorem amisit, honorem dare non posse, nec illum aliquid accepisse, quia nihil in dante erat quod ille posset accipere. Et verum est certe quia quod non habuit, dare non potuit. Damnationem utique quam habuit per pravam manus impositionem dedit. Et qui particeps factus est damnato, quomodo habet honorem accipere invenire non possum. »

Hinc jam a Simoniacis ordinati evigilent tandem, et tanto tonitru tantoque fulmine tam egregii inter egregios pontifices subito turbati et confusi, quid ab ordinatoribus suis acceperint saltem sero recognoscant, aut Simoniacos nec esse nec dici debere hæreticos, si possunt vel audent, rationabiliter nos edoceant.

C Nempe ab hæreticis ordinati per illam manus impositionem vulneratum habere docent caput, quia: « Quidquid tetigerit immundus, immundum erit. » Constat ergo omnem hæreticum immundum esse. Quidquid tangit procul dubio immundum sit, secundum dictum Domini in lege Moysi.

Neque enim ab immundo hæretico potuit, aut poterit tribui quod munditia ac puritas accipere consuevit, cujus cor sincera fide constat non esse mundatum. Cui ergo nihil munditiam ac puritatis potuit tribui, quid aliud poterit illi tribuere quæcunque tetigerit, nisi immunditiam quam solam habet? Ergo restat ut nihil aliud quam immundus sit, quem immundus tangit, quis damnationem, quam habet, dat per pravam suæ manus impositionem. Nec enim qui honorem non habet, honorem dare potest. Et ubi nihil est in dante, nihil est quod possit quis, etiamsi omnimodis cupiat, accipere. Itaque accipit damnationem, quam habet ille qui sibi facit pravam, et non rectam manus impositionem. Hujusmodi ergo ordinatus, ut putatur, damnato, id est, hæretico particeps factus ex illa sua ordinatione, irrecuperabilis est, in honore decernitur a tanto pontifice. Censet enim ejus vulnere, quod utique capiti illius infixum est, necessariam esse penitentiam medicinam.

Quam etiamsi sanitas sequatur, cicatrix tamen ex sequentes Dionysii et Gaii papæ epistolæ sunt spurilæ,

toto jam non exterminatur, quia post pœnitentiam nemo ad ecclesiasticum est admittendus honorem. Claret ergo dupliciter eos repelli qui ab hæreticis comprobantur ordinati scilicet quia facti sunt eorum participes, et quia pœnitentes. Unde perpendant quantum ruinam incurrerint, quibus etiam ipsa medicina, id est pœnitentia, ne ad honorem ecclesiasticum aspirare debeant obsistit. Sed ne, aucupantes verba tantum et negligentes sensa, putent se aliquid tenere, in eo quod in præfato capitulo legitur eum qui honorem amisit honorem dare non posse, et qui particeps factus est damnato, quasi dictum sit de illo qui quondam honorem habuit et postea amisit, vel qui quondam regulariter ordinatus et postea damnatus fuerit, agnoscant non sic accipiendum ex aliis divinis Scripturis; sed quia amisit ubi inordinate honorem accipere quæsit, ibique damnatus exstitit, ubi hæreticus fieri non timuit. Velut accipiendo enim amisit, aut certe damnatus fuit, quia ne deinceps honorem ecclesiasticum accipere possit promeruit, secundum quod Psalmista ait: « Dejecisti eos, dum allevarentur (Psal. LXXII, 18). » Non enim ait dejecisti eos postquam elevati sunt, sed cum elevarentur.

CAPUT XIII.

Beatus quoque Gregorius in Moralibus de struthione, quod privasset eam Deus sapientia, nec dedisset illi intelligentiam, loquens ait: « Quamvis aliud sit privare, aliud non dare, hoc tamen repetiit subdendo non dedit, quod præmisit, privavit. Ac si diceret, quod dixi, privavit, non in juste sapientiam abstulit, sed juste non dedit. Unde et Pharaonis cor Dominus obdurasse describitur, non quod ipse duritiam contulit, sed quod, exigentibus meritis, nulla illud desuper infusi timoris sensibilitate mollivit. » Hinc, ex ipsius B. Gregorii dictis, ostendatur utrum Simoniacus sit habendus aut dicendus hæreticus.

Ex epistola ejus ad Brunichildam, reginam Francorum. « Nec illud præterimus, sed omnino execrabile et esse gravissimum detestamur, eo quod sacri illic ordines per Simoniacam hæresim, quæ prima contra Ecclesiam orta et districta maledictione damnata est, conferantur. Hinc ergo agitur ut sacerdotis dignitas in despectu, et sanctus sit honor in crimine. Perit utique reverentia, adimitur disciplina, quia qui culpas debuit emendare committit, et nefaria ambitione honorabilis sacerdotis ducitur in depravatione censura. Nam quis denuo veneretur quod venditur? aut quis non vile putet quod emit? Unde valde contristor, et terræ illius condoleo, quia dum Spiritum sanctum, quem per manus impositionem omnipotens Deus hominibus largiri dignatur, divino munere habere despiciunt, sed præmiis assequuntur, sacerdotium illuc subsistere diu non arbitror. Nam ubi dona supernæ gratiæ venalia judicantur, ad Dei servitium non vita quæritur, sed magis contra Deum pecuniæ venerantur. »

Item Theodorico et Theudeberto, regibus Francorum. « Fertur Simoniacæ hæresis, quæ prima

contra Dei Ecclesiam diabolica plantatione suscepta et in ipso ortu suo zelo apostolicæ ultionis percussa atque damnata est, in regni vestri finibus dominari. Cum in sacerdotibus fides sit eligenda cum vita, et vita deest, fides meritum non habet, beato Jacobo attestante, qui ait: *Fides sine operibus mortua est* (Jac. II, 20). Quæ enim opera esse valeant sacerdotis qui honorem tanti sacramenti convincitur obtinere per præmium? Ex qua re agitur ut ipsi quoque qui sacros ordines appetunt, non vitam corrigere, non mores componere studeant, sed divitias quibus honor sacer emittitur congregare. Hinc fit etiam insontes et pauperes a sacris ordinibus prohibiti despectique resiliant. Et, dum innocentia pauperis displicet, dubium non est quod præmium illic delicta commendet, quia, ubi aurum placet, et vitium. Hinc igitur non solum in ordinatoris et ordinati animam lethale vulnus indigitur, verum etiam excellentiæ vestræ regnum episcoporum culpa, quorum magis intercessionibus juvari debuerat, prægravatur. Si enim is dignus sacerdotio creditur cui non actionis merita, sed præmiorum copia suffragatur, restat ut nihil sibi in honore ecclesiastico gravitas, nihil defendat industria, sed totus auri profanus amor obtineat. Et, dum vitia honor remunerat, in locum ultoris is qui fortasse fuerat ulciscendus adducitur, atque hinc sacerdotes non proficere, sed præire potius indicantur. Vulnerato namque pastore, quis curandis ovibus adhibeat medicinam? aut quando populorum orationis clypeo tucatur, qui jaculis se hostium feriendum exponit? aut qualem de se fructum producturus est, cujus pravi peste radix infecta est? Major ergo metuenda est locis illis fore calamitas, ubi tales intercessores adducuntur ad locum regimini, qui Dei in se magis iracundiam provocent quam per semetipsos populis placare debuerant. »

Item, idem Siagrii episcopo Augustodunensi. « Nuntio apud nos olim discurrente vulgatum est quod, in Galliarum partibus, sacri ordines per Simoniacam hæresim conferantur, et vehementi tædio mœroris afficimur si in ecclesiasticis officiis quemquam habeat locum pecunia, et sit sæculare quod sacrum est. Quicumque ergo hoc pretii studet datione percipere, sacerdos non esse, sed dici tantummodo inaniter concupiscit. Quid scilicet? quid per hoc agitur, nisi ut nulla de actu probatio, nulla sollicitudo de moribus, nulla sit de vita discussio, sed ille solummodo dignus qui dare pretium suffecerit aestimetur? Ex qua re si recti libraminis examinatione pensetur, dum improbe ad inanem gratiam locum festinat humilitatis arripere, eo ipso magis qui honorem quærit indignus est. Sicut autem is, qui invitatus renuit, quæsitus refugit, sacris est altaribus adroventus, sic qui ultro ambit, vel importunum se iogerit, est procul dubio repellendus. Nam qui se nititur ad altiora conscendere, quid agit, nisi ut crescendo decrescat, et ascendendo exteriùs, interius in profunda descendat? Itaque, frater charissime, in sacerdotibus ordinandis sinceritas vigeat, sit

simplex sine venalitate consensus. Pura præferatur electio, ut ad summam sacerdoti non suffragio venditorum, proventus, sed Dei credatur iudicio: nam, quia grave omnino facinus est Dei donum vel pretio comparare vel vendere, evangelica est testis auctoritas (*Matth. xxi, 12*): Templum enim Domini et Redemptor noster ingressus cathedras vendentium columnas evertit. Quid aliud est columnas vendere, nisi pretium de manus impositione accipere; et sanctum Spiritum, quem omnipotens Deus hominibus tribuit, venundare? Quorum sacerdotium ante Dei oculos cadere, cathedrarum utique patenter eversione signatum est. Et tamen exiit adhuc nequitiae pravitatis vires suas. Nam cogit vendere quos decipit ut emerent; et dum non attendit quod divina voce præcipitur: «*Gratis accepistis, gratis date* (*Matth. x, 8*), » agitur ut crescat, et geminata fiat in uno eodemque delicto conditio, eminentis scilicet et vendentis. Et cum liqueat hanc hæresim ante omnes radice pestifera subrepisse, atque in ipsa sua origine apostolica esse detestatione damnatam, cur non cavetur, cur non perpenditur, quia benedictio illi in maledictionem convertitur, qui ad hoc ut fiat hæreticus promovetur? Plerumque igitur adversarius animarum, dum non potest in his quæ ad faciem sunt prava subripere, callide, specie quasi pietatis injecta, nititur subplantare, suadetque forsitan debere ab habentibus accipi, ut sit quod possit non habentibus erogari, dummodo vel sic venena mortifera, elemosynæ celata obumbratione, transfundat. Nam nec venator feram, nec avem auceps deciperet, vel piscem piscator caperet, si aut illi laqueum in aperto proponerent, aut ille hamum esca absconditum non haberet. Omnino ergo metuenda et cavenda est hostis astutia, ne quos aperta nequitia tentatione subvertere, latente telo valeat trucidare. Neque enim elemosyna reputanda est, si pauperibus dispensatur quod ex illicitis rebus accipitur, quia qui hac intentione male accipit, ut quasi lene dispenset, gravatur potius quam juvatur. Elemosyna Redemptori nostro illa placet, quæ non de illicitis et iniquitate congeritur, sed de rebus concessis et bene acquisitis impenditur. Unde etiam illud certum est quia, etsi monasteria, aut xenodochia, vel quid aliud construitur, mercedi non proficit, quoniam dum perversus emptor honoris in locum venditoris transit, et alios ad sui similitudinem sub datione constituit commodi, plura male ordinando destruit quam ille potest ædificare qui ab eo pecuniam pro ordinatione accipit. Ne ergo sub obtentu elemosynæ cum peccato aliquid studeamus accipere, aperta sacra Scriptura nos prohibet, dicens: «*Hostiæ impiorum abominabiles Domino, quæ offeruntur ex scelere* (*Prov. xxi, 27*). » Quidquid enim in Dei sacrificio ex scelere offertur, Omnipotentis iracundiam non placat, sed irritat. Hinc rursus scriptum est: «*Honora Dominum de tuis iustis laboribus* (*Prov. iii, 9*). » Qui ergo male tollit, ut quasi bene præbeat, constat sine dubio quia Dominum non honorat. Hinc quoque per Salomonem

PATROL. CXLIJ.

A dicitur: «*Qui offert sacrificium de substantia pauperis, ac si victimet filium in conspectu patris* (*Eccli. xxxiv, 24*). » Quantus autem dolor patris sit perpendamus, si in ejus conspectu filius victimetur: et hinc facile cognoscemus quanto Deus omnipotens dolore exasperatur, quando ei sacrificium ex rapina tribuitur. Nimis ergo declinandum est, dilectissime frater, sub obtentu elemosynæ, peccata Simoniacæ hæreseos perpetrare. Nam aliud est propter peccata elemosynam facere, aliud propter elemosynas peccata committere: »

B *Et post aliqua idem eidem, unde supra.* «*Ne forsitan adhuc prave se consuetudinis quisquam velit obiectu defendere, fraternitatis vestræ discretio rationis eos freno coerceat, et labi in illicitis non permittat, quia quidquid ultioni dignum est, non ad imitationis, sed potius ad exemplum debet correptionis adduci.* »

C *Et post pauca:* «*De his itaque quæ superius dicta sunt, fraternitatem vestram auctore Deo volumus synodum congregare, atque in ea, reverentissimo fratri nostro Aregio episcopo, et dilectissimo filio nostro Cyriaco abbate mediantibus, omnia quæ sanctis canonibus, sicut prædiximus, sunt adversa, districte sub anathematis interpositione damnentur, id est, ut nullus pro adipiscendis ecclesiasticis ordinibus dare aliquod commodum præsumat, vel pro datis accipere, neque ex laico habitu quisquam repente audeat ad locum sacri regiminis pervenire, neque ut aliæ mulieres cum sacerdotibus habitent, nisi hæc quæ a sacris canonibus sunt permixtae.* »

Item, idem Victorio episcopo. «*Quisquis ad hoc facinus videtur Simoniacæ ac Neophytorum hæresis emendandum officii sui consideratione vehementer non arderi, cum ipso se habere non dubitet portionem, a quo prius hoc peculiare flagitium sumpsit exordium.* »

D *Ex decretis ejusdem, unde supra.* «*Antiquam Patrum regulam sequas, nihil unquam de ordinationibus accipiendum esse constituo, neque ex datione pallii, neque ex traditione chartarum, neque ex ea quam nova per ambitionem simulatio invenit appellatione pastelli. Quia enim ordinando episcopo pontifex manum imponit, evangelicam vero lectionem minister legit, confirmationis autem ejus epistolam notarius scribit, sicut pontificem non decet manum quam imponit vendere, ita minister vel notarius non debet in ordinatione ejus vocem vel calanum venundare. Pro ordinatione ergo vel usu pallii, seu chartis atque pastellis, eundem qui ordinandus est omnino aliquid dare prohibeo. Ex quibus prædictis rebus si quis huic aliquid commodi appellatione exigere vel petere forte præsumperit, in districto Dei omnipotentis examine reatui subjacebit.* »

Item, eidem Virgilio episcopo Arelatensi. «*Quibusdam narrationibus agnovi quod, in Galliarum vel Germaniæ partibus, nullus ad sacrum ordinem sine commodi datione perveniat. Quod si ita est, fletus dico, gemens denuntio, quia cum sacerdotalis ordinis intus cecidit, foris quoque diu stare non poterit. Sci-*

mus quippe, ex Evangelio, quod Redemptor noster per semetipsum fecerit, quia ingressus templum cathedras vendentium columbas evertit (*Math. xxi, 12*). Columbas enim vendere est de sancto Spiritu, quem Deus omnipotens consubstantiali sibi, per impositionem manuum, hominibus tribuit, commodum temporale percipere. Ex quo, ut prædixi, malo jam innuitur quid sequatur, quia qui in templo Dei columbas vendere præsumperunt, eorum Deo iudice cathedræ ceciderunt. Qui videlicet error in subditis cum augmento propagatur. Nam ipse quoque qui ad sacrum honorem perducitur, jam in ipsa proventus sui radice vitiat, paratior est aliis venundare quod emit. Ubi est quod scriptum est: «*Gratis accepistis, gratis date?* (*Math. x, 8.*) » Et cum prima contra sanctam Ecclesiam Simoniaca hæresis sit exorta, cur non perpenditur, cur non videtur, quia, eum quem quis cum pretio ordinat provehendo, agit ut hæreticus fiat? »

Idem Joanni episcopo Corinthiorum, unde supra.
«*Quia hanc nefandissimam pravitatem sancta universalis omnino damnat Ecclesia, hortamur fraternitatem vestram, ut tam detestabile et immane peccatum, de locis omnibus quæ sub se sunt, sollicitudinis suæ modis omnibus compescat instantia. Nam si quid tale deinceps fieri senserimus, jam non verbis, sed canonica hoc ultione corrigemus, et de vobis quod non oportet aliud incipiemus habere iudicium. Novit autem fraternitas vestra quia prius pallium nisi dato commodo non dabatur; quod quoniam incongruum erat, facto concilio ante corpus beati Petri, apostolorum Principis, tam de hoc quam de aliis ordinationibus aliquid accipere sub districta interdictione vetuimus. Oportet ergo neque per commodum, neque per gratiam, aut per quorundam supplicationem aliquos ad sacros ordines consentatis vel permittatis adduci. Nam et peccatum, sicut diximus, grave est, et sine correptione hoc non patimur permanere.* »

CAPUT XIV.

Ex his sane tam præclari doctoris multiplicibus et repetitis sentiis, manifeste comprobatur sacrorum ordinum venalitate hæresim esse, et Simoniacam agnominari, omniumque primam, et in ipsa sua origine apostolica detestatione atque districta maledictione damnatam, velut contra sanctam Ecclesiam radice pestifera primitus proserpentem. Qua profecto fit ut omnis reverentia sacerdotalis, vel actio intus et exterius depravetur et in crimine sanctus honor habeatur. Neque enim venerandum quis putat quod venditur, imo omnino vile esse quod emitur. Denique ubi dona supernæ gratiæ venalia iudicantur, contra Deum pecuniæ venerantur, ut jam, in homine misero, non Deus verus et antiquus, sed falsus et recens dominetur, scilicet qui pecuniis præest talibus mammona nequissimus, et non est dubium pauperum innocentiam displicere, ubi præmium comprobatur delicta commendare, quia, ubi aurum placet, et vitium.

A Hinc non solum in ordinatoris et ordinali animam lethale vulnus infigi prædicatur, sed etiam qui episcoporum intercessionibus sublevari debuerant, culpa prægravantur. Astruit quoque idem doctor quia, si is dignus sacerdotio creditur cui pecuniæ copia suffragatur, consequens est ut nihil sibi, in honore ecclesiastico, probitas defendat, sed totum auri profanus amor obtineat, ut vitia quæ vincitiam mercantur, honore remunerentur, dum is qui corripendus est locum correptoris usurpat. Tales profecto sacerdotes non proficere, sed perire potius affirmat, quorum radix gravi peste est infecta. Nihilominus astruit majorem calamitatem timendam locis illis, quibus tales intercessores ad regimen dantur, qui magis iram Dei contra se provocent, quam per semetipsos populis placare debuerant. Deinde vehementi mœrore se affligi testatur, si ecclesiasticis officiis locum aliquem habet pecunia, quia quod sacrum est studet pretio percipere, asserit sacerdotem non esse, sed tantummodo inaniter dici velle. Tandem, post multa quibus eos reprobat, asserit benedictionem illis in maledictionem converti, et ad hoc solum promoveri ut ex catholicis fiunt hæretici, quorum omnis actio, etiamsi alienius videatur momenti, apud Deum tamen reputatur nihil.

C Sed quia ex his et quibusdam beati Gregorii dictis quidam sibi præsumunt, unde opinionis suæ errorem impudenter et pertinaciter defendant in tantum ut Spiritum sanctum vendi simul et comparare dogmatizent, insistendum est, ut tandem aliquando hoc sensisse vel dixisse pœniteat. Annus enim: Ecce quid beatus Gregorius super hoc senserit ad majores Francorum epistolarum ejus tenor aperte ostendit. «*Omnino, inquit, execrabile et gravissimum detestamur, quod sacri ordines in vestris partibus per Simoniacam hæresim conferantur. Et paulo post: Unde valde contristor, et terræ illi condoleo quia, dum Spiritum sanctum, quem per manus impositionem omnipotens Deus omnibus elargiri dignatur, divino munere habere despiciunt, præmiis assequuntur.* » Ex qua sane propositione verborum tanti pontificis, vecordes accipiunt sibi causas perlidæ argumentationis, et velut per Sapientem dicitur: «*A facie verbi partarientis* » dicunt (*Eccli. xix, 11*): Ecce hic apte beatus Gregorius testatur, quod sanctus Spiritus per pecuniam venditur et confertur, et per manus impositionem pretio emptam nihilominus Spiritus sanctus accipitur et tribuitur. Nempe proficitur quod sacri ordines per Simoniacam hæresim conferantur, et quod homines sanctum Spiritum præmiis assequuntur. Heu miseri, inquit, dies ultra miseri, qui sceleratiores militibus, Dei Virtutem et Dei Sapientiam crucigentibus, tunicæ illius inconsutili violentas manus injicere et particulas sibi inde abscindere non metuant, quodque adhuc est gravius, eandem sibi totam cessisse arbi-

trantur. Cum enim ex periochis tanti doctoris A vestigari debuerit, isti particulam sententiæ sibi illam arripunt, quod illic sacri ordines conferri dicuntur, et abiciunt quod ibidem per Simoniacam hæresim inserit. Ubi si simplici mentis oculo considerassent quid sit hæresis et maxime Simoniacæ, nequaquam putarent per Simoniacam hæresim conferri sacros, id est sanctos, sed potius. . . . id est exsecrabiles ordines, et ideo nec ordines, sed errores.

Abscindunt quoque et illud quod « Spiritum sanctum homines præmiis assequuntur, » nec respiciunt quod illic inserit, « quem per manus impositionem omnipotens Deus omnibus largiri dignatur, divino munere habere despiciunt; » quod si perspexissent, nequaquam putarent aliquos hominum per cujus-^B cunque manus impositionem quantocunque pretio posse consequi Spiritum sanctum, quem divino munere habere despiciunt. Quomodo enim donum omnipotentis Dei consequi poterit qui illud ejus munere habere contemnit, insuper et pecuniis prolatis expugnare et diripere contendit? miserabiliter namque desipit qui putat aliquam violentiam posse fieri Deo omnipotenti, ut gratiam suam concedat alicui, qui hanc dono ejus despicit adipisci. Ad hæc, qui supra semel conceptam blasphemiam defendendo exaggerant, subjungunt: In alio quoque loco gloriosus Gregorius exponens verba Evangelii inter cætera, sic ait: « Vobis sacerdotibus lugens loquor, quia nonnullos vestrum cum pretiis facere ordinationes agnoscimus, spirituales gratiam vendere, et de alienis iniquitatibus cum peccato damno temporalia luera cumulare. » Et post pauca: « Columba venditur, quia manus impositio per quam sanctus Spiritus cœlitus accipitur, ad pretium præbetur. » In quibus utique beati Gregorii verbis si recipiant quod ait nonnullos spirituales gratiam vendere, cur negligunt, quod subjungit, eos de alienis iniquitatibus cum peccato temporalia luera cumulare? Et quomodo spiritualis gratia potest illic vendi et emi, ubi alterius iniquitas, emptoris scilicet, lucrum temporale, alteri, id est venditori, cum peccato cumulat? Quæ enim spiritualis gratia poterit dari et accipi, ubi utrisque iniquitas ostenditur operari si quidem, ut dilectus Domini Joannes asserit: « Omnis qui facit peccatum, et iniquitatem facit, et peccatum est iniquitas? » (I Joan. III, 4.) Absit ergo, absit, ut Spiritus sanctus aliquatenus æstimetur vel tam turpibus et nefandis commerciis, ubi hinc inde iniquitas comitatur et dominatur! Non ergo columba venditur, non emitur, sed vendi vel emi putatur, aut videtur a sacrilegis et stultis, quoties prava manus eorum impositio ad pretium præbetur. Per quam tamen, quandocunque fit ab illis quorum interest, Spiritus sanctus cœlitus accipitur, qui nullam manus eorum impositionem negotiatorum quales diximus aliqua ex parte gratia sua dignatur, sed ex damnatione sola taliter accepta pariter exsecratur.

CAPUT XV.

De propriis et impropriis dictionibus, et vanitate Simoniacorum.

Hæc igitur et hujusmodi orthodoxorum Patrum dicta si pia aure audissent et catholici cordis ore ruminassent, tandemque nobiscum Spiritum sanctum nec posse vendi nec comparari prædicarent; sed suam damnationem negligentes aut dissimulantes, suscipiunt quidem improprie et usualiter loquentes sanctos Patres, sed respiciunt proprie et regulariter seipsos exponentes. Usualiter siquidem vel improprie B. Gregorius loquitur ubi dicit quod sacri ordines a talibus conferantur; sed regulariter et proprie semetipsum exponit quid de illis ordinibus intelligi velit, ubi inserit, per Simoniacam hæresim, neque quidquam spiritualis gratiæ intervenit, ubi maligna hæresis mediatrix fuerit. Sic et ibi usualiter loquitur, ubi dicit quod homines Spiritum sanctum præmiis assequuntur, sed regulariter sese exponit, quid quod intelligi velit, ubi inserit quem divino munere habere despiciunt. Quis enim sine Deo Spiritum sanctum, scilicet donum ejus, habere potest? Neque enim aliud Deus, aliud donum ejus, id est Spiritus sanctus, quamvis merito dicatur et sit alius. Qui modus locutionis tam creber in divinis vel humanis reperitur litteris, seu etiam in quotidianis confabulationibus nostris, ut prisci grammatici proprio tropo, qui catachresis dicitur, cum donari, vel odorari consueverint. Cujus etiam vocabuli vim taliter edocent. Cathachresis est usurpatio alieni nominis, ut piscina, cum pisces non habeat. Fit ergo tropo hoc, ut res non habens suum nomen, usurpet alienum. Itaque constat hoc modo sanctos Patres nostros aliena nomina rite ex aliqua rerum similitudine usurpasse, ubi eis propria, quæ utique pauca sunt, et aliquando narrationi minus apta contingit non adesse.

Unde cum plurimi alii, tum etiam B. papa Innocentius dicit quosdam ab hæreticis ordinatorum, cum statim astruat nihil ex illa ordinatione nisi damnationem adeptos. Quod si proprie loquens dixisset ab hæreticis damnatos, putaretur dixisse aliquos catholicos ab hæreticis depositos aut excommunicatos. Quin etiam ipse B. Gregorius, qua intentione sacros ordines a talibus conferri vel spirituales gratiam vendi, aut emi, et hujusmodi cætera dixerit, in fine suæ narrationis ostendit, ubi protestatur benedictionem illis in maledictionem converti, et ad hoc promoveri ut fiant hæretici. Ad quod fac nusemendandum quisquis, officii sui consideratione, vehementer non exarderet, cum auctore hujus hæreseos portionem se habiturum incunctanter sciret? Hoc quoque modo locutionis pene quotidie dicitur quis vendere Denm, cum justitiam vendit, cum constet neutrum posse vendi, sed utrumque pretio offendi; neque enim venditor aliud concedit nisi falsitatem, nec emptor aliud accipit nisi eandem, pro qua parem utrique incurrunt damnationem. Et tamen cum uterque vere sit reus, et sua ipsius conscientia teste uterque dan-

natus, unus eorum iudex abusive dicitur, alter vero absolutus, cum potius sit obligatus. Sic et apud hæreticos dicuntur esse episcopi, sacerdotes, et reliquorum ordinum, cleri, ecclesiarum, ordinationes, consecrationes, sacrificia et reliqua omnia sacramenta, sed nomine tenus et specie tenus tantum, non autem aliqua virtute et veritate ipsarum rerum. Nec mirum, cum et apud ethnicos pene omnia nostrorum sacramentorum nomina reperiantur, quibus tamen solum sacrilegium, non autem aliquam sanctitatem, aut veritatem inesse, nemo nisi insanus arbitratur: quidquid enim sine fide est peccatum est (*Rom. xiv, 23*.) Quapropter nullus jam usurpatus, et in propriis dictionibus seductus a propria et intima sacramentorum veritate aberrat, ut credat, aut prædicet se vel quemquam alium gratis aut non gratis accipere posse a quolibet, quia quod quærit nec accipit, nec habet. Quotlibet enim studio piscinæ incumbas, aut insistas, ut pisces tibi, quos quia non accipit non habet, ex ea capias, nihil tibi nomen ejus vel rei similitudo nisi vanam fatigationem præstat, sive gratis, sive non gratis id exigas. Restat ergo ut Simoniaci sacerdotes cum aliis hæreticis ad comparationem sacerdotum qui gratia Dei sunt id quod sunt (*I Cor. xv, 10*), non incongrue assimilentur statuentibus, vel auri argentique simulacris, quæ, sicut Psalmista canit: « os habent, et non loquentur; oculos habent, et non videbunt; aures habent, et non audient; nares habent, et non odorabunt; nec est spiritus in ore ipsorum. Manus habent et non palpant; pedes habent et non ambulabunt; non clamant in gutture suo (*Psal. cxiii, 5-7*). » Neque enim ad fides, sed perfidia adinvenit.

Unde, cum nomina eadem et aliquam verorum membrorum similitudinem aure tenus, sive oculo tenus referant, nihil tamen veritatis in se retinent. Nam os eorum nil, nisi oris veri inane nomen et quantaluncunqve similitudinem, tamen vanam, præterdit, cum ex materia, factura, et efficientia omnino dissimile sit, scilicet carcat ossibus, compagibus, nervis, venis, sanguine, carne, cute, vita et motu, gustandi, flandi, spuendi, sive screandi effectum hoc et de cæteris membris dictum puta, quibus nec sibi nec cuiquam valent prodessse, aut aliqua efficere simulacra. Simoniaci ergo sacerdotes, instar simulacrorum, non nisi inane nomen catholicorum sacerdotum, et exterioris cultus eorum similitudines usurpantes, quia mediatrix avaritia, quæ est idolorum servitus (*Ephes. v, 5*), auro et argento facti sunt, quasi simulacra aurea vel argentea ab idololatria acceperunt. Quorum quia omnia sunt fucata, patet profecto quod minime aestimanda sint quæ apud eos dicuntur sacramenta. Unde et episcopus talium factor, etiamsi pridem computabatur catholicus, accedente sibi pretio, sit et ipse sistunculus; pariterque simulacra, vel potius idololatrarum quotquot spem salutis in eis ponentes, eorum vanitatem reverentur, secundum quod Psalmista imprecatur: « Similes illis fiant qui faciunt ea, et omnes qui confidunt in eis (*Psal. cxiii,*

8). » Et iterum: « Confundantur omnes qui adorant sculptilia, et qui gloriantur in simulacris suis (*Psal. xcvi, 7*). » Nonne gloriantur in simulacris suis qui prædicant ratas consecrationes fieri a Simoniacis? Unde necesse est confundantur, quia, quod constat non acceptum, nec pretio poterit conferri cuiquam hominum. Et quia quod unusquisque colit, hoc sit, simulacrum sit qui simulacrum colit, sicut Deus sit qui Deum colit, gratia, tamen non natura, ut ait Psalmista: *Ego dixi: Dii estis* (*Psal. lxxxi, 6*). Unde avarissimi homines, pecuniam tanquam deum colentes alienum, omnipotentem eam, sicut pagani quoscumque deos suos, æstimant, in tantum ut Spiritum sanctum sibi subijcere prævaleat. Et sese majestatem immensam metiri conantes, qui, viso nummo, ipsi pallent, et adejus nutum fasque nefasque exercent, omnino credunt Deo placere quæ ipsis non potest non placere; quorum iusuriam Satiricus etiam redarguit sic:

Curvæ in terris animæ, et cælestium ianæ.
Quid juvat hoc templis nostros immittere mores,
Et bona diis ex hac scelerata ducere culpa?

Quod si ethnicus, ratione abusum, crederet idola deos esse omnipotentes, et totius boni auctores, tamen, tanquam rationale animal, ratione ad hoc tractus est ut quos credebat summe bonos, consequenter quoque crederet non posse eis placere vitiosas hominum affectiones sive passionem; summa enim virtus necesse est totius vitii sit experta. Putasne Christiani sint, qui Patrem luminum, a quo est et descendit omne datum optimum, et omne donum perfectum (*Jac. 1, 17*), ducunt adeo imperfectum ut pecuniis, quas super omnia diligunt, credant se posse sibi conciliare, et conquirere ipsius summum donum, nec posse Deo non placere, quod ipsis sic placet negotium?

CAPUT XVI.

Sententia sancti Ambrosii de ordinationibus Simoniacorum.

Sed hinc jam aliqua magni Ambrosii subiungantur dicta, quibus Simoniaci, quia avari, comprobentur etiam usurarii, et ideo secundum quod scriptum est, super omnes maledicti (*Eccli. i, 9*). Omnis quippe avarus usurarius, et usurarius avarus. B. ergo Ambrosius, de vita et ordinatione episcoporum loquens, inter alia ait: « Licet jam coarctet nos libelli hujus prolixitas, et tempus nos urgeat, ut ad finem hujus operis veniamus, sollicitudo fratrum nos retardat amoris, illorum præcipue sacerdotum qui, mentis torpore hebetati, sacerdotalem infamant honorem, et qui novam prodigialiter regulam hanc tempestatem pegerisse noscuntur, et Giezi sectantes et Simonis sententiam, sancti episcopatus gratiam pecuniis coemerunt, nequaquam timentes, cum sacerdotalem honorem pecuniis emerent, a B. Petro apostolo se cum Simone fuisse damnatos, sicut ait: « Pecunia, inquit, tua tecum sit in perditionem, qui donum sancti Spiritus te credidisti pecunia comparare (*Act. viii, 20*). » Nam et lepram cum Giezi a sancto

suo cepisse credant Eliseo, qui gradum sacerdota-
lem se existimant pecuniis comparasse. Quibus
cum ista dixerimus, sufficere debuit suam compa-
rando lepram possidere. Nam, sicut validioribus
morbis capite vitiat, reliquum necesse est corpus
inundatione superioris morbi lethaliter irrigari: ita
et hi qui caput videntur esse Ecclesiae, morbo pesti-
fero fraternaliter vitiant corpus, ut nihil ex tota corpo-
ris compage insanciatum possit evadere, quod negli-
gentium sacerdotum vitiositatis mortale non infecerit
virus, ita ut videas in Ecclesia passim quos non merito,
sed pecuniae ad episcopatus ordinem provexerunt;
nugacem populum et indoctum, qui talem sibi asciverunt
sacerdotem; quos si percontari fideliter velis
quis eos praefecerit sacerdotes, respondebunt mox
et dicent: Ab archiepiscopo sum nuper ordinatus
episcopus, centumque ei solidos dedi, ut episcopa-
lem gratiam consequi meruissem; quos si minime
dedissem, hodie episcopus non essem. Unde melius
mihi est aurum de sacello invehere quam tantum sa-
cerdotium perdere. Aurum dedi et episcopatum
comparavi. Quos tamen solidos, si vivo, receptorum
me illico non diffido. Ecce et aurum quod dedi, in
meo sacello recepi, et episcopatum gratis accepi.
Nempe hoc est quod doleo, quia archiepiscopus
carnaliter episcopum fecit. Nam propter pecunias
specialiter leprosum ordinavit. « Pecunia, inquit,
tua tecum sit in perditionem, quia donum sancti
Spiritus gratiae pretio comparasti, » et commercium
miserabile in animarum exitium peregisti. Et nescii
homines et indocti in ordinationibus eorum procla-
mant, et dicunt: Dignus es, et justus es; et con-
scientia misera: Indignus es, et injustus es, dicit.
Pronuntiat enim episcopus hujusmodi ad populum
dicens: Pax vobis. Oculis quidem carnalibus
videtur quasi episcopus magnus, et divinis obtutibus
inspicitur leprosus magnus. Per pecuniam acquisivit
indebitum ordinem, et apud Dominum perdidit in-
teriorem hominem. Caro suscepit dignitatem, et
anima perdidit honestatem. Caro ancilla domina
facta est animae, anima quae erat domina facta est
famula carnis. Caro dominatur populis et anima
servit daemioni. Carni sacerdotium comparavit, et
animae detrimentum paravit. « Et quid prodest hu-
jusmodi homini si totum mundum lucretur, et animae
suae detrimentum patiat? Aut quam dabit homo
commutationem pro anima sua? » (*Matth. xvi, 26.*)
Quod dedit cum episcopus ordinaretur, aurum fuit:
et quod perdidit, anima fuit. Cum alium ordinaret,
quod accepit, pecunia fuit: et quod dedit, lepra
fuit.

« Haec sunt mercionia iniquorum in pernicie eo-
rum. Interrogo tamen fratrem et coepiscopum no-
strum, quia et ego episcopus sum, et cum episcopo
loquor. Dic ergo mihi paulisper, frater episcopo,
cum dares pecuniam, quid accepisti? Gratiam epis-
copalem accepi. Ergo interrogo te: Haec gratia cur
tali vocabulo nuncuatur? Respondet: Cur, inquis?

A ut reor, pro eo quod gratis datur, ideo gratia vocatur.
Ergo si gratia gratis datur, et auro non aestimatur,
a te cur gratia pecuniis comparatur? Respondet:
Non, inquit, mihi daretur, si pecuniis non emeretur,
nec episcopus fuisset ordinatus, si pecunias non
dedissem. Ergo, ut apparet ex responsionibus tuis,
gratiam cum ordinareris non suscepisti, quia gratuito
eam non meruisti. Et ideo, frater, si gratiam non
accepisti, quomodo episcopus effici potuisti? nam et
ad discipulos Dominus dicit: « Gratis accepistis,
gratis date (*Matth. x, 8.*) » Cur ergo gratuitam gra-
tiam aestimasti te pretio possidere? Nam, ut video,
aurum dans perdidisti, et sanctam gratiam non
acquisisti. Adhuc tamen semel adjiciens fratrem
perquiro, ne quid de approbamentis veridicis nos
B praetermissis videamur. Quis dat, frater, episcopa-
lem gratiam? Deus, an homo? Respondes sine dubio:
Deus; sed tamen per homines dat Deus, homo im-
ponit manus, Deus largitur gratiam: sacerdos im-
ponit supplicem dexteram, et Deus benedicit potenti
dextera; episcopus initiat ordinem, et Deus tribuit
dignitatem. O justitia, o aequitas! si homini pecunia
datur, qui nihil in ordine amplius operatur, nisi
solum servitium quod ei creditur; cur Deo totum
negatur, qui ipsum ordinem tibi largitur? Justumne
tibi videtur ut servus honoretur et Dominus injuriam
patiat, et injuste accipiat sacerdos pecuniam et
Deus patiat ab homine injuriam? Sed quia pro
concesso ordine Deus a te nihil expectat, cur a te
sacerdos pecuniam impudenter expectat? Dominus
C homini concedere voluit gratis, et episcopus rapax
pecuniam ab homine expetit gratis; Deus homini,
ut certe benignus, gratis donavit: et sacerdos indi-
gnus eum sine causa praedavit. « Quid enim habes
quod non accepisti? si autem accepisti, quid glo-
riaris quasi non acceperis? » (*I Cor. iv, 7.*) Ecce ad
quae mala volvitur deificus ordo: ecce ad quae probra
prolapsi sunt sacerdotes qui audire meruerunt a
Judice mundi: « Vos estis lux mundi (*Matth. v, 14.*) »
Ecce quibus subjiciuntur gentes, quibus a Domino di-
ctum est: « Vos estis sal terrae (*Ibid., 13.*) » Ergo
si lux est Ecclesiae episcopus, a Domino ordinatur,
ita ut imperitiae tenebras praedicationis suae eloquio
rutilante conscientiarum tenebras illuminet, cur
ipse palpabilibus tenebris tenetur obstrictus? Et non
solum quia ipse dum male agit, digne perit, in-
super et alios secum digne perdit. Si enim me-
ruisti salis saporem possidere ut insipientium possis
corda condire, cur infatuatum tali vitio inmundis
te porcorum conculcandum pedibus praebuisti;
ita ut nec te ipsum, nec alios possis condire? » etc.

Item quoque B. Ambrosius (lib. vi in iv *Luc.*) de
Evangelio exponens illud quod dictum est: « Multi
leprosi erant in Israel sub Eliseo propheta et nemo
mundatus est nisi Naaman Syrus (*Luc. iv, 27.*) »
post aliqua ait: « Discet etiam congruae praecipua
virtutis. Probabit fidem, qui praemia recusabit.
Discet utroque dictorum factorumque magisterio,
quid sequaris. Habes Domini praeeptum, vatis excu-

plani, gratis accipere, gratis dare, nec vendere ministerium, sed offerre. Non enim pretio taxatur Dei gratia, nec in sacramentis lucrum quaeritur, sed obsequium sacerdotis. Non tamen sat est, si lucrum ipse quaeras; familiae quoque tuae cobibendae manus sunt. Nec hoc solum exposcitur, ut te solum castum immaculatamque custodias. Non enim dixit Apostolus te solum, sed « te ipsum castum custodi (*I Tim. v, 22*). » Quaeritur ergo non solum tua ab hujusmodi nundinis, sed etiam domus tuae castitas. « Oportet enim irreprehensibilem esse sacerdotem, sui domui bene praepositum, filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui suae praeesse nescit, quomodo Ecclesiae Dei diligentiam habebit (*I Tim. iii, 2-5*). » Instrue ergo familiam, hortare, custodi. Fefellerit servulus? (hominis enim non excipio facultatem) prophético deprehensus repudiatur exemplo; cito turpem sequitur lepra mercedem, et pecunia corpus animumque male quaesita commaculat. « Accepisti, inquit, pecuniam et possidebis ex ea agrum, et vineam, et oliveta et greges; sed et lepra Naaman adherabit tibi et semini tuo usque in aeternum (*IV Reg. v, 27*). » Vides quia propter facta auctoris, successio damnatur haereditis? Inexpiabilis est venditi culpa mysterii, et caelestis gratiae vindicta transit ad posteros. Denique Moabitae et caeteri non intrabunt in Ecclesiam Dei usque in tertiam et quartam generationem, tandiu videlicet, ut simplicius interpretemur, donec culpam auctorum multiplicis successio generationis aboleret. Sed cum illi qui in Deum idololatriae errore deliquerunt in quartam generationem videantur esse mulctati, profecto durior videtur esse sententia qua Giezi semper usque in aeternum pro cupiditate habendi prophetica auctoritate damnatur, praesertim cum Dominus noster Jesus Christus per lavacri regenerationem omnibus remissionem dederit peccatorum. »

CAPUT XVII.

Recapitulatio unde supra; deinde B. Augustini sententia.

Ecce, ex praemissis tanti tamque prudentis viri assertionibus, multifariam docemur pretio gratiam episcopalem nun posse accipi, sed lepram. Et audet quis contra hiscere et gannire sibi aut cuilibet posse dari ab hujusmodi leprosis, scilicet Simoniacis, aliquam sanctorum ordinum quam non habent gratiam, et non potius solam quam acceperunt, et habent lepram? Et cum idem clarissimus doctor indubitanter praedicet inexpiabilem esse venditi culpam ministerii et caelestis gratiae vindictam transire ad posteros, adeo ut exemplum Giezi adhereret venditori et semini ejus in perpetuum, cujus momenti sunt quae e diverso contradicunt, « Anima quae peccaverit ipsa morietur, et filius non portabit iniquitatem patris (*Ezech. xviii, 20*), » praesertim cum Dominus de seipso dicat: « Reddam iniquita-

tem patrum in filios usque in tertiam et quartam generationem? (*Exod. xx, 5*). » Et tamen utraque sententia vera est, quia Domini est; sed pro qualitate personarum et culparum ex circumstantiis suis competenter intelligenda est. Neque enim uniformis sententia blasphemis omnibus est danda, quia nec uniformis est blasphemia, attestante Veritate ipsa: « Omne, inquit, peccatum et blasphemia remittetur hominibus; Spiritus autem blasphemia non remittetur (*Matth. xii, 31*). » Nonne super hanc Spiritus blasphemiam propheta, apostolus, doctor eandem quam ipse Dominus eorum, uniformemque comprobantur dictasse sententiam? Propheta siquidem ait: « Lepra Naaman Syri adherabit tibi, et semini tuo usque in aeternum (*IV Reg. v, 27*); » B apostolus autem: « Pecunia, inquit, tua tecum sit in perditionem (*Act. viii, 20*). » Et post paucos: « Poenitentiam itaque age ab hac nequitia tua, et roga Dominum si forte remittatur tibi haec cogitatio cordis tui (*Ibid., 22*). » Quorum auctoritatem profecto secutus doctor, ait: « Inexpiabilis est venditi culpa mysterii. » B. quoque Augustinus, unde supra in expositione Evangelii sancti Joannis. « Simon ille ideo volebat emere Spiritum sanctum, quia vendere volebat Spiritum sanctum, et putabat apostolos mercatores tales esse quales Dominus de templo flagello eiecit. Talis enim ille erat, et quod venderet emere volebat. De illis erat qui columbas vendebant; etenim in columba aparuit Spiritus sanctus. Qui ergo vendunt columbam, fratres? C qui dicunt, Nos damus Spiritum sanctum. Quare enim hoc dicunt? et quo pretio vendunt? Pretium honoris sui accipiunt, pretium, cathedras temporales, ut videantur ipsi vendere columbas. Caveant a flagello de resticulis. Columba non est venalis, gratis datur, quia gratia vocatur. »

Idem unde supra in eadem expositione. (*Act., tract. 6, in Joan. ii, 18*). « In Actibus apostolorum legimus multos credidisse in Samaria per praedicationem Philippi (*Act. viii, 12*). Intelligitur autem sive unus ex apostolis, sive ex diaconis, quia septem diaconos ibi legimus ordinatos, inter quos est etiam nomen Philippi (*Act. v, 6*). Per Philippi ergo praedicationem crediderunt Samaritae; Samaria cepit abundare fidelibus. Ibi erat Simon iste Magus. Per magicas factiones suas dementaverat populum, ut eum virtutem Dei putarent. Commotus tamen signis quae fiebant a Philippo, etiam ipse credit. Sed quomodo crediderit, posteriora sequentia demonstraverunt. Baptizatus est et Simon. Audierunt hoc apostoli, qui erant Hierosolymis; missi sunt ad illos Petrus et Joannes, invenerunt multos baptizatos, et quia nullus ipsorum acceperat adhuc Spiritum sanctum, sicut tunc descendebat ad ostendendam significationem gentium crediturarum, ut linguis loquerentur in quos descendebat Spiritus sanctus, imposuerunt illis manus orantes pro eis, et acceperunt Spiritum sanctum. Simon ille qui non erat in Ecclesia columba, sed corvus, quia ea, quae sua

sunt, quærebant, non quæ Jesu Christi, unde in A Christianis potentiam magis amaverat quam justitiam, vidit per impositionem manuum apostolorum dari Spiritum sanctum, non quia ipsi dabant, sed quia, ipsis orantibus, datus est; et ait apostolis: « Quid vultis a me accipere pecuniæ, ut per impositionem manuum mearum detur Spiritus sanctus? » Et ait illi Petrus: « Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam dominum Dei putasti pecunia comparandum (Act. viii, 18-20). » Cui dicit: « Pecunia tua tecum sit in perditionem? » utique baptizato. Jam baptismum habebat, sed columbæ visceribus non hærebat. Audi quia non hærebat, et verba ipsa Petri apostoli adverte. Sequitur enim: « Non est tibi pars, neque sors in hac fide; in felle enim amaritudinis video te esse (Ibid. 21-23). » Columba fel non habet: Simon habebat; ideo separatus a columbæ visceribus. Baptismus illi quid proderat? »

In quibus eloquentissimi et perspicacissimi doctoris dictis animadvertant necesse est qui impudenter et impie astruere conantur columbam, vel spiritualem gratiam vendi, illud quod ait: « Columba non est venalis, gratis datur, quia gratia vocatur; » necnon illud, quia « vidit Simon per impositionem manus apostolorum dari Spiritum sanctum, non quia ipsi dabant, sed quia ipsis orantibus datus est. » Deus enim Spiritum sanctum suum hominibus largitur, sed oratione et invocatione illorum, qui hujus ministerii vel officii ordinationem a catholicis gratis accepisse noscuntur, etiamsi pravæ conversationis in oculis hominum habeantur. In qua utique fide vel ministerio, non est hæreticis pars, neque sors, quia nec ministri Christi, sed Satanzæ pretio efficiuntur; nec ipsorum oratione aut invocatione Spiritus sanctus datur, quia ministerium eorum, etiamsi rectæ conversationis videantur, a Deo non recognoscitur, et ideo oratio eorum fit in peccatum (Ps. cxviii, 7), secundum quod de alio pessimo mercatore a Psalmista constat imprecando prophetatum. Nam ut B. Apostolus Corinthiis ait: « Ejusmodi sunt pseudoapostoli, operarii subdoli, transfigurantes se in apostolos Christi. Et non mirum. Ipse enim Satanas transfiguratur se in angelum lucis. Non est ergo magnum, si ministri ejus transfigurentur, velut ministri justitiæ, quorum finis erit secundum opera ipsorum (II Cor., xii, 13-15). » Itaque, sicut Satanas transfiguratus in angelum lucis non potest non esse angelus tenebrarum, tanto perversior quanto præsumptuosior; ita et ministri ejus, transfigurati in ministros justitiæ, non possunt non esse ministri injustitiæ, tanto detestabiliores quanto audaciores; mentiuntur se esse quod nec sunt, nec fieri possunt.

CAPUT XVIII.

De mercantibus ecclesiasticam dignitatem sanctorum Patrum sententiæ.

Item, unde supra, ex Canonibus apostolorum, cap.

30. « Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus per pecuniam hanc obtinerit dignitatem, dejiciatur ipso et ordinator ejus, et a communione modis omnibus abscindatur, sicut Simon Magus a Petro. »

Item, ex eisdem, cap. 31. « Si quis episcopus sæcularibus potestatibus usus ecclesiam per ipsos obtineat, deponatur ipse et ejiciantur omnes qui illi communicant. » Contra quod capitulum qui sibi pretio potestates conciliant, etiamsi ecclesiasticæ sint, procul dubio sæculares fiunt, sicut ait B. Gregorius. « Si in ecclesiasticis officiis quemquam habet locum pecunia, fit sæculare quod sacrum est. »

Item inde, ex concilio Chalcedon., cap. 2. « Si quis episcopus per pecuniam fecerit ordinationem, et sub pretio redegerit gratiam quæ non potest vendi, ordinaveritque per pecuniam presbyterum aut diaconum, vel quemlibet ex his qui connumerantur in clero, aut promoverit per pecuniam dispensatorem aut defensorem, vel quemquam qui subjectus est regulæ, sub turpissimi lucri commodo, is cui hoc attestanti probatum fuerit proprii gradus periculo subjacebit. Et qui ordinatus est nihil ex hac ordinatione, vel promotione quæ est per negotiationem facta proficiat, sed sit alienus ea dignitate, vel sollicitudine quam pecuniis quæsit. Si quis vero mediator tam turpibus et nefandis datis vel acceptis exstiterit, si quidem clericus fuerit, proprio gradu decidat, si vero laicus aut monachus, anathematizetur. »

Item inde, exempla Hormisdæ papæ (epist. 25). « Quos constiterit indignos meritis sacramenta mercatos esse pretio dignitatem, convictos oportet arceri, quia dantem pariter accipientemque damnatio Simonis quam sacra lectio testatur involvit. Hoc itaque ad proxima jungimus, ne benedictio per impositionem manus, quæ a Deo esse creditur pretio comparetur, quia Simon, per Spiritum sanctum volens pretio mercari, apostoli fuit detestatione percussus. »

Item inde, ex Expositione Remigii. « Dominus ut ostenderet omnes venditores, et emptores cælestis gratiæ eliminandos esse a societate sanctæ Ecclesiæ, idcirco cœpit ejicere vendentes et ementes de templo, et cathedras vendentium columbas evertit, ut doceret quia talium sacerdotium negotiatorum destruitur. Quamvis enim sint nonnulli qui corporaliter a societate sanctæ Ecclesiæ non repellantur, verumtamen spiritualiter apud Deum repulsi sunt, et proprio honore privati. »

CAPUT XIX.

Repulsio eorum quid dicunt Simoniacos gratiam habere a qua deponantur.

Verum quia trutinatoribus verborum et neglecto-ribus rationum supra responsum sufficienter putatur, ex quibusdam dictionibus quæ in supradictis capitulis usurpative, et improprie, secundum tropum

catathresim, ponuntur, sicut obtinuerit dignitatem a pretio, vel fecerit ordinationem, et hujusmodi cetera, illud tamen nunc ventiletur quod nobis opponere frustra nituntur. Aiunt enim :

OBJECTIO. Ecce per pecuniam ordinati deponi precipiuntur. Constat ergo eos spiritualem gratiam adeptos, et ad gradum honoris promotos a quo deponi iubentur. Etenim dispositio habitus honoris est amissio vel privatio.

REPULSIO. Quibusdam superius monstratum sit piscinam dici et quæ pisces non habet, tropo eodem, si pertinaces esse nolunt, quantocius animadvertere possunt depositionem quoque rite dici quæ nullam promotionem et honoris gradum habuisse, nisi ex aliqua similitudine superficie tenus comprobatur, præsertim eum et propositum Chalcedonensis concilii capitulum evidenter nostræ parti suffragetur; in ejus initio sic legitur (*Conc. Chalced. can. 2*) : « Si quis episcopus per pecuniam fecerit ordinationem, et sub pretio delegerit gratiam, quæ non potest vendi, etc. Quapropter tam consono et unanimi tonitru sexcentorum triginta sanctorum episcoporum prævaricatores ad cor reversi, discant gratiam non posse vendi. Nam ipsi sancti Patres hanc suam synodum usque ad sanguinem defensores professi leguntur. Tandem inusitato quidem modo, sed proprio loquimur, si depositionem hujusmodi revelationem dicimus, sicut a Simeone Dominus Jesus in ruinam et resurrectionem multorum evangelizatur positus (*Luc. 11, 34*). Ruendo enim resurgit quisque, malum deservens, ad bonum se accingit. Unde quia multis civitatis auctoritatis testimoniis palam est Spiritum sanctum non posse vendi, jam sicut deficit fumus (*Psalm. LXXVII, 3*), deficiant tetra illa, et nebulosa argumenta, imo phantasmata nihil veritatis, sed totum vanitatis habentia, quibus argumantantur talia.

OBJECTIO. Si is, qui pro manuum impositione pretium accipit, ei quem per pretium consecrat Spiritum sanctum non tribuit, profecto Spiritum sanctum nec ille vendidit, nec iste comparavit. Sacerdotium vero sine datione sancti Spiritus nec tribuitur nec accipitur. Liquet igitur sacerdotem non esse qui per manuum impositionem sacerdotium consequitur. Relinquitur vero ut necesse non sit eum ab illo ordine deponi, quem nunquam obtinuit. Frustra itaque hujusmodi statuta canonum, a sanctis Patribus edita, proferuntur, quæ tales deponi decernunt.

REPULSIO. Tam sophistico et perplexo syllogismo subversa perversitas aperte resistere Spiritui sancto non verita, quia perverse credit eundem vendi et emi, ubi venditoris et emptoris audiuntur nomina, ironice concludit necesse non esse eum deponi ab ordine, quem nunquam obtinuit, aut si consequatur, non deponendum, ac per hoc cassandum sanctorum Patrum capitulum, adversus Simoniacos prolatum.

Cornibus enim phantasticus ille syllogismus minahundus; utrumlibet presseris, ab utrolibet mox premeris. Nam si deponendis concesseris, dignitatem quoque eos obtinuisse a qua deponantur necessario concedis. Si dignitatem eos obtinuisse concesseris, constabit Spiritum sanctum quoque venditum et emptum ab eis. Quod si constiterit, necessario quoque Spiritum sanctum haberi, dari et accipi ab eis constabit, ac per hoc ordinationes vel consecrationes, gratis vel non gratis factas a Simoniacis, utique hæreticis, per omnia ratas esse, nihilque minus habere quam quæ sunt a catholicis, necessario confiteberis. Porro si dignitatem eos obtinuisse negaveris, deponendos non esse ab ea quam nunquam obtinuerunt necesse est profiteris. Si autem minime deponendis concesseris, sanctorum Patrum decreta, quæ venditores et emptores gratiæ deponi decernunt, incassum esse prolata necesse arbitraris. Restabit ergo aut concessa depositione Simoniacorum, etiam cetera, quæ superius omnino absurda concedi videntur, concedantur, et sic capitula illa sanctorum Patrum approbabitur, aut contradicta depositione reprobandantur. Sed, quamvis latius supra monstratum sit Spiritum sanctum nec posse vendi nec emi, sine quo sacerdotium non potest acquiri aut haberi, vel consecratio aliqua fieri, et ideo hujusmodi presumptores debere deponi ab ea transfiguratione vel specie, quam, velut ministri justitiæ, injuste usurpando arrogant sibi, concedatur tamen inter venditorem et emptorem rem negotii necessario versari, quia nec ille venditor, nec iste emptor aliter poterit jure dici. Sed ea Spiritus sanctus esse non potest, quoniam ipse Spiritus sanctus gratia dicitur et est. Gratia autem, nisi gratis accipiatur et detur, gratia nec est, nec vere dicitur. Nam si venditur et emitur gratia, jam non esse gratia merito concluditur. Constat igitur Spiritum sanctum, aut certe gratiam, rem venditionis et emptionis non esse.

Quapropter altera quærat res oportet, quam, ne diutius et passim quærendo fatigemur, aut certe aberremus, B. Ambrosium nobis eam demonstrantem advertamus. « Quod delit, inquit, cum episcopus ordinaretur, aurum fuit; quod perdidit, anima fuit » Ex qua tam egregii viri sententia sine ambiguitate docemur rem nefandi hujus commercii perditionem et damnationem animarum, et lepram tantummodo recte dici et vere esse. Et perditionem quidem etiam secundum principem apostolorum, damnationem autem juxta B. Innocentium, lepram vero secundum eundem Ambrosium. Unde ubicunque perditio vel damnatio taxatur, necessario auctor perditionis, vel damnationis diabolus taxotis hujusmodi cooperatur et principatur, sicut nihilominus idem ipse spiritus immundus ubi lepra datur. Neque enim rei cuius auctor est principari aut dominari non potest. Quibus autem spiritus perditionis, damnationis, immunditiæ principatur, Spiritus salutaris nostri.

Domini scilicet Jesu, qui est auctor totius munditiæ, A procul ab eis sequestratur. Nam quæ conventio Christi ad Belial? A quibus ergo perditio et immunditia possidetur, quosque vicissim ipsa possidet, quid nisi perditio vel immunditia, quam solam acquisierunt dari et accipi potest? Itaque quia necessario concluditur perditionem et lepram venditam et emptam, restat hujusmodi mercatores improprie dici sacerdotes et clericos, proprie autem perditos et leprosos; quorum prava manus impositio, malum quod solum acquisivit tribuit, nullum autem bonum concedit, quia nullum taliter negotiando acquisivit. Nunquam enim juste tribuitur, quod injuste colitur. Unde secum alios quoque perdit et sordidat, non sanctificat aut munificat, sicut Scriptura evidenter clamat: « Quidquid tetigerit immundus, immundum fiet (Num. xix, 22). » — « Spiritus quoque sanctus disciplinæ effugiet fictum, et auferet se a cogitationibus quæ sunt sine intellectu, et corripietur a superveniente iniquitate (Sap. 1, 5). » Ideo spiritus disciplinæ dicitur, quia disciplinatos quibuscunque aspirat efficit, et per eos dona gratiarum suarum, prout vult, singulis ad disciplinam distribuit. Indisciplinatos autem longe a se repellit, vel potius quia ficti sunt effugit. Et quis perniciosius convincitur esse fictus, quam qui contra disciplinam catholicam, cujus specialis administrator creditur Spiritus sanctus, fingit se esse quod nec est, nec esse potest aliquatenus, scilicet ut per pecuniam habeatur episcopus, vel cujusque alterius ordinis clericus?

CAPUT XX.

Quod Simoniaci sine fide sint, quodque sibi consentientes fide privent.

Et quidem alii hypocritæ incorporatione istorum minus sunt noxii, quia vix alienis nocent, nisi sibi; isti autem secum Christianos catervatim interficiunt, dum eos sua lepra vigente interficiunt, et damna ianis vel perditionis venditæ aut emptæ participes ordinandi, seu sanctificandi obtentu efficiunt. Qui plane simulatores et callidi præ cæteris provocati, non autem placant iram Dei, quia venditi venditores quotidie vendunt oves et boves Christi, scilicet simplices et ingeniosos, aut certe invalidos et validos. Et cui vendunt, nisi, ut beatus Augustinus ait, diabolo? Ubi enim seducti credunt sacerdotes pretio posse fieri, et Spiritum sanctum vendi et emi, primogenita cordis eorum, id est fides, probatur corrumpi: quia corrupta, necesse est adeo corrumpi, si qua inesse potneret bona, ut omnino fiant nulla; quia unica virginitas animæ est fides incorrupta, quam utique a pseudoapostolis corrumpi timebat, qui Corinthiis dicebat: « Emulor enim vos Dei æmulatione, despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo. Timeo autem ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri et excidant a simplicitate quæ est in Christo Jesu (II Cor. xi, 2). » Quam profecto fidem idem Apostolus secundum gratiam sibi datam, ut sapiens architectus « fundamentum » eis posuit: quod, sicut ipse subse-

quitur, aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Jesus (I Cor. iii, 11). Porro Christus Jesus habitat in cordibus per Spiritum sanctum corroboratis, sicut ipse insinuat Ephesiis: « Flecto genua mea ad Patrem Domini Jesu Christi, ex quo omnis paternitas in cælis et in terra nominatur, ut det vobis secundum divitias gloriæ suæ virtute corroborari per Spiritum ejus in interiori homine, habitare Christum per fidem in cordibus vestris (Ephes. iii, 14). » Si ergo secundum lamegrægum Symmistam, et usque ad tertium cælum (II Cor. xii, 2), vel in ipsum paradysum raptum fides christianitatis fundamentum est, fundamentum autem Christus Jesus est, restat ut fides Christus sit, qui nos per Spiritum Dei Patris corroboratos inhabitans regit. B Hinc procul dubio patet qualis inter Christianos reputandus sit, qui de Spiritu sancto male sentit. Constat enim, quia nec Filium, nec Patrem habet. Nam, sicut catholice prædicatur, inseparabilia sunt opera Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, et cuicumque unius cujuslibet trium visitatio defecerit, necessario etiam reliquorum duorum deerit. Quisquis itaque credit Spiritum sanctum non solum fide sed etiam pecunia posse acquiri, Deum Patrem non habet, ad quem devotissimus Apostolus genua flectebat, ut Ephesios per eundem Spiritum suum corroboraret. Filium quoque non habet, præter quem nemo aliud Christianitatis fundamentum ponere potest, quia ne sub tanti fundamenti magnitudine deficiamus, per Spiritum sanctum fulcimur et corroboramur. Restat ergo ut qui Spiritum sanctum, cui fundamentum, quod est Christus Jesus, innitur, non habet, nec ipsum fundamentum habeat. Si fundamentum non habet, Christum non habet. Si Christum non habet, fidem non habet, per quam Christus cor ejus inhabitet. Itaque consequitur ut qui fidem non habet, infidelis sit; infidelis autem, quia Spiritum Christi non habet, ejus non est. Cujus ergo est? Nimirum ejus, qui homicida est ab initio, qui que in veritate non stetit, quia veritas non est in eo, quia mendax est ipse et pater mendacii (Joan. viii, 44), quoniam qui cum Christo non colligit, spargit (Math. xii, 30); et quia non est cum eo, contra eum est. Unde manifestum est Simoniacos per cupiditatem a fide aberrasse, vel potius apostatasse, et circa fidem naufragasse, sicut Apostolus Timotheo dicit: « Radix omnium malorum est cupiditas: quam quidam appetentes erraverunt a fide, et inseruerunt se doloribus multis (I Tim. vi, 10). » Quos videlicet erroneos, vel apostatas vel fidei naufragos, non autem episcopos, aut clericos debere dici vel haberi constat. Nam si terrenæ et temporalis mercedis negotiatores per cupiditatem nonnunquam a fide aberrant, dum incaute et artificiose jurando, et perjurando assumunt nomen Dei sui et animas suas in vanum, ut sibi corradant lucri aliquantulum, quantum putamus aberrare a fide eos qui non solum animas suas venales habent, sed etiam Spiritum sanctum, Deum utique et Dominum vendere conantur? Vere aberrant

tota via a fide, quorum ab initio damnatas nuntiavit quia Spiritus exsecratur, fugit eos longe. Quo fugiente, nec fundamentum quod est Christus Jesus potest eis remanere, quia subtrahit se ipse Spiritus, cujus interest suffulcire et corroborare. Sic accidit ut dum cupidissimi mortalium incomparabilem comparare et vendere concertant, malignos spiritus ad destruendum exterius non solum honorum operum suorum muros, sed etiam interius ad convellendum ipsam fidem, scilicet fundamentum, alacriores reddant, et quasi invicem sed ad omnimodam destructionem adhortantes dicant, quid Psalmista deslendo insinuat : « Exinanite, exinanite usque ad fundamentum in ea (Psal. cxxxvi, 7). » Siquidem et avulso a cordibus hominum fundamento, hoc est Christo, qui semper innititur Spiritui sancto, certum est huiusmodi domum desertam, et funditus destruetam derelinqui a Deo, et effici speluncam latronum (Matth. xxi, 13), qui eam mox suo vindicant ludibrio; ita ut jam nomine vacuo Christianus dicatur, cui nihil fidei, id est Christi, remansit omnino : ac per hoc convincitur sine Deo et pejor pagano, quia hic infidelis simul est et apostata; cum paganus quamvis sit infidelis, tamen Christianæ fidei, vel conversationis, quam nunquam habuit, nequeat recte dici aut haberi apostata. A cujus etiam cogitationibus, sicut prædictum est, aufert te Spiritus sanctus, quia sunt sine intellectu. Et quæ cogitationes magis sunt sine intellectu, quam quæ æstimant Spiritum sanctum posse vendi et emi? Minus enim est noxium quidquid de creatura cogitatur irrationabiliter, quam quod de Creatore.

CAPUT XXI.

Repulsio eorum qui dicunt haberi, et juste posse dari Spiritum sanctum ab eo qui injuste accepit.

Quod si ab illis se aufert Spiritus sanctus, qui eum æstimant posse vendi, multo magis ab illis, qui non solum id æstimant, sed etiam in tantum credunt, ut ad perniciem multorum verbis et scriptis sic prædicent :

OBJECTIO. Liqueat, inquam, sancti Spiritus gratiam vendi simul et comparari. Ergo Spiritum sanctum, quem quis injuste acquisivit, injuste habuit; cui injuste concessit, hunc secum damnavit; cui vero juste largitus est, hic, si justus est, juste potest habere, quoniam bonus a malo bonum bene accipit.

REPULSIO. In qua utique sententia, quis intellectus, vel quæ rationis sint illa inveniri potest? O Deus et Domine Spiritus sancte, qui es justitia sempiterna, secundum perfidiam istorum prædicatorum, imo perditorum, injuste acquiri, injuste haberi, injuste concedi potes! Et ubi tam justitia querenda est, si justitia injuste acquiri et haberi potest? Heu miseri et insani, qui te velut aliquid pecus furto acquisitum et a fure habitum, sicque scienter comparatum æstimant! Sed prius ipsi fiant sicut equus et mulus, quibus non est intellectus (Psal. xxxi, 9), quia

A homines cum in honore essent, non intellexerunt, comparati sunt jumentis insipientibus, et similes facti sunt illis (Psal. xlviii, 13). Quamvis enim rationale animal a Deo creati sint, ratione tamen abutentes non intelligunt justitiam injustitiæ, aut virtutem vitio coherere aut convenire non posse. Qui, ut B. Judas apostolus ait : « Quæcunque quidem ignorant, blasphemant. Quæcunque autem naturaliter tanquam bruta animalia noverunt in his corrumpuntur (Jud. 10). » Unde Spiritu sancto ab huiusmodi cogitationibus effugato et ablato, ut supra dicitur, corripimur, id est ex toto arripiuntur a superveniente iniquitate, maligno spiritu scilicet, qui sic iniquus est ut sit etiam ipsa iniquitas, sicut gloriosus Paulus declarat : « Mysteriorum, inquit, jam operatur iniquitatis; » et post pauca : « Et tunc revelabitur ille iniquus (II Thess. ii, 7), » qui denique sic est homicida ut sit etiam ipsa mors; sic perditus et perditor ut sit quoque ipsa perditio. Ab hac ergo iniquitate ex toto arrepti, jam sicut omnino animales homines non percipiunt ea quæ sunt Spiritus Dei (I Cor. ii, 14). Stultitia est enim illis, et non possunt intelligere quæ spiritualiter examinantur. Porro, ut idem Apostolus subjungit : « Spiritualis autem judicat omnia, et ipse a nemine judicatur. Quis enim cognovit sensum Domini? quis instruet eum? nos autem sensum Christi habemus (I Cor. ii, 15, 16). » Nam sicut paulo superius præmittitur : « Nobis revelavit Deus per Spiritum suum. Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei. Quis enim hominum scit quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est? ita et quæ Dei sunt, nemo cognovit, nisi Spiritus Dei. Nos autem non spiritum mundi accepimus, sed Spiritum qui ex Deo est, ut sciamus quæ a Deo donata sunt nobis : quæ et loquimur non in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed in doctrina Spiritus, spiritualibus spiritualia comparantes. (Ibid., 10-15). » Ex quibus Apostoli verbis inter alia illud maxime considerandum est quod ait : « Nos non spiritum mundi accepimus, sed Spiritum qui ex Deo est. » Spiritus enim mundi, ut B. Joannes scribit, in maligno positi, spiritus malignus est, qui a Domino in Evangelio princeps mundi vocatur, sicut est illud : « Princeps hujus mundi ejicietur foras (Joan. xii, 31); » et : « Princeps hujus mundi judicatus est (Joan. xvi, 11); » et : « Venit princeps hujus mundi, et in me non habet quidquam (Joan. xiv, 30). » Quem utique palam est eos non accepisse qui sciunt quæ a Deo donata sunt eis. Quam scientiam operatur in eis Spiritus qui ex Deo est. Quem ad hoc accepisse perhibentur, ut sciant quæ a Deo donata sunt eis. Probatio ergo exceptionis Spiritus, qui ex Deo est, eorum quæ ab ipso donantur recognitio est. Quam nos perfecte retinere ex hoc comprobatur, quia donum donari, id est gratis accipi, et dari secundum evangelicam et apostolicam traditionem profiteremur, et pro modulo nostro defendimus, spiritualibus spiritualia comparantes. Unde e diverso colligitur eos spiritum mundi accepisse, qui

contra evangelicam apostolicamque disciplinam donum Dei pecunia posse possideri aestimant, credunt, prostenturet, quantum possunt, defendere conantur, carnalibus spiritualia comparantes. Qui si eundem spiritum mundi quis et ubi sit, vel quid jam passus recolerent, cum magna cordis contritione erui de potestate tenebrarum, atque, dum adhuc licet, transferri in regnum Filii claritatis paternæ quærent. Siquidem ille est princeps mundi, rector tenebrarum earum, hominum scilicet infidelium, in quibus tanquam in filiis dissidentiae regnat et operatur sua ipse serpens antiquus, qui est diabolus et Satanas jam iudicatus et damnatus atque foras ejectus, non utique extra fabricam cœli et terræ, sed extra corda fidelium, quos fecit Christus regnum, et sacerdotes Deo et Patri suo. Quod si spiritus mundi jam damnatus est et foras ejectus, patet jam damnatum et cum eo foras ejectum mundum, cui ipse principatur, nec jam esse in mundo, quem dilexit Deus, et, sanguine Filii sui redemptum, emundavit lavacro aquæ in verbo, ut sit ipse Deus cum eis eorum Deus. Nam quæ pars fidei cum infidei? Quapropter quis-

A quis de Spiritu sancto male sentit, animadvertat quid B. papa Damasus Paulino Antiocheno patriarchæ scribens, inter alia dicit: « Si quis de Patre et Filio bene senserit, de Spiritu autem sancto non recte habuerit, hæreticus est. » Et quod omnes hæretici de Filio Dei, aut de Spiritu sancto male sentientes, in perfidia Judæorum et gentilium inveniuntur. Nempe Judæis dicentibus: « Nos ex fornicatione, » videlicet idololatria, « non sumus nati. Unum Patrem habemus Deum; » respondit Dominus Jesus: « Si Deus Pater vester esset, diligeretis utique me. Ego enim ex Deo processi, et veni. Neque enim a me ipso veni, sed ille me misit. Vos ex patre diabolo estis (Joan. viii, 41). » Simoni quoque Mago Spiritum sanctum mercari cupienti Petrus dixit: « Non est tibi pars, neque sors in hac fide (Act. viii, 21). » Sed ne forte continuata hæc repulsio licet pernecessaria, si diuturnior habeatur, sic desertorem urgeat et impetat, ut conumilito noster defessus oppetatur, delicato lectori respirandi gratia oportet scriptoris intentio consulat, tandemque hic finis primi hujus libelli fiat.

EXPLICIT LIBER PRIMUS.

INCIPIUNT CAPITULA LIBRI SECUNDI.

- I. Quid beatus Petrus apostolus sui que coapostoli de hæreticis senserint.
- M. De pietate et impietate, et de Cham et Balaam præsumptione.
- III. De peccato Chore et suorum ejus atque pœna eorum.
- IV. De vulgo sequaci præsumptorum, et de differentia veri et falsi sacerdotii.
- V. De Jamne et Mambre, quibus peiores sunt Simoniaci.
- VI. Ubi admonentur Christiani vitare supplantationem hæreticorum, quorum inibi malum atque pœna eorum ostenditur.
- VII. De damnatione fidei querentium Deum sub exemplo Ananiæ et Saphiræ.
- VIII. De eo quod non solum roendum, sed et reddendum sit Domino.
- IX. Quod Spiritus sanctus fidelibus appareat, infideles autem lateat, a quibus nec quæritur.
- X. De excessus eorum differentia qui super fundamentum Christi excedunt et eorum qui sine ejus fundamento.
- XI. Quod vitandi sint hæretici exemplo viperarum et malæ arboris.
- XII. Quod plusquam viperæ cavendi sint hæretici, et de natura et typo earum.
- XIII. Qualiter viperæ convenient Simoniacis.
- XIV. Quod unius modi sint subversores sacramentorum et verborum Christi, et quod nec petant nec impetrant ab eo.
- XV. Qualiter a quibusdam juxta quædam non audiatur et juxta quædam audiatur Dominus.
- XVI. Ubi contradicitur hæreticos nec sicut criminosos intra ecclesiam Deum audire.
- XVII. De differentia negotiatorum sæculi et eorum qui dicuntur Simoniaci.
- XVIII. De eo quod carnales Ecclesie sine fide non sint instar Ruben et Gad, et dimidiæ tribus Manasse.
- XIX. De eo quod Simoniaci a Satana pervaduntur exemplo Judæ proditorem Domini aggredientis.
- XX. Quot maledictionibus cum Juda Simoniaci subjuceant, et qualiter omnem Ecclesiam vendant.
- XXI. De eo quod non prosit Simoniacis qualiscunque eorum eleemosyna.
- XXII. Quid vulpes Simoniacæ faciant vel patiantur.
- XXIII. Allegoria de vulpibus a Samsonè captis.
- XXIV. Collatio actuum Judæ et Simoniacorum.
- XXV. De eo quod Judas sine fide pœnituit, et quod consentientes principibus sacerdotum fide privati sunt.
- XXVI. Quod nil nisi damnationem a Simoniacis accipiant etiam gratis ordinati, et quod idola faciant pro Christo adorari.
- XXVII. Sententia sancti Augustini qua omnes hæretici convincuntur negare Jesum Christum in carne venisse.
- XXVIII. Item cujus supra, de eo quod hæretici Spiritum sanctum non habent, quamvis visibilia sacramenta habeant.
- XXIX. Item cujus et unde supra in quo cognoscitur Spiritus Dei.

XXX. *Recapitulatio præmissorum verborum sancti Augustini.*
 XXXI. *De malitia Simoniacorum, et quod peiores sint latronibus, et sine aliqua fide Dei.*
 XXXII. *Qualiter hæretici a Deo fornicantes faciunt et alios fornicari.*
 XXXIII. *De diminutione Ecclesiæ et hæreticorum multiplicatione.*
 XXXIV. *Quanto perniciosiores omnibus hæreticis sint Simoniaci.*
 XXXV. *De natiuitate et incremento Simoniacæ hæresos.*
 XXXVI. *Qualiter Simoniaci non solum res Ecclesiæ, sed ipsos quoque principes cum populis diabolo vendunt.*
 XXXVII. *De inestimabili nequitia hæresos et quali Bestiæ in Apocalypsi comparatur.*

XXXVIII. *Recapitulatio præmissæ sententiæ ex Apocalypsi.*
 XXXIX. *Quæ sint signa et prodigia catholicorum.*
 XL. *Quæ sint signa et prodigia hæreticorum.*
 XLI. *De sæuitia hujus bestiæ et de caractere Christi et Antichristi.*
 XLII. *De negotiatoribus Christi et Antichristi.*
 XLIII. *Quo caractere Simoniaci noscantur esse Antichristi.*
 XLIV. *Quantum sint rei Ecclesiæ Simoniaci, et de numero nominis Christi.*
 XLV. *De numero nominis Antichristi.*
 XLVI. *Qualiter Satanas profanam Trinitatem contra divinam exstruat.*
 XLVII. *Quod nihil prosit hæreticis nec ad fidei nec ad salutis effectum, etiamsi grandibus vocibus cathæcum decantent symbolum.*

Expliciunt capitula.

INCIPIT LIBER SECUNDUS.

CAPUT PRIMUM.

Quid beatus Petrus apostolus sive coepostoli de hæreticis senserint.

Principis apostolorum piissimi Simonis Petri sententiam in impiissimum Simonem Magum zelo ipsius columbæ, cujus filius erat, prolatam, contra pertinaces calumniatores defensum ire pro captu ingenio aggressus, nullum mihi aptius principium, quam verba ejusdem, cujus egregia fides nec defecit nec aliquando deficiet, sum arbitratus. Quibus concordēs sententiæ coepostolorum ejus velut subscriptiones subjungantur. Hic enim de ipso et hujusmodi perfidis et apostatis in epistola sua secunda latius disserens, ait: « Fuerunt pseudoprophetæ in populo, sicut et in vobis erunt magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis, et eum qui emit eos Dominum negant, superducentes sibi metipsis celerem perditionem. Et multi sequentur eorum luxurias, per quos via veritatis blasphematur, et in avaritia fictis verbis de vobis negotiantur, quibus judicium jam olim non cessat, et perditione eorum non dormitat (II Petr. II, 1-3). » Et post pauca: « Hi velut irrationabilia pecora naturaliter in captiuitatem et in perniciem in his quæ ignorant blasphemantes in corruptione sua peribunt, percipientes mercedem iniustitiæ.... Pellicientes animas instabiles, cor excitantis avaritiæ habentes, maledictionis filii: derelinquentes rectam viam erraverunt, secuti viam Balaam ex Bosor, qui mercedem iniquitatis amavit. Correctionem autem habuit suæ vesaniæ: subjugale metum, quod in hominis voce loquens prohibuit prophetæ insipientiam. Hi sunt fontes sine aqua, et nebulae turbinibus exagitatae, quibus caligo tenebrarum reservatur. Superba enim vanitatis loquentes, efficiunt in desideriis carnis luxuriæ eos qui paululum effugiunt, qui in errore conversantur: libertatem illis promittentes, cum ipsi servi sint corruptionis; a quo eorum quis superatus est, hujus et servus est. Si enim

refugientes coinquinationes mundi in agnitioe Domini nostri, et Salvatoris Jesus Christi, his rursus implicati superantur: facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitam retro converti ab eo quod traditum est illis sanctum mandatum. Contigit enim illis illud veri proverbii (Prov. XXVIII, 12): « Canis reversus ad suum vomitum, et sus lota in volutabro luti (II Petr. II, 22). » Judas quoque apostolus de talibus nos commonens, ait: « Sublatroent quidam homines, qui olim proscripti sunt in hoc iudicium impii, Dei nostri gratiam transferentes in luxuriam, et solum Dominatorem et Dominum nostrum Jesum Christum negantes (Jud. 4). » Et post pauca: « Vae illis, qui via Cain abierunt, et errore Balaam mercede effusi sunt, et contradictione Chore perierunt. Hi sunt in epulis suis maculae, convivantes sine timore, semetipsos pascentes: nubes sine aqua, quæ a ventis circumferuntur; arbores autumnales, infructuosæ, his mortuæ, eradicatae; fluctus feri maris, despumantes suas confusiones; sidera errantia, quibus procella tenebrarum in æternum servata est. Prophetavit autem, et de his septimus ab Adam Enoch dicens: Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis facere iudicium contra omnes, et arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum, quibus impie egerunt, et de omnibus duris quæ locuti sunt contra eum peccatores et impii. Hi sunt murmuratores, querelosi, secundum desideria sua ambulantes, et os illorum loquitur superbiam, mirantes personas quæstus causa. Vos autem, charissimi, memores estote verborum, quæ prædicta sunt ab apostolis Domini nostri Jesu Christi, qui dicebant vobis, quoniam in novissimo tempore venient illusores secundum sua desideria ambulantes in impietatem. Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes. Vos autem, charis-

rini, superadificantes vosmetipsos sanctissimæ veræ A fidei, in Spiritu sancto orantes, vosmetipsos in dilectione Domini servate, exspectantes misericordiam Dei nostri Jesu Christi in vitam æternam. Et hos quidem arguite judicantes, illos vero salvate de igne rapientes; aliis autem miseremini in timore, odientes et eam, quæ carnalis est, maculatam tunicam (Jud. 11-23). Joannes quoque sive evangelista, ut creditur, sive presbyter Ecclesiæ Ephesi, cuidam sanctæ femine scribens dicit: « Hoc est mandatum Dei, ut quemadmodum audistis ab initio in eo ambuletis. Quoniam multi seductores exierunt in mundum, qui non confitentur Jesum Christum venisse in carnem. Hic est seductor et Antichristus. Videte vosmetipsos ne perdatis quæ operati estis, sed ut mercedem plenam accipiatis. Omnis qui recedit et non manet in doctrina christi, Deum non habet: qui permanet in doctrina, hic et Filium et Patrem habet. Siquis venit ad vos et haec doctrinam non affert, nolite eum recipere in domum, nec Ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi Ave, communicat operibus ejus malignis (II Joan., 6-10). » Hinc etiam ille minimus apostolorum vocatione, maximus autem prædicatione et operatione Paulus, Galatas a pseudoapostolis fascinatos deterret, dicens: « Miror quod sic tam cito transferimini ab eo, qui vos vocavit in gratiam Christi, in aliud Evangelium; quod non est aliud, nisi sunt aliqui qui vos conturbant, et volunt convertere Evangelium Christi. Sed licet nos, aut angelus de cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus, anathema sit. Sicut C prædixi, et nunc iterum prædico: Si quis vobis evangelizaverit præter id quod accepistis, anathema sit (Gal. 1, 6-9). » Idem ad Philippenses ait: « Qui-cunque perfecti sumus, hoc sentiamus, et si quid aliter sapitis, et hoc vobis Deus revelabit. Verumtamen ad quod pervenimus, ut idem sapiamus, et in eadem permaneamus regula. Imitatores mei estote, fratres, et observate eos, qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram (Phil. III, 15-17). » Idem ad Colossenses: « Hoc dico, ut nemo vos decipiat in subtilitate sermonum (Coloss. II, 4). » Et post pauca: « Videte ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, et non secundum Christum (Ibid., 8). » Idem quoque ad Thessalonicenses: D « Si quis non obedit verbo nostro per epistolam, hunc notate, et non commisceamini cum illo, ut confundatur. Et nolite quasi inimicum æstimare, sed corrigite ut fratrem (II Thess. III, 14, 15). » Idem ad Timotheum: « Finis præcepti est charitas de corde puro et conscientia bona, et fide non ficta. A quibus quidam aberrantes conversi sunt in vaniloquium: volentes esse legis doctores, non intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant (I Tim. 1, 5-7). » Et post aliqua idem ad eundem: « Spiritus manifeste dicit, quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris, et doctrinis dæmoniorum in hypocrisi loquentium

mendacium, et cauteriatam habentium conscientiam suam (I Tim. IV, 1). » Et post aliqua idem ad eundem: « Si quis aliter docet, et non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Jesu Christi, et ei quæ secundum pietatem est doctrinæ, superbus nihil sciens, sed languens circa quæstiones et pugnas verborum, ex quibus oriuntur invidiæ, contentiones, blasphemiæ, superstitiones malæ, conflictationes hominum mente corruptorum, et qui veritate privati sunt, existimantes quæstum esse pietatem. Est autem quæstus magnus pietas cum sufficientia. Nihil enim intulimus in hunc mundum, haud dubium quia nec auferre quid possumus; habentes autem alimenta et quibus tegamur, his contenti simus. Nam qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, et laqueum diaboli, et desideria multa inutilia et nociva quæ mergunt homines in interitum et perditionem. Radix omnium malorum est cupiditas; quam quidam appetentes erraverunt a fide, et inseruerunt se doloribus multis (I Tim. VI, 3-10). » Idem ad eundem: « Noli verbis contendere. Ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem audientium. Sollicite curate ipsum probabilem exhibere Deo operarium inconfusibilem, recte tractantem verbum veritatis. Profana autem et vaniloquia devita. Multum enim proficiunt ad impietatem, et sermo eorum ut cancer serpit. Ex quibus est Hymæneus et Philetus qui a veritate ceciderunt, dicentes resurrectionem jam factam, et subvertunt quorundam fidem. Sed firmum fundamentum Dei stetit, habens signaculum hoc. Cognovit Dominus qui sunt ejus, et discedit ab iniquitate omnis qui nominat nomen Domini. In magna autem domo non solum sunt vasa aurea et argentea, sed et lignea et fictilia. Et quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam. Si quis ergo munaverit se ab istis, erit vas in honorem sanctificatum, utile Domino, ad omne opus bonum paratum. Juvenilia autem desideria fuge. Sectare vero justitiam, fidem, charitatem, pacem, cum his qui invocant Dominum de corde puro. Stultas autem et sine disciplina quæstiones devita, sciens quia generant lites. Servum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem, cum modestia corripientem eos qui resistunt, ne quando det illis Deus pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, et respiscant a diaboli laqueis, a quo capti tenentur ad ipsius voluntatem (II Tim. II, 14-26). » Hoc autem scit, quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa, et erunt homines scipso amantes, cupuli, elati, superbi, blasphemii, parentibus non obediens, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminales, incontinentes, immiles, sine benignitate, proditores, protervi, voluptatum amatores magis quam Dei, habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes, et hos devita. Ex his enim sunt qui penetrant domos, et captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quæ ducuntur variis desideriis, semper discentes, et nunquam ad scientiam veritatis pervenientes: quemadmodum Jamnes et Mambres re-

stiterunt Moysi (*Exod.* vii, 11), ita et hi resistunt veritati, homines corrupti, mente reprobis circa fidem, sed ultra non proficiunt. Insipientia enim eorum manifesta erit omnibus sicut illorum fuit (*II Tim.* iii, 4-9). » Et post pauca : « Erit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaccervabunt sibi magistros, prurientes auribus, et a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur (*II Tim.* iv, 3, 4). » Et post aliqua idem ad eundem : « Alexander ærarius multa mala mihi ostendit, reddet ei Dominus secundum opera ejus (*Ibid.*, 14). » Item ad Titum : « Sunt multi inobedientes, vaniloqui et seductores, maxime qui de circumcissione sunt, quos oportet redargui : qui universas domos subvertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia. Dixit quidam ex illis proprius propheta ipsorum : Cretenses semper mendaces, malæ bestie, ventres pigri. Testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos dure, ut sani sint in fide, non intendentes Judaicis fabulis, et mandatis hominum aversantium se a veritate (*Tit.* i, 10-13). » Et post aliqua idem ad eundem : « Stultas autem quæstiones, et genealogias, et contentiones, et pugnas legis devita; sunt enim inutiles et vanæ. Hæreticum hominem post unam et secundam correptionem devita, sciens quia subversus est, qui ejusmodi est, et delinquit proprio iudicio condemnatus (*Tit.* iii, 9-11). »

CAPUT II.

De pietate, et impietate, et de Cain et Balaam præsumptione.

Hæc nos ex apostolicis litteris latius decerpisse, et continuatim hic inseruisse nullus superfluum ducat, quia cum alias hæreses, tum maxime illam notant, quæ turpis lucri sequax, pietatem quæstum æstimat. Pietas autem hic non est intelligenda ea quæ vulgo solet intelligi, et improprie dici misericordia, sed ea quæ Græce dicitur eusebia, id est *bonus cultus*, vel potius theusebia, id est *Dei cultus*, secundum quam Dei cultor, vel boni cultor dicitur pius, scilicet recta fide Deo devotus et religiosus, sicut e contrario impius, quisquis veri Dei ignarus, infidelis scilicet aut incredulus, spiritibus erroris passim prostituitur, et ad libitum eorum famulatur. Pietatis enim ostiaria fides est, sine qua nec Deo placetur, nec Deus placatur, nec colitur. Unde hujus vocabulo attendentes, quotquot fideles sumus, peccatores quidem nos dum peregrinamur a Domino (*II Cor.*, v, 6) veraciter atque salubriter profiteremur, impios autem nos omnimodis dicere abhorremus et devitamus. Ac per hoc astruitur omnis quidem impius etiam peccator, sed non omnis peccator etiam impius, quia quisquis fidelis quando hic vivitur non quidem sine peccato est, cum tamen sine impietate, id est infidelitate sit. Infidelis autem nec sine peccato, nec sine impietate, quales sunt impii Judæi et pagani, de quibus Dominus in Evangelio ait : « Qui non credit jam iudicatus est, sicut et princeps mundi hujus jam iudicatus est (*Joan.* iii, 18). » Ideo secun-

dam Psalmistam : « Non resurgent impii in iudicio (*Psal.* i, 5). » Si ergo juxta Apostolum veritate privati sunt qui quæstum æstinavit pietatem, scilicet Dei cultum, quanto magis Simoniaci, qui adeo pietatem quæstum putant, ut etiam omnia ipsius pietatis officia, ordines videlicet divini cultus quæstus causa venales habent, ita ut ipsius quoque pietatis auctorem Spiritum sanctum donum utique Dei, quod principaliter in ipsis ecclesiasticis ordinibus vel sacramentis operatur, pecunia posse possideri contendant? Nec negligenter prætereundum est quod in ipsis sanctorum apostolorum scriptis, ubi præsentibus simul et futuræ hæreses arguuntur, tacito nomine innumerabilium ante legem, et sub lege reorum nominatim Cain, Balaam, Chore; Jamnes quoque et Mambres paradigmaticè ad medium deducuntur. Et tres quidem primos Judas Jacobi seriatim proponit dicens : « Væ illis quia via Cain abierunt, et errore Balaam mercede effusi sunt, et contradictione Chore perierunt (*Jud.* 11). » Quorum medium beatus Petrus sic commemorat : « Secuti viam Balaam ex Borsor (*I Petr.* ii, 15). » Porro duos ultimos beatus Paulus ita detegit : « Quemadmodum Jamnes et Mambres resisterunt Moysi, ita et hi resistunt veritati (*II Tim.* iii, 8). » Quapropter si diligenter inspicitur præsumptio, avaritia simul et pertinacia, in his quinque argui deprehenduntur. Quæ utique tria omnium hæreseon existunt gemina, incrementa tamen et firmantia. Et Cain quidem præsumptio illa inter alias existit, quod secundum B. Joannis apostoli dictum, ipse qui ex maligno erat (*I Joan.* iii, 12), et cujus opera maligna, ob invidiam sanctissimi fratris, cujus justa erant opera, sacerdotale sibi officium sacrificium Deo offerendo præsumpsit (*Gen.* iv, 8). Quam nimirum sacerdotii prærogativam sola devotio patribus ante legem conferebat, ut velut sacerdotes sub lege altaria Domino sacrificarent et hostias offerrent, sicut Noe, Melchisedech, Abraham, Isaac et Jacob et B. Job. Porro avaritia illi tanta aspiravit, ut commune et publicum omnibus bonum, primum ad proprium et privatum redigere laboraret, præsumptis spatiis et terminis translimitando. Cujus squalidus et sedulus fossor sic incubabat, ut quidquid sibi ex illa proveniebat, in illam anxius sic reponeret, ut vix tandem connivente avaritia ad solam invidiam fratris ex terra levatum manipulum offerret. Et vere miserabilis et mirabilis avaritia peritidi hominis, cui cum duobus tantum viris, tunc patre scilicet et fratre, parvus et angustus visus est totus orbis terrarum cum totidem partibus suis. Demum pertinacia eundem sibi inextricabiliter devinxit, ubi etiam ipsi Domino a peccatis et a præmeditato fratricidio se compescenti et absterrenti acquiescere contempsit. Refert namque Genesis, Dominum dixisse ad Cain : « Quare iratus es? et cur cecidit facies tua? Nonne si bene egeris recipies? sin autem male, statim in foribus peccatum aderit, sed sub te erit appetitus ejus, et tu dominaberis illius (*Gen.* iv, 6). » Vel secundum aliam translationem : « Si recte

offerat; recte autem non divides, peccasti, quiesce. » Porro Balaam præsumptione hac notatur, quoniam cum esset ariolus et idololatra, credebatur se prophetam atque benedictum cui benediceret, maledictumque cui malediceret, quodque veluti sacerdos Dei altaria ædificabat. Avaritia quoque illius et ex libro Numeri, et ex Epistola B. Petri apostoli evidenter agnoscitur, ubi prædicit magistros mendaces ab Ecclesia exituros, qui pellicientes animas instabiles, cor exercitatum avaritia habentes, maledictionis filii, derelinquentes rectam viam erraverunt, secuti viam Balaam ex Bosor, qui mercedem iniquitatis amavit (II Petr. II, 15; Num. XXI, 25). Cui concordans coapostolus ejus Judas Jacobi, intentat illis Vix, qui errore Balaam mercede effusi sunt (Jud. 11). Cujus pertinacia ex hoc maxime convincitur, quod etiam quater a Domino correptus, et admonitus mentem a maledictione... perditionem Israelis minime mutavit. Nempe sicut sacra historia refert, bis eum domi adhuc positum, sic Dominus præmonuit: « Noli ire cum hominibus istis, neque maledicas populo, quia benedictus est (Num. XXI, 12). » Cui tamen postmodum præcepit: « Si vocare te venerunt homines isti, surge et vade cum eis, ita duntaxat, ut quod præcepero tibi facias (Ibid., 20). » Cui jam in via posito post afflamina asinæ angelus apparens interminatus est sic: « Ego veni ut adversarer tibi, quia perversa est via tua, mihi que contraria (Ibid., 35). » Quem tamen permittens ire, dixit: « Vade cum istis; et cave ne aliud quam præcepero tibi loquaris (Ibid., 35). » Sed impius ille feraci avaritiæ addictus, clam eis laqueos perditionis aptavit, quibus palam se in mortem fieri similem optavit.

CAPUT III.

De peccato Core et fautorum ejus, atque pœna eorum.

Jam in ipsa contradictione Core, præsumptio et avaritia idem videntur esse. Nam ambiendo indebitum sibi sacerdotium præsumpsit, et præsumendo ambivit. Porro avaritia, ut B. Gregorius ait, non solum pecuniæ est, sed etiam altitudinis. Recte enim avaritia dicitur, cum supra modum sublimitas ambitur. Si enim non ad avaritiam honoris rapina pertineret, nequaquam Paulus de Unigenito Filio diceret: « Non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo (Philipp. II, 6). » In hoc ergo diabolus parentem nostrum ad superbiam traxit, quo eum ad avaritiam sublimitatis excitavit. Pertinacia quoque Core in hoc ostenditur, quod nec increpatione, nec admonitione ad cor fuit reversus. Denique, ut historia refert, ita illi acriter impudenterque jurganti et exprobranti mitissimus hominum Moyses respondit: « Mane notum faciet Dominus qui ad se pertinent, et sanctos applicabit sibi, et quos elegerit appropinquabunt ei. Hoc igitur facite. Tollat unusquisque thuribula sua, tu Core, et omne concilium tuum, et hausto cras igne ponite desuper thymiana coram Domino, et quemcunque elegerit ipse erit sanctus. Multum erigimini, filii Levi. Dixit rursus ad Core: Audite, filii Levi. Num parum vobis est quod separa-

vit vos Deus ab omni populo, et junxit sibi, ut serviretis ei in cultu tabernaculi, et staretis coram frequentia populi, ut ministraretis ei? Idcirco ad se fecit accedere te, et omnes fratres tuos filios Levi, ut vobis etiam sacerdotium vindicetis, et omnis globus tuus stet contra Dominum (Num. XVI, 5-11). » Hinc summotenus per internuntios comperta Dathan et Abi ait ad eum proterva contradictione, iratus est Moyses valde; Dominum: « Ne respicias sacrificia eorum. Tu scis quod ne asellum quidem acceperim ab eis, nec afflexerim quempiam eorum. Dixitque ad Core: Tu, et omnis congregatio tua, stete coram Domino, et Aaron die crastino separatim. Tollite singuli thuribula vestra, et ponite super ea incensum, offerentes Domino cœli thuribula; Aaron quoque teneat thuribulum suum. Quod cum fecissent, stantibus Moysse et Aaron, et coacervantes adversus eos omnem multitudinem ad ostium tabernaculi, apparuit cunctis gloria Domini. Locutusque Dominus ad Moysen et Aaron ait: Separamini de medio congregationis hujus, ut eos repente disperdam. Qui ceciderunt proni in faciem, atque dixerunt: Fortissime Deus spirituum universæ carnis, num uno peccante contra omnes tua ira desæviet? Et ait Dominus ad Moysen: Præcipe universo populo, ut separentur a tabernaculis Core et Dathan et Abiron. Surrexitque Moyses et abiit ad Dathan et Abiron, et sequentibus eum senioribus Israel, dixit ad urbem: Recedite a tabernaculis hominum impiorum, et nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum. Cumque recessissent a tentoriis eorum per circuitum, Dathan et Abiron egressi stabant in introitu papilionum suorum cum uxoribus et liberis omni que frequentia. Et ait Moyses: In his sciatis quod Dominus miserit me, ut facerem universa quæ cernitis, et non ex proprio ea corde protulerim. Si consueta hominum morte interierint, et visitaverit eos plaga, qua et cæteri visitari solent, non misit me Dominus: sin autem novam rem fecerit Dominus, ut aperiens terra os suum deglutiat eos et omnia quæ ad illos pertinent, descenderintque viventes in infernum, sciatis quod blasphemaverint Dominum. Confestim igitur ut cessavit loqui, dirupta est terra sub pedibus eorum, et aperiens os suum devoravit illos cum tabernaculis suis, et universa stantia; descenderuntque vivi in infernum operiti humo, et perierunt de medio multitudinis. At vero omnis Israel, qui stabat pergyrum, fugit ad clamorem pereuntium, dicens: Ne forte et nos terra deglutiat. Sed et ignis egressus a Domino interfecit cœli viros qui offerebant incensum (Ibid., 15-35). » Ex quo utique divinæ severitatis judicio, etiam in superficie historiæ, quam pene totam huic opusculo inserendam judicamus, conjicere possumus quid mereantur aut quid passi sint qui sacerdotium Christianæ gratiæ sibi sæculariter vindicare præsumunt, si tanta animadversione mulctati sunt, qui sacerdotium Mosaicæ legis sibi contumaciter præripere attentaverunt; quorum duorum sicut quam maxima in sacramentis est diffe-

rentia, sic et quam maxima debet esse in ministris utriusque distantia, quantum scilicet distare solet servuli ab imperatoris persona. Equidem Mosaicum illud sacerdotium sacrificiis carnalibus insiciens sanguinem hircorum et taurorum, aliquorumque animalium, quo secundum Apostoli dictum impossibile erat auferri peccata, umbram solummodo futurorum honorum præferbat; Christianum autem, spiritualibus hostiis vacans, sanguinem Agni incontaminati et immaculati Jesu Christi, qui tollit peccata mundi, quotidie fundit in remissionem peccatorum per manifestam veritatem præsentium et futurorum honorum. Illud quoque animadvertendum, quod Core non pecunia [sibi met sacerdotium quæsierit], sed gradus sui propinquitate, sed cognatione, qua contribules erant ipse et Aaron, quamvis non ejusdem familiæ, et quia confidebat se quoque Domini esse, sicut ex his verbis ejus cognoscitur aperte: « Sufficiat, inquit, vobis quia omnis multitudo sanctorum est, et in ipsis est Dominus. Cur elevamini super populum Domini? » (Num. xvi, 3.) Sed et illud non minus animadvertendum, quam horrendo et miserabili modo Dathan et Abiron viventes in infernum cum omnibus suis, cumque omni suppellectile sua descenderint, cum sibi met sacerdotium non quæsierint, neque enim ex tribu Levi erant, sed tantummodo præsumptoribus favorint. Et tamen gravius puniti sunt fautores et defensores, quam ipsi præsumptores. Gravius est enim terra deglutiri vivos cum rebus et ipsis parvulis, qui non peccaverant, quam igne amburi solos qui peccaverant. Animadvertant hoc laici et clerici, qui non timent pravis et indisciplinatis patrocinari, maximeque qui indignos, aut potentia sua, vel favore, seu pretio ad sacros ordines exigunt promoveri. Animadvertant quoque quia prohibitus fuit populus contingere quidquid eorum quæ ad Dathan et Abiron pertinebant, ne involverentur peccatis eorum, cum suppellex Core in tantum non perierit, ut etiam thuribula eorum in laminas producta jussu Dei altari affusa sint. Et ut historia refert in sequentibus, factum est grande miraculum, ut, pereunte Core, filii illius non perirent; tandemque cognoscant defensores vel fautores pravorum quanto pejores sint pravis ipsis. Etenim sicut priores in scelere prius Dathan et Abiron terra absorbit; dein Core cum suis complicibus flamma corripuens combussit. Præ cunctis autem animadvertant Simoniaci, qui post innumera anathemata Spiritum sanctum pro ecclesiasticæ dignitatis ambitione pecunia impugnare præsumunt, quique se expugnare vel expugnari posse eundem credunt, quanto sceleratioribus sint Core, qui, ante quilibet anathema, sacerdotium Judaicæ Synagogæ nulla pecunia prolata vel promissa, sed sola cognationis, vel sanctitatis fiducia, sibi arripere tentavit. Præterea animadvertant Simoniacorum, seu quorumlibet indisciplinatorum fautores et obstinati defensores ab evangelica veritate quid timere debeant, si Dathan et Abiron ab umbra legati tantam

cladem experti sunt. Severior enim Evangelii quam legis est cautio, quia in hac pravum factum solummodo, in illa autem punitur etiam cogitatio. Et certe Dathan et Abiron atque Core duplici contritione, corporis scilicet et anime, creduntur contriti, ut attestatur Judas Jacobi.

CAPUT IV.

De vulgo sequaci præsumptorum et de differentia veri et falsi sacerdotii.

Jesus de terra Ægypti populum salvans, secundo eos qui non crediderunt perdidit. Sed hinc jam quid eadem historia subjungat perpendatur: « Murmuravit autem omnis multitudo filiorum Israel sequenti die contra Moysen et Aaron, dicens: Vos interfecistis populum Domini. Cumque oriretur seditio et tumultus increaseret, Moyses et Aaron fugerunt ad tabernaculum fœderis. Quod postquam ingressi sunt operuit nubes, et apparuit gloria Domini, dixitque Dominus ad Moysen: Recedite de medio hujus multitudinis, etiam nunc delebo eos. Cumque jaceret in terram, dixit Moyses ad Aaron: Tolle thuribulum, et hausto igne de altari mitte incensum desuper, pergens cito ad populum, ut roges pro eis. Jam enim egressa est ira a Domino, et plaga deservitur. Quod cum fecisset Aaron, et cucurrisset ad mediam multitudinem, quam jam vastabat incendium, obtulit thymiama; et stans inter mortuos et viventes, pro populo deprecatus est, et plaga cessavit. Fuerunt autem qui percussi sunt quatuordecim millia hominum et septingenti, absque his qui perierunt in seditione Core (Num. xvi, 41-49). » In quo videlicet facto evidenter monstratur quod etiam perversorum sequax vulgus divina indignatione enormiter prosternitur, dum eosdem perversos quos populus Dei falso credebat et dicebat interfectos conquireretur. Nec mirum, quia amicus stultorum efficietur similiter, ut ait Salomon, quorum societatem cavendam edocet sic: « Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis. Si dixerint: Veni nobiscum, aut sortem mitte nobiscum, marsupium unum sit omnium nostrum. Pedes enim eorum ad malum currunt. Ne æmuleris viros impios, nec desideres esse cum eis, quia fraudes labia eorum loquuntur. Et cum detractoribus ne commiscearis, quoniam repente consurget perditio eorum, et ruinam utriusque quis novit? Ne des alienis honorem tuum, et annos tuos crudelis, ne forte impleantur extranei viribus tuis, et labores tui sint in dono aliena, et gemas in novissimis quando consumpseris carnes et corpus tuum, et dicas: Cur detestatus sum disciplinam, et increpationibus non acquievi cor meum, nec audi i vocem docentium me, et magistris non inclinavi aurem meam? (Prov. i, v, xxv.) » Pene fui in omni malo in medio Ecclesiæ et synagogæ, quæ ex proverbii idcirco latius collegimus, quia bruta et segnis ad malumque prona hominum multitudo doctrinam veritatis cognoscere contemnit, tantum prava facta majorum vel rectorum suorum imitari cupida, sua se ignorantia, cui sponte subja-

cel, excusare contendit, cum dicat Paulus : « Qui ignorat ignorabitur (*I Cor.* xiv, 38). » Unde abjiciat a se ignorantiam quæ mater est vitiorum Christianus populus, discat quis sit pastor, quis mercenarius, quis fur et latro; et pastorem quidem omnino sequatur et audiat, mercenarium autem solummodo audiat, et interim sufferat; furem vero et latronem nec aliquando audiat, nec sufferat, quia non veniunt nisi ut furentur et mactent et perdant. Et heu lacrymabiliter vitata nostræ humanitatis conditio! quæ vix unquam, diurnis meditationibus et quotidianis præmonitionibus fatigata, cognoscit sibi appetenda, vel fugienda, cum reliqua omnia animalia ab ipso sui exordio solo instinctu naturæ appetant sibi accommodata, et fugiant incommoda, vel, ut turtures [milvos] et hujusmodi, sive accipitres, generisque eorum aves columba. In superficie quoque præfixæ historiæ indubitanter monstratur quantum differant qui sumunt sibi honorem ab his qui a Deo vocantur. Core quippe ejusque complices offerendo incensum et preces Domino nemini profuerunt, sibi autem per omnia obfuerunt, ubi nec mora incendium meruerunt. Aaron autem solus offerendo incensum, et rogando pro pereuntibus, inter mortuos et vivos stans, quasi quidam inexpugnabilis et impenetrabilis murus, et ipse a tanto incendio permansit illæsus, atque illud avertit a superstitibus. Taliter unius legitimi sacerdotis oblatio, et oratio indignationem divinitatis placavit, quam ducentorum quinquaginta præsumptorum sibi et aliis provocavit. Quod oportet audiant Simoniaci atque eorum defensores, si habent aures audiendi, tandemque desinant precibus suis et sacrificiis contra se et contra populum inexstinguibiliter accendere iram Dei.

CAPUT V.

De Jamne et Mambre, quibus peiores sunt Simoniaci.

Restant Jamnes et Mambre quorum præsumptio et avaritia palam est. Denique cum essent malefici, geminæ avaritiæ causa, præsumebant signa divinitatis æmulari, sive ut pares Moysei vel superiores illo æstimati a populo magnificentur, aut certe ut regis donis cumularentur. Quorum pertinacem fallaciam nuda veritas et maxima potentia signorum Moysei non repressit, donec illis copia fallendi palam omnibus defecit. Nam quia uti ratione ad discernendum bonum a malo volebant, eos tanquam infideles non verba, sed signa respicere admonebant, et increpabant. Siquidem admonitio simul et increpatio illis adhibebatur, ubi a virga Moysei virgæ eorum devorabantur, et aqua in sanguineam versa atque ranæeductæ ad id quod fuerant per solum Moysem revertebantur, cum ipsi malefici plagas illas sibi et aliis tantum addere, non autem possent auferre. Qui cum postea etiam ipsam fallendi et nocendi possibilitatem in tertia plaga amisissent, dixerunt : « Digitus Dei est hic (*Exod.* viii, 19). » Unde constat Spiritum sanctum, cujus operationi in Moyse resistebant, eorum præstigia tunc exinanisse, et postea in tertia nihilominus plaga, quæ jam sexta erat,

PATROL. CXLIII.

præpter pertinaciam, etiam cum jumentis eos ulceribus et vesicis turgentibus deturpasse et condemnasse, ne jam possent stare coram Moyse. Porro digitum Dei Spiritum sanctum esse ipse Dominus in Evangelio indicat, dicens : « Si in digito Dei ejicio demonia (*Luc.* xi, 20). » Quod alius evangelista exponens, ait : « Si in Spiritu Dei. » Hinc perpendant hæretici quibus sint assimilati, et caveant se suaque arcana aut, sicut ipsi sibi præsumunt, sacramenta assimilare sacramentis catholicorum, quibus cooperatur digitus Dei, nec pro sua irrationabili pertinacia a Spiritu sancto, cui contumaciter repugnare non metuunt, velut jumenta irrationalia irrecoverabiliter percutiantur. Perpendant quoque maleficos illos nullis suis invocationibus et execrationis potuisse auferre vel imminere clades suorum et suas, sed potius augmentasse, et tandem, digitum Dei confessi, incipient sibi suisque ecclesiasticis ordines humiliter declinando pavere, potius quam superbe usurpando interitum propagare. Quod nisi satergerint, nequiores se Jamne et Mambre procul dubio noverunt, cum isti digitum Dei sibi adversari sentientes cesserint, ipsumque professi fuerint, licet impœnitentes veniam non meruerint. Ipsi vero nihil præter solam pertinaciam habuerint, tanto scilicet nequiores, quanto illi in scelere minores, ut puta qui fuerint magi Pharaonis mortalis utique hominis, cum sint ipsi sub nomine religionis lenones antiqui serpentis. Quapropter exemplo Cain, Balaam, et Core, de quibus supra diximus, et magorum horum de quibus sermo est, perterrefacti, quotquot cupiunt de catholicæ Ecclesiæ pace in æternum gaudere, caveant præsumptionem, fugiant avaritiam, devitent pertinaciam, illam B. Pauli semper præ oculis habentes sententiam : « Quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt (*Rom.* xv, 4). » Et : « Hæc omnia in figura contingebant illis. Scripta sunt autem ad correctionem nostram, in quos fines sæculorum deve nerunt (*I Cor.* x, 11). »

CAPUT VI.

Ubi admonentur Christiani vitare supplantationem hæreticorum, quorum inibi malum atque pœna ostenditur.

Et nunc sacerdotes, reges terræ, et omnes populi, intelligite, crudimini, principes et omnes judices terræ; juvenes et virgines, senes cum junioribus, apprehendite disciplinam, nequando irascatur Dominus et pereatis de via justa. Diligite justitiam, recolite quis dederit vobis pignus Spiritus, et nolite contristare eundem Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis. « An nescitis quia corpora vestra templum sunt Spiritus sancti, quem habetis a Deo, et non estis vestri? (*I Cor.* vi, 19). » — « Vos enim estis templum Dei vivi, et Spiritus sanctus habitat in vobis. Si quis autem templum Dei violaverit, disperdet illum Deus (*I Cor.* iii, 16, 17). » — « Templum enim Dei sanctum est quod estis vos. Empti estis pretio magno (*I Cor.* vi, 20). » Nolite vos denuo vendere diabolo quadrante minimo, quem donec redlatis, et

34

carcere districti iudicis exitum frustra speratis. Nolite facere domum Dei Patris domum negotiationis, neque domum orationis speluncam latronum. Sentite de Domino in bonitate, presumite de illo ad bonum incipere, facere et perficere, et in simplicitate cordis quaerite illum, non autem in aliqua duplicitate, neque potestis Deo servire, vel adherere, et mammonæ. Denique quia ipse Spiritus sanctus simplicitas est, et simplices facit, simplicesque ut ab ipsis quaeratur quaerit, congrue in simplicissima avium super simplicissimum Dominum Jesum apparuit et mansit: quæ, simplicibus frugibus contenta, nulli rapinæ inhiat, quin potius fallaces milvos, et hujusmodi raptiores [aves] caute devitat. « Simplicitas autem iustorum dirigit eos, et supplantatio perversorum vastabit illos (*Prov. xi, 3*). » Unde iusti ex fide viventes sive pro officio suo manus alicui simpliciter imponant, sive aliud quid in nomine Domini agant, omnia eis cooperantur in bonum. Econtrario perversi quia supplantationi mutæ insatiabiliter inhiant, peccatum est quicquid actitant, quoniam sine fide existat. Nam ubi supplantatio est, fraus quoque est. Ubi vero fraus, ibi et infidelitas atque maledictio, sicut propheta denuntiat: « Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter (*Jer. xlviii, 10*). » Itaque attendatur inter alias illa Simoniacorum supplantatio, qua se invicem supplantant vendendo et emendo. Equidem emptor pretium dando supplantat venditorem, dum illum gratia Dei fraudat ne eam habeat venditor, aut pretium accipiendo nihilominus supplantat emptorem, dum illum gratia Dei fraudat, ne eam accipiat. Qua supplantatione quia utrique invicem se gratia Dei fraudant, elongatur ab eis benedictio, qua postmodum secularios damnet. Quoscumque sive gratis, sive non gratis contaminat manus eorum impositio; ac per hoc fit ut supplantatio perversorum vastet illos, nec relinquat eis radicem et germen spiritualis gratiæ. Nam quam periculosum sit etiam laicis ex secularibus rebus negotium, Sapientis monstrat hoc proverbium: « Duæ species difficiles et periculosæ mihi apparuerunt: Difficile exiit negotians a negligentia, et non justificabitur caupo a peccatis labiorum. Propter inopiam multi deliquerunt, et qui quaerit locupletari, avertit oculum suum, sicut in medio compaginis lapidum palus figitur. Sic et inter medium venditionis, et emptionis angustabitur peccatum (*Ecclesi. xxvi, 28; xxvii, 1, 2*). » Quod si tam difficilis et periculosa est venditio et emptio laicis in communibus et privatis eorum utilitatibus, quis enarrare potest quam difficilis et periculosa sit clericis in ecclesiasticis ordinationibus? Et certe tibi licita est venditio rei tuæ, quia secundum B. Augustini dictum, non illicite venduntur quæ licite emuntur. Nam ipse Dominus adolescenti cuidam: « Vade, inquit, et vende omnia quæ habes (*Matth. xix, 21*); » et alibi, ipso dicente Judæ proditori: « Quod facis, fac citius (*Joan. xiii, 27*), » quidam discipulorum putaverunt eum solito dixisse: Eme nobis ea quæ opus sunt ad diem festum. Et tamen licita et per necessaria plurimis

mortalium venditio suarum rerum vix non infligit peccatum, quod Scriptura asserit inter vendentem et ementem figi et coangustari velut palus inter medias juncturas lapidum. Et quantum putamus crimen incurrunt, qui illicita et pestifera venditione alienam rem, contradicente eo cuius est, distrahere presumunt? Plane violenti et raptores sunt de quibus Apostolus: « Neque raptores, inquit, regnum Dei possidebunt (*I Cor. vi, 10*). » In quibus, si possint, juste considerent quantum rapinam presumant, qui de ipso Deo et omnium rerum visibilibus et invisibilibus Domino nefande negotiari affectant, ubi gratiam ejus, quam gratis acceptam a se gratis dari præcipit: vendere et emere ad multarum animarum perditionem non dubitant. Verum in hoc non solum raptores et sacrilegi, verum et homicidæ, perjuri, apostatæ atque hæretici, quorum justæ ultioni vix sufficiant varia et innumerabilia tormenta inferioris inferni: qui nec præfatis sceleribus contenti, ad cumulum sempiternæ damnationis suæ blasphemant Spiritum sanctum, quem suo sacrilegio et rapinæ ceterisque nequitiis in tantum cooperari prædicant et credant, ut ad votum illorum sacrificetur et benedicatur quicquid ipsi leprosi et maledicti ore manuque contingunt.

CAPUT VII.

De damnatione fidei quærentium Dominum, sub exemplo Ananiæ et Saphiræ.

Igitur quotquot estis filii Dei, quia Spiritu Dei agimini, in simplicitate cordis quaerite ipsum Spiritum Dei, quoniam invenitur ab his qui non tentant illum. Simplex est enim, imo ipsa simplicitas, cui per omnia execrabilis est simulatorum et calidorum duplicitas, juxta quod scriptum est: « Simulatores et callidi provocant iram Dei (*Job xxxvi, 13*). » Ubi cumque simulatio vel calliditas, ibi quoque fraus; et ubi cumque fraus, ibi quoque tentatur divinitas: qua utique tentatione ira Dei provocatur, sicut in apostolorum Actibus verbo et facto principis apostolorum monstratur, ubi sic legitur: « Vir autem quidam nomine Ananias, cum Saphira uxore sua, vendidit agrum, et fraudavit de pretio agri, conscia uxore sua, et afferens partem quamdam ad pedes apostolorum posuit. Petrus autem dixit ad eam: Anania, cur tentavit Satanæ cor tuum mentiri te Spiritui sancto, et fraudare de pretio agri? Nonne manens tibi manebat; et venundatum in tua erat potestate? Quare posuisti in corde tuo hæc rem? Non es mentitus hominibus, sed Deo. Audiens autem Ananias hæc verba, cecidit et exspiravit. Et factus est timor magnus in omnes qui audierunt. Surgentes autem juvenes amoverunt eum, et efferentes sepelierunt. Factum est autem quasi horarum trium spatium, et uxor ipsius, nesciens quod factum fuerat, introivit. Dixit autem ei Petrus: Dic mihi si tanti agrum vendidisti? At illa dixit: Etiam tanti. Petrus autem ad eam: Quid utique convenit tentare vobis Spiritum Domini? Ecce pedes eorum qui sepelierunt

virum tuum, ad ostium, et efferent te. Et confestim cecidit aute pedes ejus et exspiravit. Intranses autem juvenes invenerunt illam mortuam et extulerunt, et sepelierunt ad virum suum. Et factus est timor magnus in universa Ecclesia, et in omnes qui audierunt hæc (Act. v, 1-11). Quæ nimirum divina indubitanter attestantur, quod fraudator non hominibus sed Deo, utique Spiritui sancto mentitus, ipsum Spiritum Dei tentare vincatur. Cui misero pro vindicta mors inferitur subita, quam etiam post paululum incurrit Saphira; cædis quidem tunc nescia, sed fraudis prius conscia. In quibus etiam ad litteram sententia completur, qua dicitur: Facientes et consentientes pari poena plectuntur; et: « Qui talia agunt digni sunt morte, non solum qui faciunt, sed qui consentiunt faciuntibus (Rom. i, 32). » Quem certe consensus beatus Petrus conspirationem arguit esse, dicens: « Utique convenit vobis tentare Spiritum Domini? » quia enim Spiritus sanctus effusione gratiæ suæ hanc charitatem primitivæ Ecclesiæ inspiraverat, ut multitudinis credentium esset cor unum, et anima una, nec quisquam eorum quæ possidebat suum esse aliquid diceret, sed essent illis omnia communia (Act. iv, 32); nemini semel adinventi manum hujusmodi aratro permissum est respicere retro; alioquin non est aptus regno Dei (Luc. ix, 62), a quo prioris præpositi sui defraudator quis sponte effectus, apostatat omnino. Unde secundum Sapientis sententiam: « Qui transgreditur a justitia ad peccatum, Deus paravit eum ad romphæam (Eccli. xxvi, 27), » scilicet qua a paradiso ejus prohibitus relinquitur sociandus diabolo et angelis ejus. Denique etiam si quis a superiori proposito recedens, bono quidem, sed tamen inferiori se conferat, ipsum bonum non jam bonum, sed peccatum constat. Verbi gratia si quæ virginalem seu vidualem continentiam professæ, ad nuptias quæ utique bonæ sunt devolvantur, juxta Apostolum habent damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt; hinc et Moyses in Deuteronomio ait: « Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere, quia requiret illum Dominus Deus tuus, et si moratus fueris, imputabit tibi in peccatum. Si aolæris polliceri, absque peccato eris; quod autem semel egressum est de labiis tuis, observabis, et facies sicut promisisti Domino Deo tuo, et propria voluntate, et ore tuo locutus es (Deut. xxii, 21). » Quapropter Spiritus sanctus institutioni suæ, communi scilicet vitæ, fraudem irrogari nec ad momentum passus, simul infelix Ananias ingressus pretii partem pedibus apostolorum exposuit, correptus exspiravit, nec puncto temporis cum sanctis quos fraudaverat participari permissus, nec vivus nec mortuus, sed nec conscia fraudis uxor ejus. Et certe quantum ad humanum arbitrium ultio

(17) Innuit hic Humbertus Ananiam et Saphiram corporali tantum morti addictos fuisse, id quod cum eo docent gravissimi sancti Patres, Origenes tract. 8 in Mat. h., Augustinus libro iii contra Par-

hæc severa videtur nimium, ut homo in conversatione illa cœnobitali adhuc valde rudis vel novitiis, et qui nullum super hoc interdictum prius accepisse legitur, tam repentino et horrendo exitu cum conjuge danuatur; nec non quia non alieni, sed sicut Arator dicit:

Fur census sub fraude sui;

sed ob semel abreptum communis vitæ propositum, quod suum fuerat, jam non erat suum, quia erat et illorum qui non præsumebant, nec dicebant aliquid suum. Unde non solum fraudator, sed fur quoque sacrilegus existit, quia quod suæ potestatis prius fuerat retinere aut vendere, voto et professione ejus sacrum cœperit esse; et quia sacrum de sacro subripuit, dum sanctos suo censu fraudavit duriori vindictæ jure subjacuit, quam si sacrum non de sacro aut non sacrum de sacro subtraxisset. Quod necesse est sollicite considerent communis vitæ professores, ne post prohibitiones se invicem fraudent, saltem extrema facultatum quondam suarum portione, et ut veri sacrilegi damnationem, quam illi (17) in corpore pertulerunt, hanc ipsi cum omnibus qui aliquam fraudem aut rapinam Ecclesiæ facere præsumunt in anima patiantur tanto gravius, quanto melior est anima quam corpus. Considerent quoque quod omnis illorum in fraude, et post fraudem cogitatio, locutio et actio, licet bona videatur hominibus, Spiritui sancto tamen habeatur mendacium et tentatio, dicente Petro Ananix: « Cur tentavit Satanas mentiri te Spiritui sancto, et fraudare de pretio agri? Quare posuisti in corde tuo hanc rem? Non es mentitus hominibus, sed Deo. » Ubi evidenter monstratur quod fraudem in corde ponendo mentitus sit Deo. Et post pauca uxori ejus inquit: « Quid utique convenit vobis tentare Spiritum Domini. »

CAPUT VIII.

De eo quod non solum rovendum, sed et reddendum sit Domino.

Sed ne quis modicæ fidei apud se dicat, Si tam districte exigitur quod vovetur, cavendum est deinceps ne tale quod voveatur, Psalmistam in Spiritu sancto sic præmonentem audiat (Psalm. lxxv, 12): « Vovete. » Et ne tibi sufficere solum vovere putares, mox subjungit: « Et reddite. » Et velut interrogares cui voveatur, et reddatur? respondet: « Domino Deo vestro. » Et ne forsitan crederes te vel alios exteriora munera, v. g. oleum, ceram et incensum, jejunium et plura hujusmodi offerentes excipi, adicit: « Omnes qui in circuitu ejus offertis munera. » Ac si diceret: Non vitupero quidem quod exteriora vestra Domino offertis, sed moneo ut et vos ipsos, animam scilicet ac corpus hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, non conformati huic sæculo, sed reformati in novitate sensus vestri offeratis; men. et serm. 148; Cassianus collat. 6; S. Benedictus in regul. cap. 57, et alii. Idem disertis verbis docet idem Humbertus infra lib. iii, cap. 27.

ut quæ sit voluntas Dei, quod bonum et beneplacitum, et quod perfectum est probetis. Quod votum ne negligeres, cui voveris inculcat dicens: « Terribili. » Putasne quam *Terribili*? Adjecit: « Et ei qui aufert spiritum principum. » Cujus tenorem ut vere ineffabilem adhuc revelare mortalibus laborans conclusit sic: « Terribili apud omnes reges terræ. » Ergo quia indignum nimis est ut Domino nostro Jesu Christo, qui tanta et talia in nobis et pro nobis est operatus et passus, ingrati simus, totum quod habemus, vivimus et sumus, ipsi voveamus et reddamus. Alioquin melius est non vovere, quam post votum non reddere; cum etiam per Moysen monstratur peccatum esse si tardamus votum reddere. Quod si peccatum est si reddere tardaverimus, quanto magis si non reddiderimus? Nam simili nobis homini si quid vovemus nec reddimus, quasi rebus suis cum fraudaverimus, adversari nobis quantumcunque poterit sentiemus. Si autem aggressi Deo votum reddere deficiamus, post Satanam convertimur, canisque a.l vomitum reversus, et sus in volaturo luti lota efflicimur (*II Petr. II, 22*). Itaque postquam multis modis sapienti satisfactum putatur quantum vitanda sit fraus, tandem Simoniaci, quibus pene tota hæc nostra tragœdia textitur, in se redeant, et quantam fraudem perpetrent vel admoniti recognoscant. Et si Ananias ex sola fraude, furto, sacrilegio, mendacio, conspiratione simul et tentatione Spiritus Dei notatus morte subita multatur, pro eo tantum quod ex agelluli sui pretio aliquantulum sibi retinuit de crastino sollicitus, hi, si sufficiunt, æstiment quanto furto, sacrilegio, mendacio, conspiratione simul et tentatione Spiritus Dei obnoxii sint, et qua pœna digni, qui se invicem Spiritui sancto fraudaturi, eundem mediatorem sibi et causam pretii proponere satagunt, ut aucupantes alienam rem alienumque census, adimpleant conspirationem suam, qua tentare convenit eis ipsum Spiritum sanctum. Qui tamen quia non invenitur ab his qui tentant illum, omnis eorum cogitatio, locutio et actio, sine dubio habetur Spiritui sancto mendacium, etiamsi hominibus videatur alienjus veritatis preferre indicium.

CAPUT IX.

Quod Spiritus sanctus fidelibus appareat, infideles autem lateat a quibus nec queritur.

Porro quod mendacium a Spiritu sancto damnationem sibi et consciis suis, nullam autem sanctificationem quibuscunque acquirat, Ananias et Saphiræ mors clamat. Quin etiam si Deus apparet his qui fidem habent in illum, profecto patet Spiritum sanctum nec apparere Simoniaci qui perfidia et mendacio impugnant illum. Ubi enim mendacium, ibi et perfidia. Unde Dominus qui apparet fidelibus, abscondit se ab infidelibus. Fidei siquidem catholicæ apparet, ut puta in qua, et per quam in cordibus nostris manet; perfidie autem hæresi, ut puta quam per omnia horret, nusquam et nunquam nisi iratus et vindex adest. Unde constat quia nec inveni-

tur ab eis, quoniam fraudando et mentiendo tentant illum, ut puta qui fidem non habent in illum, secundum quod incredulitatem judæorum cavendam Apostolus monens, ait: « Neque tentemus Christum, sicut quidam eorum tentaverunt, et a serpentibus perierunt (*I Cor. X, 9*). » De quibus et Psalmista ait: « Tentaverunt Deum in cordibus suis, ut peterent escas animabus suis (*Psal. LXXVII, 18*). » dicendo, ut historia refert: « Est ne Deus in nobis an non? » Illud quoque Sapientie dicentis: « Quærent me mali et non invenient. » Si in hoc sæculo subauditur, secundum præcedentia accipiendum est, quasi diceretur: Tentabunt me mali et nec juxta velle summi invenientur me faventem sibi; alioquin quis quesivit Dominum et non invenit? « Quoniam in sæculum misericordia ejus (*Psal. CVI, 1*), » et qui querit, invenit (*Matth. VII, 8*). Si autem in futuro subauditur, queretur tunc, et non invenietur quia dum inveniri potest nunc non queritur. Unde propheta ad vere querendum Dominum admonens ait: Si queritis, querite (*Isa. XXI, 12*). Qui enim fecte querit Deum, nunquam inveniet eum: « Querite, inquit Psalmista, Dominum, et confirmamini, querite faciem ejus semper (*Psal. CIV, 4*). » Et tamen quia omnino verum est: Qui querit, invenit, concedatur etiam Simoniacos non fecte sed iustianter querere, et ob id quod querunt indubitanter invenire. Sed quid queritur? Quod psalmus increpative demonstrat dicens: « Filii hominum, usquequo gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, et queritis mendacium? » (*Psal. IV, 3*.) Et quid inveniunt? Nimirum patrem mendacii, scilicet diabolum, qui attestante Domino in veritate non stetit, quia veritas non est in eo. Et cum loquitur mendacium, de suo loquitur, quia mendax est ipse et pater ejus. Hinc et Sapiens dicit: « Semper jurgia querit malus (*Prov. XVII, 11*). » Angelus autem crudelis mittitur contra eum, auctor utique discordiæ. Si ergo quis quod querit invenit, et si querens mendacium vel jurgium, patrem mendacii vel auctorem discordiæ invenit, Simoniaci venditores et emptores quid querunt, lucrum procul dubio terrenum, et ut summatim et aperte dicitur, pecuniam tantum. Sed quid inveniunt? Tentationem et laqueum diaboli, quia impugnando gratiam Dei volunt ditari. Et cujus diaboli? Mammonæ scilicet, qui lucris et pecuniis terrenis præest. Et ad quid inveniunt? ut sit eorum Dominus, ipsique servi ejus, secundum quod dicitur: Amator pecuniæ servus est Mammonæ.

CAPUT X.

De excessu eorum differentia qui super fundamentum Christi excedunt, et eorum qui sine ejus fundamento.

Verum quia et apud catholicos, velut rara avis, æstinatur qui inter eos pecunias aspernatur, quantumvis plurimum differant qui eas sibi justo querunt ad solum usum necessarium, ab his qui etiam ad superfluum, non se debent negotiatores, de quibus agitur nostris in aliquo assimilare, qui malunt temporaliter agere quam patriam Dei venerabilem de-

cere confidentes quia nihil deerit timentibus eum: qui, si etiam in terrenarum rerum negotiis interdum excedunt, eleemosynis, aliisque bonis quantocius pro certo placere sibi Dominum possunt, quia catholice fidei fundamentum in mente conservant integrum. Cujus fundamenti merito salvi sunt, sic tamen quasi per ignem, etiamsi superædificaverint ligna, aliquando fenem, stipulas (*I Cor. iii, 12*), quod de omnibus etiam criminosis creditur a quibus fundamentum id retinetur, si tamen in hac vita fecerint dignos pœnitentiæ fructus. Porro emptitii servi Mammonæ, ejusque vesanæ malitiæ duces et signiferi, qui non solum suas animas venales habent, sed etiam ipsarum Creatorem et Sanctificatorem animarum vendere laborant, quid agent? aut quo fidem mlti fallacissimi a facie columbæ ipsius, quam venalem putant, fugient, qui fundamento quod est Christus Jesus, fide scilicet se privarunt, super quem, velut super firmam Petram, Ecclesiam suam ipse ædificat? Neque enim eleemosynis aliisque bonis, quæ utique, subtracto ipso fundamento, nullis eis insunt, juvari possunt, cum potius in peccatum illis reputetur quidquid aliis salutem operatur. Nec mirum cum ipsi nec salutem suam, nec alicujus querant in ecclesiasticis officiis; quæ sibi male presumunt, quod ex hoc probatur quia sola pecunia eis dominatur, quæ sola in actionibus eorum operatur; ipsa enim petitur, ipsa queritur a venditore, ipsa pulsatur, ipsa proponitur, ipsa adoratur, ipsa invocatur, ipsa datur, ipsa accipitur, ipsa habetur, ipsa possidetur. Quæ si de medio auferatur, aut certe, dum exigitur, denegatur, procul dubio constat quia nec Deus petitur, nec queritur, nec pulsatur, nec proponitur, nec adoratur, nec invocatur, nec datur, nec accipitur, nec habetur, nec possidetur. Sic versa vice ipsa petit, ipsa pulsatur, ipsam emptor proponit, ipsam adoratur, ipsam invocatur, ipsam dat, per ipsam accipit, per ipsam habet quod habet, per ipsam possidet quod possidet. Sed quid? exteriorum dealbationem et interiorum denigrationem, quia perditionem, quia damnationem, quia maledictionem, quia sacrilegium, quia mendacium, quia apostasiam invicem sibi dant et accipiunt, habent ac possident. Quin potius a tot dæmonibus possidentur quot modis prave negotiando supplantant et supplantantur. Specialiter autem a maligno mammonæ, cujus sunt summi usurarii, cuique omnis intentio, et actio eorum militat. Neuter enim eorum, venditor scilicet ac emptor, Deum proponit ante conspectum suum; imo penitus proponit sibi Deum, cui proponit numerum. Quo fit ut postponendo Deum, primum et novissimum Antiquum utique dierum, cujus sine fine regnum, proponant sibi recentem Deum, atque deserendo suum adorent Dominum alienum, Psalmista contradicente sic: « Israel, si me audieris, non erit in te Deus recens, neque adorabis Deum alienum (*Psal. lxxx, 10*). » Sed quia non obaudivisti, subdit: « Et dimisi eo; secundum desideria cordis eorum (*Ibid., 13*). »

A Et paulo post: « Inimici Domini mentiti sunt et (*Ibid., 16*); » de quibus alibi congeritur: « Verumtamen prelium meum cogitaverunt repellere (*Psal. lxi, 5*), » Deum meum scilicet ad me. Qua cogitatione ad quid pervenerint, subiungit dicens: « Ore suo benedicebant, et corde suo maledicebant (*Ibid.*). » Si ergo qui cogitaverunt Deum a sancto viro repellere, jam maledicunt corde, quamvis benedicant ore, quid putas agunt, qui non sola cogitatione, verum locutione et opere laborant Dominum a se et ab aliis repellere? Quorum oris benedictio quæcumque illa sit, indicibilis maledictio apud Deum fit, qui verba vel facta hominum ex sola intentione cordis perpendit. Nec considerant quid boni dicant, sed dicendo quo intendant. Quod tantum solius Dei est discernere, sicut Apostolus prædicat aperte: « Vivus est, inquit, sermo Dei et efficax, et penetrabiliter omni gladio ancipiti, et pertingens usque ad divisionem animæ ac spiritus, compagum quoque et medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis, et non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus. Omnia autem nuda et aperta sunt oculis ejus ad quem nobis sermo (*Hebr. iv, 12, 13*). »

CAPUT XI.

Quod vitandi sunt hæretici exemplo viperarum et malæ arboris.

Sed ne crederet quis se immunem noxæ, si negligeret tales cavere, velut qui corda eorum nequiret penetrare, ipse Dominus, in Evangelio monens a falsis prophetis attendendum, indicium cognoscendi mox addidit, dicens: « A fructibus eorum cognoscetis eos (*Matth. vii, 16*). » Unde quorum avaritia videtur palam sic se vivere, ut non dubitent Spiritum sanctum venalem proponere, constat eos falsos prophetas esse, quia, velut profanæ arboris occultum germen, quale sit sapor pestiferi fructus prodit. Itaque quæ de ore procedunt, de corde exeunt; et ideo si mala sunt in corde, bona esse nequeunt in ore, etiamsi videantur esse. Ea sunt enim quæ coinquinant hominem, cujus in ore benedictio, quia non pro Deo sonat, sed pro nummo plurima computatur maledictio, et nulla benedictio. Hujusmodi enim, ut ait Apostolus, « per dulces sermones et benedictiones seducunt corda innocentium (*Rom. xvi, 18*). » Ecce, quales benedictiones, quæ seducunt innocentes! Et quid est proprie seducunt? seorsum ducunt. Unde et quo? a Deo ad diabolum. Nam si a diabolo ad Deum, bene seducerent. Vere, malus homo de malo thesauro cordis sui profert mala (*Luc. vi, 45*). Nam quid aliud inde proferre poterit, nisi quod thesaurizavit? In tales invehitur Dominus dicens: « Genimina viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali? aut facere [facite] arborem malam et fructum ejus malum? (*Matth. xii, 33, 34*). » In quibus Veritatis verbis arguuntur deteriores malis arboribus, quia istæ quales sibi sunt in radice tales se exhibent hominibus in sapore, illi autem, cum mali sint in corde, bona tamen verbo tenus præsumunt in ore. Et quam

congrue, per arbores malas, quæ vivunt quidam, A nec tamen sentiunt, accipiuntur pagani, qui perfidiam idololatriæ, quam habent in corde, exhibent in ore. Per gemina autem viperarum, quæ vicunt et cœstant, nec tamen discernunt, increduli et peruersi hæretici, qui perfidiam quidem retinent simul in opere; sed in ore monstrant interdum se quoque quiddam recti sentire. Quod quia non discernunt, sibi et multis peiores, et perniciosiores pagani sunt, qui nihil fidei Christianæ sentiunt, sicut viperæ, nocentiores mala arbore existunt quantum, scilicet venena, ab amaro vel noxio pomo differunt. Et viperæ quidem, si non impetantur vel lædantur, ultro impetunt cætera animalia, et naturaliter lædunt. Mala autem arbor, nec quemlibet fructu suo impetit, nec quemlibet, si non impetatur, lædit. B Cum ergo tantum viperæ, quas hæreticos, et male arbores, quas paganos præfigurasse dictum est, differant, quis magis a catholicis tolerandos paganos quam hæreticos subita? Siquidem pagani, nisi eos læcessas, non te læcessunt; et læcessiti, si prævalent, damna exterioris substantiæ et contumelias infligunt, mortem vero corpori tantum vix aliquando inferunt. Porro hæretici præsumpta sibi specie Christiani sensus et prælata ultro te læcessunt, etiamsi quiescas et silcas, et tantum animæ mortem pertinaciter quærentes, damna exteriora et mortem corporis inferre nihil ducunt, quamvis etiam hæc nonnunquam, si prævalent, inferant constanter sibi resistentibus. In quo facto omnimodis similes sunt diabolo qui, tantum animarum mortem sitiens, non curat, sicut B. Gregorius docet, ut terrena tollat, sed et charitatem in nobis feriat, cujus fundamentum nihil exstat. Pagani autem irritati in sua sævitia similes sunt bestiis, quæ se irritantium vestes discindunt, et aliquando in eos usque ad mortem carnis sæviunt. Qui profecto tanto fuerunt bonis tolerabiliores, hæreticique intolerabiliores, quanto bestiæ deprehenduntur crudelitate dæmonibus inferiores, quarum crudelitas natura est, cum istorum sit vitium.

CAPUT XII.

Quo plus quam viperæ cavendi sunt hæretici; et de natura et typo earum.

Unde si horremus viperas quæ, naturæ legibus D ductæ, nil peccati ex sua feritate contrahunt, quanto abhorrendi sunt hæretici qui, solo afflatu dæmonum impuls, quidquid vitiorum et scelerum, ubique jacet, irreverenter agunt. Quos non absurde Chaldaeos captivantes, scilicet vel quasi dæmones, accipimus, quia quamvis natura homines sint, tamen captivando fideles populos, vitio suo dæmones sunt, tanto utique sollicitius cavendi quanto bestiarum nequissimi, non solum dentibus lædunt, sed, quod miserabilius est, lingua quoque innumeras hominum catervas perimunt, cum reliquæ bestiæ dentibus solummodo, cornibus, aut pedibus sibi objecta impetere soleant, quæ tanto minus formidandæ sunt quanto exterius est quod quærent, quantoque aper-

tius sæviunt. De quibus Psalmista dicit: « Filii hominum, dentes eorum arma et sagittæ, lingua eorum gladius acutus (Psal. Lvi. 5). » Quæ lingua quantum incauto prævaleat beatus Job manifestat, dicens: « Occidet eum lingua viperæ (Job xx, 16). » Cujus natura tam abominabilis est hominibus ut, cum nullo ab eis experimento sciatur, vix sine auctore [scilicet, horrore] animi audiatur, cum forte refertur. Et enim physiologi asserunt, viperæ conceptura aperto ore comparere supra caput, cujus ori caput ille insano amore inserit. quod illa ipsa minori mordicus truncatum deglutit; quæ ex comparis sui morte taliter peracta mox concipiens, ubi maturus partus tempus habuerit, a filiis in ortum festinantibus infelix mater corrosa costis, perimitur, quia ei natura negavit communes omnibus concipiendi et parturiendi effectus. Sic pessimæ bestiarum perirent, mas videlicet dum coit, femina dum parit; et mas quidem a femina, femina autem a filiis, lege parentum non multo post perituris. Quod physice dictum, si typice fuerit discussum, « Nihil enim fit in terra sine causa (Job v, 6), » congruit hoc nimirum animæ pravis suis concupiscentiis, et carnis stimulatæ, ac per hoc fornicari a Deo, legitimo ejus Sponse, cupidæ; cui, velut viperæ, compar suus occurrit, diabolus scilicet qui ratione simul et apostasia prior, velut adulter, concupiscentiæ illius tanquam ori caput, id est suggestionem vel susceptionem suam inserit; quam misera anima, supra modum oblectata, ab illo tollit, et in secretis suis recondit. C Ex qua mox concipiens paulatim et sensim intra se pravitalis semina fingit et nutrit, quæ maturata, quoniam impensa mente naturales et aptos suis conatibus meatus vel exitus non inveniunt (neque enim natura est animæ vel angeli, ut vitiorum opera gignant), miseram matrem suam, id est animam, occidunt. Nam dum ejus naturam obstare suæ nativitati sentiunt, in tantum efferantur ut corrosis vitalibus et costis, videlicet immortalitate et robore illius, cum summo matris sui interitu effectum suum capiant et foras erumpant. Sic « peccatum cum consummatum fuerit, generat mortem (Jac. 1, 15). » — « Anima enim quæ peccaverit ipsa morietur (Ezech. xviii, 4). » Sed anima morietur parturiendo, adulator illius, id est diabolus coeundo, prava utique suadendo, ipsius enim diaboli caput suasio ejus est; quæ si recipitur, omnis peccati seminarium et initium efficitur.

Et ne putet quisquam se suggerendo mala posse non mori, intelligat ipsum diabolum, spirituales scilicet viperam, toties mori quoties mala hominibus suggerit. Qui, quoniam immortalis est conditus, licet semper vivat, semper tamen morietur, tum ex suo peccato quod ab initio incurrit, tum ex suggestionem maligna, qua animas perire semper cupit. Moritur ergo sine intermissione, nec morietur, qui quidem ipsa vita sua aliquando penitus non privatur, et tamen sine intermissione tormentis ingeminatis et renovatis urgetur. Cui hoc adju-

Ilia sua vita largitur, ne semper moriens aliquando A moriatur, et vel sic ab accrescentibus sibi supplicij eripiat. Ipse enim homicida est ab initio (*Joan. viii, 44*). Primum siquidem hominem occidit, et deinceps quotquot potuit et poterit. Et non certe non ferro aut veneno aut quolibet alio necis instrumento armatus protoplastum adiit. Præter verbum seminavit et occidit. Quapropter nullus mali suorum dubitet se homicidam, in quo ne putet alio occiso se adhuc vivere, apostolum Joannem animadvertat dicentem : « Scitis quoniam omnis homicida non habet vitam in se manentem (*I Joan. iii, 15*). » Quod, ne tergiversaremur et pro libitu sententiam ejus verteremus, præmisit inquit : « Qui odit fratrem suum homicida est (*Ibid.*). Omnes autem vos, inquit Christus, fratres estis B (*Matth. xxiii, 8*). » Quos procul dubio odit qui eis prava scienter suggerit. Unde et tanto majori homicidio reus tenetur quanto primum homicidam, scilicet diabolum in hoc similibus imitatur, quautoque potior est anima quam corpus. Et tamen nullum homicidii genus prætermisit idem apostolus, ubi ait : « Scitis quoniam omnis homicida, etc. (*I Joan. iii, 15*). »

CAPUT XIII.

Qualiter viperæ convenient Simoniacis.

Hæc autem quæ de natura viperarum typice ad diabolum retulimus, etsi ad omnia membra illius referri possunt, specialius tamen principalibus congruunt, scilicet hæreticis, ut puta ab illo secundis; ut enim inter Deum et seraphim nulli spirituum intersunt, sic inter diabolum et hæreticos nulli hominum intersunt. Sed quoniam nec ad nomina tot monstrorum sufficimus, Simoniacis tantum, de quibus impræsentiarum agitur, quomodo congruant videamus. Quæcunque Christianæ professionis persona, si vitiatæ animæ suæ naturali motu, scilicet laudabiliter concupiscibili arripiatur, ut ita dicatur, honoris ambitione, charitate Dei prius privatur; ac deinde ambitiosa effecta, ut Dominus se glorificandam glorificet minime expectat. Unde quietis et moræ impatiens, passim et inhiante vestigat suæ concupiscentiæ parem. Cui forte invento vastam peccatoris sui flammam patulo ore inspirat, ubi in corde, et cum corde hactenus repositam anxie proferendo manifestat. Ubi enim thesaurus, ibi et cor (*Matth. vi, 21*). Itaque ille miser, velut alter a diabolo adulter, visa pecunia, velut occulta quondam, sed nunc manifestata sibi alterius cordis avaritia, insanus amore pecuniæ caput suum eidem eodem, ubi vitæ suæ inimicus, et sempiternæ mortis oblitus fidem suam, vel rationem, quam a Domino, velut principale membrum, sortitus erat, infidelitati et irrationabilitati alterius infideliter et irrationabiliter immersat, sed taliter capite privatus moritur, nec tamen reliqua vipera capite illo comparis sui ad profectum suum vel cujusquam, nisi ad solum interitum potitur, quia ambitiosa persona perdit quidem complicem suum, dum ei

proponendo cupitum nummum, aufert ei fidem, scilicet principale suum, nec tamen sibi aut cuiquam ablatam fidem possidet, sed solam perfidiam, quam veneno diaboli eltria deglutivit ad seminarium sui interitus et aliorum. Neque enim fides perfidia fieri potest, sed simul ac perfidia accedit, fides abscedit, tanquam ab ea cui aliquando non communicat. Et sicut compar viperæ ubi detruncandum caput addicit, jam nec sibi caput est, nec infandæ conjugii sed illi mors, isti autem fit seminarium mortis; sic nefandi Simoniaci, ubi gratiam spiritualem vendendam et emendam adducunt, venditorem quidem gratia deserit, nec tamen emptorem adit, sed ira Dei utrumque horribiliter pervadit. Invicem se ergo linguis suis, ut viperæ, occidunt, quia hic exigendo, ille exhibendo gratiam venalem hæretici facti pereunt. De quibus, quoniam venenati sunt, non nisi venenati filii nascuntur, ut quidam Sapiens testatur : « Filii abominationum sunt filii peccatorum, et qui conversantur secus domos impiorum. Filiorum peccatorum peribit hæreditas, et cum semine illorum assiduitas opprobrium. De patre impio quærentur filii, quoniam propter illum sunt in opprobrio. Væ vobis, viri impij, qui dereliquistis legem Domini altissimi; et si nati fueritis in maledictione nascemini, et si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra. Omnia quæ de terra sunt, in terra convertentur; sic impij a maledicto in perditionem (*Eccli. xli, 8, 13*); » et alibi : « Filii adulterorum in consummatione erunt, et ab iniquo thoro semen exterminabitur : et siquidem longæ vitæ erunt, in nihilum computabuntur, et sine honore erit novissima senectus illorum, et si celeris defuncti fuerint, non habebunt spem, nec in die agnitionis allocationem. Nationis enim iniquæ diræ sunt consummationes (*Sap. iii, 16, 19*). » Dominus quoque per prophetam pseudosacerdotium reprobans, ait : « Quia repulisti scientiam, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi (*Ose. iv, 6*). » Scientia enim Dei est, verbi gratia, gratiam Dei acceptam gratis dare. Scit namque ipse, sicut in Deuteronomio legitur, quid loquatur. Quam scientiam, quia Simoniaci repellunt, et ei præbere ad se aditum nolunt, etiamsi non verbis, tamen factis ipsi Domino Deo dicunt : « Recede a nobis; scientiam viarum tuarum nolumus (*Job xxi, 14*). » Unde et ipsi juste a Deo repulsi, ne ei sacerdotio fungantur quidquid sacerdotalis officii specie tenus præsumunt, sibi tantum et non Deo, nec populo ejus funguntur : alioquin Deo, si ejus populo. Quorum panis in utero illorum vertitur in fel aspidem intrinsecus (*Job xx, 14*), quia vitæ potum convertunt sibi in veneni poculum, et inde moriuntur, unde nutriri ad vitam videntur. Quibus in errorem hæreseos lapsis contingit ut, sicut de felle aspidum, sic infelices de suo pane moriantur. Et in suo sacrificio mortem inveniunt, quia in sacramentis vitæ, vel verbis, vitam minime quærunt. Et notandum quia hujusmodi panis, jam non panis

Dei, seil panis ejus, videlicet hæretici, in libro A
beati Job dicitur (*Job* xx, 14).

CAPUT XIV.

Quod uniusmodi sint subversores sacramentorum
et verborum Christi, et quod nec petunt, nec im-
petrent ab eo.

Hæc nos in hoc versiculo beati Gregorii sensa
sequendo quæ ad hæreticos sacra eloquia perversi-
tentes retulit, ad istos qui sacramenta altaris per-
vertunt non inconvenienter transtulimus, quia ver-
bum Dei et panis Dei, nihilominus panis, imo ejus-
dem dignitatis, et coæternitatis sunt. Siquidem
verbum Dei nostri, juxta Isaiam, stabit in æternum
(*Isai.* xl, 8), et juxta ipsum coæternum Deo Patri
Verbum in Evangelio dicens: « Verba mea non
transibunt (*Marc.* xiii, 51). » De quibus et beatus
Petrus eidem ait: « Verba vitæ æternæ habes
(*Joan.* vi, 69). » Pari modo panis Dei, ut docet in
Evangelio ipsum Verbum, imo panis descendit de
cælo, et dat vitam mundo: « Et ego sum panis
vivus, qui de cælo descendi. Si quis manducaverit
ex hoc pane, vivet in æternum (*Ibid.*, 51, 52). » Hinc
ergo apparet Verbi Dei et panis ejus coequalitas
et coæternitas, quia sicut illud ex sanctis Scriptu-
ris, ita hic ex sacramentis vitam æternam præstat.
Nec mirum cum unus idemque Dominus noster Je-
sus Christus et in Scripturis sanctis sit Verbum
Dei, et in sacramentis panis Dei. Unde consequens
est ut pari abominatione devitemus eversores divi-
norum eloquiorum, atque eversores cælestium sa-
cramentorum. Quibus et si cælestem Patrem, ut
putatur, petant panem, datur tamen lapis; si piscem,
ærepens; si ovum, scorpium (*Matth.* vii, 9, 10);
quia ut Psalmista prophetice imprecatur, dat illis
Dominus secundum opera ipsorum, et secundum
nequitiam adinventionum ipsorum secundum opera
manuum eorum tribuit illis, reddit retributionem
eorum ipsis. Quoniam non intellexerunt opera Do-
mini, et in opera manuum eorum destrues illos,
et non ædificabis eos (*Psal.* xxvii, 4, 5). Nec mi-
rum; neque enim cælestem Patrem petunt quod
est cæleste, et ideo nihil ab eo consequuntur cæ-
leste, sed justo ipsius Dei Patris permissu et judi-
cio accipiunt a diabolo, seu filii mali a patre pes-
simo, pro pane charitatis vel sacramenti, obdura-
tionis lapidem, pro pisce, fidei perfidiæ serpentem,
pro ovo, spei desperationis scorpionem. Nam nihil
beneficii cælestis malignus hic pater suis filiis va-
let conferre, cum carnales patres quamvis mali
recusent, nisi bona data, quantum ad hoc sæcu-
lum, filiis se petentibus dare, ut si petat panem,
panem; si piscem, piscem; si ovum, ovum por-
rigat.

Qua in re claret eos, quibus perniciosa dantur,
perniciosa sibi petiisse, nec a Patre luminum, a
quo omne datum optimum et omne donum per-
fectum est (*Jac.* i, 17), quidquam petiisse, nec in
nomine Jesu petiisse; alioquin contradicitur sic
repromittenti ipso Christo: « Amen, amen dico, si

quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis
(*Joan.* xvi, 23). » Et: « Quodcumque petieritis Pa-
trem in nomine meo, dabit vobis (*Joan.* xiv, 13). »

Constat itaque hæreticis his dari quod petunt ab
eo quem petunt. Et quem petunt? patrem et domi-
num suum mammonam. Et quid petant? panem.
Quem panem? nimirum qui sibi dulce sapere solet,
ut Salomon ait: « Suavis est homini panis mendacii
(*Prov.* xx, 17); » quem ne dubitaret quis lapidem
esse, subjunxit: « Et postea implebitur os ejus
calculo (*Ibid.*). » Videsne hic pro pane charitatis la-
pidem datum obdurationis, cujus pessimo merito
efficitur ut petentibus fidem perfidia, velut serpens
pro pisce, detur? Nam ubi panis mendacii come-
ditur, vinumque iniquitatis bibitur, dubium non est
B quin ibi sola perfidia dominetur. Unde sit ut, tam
pestifero serpente possessi, si ovum spei petierint,
mefeantur scorpionem extimæ desperationis. Qua
impletur in illis, quod Sapiens ait: « Inapius, cum
venerit in profundum malorum, contemnit (*Prov.*
xviii, 5). » Quæ utique tria principalia mala, præ-
fatis tribus et principalibus animæ virtutibus con-
traria, ex sola procedunt avaritia. De cujus pessima
sobole, quidam tale distichum pronipsit:

Semper avarus eget, nil namque scelestius illo;
Semper avarus amat mendacia, furta, rapinas.

Qui tantam egestatem et miseriam idcirco incurrit,
quia infideliter panem petens, lapidem promeruit.
Unde prodito corde carneo, in quo requiesceret
spiritus pietatis et misericordiæ, invenit lapideum
contra omnia charitatis officia vel humanitatis
insensibiliter obduratum. Quod videlicet per Domi-
num nec dat homini, nec facit, sed juste deserendo
fieri permittit, ubi ultroneæ obdurationis subditum
sua aspiratione non emollit, sed spiritualibus ne-
quitiis obduratum adhucque obduratum relinquit.
C Quod si vere peteretur, spiritum charitatis grante
largiretur, cujus fervore frigus avaritiæ resolveretur.
Nam si, ut Dominus ait, patres, « quamvis mali,
norunt bona data dare filiis suis, quanto magis ipse
Pater de cælo dabit spiritum bonum petentibus se-
(*Luc.* ii, 13) » hæc datur intelligi quia, si mali sunt
liberales ad petitionem et voluntatem filiorum suo-
rum, multo magis et incomparabiliter liberalis est
D Pater summe bonus filiis se petentibus, velut incom-
parabilia sunt bonum et malum; sic quod quilibet
hæretici et nominatim Simoniaci Spiritum bonum
non accipiunt, constat quia a Patre cælesti Spiritum
bonum non petunt. Et quid et a quo petunt?
spiritum utique malum a maligno patre suo, ut puta
auctore et inventore totius mali. Sed econtra dicitur:
Nonne videntur, et audiuntur tales Patrem
cælestem invocare, et Spiritum bonum sibi vel aliis
petere? Quibus apostolice respondetur: « Quomodo
invocabunt in quem non crediderunt? (*Rom.* x, 14). »
Et ne dicatur, quia vere et catholice credunt in
Deum, subjungitur: « Quomodo credent ei, quem
non audierunt? (*Ibid.*) » Et quidem prætermissis
humanæ fragilitatis, et repentinæ concupiscentiæ

quotidianis excessibus, quomodo credunt ei, qui a diuturna præmeditatione et consilio in hujus hæresis crimen lapsi contendunt, nec audiunt dicentem : « Gratis accepistis, gratis date? » Constat ergo quia non in eum credunt; sacramentis suis inviolabilia et perpetua privilegia decernentem et constituentem non audiunt.

CAPUT XV.

Qualiter a quibusdam juxta quædam non audiantur, et juxta quædam audiatur Dominus.

Sed, ne quis hinc ansam calumniæ in nos retorquendam arbitretur, asserent nec nos credere in Deum, quia multoties peccata et crimina vetantem, atque ad virtutes invitantem non audimus, noverit, sicut plurimam esse diversitatem divinorum præceptorum, sic et plurimam conversorum. Sunt enim quædam divina præcepta, quæ si quis pie transgreditur, non solum nil culpæ, sed et plurimum mercedis nanciscitur, velut ille gloriosus transgressor Paulus, qui cum a Domino præceptum sicut et coapostoli ejus habuerit, ut Evangelium annuntians de Evangelio viveret (*I Cor. ix, 14*), nihil horum usus, labore manuum suarum vixit, ne quam occasionem daret Evangelio Christi (*Act. xx, 34*). Sic sunt et aliqua, quæ si continuatim aguntur, nec aliquando pro tempore intermittuntur, non modicum deviat, sicut de saculo, vel pera, seu reliquis non tollendis et tollendis, scilicet tempore pacis aut persecutionis. Nam ipse qui prius dixerat : « Nolite portare sacculum aut peram (*Luc x, 4*); » idem postea dicit : « Nunc qui habet sacculum, tollat similiter et peram (*Luc xxii, 36*). » Hujusmodi ergo Dominica præcepta cum discrete intermittuntur, beatus procul dubio intermissor taliter habetur. Sunt quoque alia quæ etiam perfectos conturbant nimia subtilitate sua, ut est : « Non concupisces (*Exod. xx, 17*), » et non solum contumeliosi, sed etiam otiosi verbi velomens interdictio (*Matth. xii, 36*); in quibus cum transgrediuntur, non utique eorum fides sauciatur sed sanctitas conversationis deterioratur, quamvis post concupiscentias suas non cundo, ex verbis quoque suis sese acriter judicando reparata melioretur, præcipue ubi corde, ore, opere Deo Patri suo quotidie sic prostentur : « Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (*Matth. vi, 12*). » Hinc sunt et alia quæ etsi ad perfectionem minus perfectos invitent, tamen arbitrium eorum necessitate prægravant, ut est : « Si vis perfectus esse, vende omnia quæ habes (*Matth. xix, 21*). » Et : « Qui potest capere capiat (*Ibid., 12*). » Quæ quatuor diversitates divinorum præceptorum spiritualibus et vere catholicis competunt, qui quamvis non omnia, mandata Dei sic audiunt ut faciant, tamen eorum sanam fidem recta opera clarificant. Restat quinta, quæ fideles quidem, sed tamen carnales et rudes informat, et a flagitiis atque facinoribus refrenat, ut est Decalogus, et hujusmodi cætera, sicut : « Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo (*Deut.*

vi, 5); » et : « Honora patrem et matrem, non occides, non mœchaberis (*Deut. v, 16-18*). » Tales si a malo declinant, nec tamen bona faciunt, fideles quidem sunt, sed otiosa est fides eorum. Si autem nec a malo declinant, sed insuper criminalibus peccatis seipsum pessumdam; jam quidem fides eorum reputatur ut arbor mortua, sed non radicibus evulsa, cum tamen quoquo modo adhuc vivat ex spe qua veniam sibi sperant, et Deum a quo ipsam veniam sperant, et proximum quantumcumque ament. Denique, ut Apostolus ait : « Fides est sperandarum substantiarum rerum (*Hebr. xi, 1*). » Unde patet fidem spei substantiam esse. Ubi autem spes, ibi et amor, quia necesse est amare bona quæ speras. Ac per hoc constat illud B. Gregorii dictum, « unumquemque quantum credit tantum sperare et amare. » Porro spes in tantum dicitur proprie rerum bonarum esse, ut habeatur a grammaticis pro vitio quod Græce acyrologia, Latine vero impropria dictio dicitur, ubicunque aliter posita invenitur, ut est illud poetæ :

Hiuc ego si potui tantum sperare dolorem.

Unde et sic exponunt; *sperare* dixit pro *timere*. Cuius verbi proprietatem servans alter ait :

Liceat sperare timenti.

Quamobrem quamvis fides bonarum rerum sit et malarum, spes tamen non nisi bonarum, quia credimus quidem bona quæ promittit Deus, et mala nihilominus quæ minatur, cum tamen bona ipsa tantum speremus, mala autem tantum timeamus. Ac per hoc B. Jacobus licet dicat : « Tu credis quia unus est Deus; bene facis, et dæmones credunt, et contremiscunt (*Jac. ii, 19*); » in hoc tamen credulitas pravorum hominum a credulitate dæmonum differt, quia pravi homines credunt et sperant; dæmones autem credunt quidem, sed non sperant, imo desperant, et ideo contremiscunt. Quod si perversi homines credunt quidem, sed non sperant, jam a credulitate dæmonum nil distant. Sed sciendum quia, sicut vialium est hominibus desperando peccare, sic, et supra modum sperando, de die in diem pœnitentiam differre, peccatisque peccata addere, et ex eis velut restim longam sibi texere, qua in fine ligati manus et pedes præcipitentur in tenebras exteriores, quos, quandiu nec desperant, nec peccata sua defendunt, nequamquam a catholicæ Ecclesiæ paradiso extrema sententia damnamus, quamvis interdum a communione nostra aliquandiu medelæ causa removemus. Et ideo constat tales adhuc computari inter fideles, et quamvis criminosos, non tamen recte dici impios, quia « impius, » id est infidelis, « cum venerit in profundum malorum, contemnit (*Prov. xv, 3*). » Itaque nec isti audierunt Dominum crimina interdicentem, et tamen credunt ei, sicut supra monstratur evidenter, quod et de his dicendum est, qui etiam de summo virtutum culmine ad ima vitiorum pari modo nonnumquam corruunt.

CAPUT XVI.

Ubi contradicitur hæreticos, nec sicut criminosos intra Ecclesiam Deum audire.

Verum ne præfati hæretici his nostris armis, velut incautos, aggrediantur, asserentes se quoque, exemplo eorum quos commemoravimus, in Deum credere, quamvis eum non audiant præcipientem: «*Gratis accepistis, gratis date,*» noverint nostram a sua causa incorporabiliter discrepare. Si quidem nostri quædam Christi mandata quasi non audiunt, ubi ea aut suæ supremæ perfectionis gratia alacriter transeunt, aut imbecillitate mentis perterriti non adeunt, aut fragilitate humana interdum ducti incaute prætercunt, aut tentatione diabolica superati illis obeunt, aut ab illis redeunt. Quorum primi non solum sunt laudandi et imitandi, verum et beatificandi; medii autem laudandi quidem, sed miserandi; postremi vero pariter miserandi et arguendi, et tamen pro tempore et causa si corripi et corrigi patiuntur, patienter tolerandi et expectandi. Qui etsi a Deo apostatarunt pravi operis perpetratione, tamen adhuc sunt cum eo et stant pro eo ex fidei professione quam retinent corde et ore. Quamvis enim factis, non tamen fide a Deo recedunt, dum eum fidelem in omnibus verbis suis, et sanctum in omnibus operibus suis (*Psal. cXLIV, 15*) credunt et dicunt, etiam cum fidem ipsam factis astruere negligunt. Qui quidem ad credendum audiunt Christum Dominum dicentem: «*Hoc est opus Dei, ut credatis in eum, quem misit ille (Joan. VI, 29);*» et: «*Creditis in Deum, et in me credite (Joan. XIV, 1);*» sed non audiunt eum ad faciendum, dicentem: «*Diligite inimicos vestros; benefacite his qui oderunt vos, et orate pro persecutibus et calumniantibus vos (Matth. V, 44),*» — «*et nolite thesaurizare vobis thesauros in terra (Matth. VI, 19);*» et similia his quamplurima. De quibus ex fide viventibus, vel videntibus, atque ex operatione morientibus vel arentibus, illud propheticum non incongrue dicitur: «*Pars una compluta est, et pars super quam non pluit, aruit (Amos I, 7).*» «*Virent ergo succo fidei quam auditam perceperunt ad credendum, et retinent; et arent neglectu boni operis, quod auditum ad faciendum non retinent. Ad quos, quantum ad fidem, illa Domini sententia, incredulos sibi Judæos argumentis, non plene pertinet, qua dicitur: «*Si veritatem dico, quare vos non creditis mihi? Qui est ex Deo, verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis (Joan. VIII, 46).*» Nam carnales quique in Ecclesia Christum veritatem dicere credunt, et verba ejus audiunt, et si non ad profectum. Unde et ex Deo sunt, in quantum verba Dei audiunt, et ex Deo non sunt, in quantum non audiunt. Porro hæretici neutro modo Deum aut verba illius audiunt, quia fide non amissa, vel amissa, non solum nil boni faciunt, verum etiamsi quid facere videntur, totum est peccatum, ut puta quod sine fide est. Alioquin si sine fide catholica, quæ sola est fides, non sunt, hæretici*

A non sunt. Sed interlun prætermisissis aliis, Simoniaci ab ipsis Christianitatis rudimentis hæretici sunt dicti et habiti. Ergo sine fide sunt; si sine fide sunt, nec spem habere possunt, quia fides est substantia spci. Si spem non habent, nec charitatem, quia non potest amare quod nec sperat, nec credit, sicut paulo superius astruitur satis.

Hinc conjici potest hæreticos et paganos inferiores esse ex incredulitate, quia dæmones unum Deum esse credunt et contremiscunt; illi autem nec hoc tantillum. Et tamen superiores dæmonibus in hoc sunt quia, et pagani per baptismum, et hæretici forsitan per pœnitentiam salvari possunt. Quamvis si bene definitio fidei consideretur, fides aut credulitas dæmonibus inesse non proprie, sed abusive dicitur. Nam si fides, ut Apostolus definit, «*est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium (Hebr. II, 1)*» constat dæmones nec fidem habere, nec credere Deum, quem in evangelica dignitate ab ipso creati ante lapsum suum noverant, et solebant facie ad faciem contemplari. Ac per hoc non credunt Deum esse, non posse dicere quod dixit insipienter in corde suo: «*Non est Deus,*» quia in eo quod prius viderunt, sciunt eum esse. Quod enim videt quis, quid sperat? Hinc ergo constat quod nec dæmones fidem habeant. Alioquin si fidem vere haberent, spe quoque et charitate non carerent, ac per hoc jam dæmones non essent. Quapropter et illa spes diaboli, de qua Dominus B. Job dicit: «*Spes ejus frustrabitur eum (Job. XL, 28).*» non est vera spes, sed quædam securitas, qua sibi ipse vel sui de misericordia Dei frustra blandiuntur, cum ejus justitiæ distinctione nequam verentur. Quam procul dubio timerent, si ex fide spes illorum subsisteret, quia fides credit in Deum et ex eo quo timendus est, et ex eo quo amandus. Unde fides, retento sibi timore, justissimi Judicis spe communicat amorem piissimi Patris, ut tantummodo amando speret quod fides quoque credit amandum. Sic fides et spes nec diabolo, nec impiis insunt, quamvis ejus inesse invenitur abusive dictum, sicut B. Gregorius fidem asserit habere infideles, cum credunt se natos ab eis quos sibi parentes dicunt, quamvis conceptionem suam et nativitatem non viderint, et plurima hujusmodi humanæ conversationis, seu actionis. De quibus ipse doctissimus Pater ait: «*Habent infideles fidem, sed utinam in Deum!*»

CAPUT XVII.

De differentia negotiatorum sæculi et eorum qui dicuntur Simoniaci.

Sed, his non usquequaque incassum præfatis, disquiratur quo pacto ecclesiastici, qui in sacramentis ecclesiasticis non gratis dant danda gratis, dicantur omnino fidem perdere, et plusquam quilibet Christiani cleri vel laici, etiamsi terreni quæstus causa circumveniant in negotio fratres suos, (*I Thess. IV, 6*), aut nimium care vendant quod vilius, aut certe gratis acceperunt. Et primo videatur

utriusque modi negotiatoribus, quæ sit jugiter communis intentio vel causa, deinde quæ privata. Ergo, ut summam dicatur, hæc nobis communis utrisque intentio in suo negotio videtur, quia uterque quærit temporaliter ditari temporalibus rebus. Quo fit ut utrisque pariter, quamvis per diversitatem officiorum suorum, impariter seriantur illo elogio Sapientis: « Qui quærit ditari non erit innocens (Prov. xxviii, 20). » Nam secundum communem intentionem commune damnum innocentiae incurrunt, licet pro ordinis diversitate unus majus, alter minus. Quod non et commune est eis negotii causa merces proponere, taxare, vendere, atque emptorem cupere. In quibus si nil aliud intercederet, aut nulla, aut minima culpa esset. Neque enim culpæ imputandum est, si communis necessitatis causa merces venales proponantur, taxentur, vendantur et emantur, siquidem non illicite venduntur quæ licite emuntur. Est etiam eis aliquando communis circumventio fratris, quia unus eorum quotiescunque negotiatur, circumvenit et circumvenitur; alter autem, etsi aliquando, non tamen semper. De qua circumventionem, quamvis vendex sit Dominus in utrumque, tamen non gravius in unum quam alterum pro circumventionis et causæ qualitate. Sic et viliter vendere quæ care accepta sunt, utrisque est aliquando commune, quia unus eorum quotiescunque vendit quid care acceperat, viliter distrahit; alter autem etsi aliquando, non tamen sedulo. Et tamen ille semper viliter distrahendo quod carum est enormiter peccat; hic autem inde meritum sibi bonum et gratiam apud Deum et homines præparat.

Diximus tandem quæ sint utrisque communia, dicamus et quæ sunt privata, episcopis, vel reliquis clericis, quorum interest divina sacramenta administrare, præcipuum est et singulare, mercem celestem tantum proponere, vel exponere; laicis autem, vel cæteris secularis negotii professoribus terrenam tantum et sæcularem; illorum quoque est rem non suam, contradicente eo cuius est, semper proponere, taxare et vendere; istorum autem suam solummodo nemine contradicente. Hæc secus illorum est semper viliter venundare non sua; istorum autem vix aliquando viliter distrahere sua. Nihilominus illorum est gratis accepta, non gratis dare; istorum vero est non gratis accepta, non gratis dare. Nam si diligenter consideretur, nunquam ab homine homo gratis aliquid commodi adipiscitur, aut enim pro obsequio, aut pro favore humano vel gratia, aut pro recompensatione manualis muneris accipit quod accipit, et si pro Deo solo ab homine quod accipit, multo magis non gratis accipit, quia et ipse homo a Deo ut alteri dare possit accipit, et dando meritum apud Deum reponit, qui solus ideo verus est Deus et Dominus, quoniam, secundum Psalmistam, bonorum nostrorum non eget (Psal. xv, 2). De cuius plenissima et sola plenitudine etiam egregius Prosper, juxta in-

tellectum doctissimi Patris Augustini, prius prosa, deinde metro sic edisserit: « Nil Deus jubet quod sibi prosit, sed illi cui jubet. Ideo verus est Dominus qui servo non indiget, et quo servus indiget. »

Epigramma cuius et unde supra.

Non ileo quidnam mandat Deus, ut sibi prosit
Nec servi officio verus eget Dominus.
Cujus præceptis augetur qui sanatur,
Fitque minor quisquis negligit imperium.
Nam Deus omnipotens, simul omni tenensque potestas
Nil perdit proprium, nil capit occiduum.
Nunquam non habuit quod habet, dans quidquid habere
Proderit, et sumens non nisi quod dederit.

CAPUT XVIII.

De eo quod carnales Ecclesie sine fide non sint instar Ruben, et Gad, et dimidiæ tribus Manasse.

Verum ut ad propositos nobis negotiatores redeamus, illorum est ipsum Deum et Dominum, Spiritum utique sanctum venalem credere et habere; istorum vero, si ad profundum malorum avaritiæ pervenerint, animas suas venales habere, nec tamen credere se posse eas alicui hominum vendere aut dare. Hinc vivaci mentis acie rescutpendo communes et peculiare horum negotiatorum, quas prænotavimus, lineas sigillatim discernamus, quis eorum magis peccat, aut quis Scyllæ seu Carybdi perfidie magis appropinquat. Et primitus attendamus sæcularis negotii professores, in quibus delinquere soleant. Plane delinquant in hoc quod ditari temporaliter quærent, sed quis invenitur pius justo ditari non cupidus? certe rarissima est hujusmodi volueris. Delinquant etiam in hoc quod lucri studio circumvehiunt in negotio fratres suos, dum vilia carius illis vendunt, vel cara viliter auferunt.

Restat aliquibus eorum illud maximum avaritiæ culmen, quo etiam animas suas venales habent, ubi eas quæstus causa sectando varia crimina et peccata occidunt, ex quibus quamvis animæ illorum moriantur, fides tamen illis omnino non extorquetur. Non solum enim fidem sanam non impugnant, aut refutant, sed eandem quoque licet sibi mortuam corde et ore defendere laborant. Quos non incongrue filii Ruben et Gad, et dimidia tribus Manasse significant, qui armati Jordanem ante fratres suos, eisque terram repromissionis potenti brachio et ferro decertantes acquirunt, et subjiciunt. Inter quos sortem aliam sibi non requirunt, sed ad suam quam trans Jordanem liquerant post se habitaturi redeunt. At tamen altare super ipsum Jordanem ædificant sibi in testimonium, quod Dominus ipse sit Deus, ne postea filii exterarum tribuum possent dicere filiis eorum: « Non est vobis pars in Domino, quia inter nos et vos Jordanem posuit medium (Jos. xxii, 25-27). » Sic et sæculares quique et tamen fideles in sancta Ecclesia quoties, catholicis baptismum fide et opere conservantibus, certamen fidei ab hæreticis vel paganis induitur, mox sententiis sanctorum Patrum armati, et interdum potentiæ sæcularis suffulti, fratribus suis pro fide pugnantibus accurrunt Neque

prius relinquunt quam ois, hoste fortiter expugnato, A optatam quæ em acquirant. Sed ad suam, trans Jordanem, quantocius revertuntur, quia licet catholicæ fidei zelo, quam profitentur, catholicis pro tempore suffragentur, tamen post Jordanis transitum, baptismi scilicet sacramentum, fitem baptismatis quantum ad opera transgrediuntur, eamque in pace prætereunt quam in bello fortiter defendunt. Sola enim labantia et transitoria magnopere appetentes, non curant aliam sibi cum fratribus suis provideri hæreditatem, nisi ejusdem fidei professionem ac defensionem.

Quod etiam velut altaris super ipsum Jordanem in terra repromissionis a se constitui testimonio comprobant, quandocumque catholicis atque spiritualibus viris eorum carnalem conversationem re- B clarguentibus et detestantibus in tantum, ut partem eis in Deo denegent ad confessionem catholicæ fidei, quam supra fontem sacri baptismatis, quasi altare supra Jordanem, ipsi et patres eorum professi construxerunt, ad confirmandam sibi sanctorum communioem recurrunt, eoque sibi partem in Deo vindicant, quo fidei symbolum corde et ore fideliter retentant, atque, quotiescumque expetit, admoniti pro viribus alacriter defendant. Quo fit ut altare quod prius putabatur et dicebatur sacrilogum, quasi fuerit ad holocausta et victimas contra divina mandata ædificatum; postea rationabili causa approbatur, et vocatur fidei societatisque Christianæ inter carnales et spirituales testimonium. Quod qui C per fitem et opera est Dominus spiritualium, ipse sit per fidem etiam Deus carnalium. Ad cuius causæ discus ionem non sine causa Phinees mittitur legatus, cui pactum sempiterni sacerdotii statuit Dominus, quia sacerdotis est diligenter requirere, ne forte quilibet, derelicto Deo et unica fide ejus, tanquam unico altari contempto, præsumant sibi indubitum sacerdotium, et altare aliud eligant ad perfidie suæ sacrificia, et cultum demonum. Quod utique faciunt quia fide aberrant, et speciem ecclesiasticorum sacramentorum usurpant, quemadmodum post multos annos filii Israel derelicto Domino per impium Jeroboam altaria vitulis aureis, et sacerdotes demoniis adversus altare Domini et sacerdotium ejus instituerunt.

Sed de hoc plenius in loco alio dicitur. Hoc solum inter. hinc animadvertatur, quod quandiu filii Israel altare præter unum et sacerdotium alterum sibi præsumperunt, sub unius Dei cultu, id est fide, pacem inter se retinuerunt. Mox autem ut præsumperunt, se invicem continuo bello impugnaverunt, nec concordare Judas cum Israel potuit, aut amicitias jungere ausus fuit, Domino contradicente et Josaphat regem super hoc ausu taliter increpante: « Illis qui oderunt Dominum amicitia conjungeris, et impio præbes auxilium, et ideo iram Domini merebaris, etc. (II Par. xix, 2). » Quin etiam ex beati Gregorii Moralibus indubitanter ostenditur quot et qui intra Ecclesiam male vivunt, sint,

et jure fideles dicantur. Ait enim in libro xxxiii: « Vehemoth alios, sub Christianitatis nomine positos devorat, quia in ipso eos fidei errore supplantat, alios a rectitudine fidei nequaquam devitat, sed ad usum pravæ operationis inclinat. Alios, quantum vult, in operationem immunditiæ inflectere non vult; sed apud semetipsos intus in studio intentionis intorquet ut dum a charitate mentem dividunt, rectum non sit quiquid extrinsecus operatur. Et fidem ergo tenent, sed vitam fidei non tenent quia aut aperte illicita faciunt, aut ex perverso corde quæ agunt perversa sunt, etiamsi sancta videantur. Quia et nonnulli confitendo fideles sunt, non vivendo; hinc est quod voce Veritatis dicitur: « Non omnis qui dicit: Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum (Matth. vii, 21): » hinc rursum ait: « Quod autem vocatis me, Domine, Domine, et non facitis quæ dico? (Luc. vi, 46.) » Et post pauca: « Nemo fidem sine operibus sufficere posse confidat, cum sciamus quod scriptum sit: « Fides sine operibus otiosa est (Jac. ii, 20, 26). » Nullus Vehemoth mortuum ex sola confessione fidei plene evasisse se æstimet, quia jam quidem fluvium absorbit, sed adhuc Jordanem sinit, et toties in ore illius Jordanem sinit, quoties Christianus quisque ad iniquitatem definit. Os quidem ejus jam fide nos sublevante sumus, sed magno studio curandum est ne in hoc labrica operatione dilabamur. Si ambulandi cautela negligitur, incassum credendo rectum iter tenetur quia vita quidem fidei ad caelestem patriam profuit, sed offendentes minime perducit. »

CAPUT XIX.

De eo quod Simoniaci a Satana pervaduntur exemplo Judæ, proditorem Domini aggregantis.

Hinc postquam evidenti multaque auctoritate sub occasione sæcularium negotiatorum monstratum est quantum distent nostri carnales, etiam cum mortua fide sua, ab hæreticis quibus nec mortua fides superest, sed omnino nulla, ut puta stirpitus evulsa et exinanita, restat seriatim monstrandum ecclesiastici ministerii venditores in quibus delinquant, nimirum ubi et ipsi diari temporaliter quærent, sed delinquunt tanto plus negotiatoribus aliis quanto sempiterna, quam temporalia cœlestia cum terrenis sunt D pluris, et, ut brevius et apertius dicatur, quanto Creator omnium Deus vilissimæ creaturarum præfertur. De cuius sacramentis ubicunque negotiando quærent diari, procul dubio velut alter Judas ipsum Deum, qui ipsis sacramentis essentialiter inest et cooperatur, prodere perfidie disponunt. Unde necesse est ut quos eadem intentio impio et crudeli Judæ coæquat, eadem culpa devinciat, parque damnatio involvat. Et certe diabolus qui stans a dextris Judæ, furis non qualiscunque, sed sacrilegi, ad mala suadendum pro sola proditorem meditatione cor illius intravit ad seducendum, sicut Joannis testatur Evangelium: « Et cœna facta, cum diabolus jam misisset in cor ut traderet eum Judas Simon Iscariotes (Joan. xii, 2), » etc. Ex qua inmissione

diaboli quid infelix Judas adeptus sit, Lucas apertissime sic ostendit : « Intravit Satanus in Judam qui cognominabatur Iscariotes unum de duodecim, et abiit, et locutus est cum principibus sacerdotum et magistratibus, quemadmodum illum traderet eis. Et gavisus sunt, et pacti sunt pecuniam illi dare, et spondit. Et querebat opportunitatem ut traderet illum sine turbis (*Luc xxii, 3-6*). » In quibus veracium evangelistarum veracissimis verbis aperte innuitur quantum reatum ex proditoris illius conceptione incurrit proditor pessimus, qui, licet longe ante ipsam proditionem fur sacrilegus fuerit, quando Dominicam pecuniam egenis profuturam, quam ministerio portabat, furto a loculis exportabat, non tamen in eam diabolus intrasse legitur, nisi ubi in corejus ut prodat Magistrum mittitur; quod si talem habitatorem meruit ex solo proditoris affectu, qualem putamus meruit ex ipso effectu? Denique sciendum est quia, sicut bonitas gradus suos habet, quibus paulatim ascendendo proficit, sic malitia suos, quibus indesinenter ad peiora descendendo deficit. Nec mirum cum suggestio boni sit semen Dei; suggestio autem mali nihilominus semen diaboli. Et ut semen Dei, in bonam terram jactum, secundum evangelici agricolæ parabolam, prius mittit germen, dein fructiferat herbam, deinde spicam, inde plenum frumentum in spica, quod statim flos defectum atque palearum selectum reponitur in cœleste borream (*Math. xiii, Marc. iv, Luc viii*); ita et semen diaboli in mala terra suis augmentis contendit provenire, ut mox ad suum perveniat locum, perpetuum scilicet incendium. Neque enim quisquam repente sit imus in malo, sicut nemo repente summus in bono.

Unde et semen diabolici lolii in cor pessimi Judæ jactum prius occulte germinavit deliberationem proditoris, deinde aperte erupit herbam pestiferæ machinationis, ubi abeundo et loquendo inde Judæis verbis suis, velut luxuriantibus sibi foliis umbra nequitie suæ, alii semini nequam ad mortificando principalem, et singulare granum frumenti communicavit. Quibus dum super hoc gavisus et pecuniam super hoc pasciscentibus spondit, velut spicam protulit, quæ adolescebat, dum tradendi opportunitatem querebat (*Math. xxvi, 15, 16*), et plenum lolium in sese exhibuit, quando traditionem osculi signo perfecit (*Ibid., 49*). Cui tandem falx accessit, ubi laqueo suspensus medius crepuit, et in locum suum reponendus hinc abiit (*Act. i, 18*). Cujus propinquiores sequaces efferti Simoniaci, non minori avaritia ad hoc usque devolvuntur, ut Spiritum sanctum prodere conentur. Cum qua sua immissione diabolus corda eorum, effractis foribus fidei, scilicet timore et amore, violentus intrat, qui hactenus eis exterius assistebat, dum alia avaritiæ mala illectos supplantabat, ne tamen qualemcunque fidem Dei ab eorum cordibus elimabat. At mox, ut de Deo sentire prava et conari licet, clam non metuant, fidem omnino perdunt, sicque secedenti Christo, qui

prius per fidem habitabat in eorum cordibus succedit ad invadendum perfidiæ hospes diabolus. Hinc, ubi tantæ iniquitatis conceptu parturientes clandestinum pus mentium suarum, quibus refundantur similes sibi solerter vestigant, eisque repertis talia insurrant. Quid vultis nobis dare, et nos vobis Spiritum sanctum tradimus? Nunquid non hæc vox quæ una fuit Judæ, et uno tantum die, pene continua et quotidiana est istis?

Atque utinam hic milvi, secundum Isaiam, alter ad alterum in suam Babylonem congregati, hanc nefandam vocem sibi invicem lente et tenuiter insurrarent, et non proterve et granditer clamarent! Sed, quod pejus est, in tantum inolevit hujusce negotiationis usus ut jam, velut ex auctoritate et regula, Spiritus sanctus in sacramentis suis venalis palam omnibus proponatur, palam taxetur, palam pretium ejus expostuletur, palam, ut creditor, venditur, palamque ematur, qua in re sceleratiores sunt sceleratissimo Juda, qui proditionem, nullo modo attentandam a quovis vel lateater, attentavit. Quod si inter alia Dominum Deum etiam ex hoc immaniter offendit quod inæstimabilem arbitrio Judæorum appetiandum reliquit, et quod incomparabilem adeo parvipendit, ut denariorum numerum eum traderet profanis, quo ibunt a Spiritu Dei, et a facie ejus, quo fugient isti, qui nunc suo, nunc alieno arbitrio ipsum Spiritum sanctum appetiari solent, adeoque minimi faciunt, ut non solum paucorum summula nummorum, verum etiam piget, pudetque dicere, pro cane, sue, accipitre, et reliquis qualibuscunque, et hujusmodi xeniolis vendere non dubitent? Inæstimabilis enim culpæ est Creatorem cœli et terræ pro quantumlibet magna, et pretiosa merce velle distrahere. Ideo, sicut supra dicitur, intolerabile facinus perpetrant quotiescunque quod pretiosum, et super omnia carum est, viliter venundare tentant. Quid enim carius et pretiosius Deo? Cujus incomparabilem excellentiam, sub nomine sapientiæ, Sapiens sic commendat, dicens : « Nihil esse duxi in comparatione illius; nec comparavi illi lapidem pretiosum, quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua, et tanquam lutum æstimabitur argentum in conspectu illius, quoniam inextinguibile est lumen illius. Infinitus enim thesaurus est hominibus (*Sap. vii, 8-14*). » Et post pauca : « Est enim in illa spiritus intellectus sanctus, unicus, multiplex, subtilis, mobilis, disertus, incoquinatus, etc. (*ibid., 22*). » Beatus quoque Job in loco ait : « Nescit homo pretium ejus. Non dabitur aurum obrisum pro ea, nec appendetur argentum in commutatione ejus. Non confertur tinctis in die coloribus, nec lapidi sardonico pretiosissimo, vel sapphiro. Non adæquabitur ei aurum, nec vitrum, nec commutabuntur pro ea vasa auri. Excelsa et eminentia non memorabuntur in comparatione ejus. Trahitur autem sapientia de occultis. Non adæquabitur ei topazium de Æthiopia, nec tincturæ mundissimæ componetur (*Job xxviii, 15-19*). » Qui post

panca breviter aperiens quid sit sapientia, ex persona Dei dicit homini: « Ecce timor Domini ipsa est sapientia, et recedere a malo intelligentia (Job xxviii, 28). » Ilinc beatus Hieronymus, in expositione Zachariæ, ait: « Salvator pretium suum, id est majestatis, in xxx cernens argenteis, et tam vili mercede se proditum ironice ait: « Decorum pretium quo appetiatus sum ab eis (Zach. xi, 13). » Hoc autem est legendum cum irrisione dicentis: « Tanto me populus meus, et pauperes quondam gregis, et a me electi in filios, emendum atque vendendum pretio judicaverunt! »

CAPUT XX.

Quot maledictionibus cum Juda Simoniaci subiaceant, et qualiter omnem Ecclesiam vendant.

Haud secus hos hæreticos nefandi ambitione commercii dirumpere vincula Christianæ legis, et projicere a se jugum apostolicæ disciplinæ quærentes, qui habitat in cœlis irridet et subsannat (Psal. ii, 3-4), ubi impudenter negotiando de Deo nihil inveniunt in manibus suis (Psal. lxxv, 6), nisi quod Judas et Judæi in suis, perpetuam scilicet maledictionem et damnationem, quia, exemplo Judæ, sunt filii eorum orphani (Psal. cviii, 9), et uxor vidua, quia sanguis Christi super eos et super filios eorum (Math. xxvii, 25), ut vindicetur, manet. Quorum plane filii ab ipsa conceptione sua et natiuitate sunt orphani, quia sine Deo Patre; et uxor, scilicet plebes eorum, vidua, quia sine legitimo marito, Christo. Unde apparet hæreticos generando mori, quorum uxor vidua remanet, et filii orphani. Et vere penitus Deo moriuntur, ubi sacramentorum ejus gratiam perverse alios ordinando vendere non verentur, ut filii amborum, nonnisi orphani, nascantur, quia mox sempiterno Patre orbantur, ubi sacramentis quæ apud hæreticos dicuntur initiuntur. Quibus pariter ad suæ damnationis cumulum accrescit, ut a generatione eorum requiratur blasphemia Spiritus sancti, qui est remissio peccatorum, sicut ab insano Juda et perfidis Judæis, sanguis Christi, qui effusus est in remissionem peccatorum. Quorum substantiam omnem perfidus ille fenerator mammonas pro accommodato eis perfidiæ suæ nummo scrutatur, laboresque eorum diripiunt alieni illi, quorum voces non noverunt oves Christi. Et quid plura, cum psalmus de quo hæc strictim decerpimus, latius tales insectetur? Quem si fidelis lector Christiano sensu discusserit, nec mora sub titulo Judæ proditoris animadvertat quantæ, quales, et quot maledictiones atque ultiones debeantur Simoniacis. Neque enim aliquibus hæreticis magis aptari potest psalmi illius prophætica imprecatio, in venditorem Christi et emptores ejus directa, quam istis qui Spiritum sanctum venalem faciunt in omnium sacramentorum ipsius gratia.

Ex quibus ut aliqua specialiter commemorem, isti

(18) In ms. codice in margine hæc leguntur: *Secundum Hieronymum, vasa pastoris insignia illius et habitum debemus accipere, baculum, peram*

catechismum, baptismum, et perfectæ Christianitatis sigillum vendunt, scilicet a primo pabulo sacri salis usque ad confirmationem per episcopum, quæ est septima sacramentorum regenerationis, secundum eundem septemplicem Spiritum, ad remissionem omnium peccatorum. Et hæc quidem vendunt, quotiescunque ordinant pretio episcopos, presbyteros, aliosque, quorum officia regeneratrici gratiæ in Ecclesia catholica deserviunt. Nihilominus in diaconibus, quidquid sacramentorum in diaconis pertinet; in subdiaconibus quidquid ad subdiaconos; in acolytis quidquid ad acolytos; in exorcistis quidquid ad exorcistas; in lectoribus quidquid ad lectores; in ostiariis quidquid ad ostiarios; in cleris quidquid ad clericos, in œconomis quidquid ad œconomos; in ecclesiis quidquid ad ecclesias; in monasteriis quidquid in monasteria et ad ejusmodi reliqua. Taliter dum nullum Christianæ religionis ordinem immenem venditionis relinquunt, nil non venditum in totius Christianitatis mundo prætermittunt. Non quantulæcunque possessionis angulum, non agellum, non tuguriolum, sed nec minimum obolum, intantum ut non solum præsentibus, verum et futuræ fidelium oblationes in Ecclesia deprehendantur prius venditæ quam collatæ. Sic hi qui dicuntur Christiani, totum Christianorum mundum quantum in eis est vendunt; quem « sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret (Joan. iii, 16) » redemptionem propter eum. Et cui vendunt, nisi diabolo? Et ad quid ei venduntur? Ut sint deno ipsius, et faciant mala ad voluntatem ejus, neque prosint eis sacramenta aliqua Christianitatis, quia gratis accepta nec dantur nec administrantur gratis; qui si etiam bona videantur agere, jam bona non sunt, quia illi reputantur cui servi adlieti sunt per magistrorum suorum male cautum chirographum; qui, velut vasis boni pastoris præcincti (18), fraudulenter maligno leoni retrahunt quos benigno Agno pertinaciter subtrahunt. Unde et inconsolabiliter plangendi sunt, quia sola sua injuria vel ignorantia pereunt, dum devitare tantorum et talium luporum malitiam aut negligunt, aut nesciunt.

Quorum rabiei si Judæ rabies comparetur, tolerabilior multis modis reperietur. Ille etenim, repentina furia actus, semel Magistrum, quem mortalem videbat et passibilem non dubitabat, vendidit; isti autem, diutina meditatione succensi, millies Spiritum sanctum, quem immortalem et impassibilem ore profitentur, vendunt. Ille, quamvis pro tempore paucos discipulos ad horam conturbaverit, non tamen eis Christum etiam occisum abstulit; isti autem et universalem Ecclesiam sine intermissione conturbant, et ab innumerabilibus Christi populis ejus gratiam exterminant. Ille, unus dum unum prodidit, se quidem et paucos complices suos perdidit, sed tamen totius mundi salutem quamvis volens et

fastulam, sibilum. Judas semet Christum, Simoniaci millies Spiritum sanctum vendunt.

nesciens servavit; isti vero, dum innumerabiles A unum produnt, se ipsos suosque fautores perdunt, et in perniciem totius mundi grassantes, omnium fidelium salutem resistunt, et nec sibi, nec alicui nisi forte respiscendo prodesse aliquando possunt. Ille magistrum solum, et sine sua suorumque suppellectile distraxit; isti autem non solum Spiritum para- lectum, sed insuper quidquid ejus est, et suorum ubi- vis, usque ad minimum assis. Ille præter se ne- nem mediatorem, vel testem quærere præsumpsit; isti autem non solum se et domesticos suos, verum et extraneos sui negotii mediatores ac testis per- sepe acciunt et faciunt. Ille pœnitentia ductus xxx argenteos etiam nolentibus refundit; isti autem im- pœnitentes non solum non refundunt quantumcum- que pretium, sed vellent plus acceptum. Quin etiam B ne in aliquo inferiores perditio Juda ejusque compli- cibus putentur qui in tot criminibus superiores illis monstrantur, gaudent et isti cum Spiritum sanctum appetiaverint, instar illorum, qui appetiando Chris- tum sunt gavisi, et ut illi opportunitatem proditi- onis, sic et isti exquirunt suæ negotiationis.

CAPUT XXI.

De eo quod non prosit Simoniacis qualiscunque eorum elemosyna.

Nempe velut quis avarissimus negotiator, anxius expectat, et anhelus expetit nunquam annuas: sic et isti ordinationes, tempore suo agendas, ut aut inde redimant res suas, talis pretii spe oppigneratas, aut saccellum vacuum impleant, aut pleno super- fundant. Ex qua utique pecunia, quam sic amant ut Spiritum sanctum vendere non metuant, fructus non capient etiamsi in pauperes et loca sancta ex- pendant, quemadmodum nec Judas ex sua, quæ emptus est ager in peregrinorum sepultura, quæ nec venditori Christi, nec emptoribus ad animarum suarum mercedem quidquam profecit, in tantum nec vile lustum ibidem profanus Judas acciperet, vel inhonatas superjaceret. Hinc si illud conside- retur, quod sacerdotum principes pecuniam proditi- onis sibi refusam arbitrati sunt, simul et professi non licere mitti in corbonam, id est reponi cum denariis templi sacri, quia pretium sanguinis esset (Matth. xxvii, 5-8); putamusne quanto sceleratioribus Judæis arbitramur istos, qui pretium Paraclæti in- terdum cum oblationibus, quas Christianorum devo- tio ecclesiis Dei contulit aut confert, reponendum arbitrantur? Solent siquidem sacrilegi ex tam sa- crilego pretio quadam vana spe redemptionis animæ suæ modo prædia, modo pallia, modo librorum, modo vasorum atque utensilium ecclesiastici mini- sterii varia et superflua insignia, possessionibus et gazophilaciis ecclesiarum Dei adjungere. Quod fa- cientes non solum nil mercedis, verum et maxi- mum augmentum damnationis sibi conquirunt, ubi suæ immunde oblationis contactu sanctuarium, et omnia quæ illius erant polluunt, sicut Dominus per Moysen astruit: « Quidquid tetigerit immundus, immundum faciet (Num. xix, 22); » quod ne fiat,

idem Moyses in Deuteronomio sic retat: « Non offeres mercedem prostibuli, nec pretium canis in do- mum Domini Dei tui; quidquid illud est quod vove- ris, quia abominatio est utrumque apud Dominum Deum tuum (Deut. xxiii, 18). » Quo civiæ legis præ- cepto reprobatur per vitium acquisita oblatio, quia Dominus odio habet rapinam in holocausto; qui mercedem prostibuli merito delignatur, quam ex suæ et alienæ carnis corruptione meretrix profana a profanis fornicando consequitur, quanto magis illam, quam ex suæ animæ, multarumque prostitu- tione Simoniacus a fide Christiana fornicando mer- catur? Nihilominus abominatur pretium canis, non quod eis enjuscunque animalis natura sit abomina- bilis, sed quod abominetur oblationem, quam quis, velut mutus canis adulando et favendo vitis alienis, a vitiosis meruit. Vel certe pretium canis Deo est quidquid post pœnitentiam ad peccati vomitum re- versus offert. Utrumque enim abominatio est apud Deum, sive fornicationis, sive assentationis tuæ pretium ei voveas offerendum, quantumlibet sit illud magnum pretium, et pretiosum. Quomodo ergo placabitur Deus pretio quo virginitas innume- rabiliū animarum, id est fides incorrupta sibi que desponsata prostituitur, aut quo pertinacia vel im- pœnitentia flagitiosis administratur, quomodocunque « laudatur peccator in desideriis animæ suæ et iniquus benedicitur? » (Psal. x, iii.) Quod si posses- siones, familias et reliqua, tantum seculari homi- num conversationi utilia, inde sibi suisque propin- quis et amici, ut alter Ciezi, comparaverint, nihilo- minus fructus non capient ex eis, quia lepra Simo- niacæ maledictionis sibi et semini eorum in perpetuum sic adhærebit ut nutantes transferantur filii eorum et interdicerentur et ejectionem de habitati- onibus suis (Psal. cviii, 10). Sive ergo spiritualiter sive carnaliter pretia illa expendant, omnimodis eos incas- sum laborare constat, quia nec juste, nec fructuose cuiquam unquam tribuit, qui injuste tollit. Unde hi negotiando sese invicem circumveniunt, et sibi in- vicem quæ habebant auferunt. Venditor quippe ex- gendo pecuniam, emptori simul fidem subripit et pecuniam. Emptor autem exhibendo venditori nihilo- minus subripit fidem et Spiritus sancti gratiam; D utque miro et misero modo ut neuter quod alteri subripuit habeat, sed insuper uterque perdat quod prius habebat, et ab invicem accipiat solam dam- nationem quam prius non habebat. Quis si uterque est miser, miserior tamen ille, qui et suam pec- uniam et fidem perdidit et gratiam spirituales, quam pro dato pretio exigebat; alteri quidem abstulit, et sibi non accepit; quin potius pro benedictione ma- ledictionem incurrit. Quo fit ut quemadmodum quis, dum alteri animam tollit, illi quidem tollit, sed ipso duas animas non habet, quia potius et suam perdit; sic et isti fidem sibi et gratiam invicem tollunt, sed neutram earum habet quilibet illorum, et insuper in manus Dei viventis horribiliter incidunt (Hebr. x, 31), ubi mortem eis general peccatum consum-

matum (*Jac.* 1, 15). Unde mox diabolo qui prius intravit corda illorum ad invadendum traduntur divinitus ad semper sibi in pace possidendum, sicque eos denno, velut alterum Judam, post buccellam intactam, Satanas intrat (*Joan.* xiii, 27), ubi proditores fidei suæ ex mutua fraude convictos sibi vindicavit. Intinctus enim panis fraude infectam significavit mentem proditoris. Denique non semper abluitur quod intingitur, sed aliquando polluitur.

CAPUT XXII.

Quid vulpes Simoniacæ faciunt vel patiantur.

Itaque quia fraudulentis et versipelles isti pro nihilo habent ut Dominus pars eorum sit ipsique pars Domini: tanquam vulpeculæ, ne sicut Sodomorum vinea, demoliantur, etiam florentem vineam Christi capiunt, et partes vulpium illarum efficiunt, quæ sibi in eis foveas habent. Quia, quoniam pro qualitate seu differentia suæ nequissimæ potestatis sibi possidendam patiuntur, sub nominibus et significationibus diversarum et nocivarum volacrum, arborum, herbarum, et bestiarum immundarum, Isaias super Idumæam sic vaticinatur: « Possidebunt illam onocrotalus, et ericius, et ibis et corvus habitabunt in ea (*Isai.* xxxiv, 11). » Et post pauca: « Et orientur in domibus ejus spinæ et urticæ, et paliurus in munitionibus ejus. Et erit cubile draconum, et pascua struthionum, et occurrent dæmonia onocentaurus, et pilosus clamavit alter ad alterum. Ibi cubavit lamia, et invenit requiem; ibi habuit foveam ericius, et enutrivit catulos, et circumfodit, et fovit in umbra ejus. Illuc congregati sunt milvi alter ad alterum (*Isai.* xiii, 5). » Talium ergo et tam versipellium vulpium partes pariter et participes effectæ vulpeculæ, de quibus nunc sermo est, possidentur et possident duplicitatis suæ merito a multiforini dæmonum nequitia multipliciter partite, et adhuc multipliciter partiente, multifariamque partientes, et partituræ sibi illas ipsas possidendas, a quibus ipse possidende vicissim partiuntur. De quibus quondam Sapientia ait: « Vulpes inhabitant animæ, quæ memor est malitiæ, et bestia cubant in turbulento corde. » Porro Christi oviculæ simplicitatis suæ merito beatæ sunt; quarum Dominus est Deus earum, qui totus est unica pars præclaræ hæreditatis earum, quam eis ipse restituet (*Psal.* xv, 5) totus in singulis, quæque singulæ totæ in ipso toto, ut sint omnes consummate in unum (*Joan.* xvii, 23), sitque Deus unus omnibus, et omnia in omnibus (*I Cor.* xv, 28). Ita sane ipse populus ejus erunt, et ipse Deus cum eis erit earum Deus (*Zach.* viii, 8).

Quarum unicam simplicitatem quia abhorrent præfatæ vulpeculæ, habitant solitudines draconum et struthionum deserti, privatæ præclaræ et populosa hæreditate unius ovilis uniusque pastoris. Quæ quoniam nonnunquam pastoralitatis vel divinæ speculationis mentem occupant, dum regimen Ecclesiæ, vel sacræ Scripturæ studium sibi præsumendo utrumque prava actione, et interpretatione dissipant, recte in lamentationibus sic conqueritur Jere-

mias: « Mæstum factum est in dolore cor nostrum, contenebrati sunt oculi nostri propter montem Sion, quia disperit; vulpes ambulaverunt in eo (*Thren.* v, 17, 18). » Sed licet propter hujusmodi speculatores mons Sion interdum desperat nonnulla tamen nobis est consolatio, quod non habitasse aut stetisse, sed ambulasse tantum dicuntur in eo. Neque enim in catholica Ecclesia seu canonica Scriptura hæreticorum episcopatus, vel ministerium aliquandiu requiescere, aut stare poterit. Siquidem quia non loquuntur veritatem in corde suo, quia agunt dolum in lingua, quia numerum super innocentes accipiunt, in tabernaculo Dei habitare, aut requiescere in monte sancto ejus nequeunt (*Psal.* xiv, 1-5). Sic quia accipiunt in vano animas suas et jurant in dolo proximo suo, nec stare prævalent in loco ejus sancto. Et quod dicitur, quia nec stabunt, in quem nec tales ascendant. Qualis enim ascendat, Psalmista declarat, dicens: « Innocens manibus et mundo corde, » etc. (*Psal.* xxiii, 3, 4.) Unde liquet vulpes has tam subdolas et rapaces nec ambulasse in monte catholice Sion, quem nec ascendere potuerunt. In quo tamen, secundum æstimationem, vulgi credentis tales Ecclesiæ Dei principari, vel doctrinam ejus scrutari, ambulasse dicuntur, Domino per prophetam dicente: « Ipsi regnaverunt et non ex me. Principes exstiterunt et non cognovi (*Ose.* viii, 4). » Et alibi: « Omnes principes ejus erunt in nihilum (*Isa.* xxxiv, 12). » Ex quibus typice trecentas vulpes fortissimus ille Samson utique cepit, et, ut historia refert, caudas eorum revinxit ad caudas, et faces ligavit in medio, quas igne succendens, dimisit, ut huc illucque discurrerent. Quæ statim perrexerunt in segetes Philistinorum, quibus succensis et comportatæ jam fruges, et adhuc stantes in stipula concrematæ sunt, in tantum ut vineas quoque et olivæ flamma consumeret. Quod factum in figuram contigisse illis, et ad nostram doctrinam scriptum nemo ambigit qui Pauli Evangelio credit. Siquidem Dominus noster Jesus Christus, fortissimus omnium et zelotes, non ferens uxorem, quam ex gentibus duxerat, cui libet alii nuptiam, ad tantæ injuriæ suæ ultionem, eos qui sapientes erant ut facerent mala, bene autem facere nesciebant, in astutia eorum, quasi vulpes, comprehendit, quæ ccc numero illas hæreses exprimit tantummodo, quæ sibi applaudunt de nomine Christiano, sicut Simoniaca, Sabelliana, Ariana, et reliquæ, exceptis hæresibus Judæorum et paganorum, quibus crucifixus Christus, aut scutalium est, aut stultitia.

CAPUT XXIII.

Allegoria de vulpibus a Samone captis.

Quod autem trecentorum numerum universitatem Christianorum, cruce Christi signatorum, designet, *Thau* littera ostendit, quæ, crucis caractere formata, ipsum numerum exprimit. De qua in Ezechiele viro linci induto dicitur: « Signa *Thau* in frontibus virorum gementium et dolentium (*Ezech.* ix, 4). » Quos ne interfectores tangant, subjungitur.

« Super quem videritis Than, ne interficiatis (*Ezech. ix, 6*). » Quod character et Gedeoni affuit, ubi divino oraculo instructus in trecentis viris Madianitas prostravit, in figura nostri Gedeonis, qui gyrum cœli circumiens, in utero Virginis totus mansit. Illic, in trecentis armatis tubis spiritualis prædicationis lagenis corporeæ fragilitatis et lampadibus miraculorum divinitatis, mundum devicit, et vincit quos semetipsos abnegare, et crucem suam tollere atque post se venire docuit. Quorum Søl, id est Samson, post hæc, quia non est qui se abscondat a calore ejus et clarore, ab ovili Ecclesiæ suæ, quam justitiæ radiis profundeabat, dolosas et immundas vulpes hæreses venatus separavit, specie quidem pietatis, sed non virtute trecentas, quas caudis ad candidas invicem colligavit, docens quia, quamvis ad diversa intendant facies et ora, unum tamen errorum finem, velut ex unius perfidiæ nodo, celant et retinent earum posteriora. Nam, quamvis singulæ hæreses superbiæ suæ, velut turrim Babylonis suæ, contra Deum exaltari molientes, diversitate linguarum divinitus confusæ, diversa de religione Christiana sentiant et dicant, seseque palam invicem impugnent, in fine tamen unius impietatis nodo convexe clam concordant, ubi deprehenduntur nil aliud nisi fidem perfidia subvertere, et gregem Christi sibi diripere conatæ. In quarum medio, scilicet in connexionione caudarum noster Samson faces apposuit, ubi earum malignam concordiam, quæ in fine jungebatur mutuis et intestinis odiis, zeloque invidiæ contra se invicem concitavit. Hinc est quod dum una quælibet alteram post se trahere aut a se disjungere laborat, omnes invicem pertinacibus animis servant. « Non est » enim « pax impiis, dicit Dominus » (*Isa. XLVIII, 22*). Quas faces tunc accendit, quando irrevocabili anathemate, quasi igne furoris sui, qui arderet usque ad inferni novissima, per sententiam suæ catholicæ earum odia ad perniciem sæi, et multorum aperte inflammavit. Sic dimissæ, vage, et perfugæ huc illucque discurrunt, quia exardescite in brevi ira Dei, de via justa perierunt (*Psal. II, 12, 13*).

Denique Philistinum ingressæ, omnia victualia gentis adulteræ et alienigenæ secum concremavere, quia procul dubio consentientes adulterari uxorem Christi, igne justitiam ejus, quem in fine suo hæreses, tanquam in caudis, advehunt, quidquid boni habebant, amittunt. Unde et Philistinum interpretantur ore, vel poculo correntes, ut subaudiatur suo vel aleno. Sive enim alienigenæ, pagani scilicet, seu vicini eorum recordes, et male viventes Christiani ore alieno corruunt, quocumque doctrinis hæreticorum, quæ utique sunt dæmoniorum, credunt, sicut miseri Gothi, quorum alii a paganismo, alii a catholica fide ad Arianam hæresim, per imperatorem Valentem et Eudoxium Constantinopolitanum, transierunt. Qui etiam suo ore corruunt, dum hæreticos suo favore protegent, et extollunt; nec sine causa nominatim messes; vineæ et olivæ eorum consumptia referuntur, cum nonnulla alia cum istis perierunt. « Ur

hoc, nisi ut innotescat hæreticos vel fautores eorum verum sacrificium et sanctificationem perdidisse? In messibus enim et vineis sacramentum corporis et sanguinis Domini, quod inde ad vitam populi fidelis conficitur, non incongrue accipitur. In olivæ autem sacræ unctionis oleum; quibus apud illos evacuatis, superest illis ex omnibus ecclesiasticis sacramentis sola aqua baptismatis, quod solum ad solam perniciem dare possunt, sicut superius satis constat monstratum. Et hæc tanta mala noster Samson, Christus, fecit e vel facere dicitur, non quia talia jussit, sed quia juste fieri permisit. Paulus quoque has vulpes coambulantes et occasione, sive invidia Crucifixum sic prædicantes, ut ejus crucem evacuare studerent, cavendas Philippensibus denuntiat, dicens: « Imitatores mei estote, et observate eos qui ita ambulant, sicut habentes formam nostram. Multi enim ambulant, quos sæpe dicebam vobis, nunc autem et fens dico, inimicos crucis Christi (*Philip. II, 17, 18*); » quarum caudis ignem suæ perditionis inesse demonstrans, suljungit: « Quorum finis interitus (*Ibid., 19*). » Deinde, ut physiologi astruunt, vulpes famelica in locum equalidum se projicit, et mortuam fugit, sicque aves male credulas subito sibi arripit et occidit. Quod constat nonnunquam facere hæreticos, qui terrenum lucrum aut popularem favorem esurientes, mortuos se huic mundo quadam continentia simulant, et animas volantes quidem, sed adhuc carnales, securas periculorum effectas, sua perfidia strangulant, et diabolium secum incorporant. Ex quibus etiam Herodes exstitit, qui sinegebat se Jesum signorum gratia cupere videre, quem quærebat occidere. Unde et ipse Dominus sibi hoc renuntiantibus respondit: « He, dicite vulpi illi (*Luc. XIII, 32*), » quod evidenter in Passione monstratur, ubi Jesus illusus et spreus ab illo, et universo exercitu ejus narratur (*Luc. XXIII, 11*).

CAPUT XXIV.

Collatio actuum Judæ et Simoniacorum.

Sed hinc jam finem proditoris, et proditoris Christi consideremus, et ex collatione illius actum et meritum proditorum Spiritus sancti perpendamus. Judas mercator pessimus suis inquit complicitibus: « Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum, et ducite caute (*Matth. XXVI, 48*). » Simoniaci autem suis nihilominus: Cujuscumque vestrum orando manas imposuerimus, nec mora, advenit ei Spiritus sanctus, quem necesse est accipiat, et ad ecclesiasticum officium libere agendum sibi teneat. In qua præsumptione multo pejores sunt ipso Juda, qui nec Dominum proditum sibi remansisse putavit, nec temere, sed caute ducendum præmonuit, cum isti Spiritum sanctum sic prodant, ut sive remansisse credant, et ei gratiam aliis proditam pro libitu tractandam ex auctoritate jubeant. Et Juda; quidem salutando et osculando, pacem et dilectionem ore, nutu, vel gestu simulans, quam in corde non habebat, Dominum Jesum pretio tradidit; isti vero supplicando, orando, manus imponendo, etc.,

quæ sunt legitimorum sacerdotum propria, ad oculum faciendo, Spiritum sanctum pretio, ut putatur, tradunt; quorum vocibus et reverentiis exterioribus, quod responsum convenientius redditur a Spiritu sancto, quam quod Judæ a Christo? Judæ, oseulo Spiritum Patris et Filii tradis? quasi ironice dicens: Putasne me tibi ita concessum, ut habeas cuicumque volueris etiam fide tradendum et vendendum? sed vae illi per quem Spiritus sanctus pretio traditur. Melius illi erat si natus non fuisset. Et non absurde Simoniacus isthic vocatus est Judas, qui interpretatur *confessio*, quia sicut ille ore confitendo et dicendo, Rabbi, prodebat Magistrum; sic et iste sanctam Trinitatem ore confitendo et invocando, distrahit Spiritum sanctum, quem nominatum dicit Deum et Dominum. Verum talibus hæreticorum conatibus nullomodo cooperatur Deus, sed malignus spiritus, qui Christi proditoribus, de quibus sic dicitur: « Hæc est hora vestra, et potestas tenebrarum (Luc. xii, 55). » Neque enim deinceps isti possunt Spiritum sanctum aliis habere vel sibi, etiamsi aliquando habuerint, quemadmodum nec Judæi, nec Judas Christum, licet ipse prius eum habuerit. Sed cur dicitur quia jam habere non possunt quem nec invocare jam possunt? Quod detestabilis exitus Judæ significavit, qui, prodito Christo, ad laqueum festinavit, condignaque suo sceleri pœna, nodatis et omnino circumstrictis faucibus illis quæ funestæ voci proditoris suos meatus laxare vel commodare præsumperant, interiit, nec post veras voces male machinationis, nec post fictos pejoris supplicationis, nec vere nec fide Deum invocare potuit. Cujus non immerito anguntur arteriæ, ut jam nec vitalem flatum possint emittere, quæ tenere eiserunt vocem ausam Redemptorem mundi vendere. Unde « suspensus crepuit medius, et effusa sunt omnia viscera ejus (Act. 1, 18). » Nec communem aliis hominibus, et naturalem exitum spiritus ejus habere meruit, qui contra communem naturæ Dominum conspiravit. Sicque cœlo terræque perosus, omnique creaturæ invisus, inter utrumque periit, cum terra cadaver ejus scdissimum et fetidissimum, aer autem spiritum impiissimum et impurissimum suscipere refugit. Quapropter in primitiis suis discant Simoniaci qui et quales sint et quod mereantur. Et si primitiæ duplici contritione conteruntur, tam grandes acervi eorum quoties conterentur? Videntne quod post ipsam vocem venditionis nequeunt Dominum invocare, quoniam angustantur guttura ipsorum inextricabili laqueo perfidiæ. Etenim quomodo invocabunt in quem non crediderunt? sed forsane cervicæ ferrea adhuc pertinaces et fronte ænea impudentes obstinate contendunt se catholico sensu credere in Deum, licet vendant Spiritum sanctum. Vestigent ergo, quotquot modis possunt, omnes latebras illius primi auctoris sui in venditione Domini Dei, et præferant sicubi repererint eum credidisse in Jesum ex quo Satanæ intravit cor ejus ad prodendum illum. In quem si quolibet modo crederet, ne-

quaquam tale quid attentaret. Cognosceret enim Dominum non posse vendi, nec aliquem resistere ipsius voluntati et potestati. Sed miser non cognovit in eo nisi quod hominis erat et videbat. Nec mirum qui nec ea quæ videbat ex toto cognoscebat, dum forsans Pharisario fermento corruptus, miracula Salvatoris principi dæmonum ascribebat. Nam si cognosceret, utique crederet; nam nemo credit quod nullatenus cognoscit, quamvis credendo promereatur cognoscere perfectius, sicut dicit Apostolus: « Nunc cognosco ex parte; tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum (I Cor. xiii, 12). » Et alibi: « Cognoscentes Deum » scilicet per fidem, « cogniti estis ab eo (I Cor. viii, 3). » Sed quis hoc de Juda carnali et mortali ambiget, cum idem Apostolus asserat nullum principum hujus sæculi, quamvis subtilioris et immortalis naturæ, ut puta spiritualia nequitie in cœlestibus existant, cognovisse incarnatam Dei Patris Sapientiam? « Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent (I Cor. ii, 8). »

CAPUT XXV.

De eo quod Judas sine fide pœnituit, et quod consentientes principibus sacerdotum fide privati sunt.

Sed ne forte opinentur eum credidisse ubi pœnituisse et pretium retulisse legitur, noverint abusive diceadam pœnitentiam illic, cum proprie tristitia sæculi fuerit, quæ mortem operatur, non illa, quæ, ut ait Apostolus, « secundum Deum est, et pœnitentiam in salutem stabilem operatur (II Cor. vii, 10). » Denique laudabilis pœnitentia sine spe non est, cujus substantia fides est. Unde pœnitentia Judæ, quia sine spe fuit, constat quia nullam fidem habuit; ac per hoc videns se damnatum, tristitia sæculi ductus, maluit desperando sibi guttur elidere quam sperando fructus dignos pœnitentiæ suppliciter offerre. Quod si fecisset, error haud nocuisset. Sed perfidus qui prius blasphemaverat Filium Dei, quem crediderat posse vendi, in fine blasphemavit et Spiritum sanctum, quem credidit non posse tantum peccati sibi veniam largiri. Quod autem Christum Jesum non Deum, sed tantummodo hominem, quamvis justum crediderit, confessio ejus ostendit, quia dicit: « Peccavi tradens sanguinem justum (Matth. xxvii, 4). » Cui mox pessimi emptores responderunt: « Quid ad nos? Tu videris (ibid.); » ac si dicant: Quid ad nos? pertinet istud peccatum tuum, qui solummodo emimus quem vendidisti? Tu vides quid feceris, quia nos, quem emptum et traditum apte accepimus et tenemus, non dimitemus. Nonne hac responsione quotidie Simoniaci utuntur, quandocumque eorum sacriæga ordinatio reprobat? Quid ad nos crimen Simoniacæ hæreseos? Videant illi quid fecerint, qui nobis spiritualem gratiam vendiderunt et tradiderunt, quia quod semel accepimus tenemus, nec officium nostrum dimitemus? A quorum sorte ne se putent exceptos, quamvis multo tolerabiliores sint isti, qui ab emptoribus gratiæ gratis acceperunt, ut

putatur, gratiam ecclesiarum ordinum, considerant quod principes sacerdotum Jesum quem emerant turbis quarum favorem sibi conciliarant dare nequiverunt, sed secundum quod eis persuaserant, Barabbam, seditiosum latronem et homicidam a iudice impetrarunt. Sic miser ille populus, persuasus a Pharisæis et seductus, Pharisæus, id est divinus a Deo Patre et Magistro, fieri meruit, et filius patris vel magistri eorum effici, ut deinceps frater illorum esset, qui ex patre diabolo vel ex magisterio ejus erant. Hoc enim interpretatur Barabbas, vel Barrabbas. Quo facto tantum fidei pristinae defectum incurrit ut, qui paulo prius Domino cum palmis oliviam venerat, et vestimenta sua ramosque arborum in via illius straverat, et Osanna filio David, Benedictus qui venit in nomine Domini, Rex Israel, Osanna in excelsis clamaverat, repente clamaret Barabbam. Quos quotiescunque iudex, ut puta desipientes, respicere, et ab errore corrigere curavit, nihil profecit, sed magis tumultus fiebat, et invalescebant voces eorum, nec aliud volebant nisi Jesum a se abjicere, et Barabbam sibi poscere dicens: « Non hunc, sed Barabbam (Joan. xviii, 40); » et: « Tolle hunc, et dimitte nobis Barabbam (Luc. xxiii, 18); » et: « Tolle, tolle, crucifige, crucifige eum (Joan. xix, 15); » et: « Sanguis ejus super nos, et super filios nostros (Math. xxvii, 25); » et alia his similia.

Qua conspiratione et sententia sic se suosque posteros diabolo manciparunt; paucissimi enim fuerunt qui inde crediderunt, ad comparisonem eorum qui non crediderunt; nec se suosque posteros a sempiterna morte subtrahere curarunt. Unde etiam cum morte animæ turpissimam et acerbissimam corporis mortem incurrerunt, velut per Vespasianum et Titum, atque per Ælium Adrianum. De quo populo et illud considerandum est quia quotquot eorum salvati sunt, non solum baptisate, quod procul dubio remissionem omnium peccatorum attribuit, Deo perfecte reconciliari meruerunt, nisi et prius per pœnitentiam eum sibi placare laborassent. Sic enim ad Spiritus sancti evidentem effusionem, et ad prædicationem Petri compunctis dictum est: « Pœnitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum vestrorum, et accipietis donum Spiritus sancti (Act. ii, 38). » Nec excusare eos ignorantia potuit quin pœniterent, quamvis etiam ipse Petrus eis de illa testimonium perhiberet in subsequentibus, dicens: « Et nunc, fratres, scio quia per ignorantiam fecistis, sicut et principes vestri. Pœnitimini igitur et convertimini, ut deleantur vestra peccata. » Et quæ præcipue illa fuerint in præcedentibus ostendit, dicens: « Deus patrum nostrorum glorificavit Filium suum Jesum, quem vos quidem tradidistis et negastis ante faciem Pilati, judicante illo dimitti. Vos autem Sanctum et Justum negastis, et petistis virum homicidam donari vobis; Auctorem vero vitæ interfecistis (ibid., 13, 15). » Si ergo negasse Christum

dicti sunt, qui cum non credentes vel dubitantes Deum, velut hominem parum, pro puro homine interficiendum iudici tradiderunt, dubitabiturne an negent Spiritum sanctum qui se asserunt eum omnino credere Deum et Dominum, et tamen pro auro vendunt? Et, o quanto tolerabilior hæc negatio foret, si vel pro homine fieret! tanto utique, quanto potior est homo lapide.

CAPUT XXVI.

Quo n'l, nisi damnationem, a Simoniis accipiant etiam gratis ordinati, et quod idola faciant pro Christo adorari.

Hinc necesse esse colligant quid acceperint a talibus Spiritus sancti negotiatoribus persuasi, et sic gratis ordinati. Nullo modo enim manus impositionem acciperent, nisi eos sacerdotes Domini esse persuasum haberent. Attendant quoque quanta pœnitentia sint castigandi scientes, quandoquidem attendant, nec Judæos etiam baptizandos a pœnitentia excusatos, quamvis ignorantes. Et certe, quantum humano videtur iudicio, debuit excusari ignorantia. Sed inexcusabilis fuit, quia juxta quod Apostolus ait: « Qui ignorat, ignorabitur (I Cor. xiv, 38). » Et o quot et quante catervæ simplicium et rusticanorum, quærendo veritatem, ignorantes ab hæreticis sunt seductæ, quas quidem credimus juste perire! sed qualiter justum fuerit nequimus ex toto comprehendere. Et revera « qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea; et qui communicaverit superbo induet superbiam (Eccli. xii, 1). » Qui sibi nequam est, cui alio bonus erit? Cognoscant, vel admoniti, quia quotquot fures sunt et latrones sunt, non veniunt nisi ut mactent et perdant (Joan. x, 10). A quorum sanguinolentis manibus non solum nil sanctificationis, sed etiam plurimum contaminationis acceperunt, in tantum ut facta sit meretrix anima eorum quondam fidelis plenaque iudicii. Et in qua prius justitia requievit, nunc homicida, cujus argentum versum est in scoriã, et vinum mistum aqua (Isa. i, 22). Et cur hoc? quoniam omnes principes ejus infideles socii furum, a quibus persuasi ignari simplicitatis catholicæ fidei, et iucanti, pro Christo accipiant illum seditiosum latronem, qui in corde suo dixit: « Ponam sedem meam ad aquilonem, similis ero Altissimo (Isa. xiv, 14), » atque homicidam illum qui erat ab initio. Sic qui hactenus prompti laudatores et devoti susceptores Domini fuerant, non improbi blasphematores ejus, atque importuni pettores latronis existunt, quorum intentio illum solum requirit, etiam cum vox eorum Deum se interpellare fingit. Quem, rogo, interpellant, nisi mammonam, qui nec pro Deo nec pro proximo verbum ederet, aut hisceret, vel manum levaret, nisi acciperet aut speraret pecuniam? Sed benignus Spiritus sapientiæ non liberavit maledicam a labiis suis. Siquidem quoniam reum illius testis est Deus, et cordis ejus scrutator est verus, et lingua illius auditor, nisi liberavit hæreticum maledictum a labiis suis, cui nihil est aliud bene loqui, quam sua

seipsum voce damnare, et sibi maledicere, cuius A
linguæ benedictis, et si auditor est Spiritus Domini, quia replet orbem terrarum et continet omnia, tamen quia habet scientiam vocis, ut putarunt, scrutator renum et cordis non curat quid quis dicat, sed dicendo quod intendat. Hujusmodi voces et exteriores devotiones spernatus ipse Spiritus sanctus per Isaiam protestatur: « Cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos a vobis. Et cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam. Manus vestre sanguine plenæ sunt (Isa. 1, 15). » Nunquid non socii furum et latronum fures sunt et latrones, Salomone dicente: « Anicus stultorum efficitur similis (Prov. xiii, 20); » et: « Qui cum fure participat, odit animam suam? (Prov. xxix, 24). » Porro fures et latrones, viri sanguinum et dolosi sunt, quorum particeps quicumque est, sanguinolentus et fraudulentus sit necesse est.

Unde quia manus ejus plenæ sunt sanguine, et latronum sibi confœderatorum communione, oratio ejus repellitur a mundissima majestate. Ut enim Sapiens ait: « Qui avertit aurem suam ne audiat legem, oratio ejus execrabilis (Prov. xxviii, 9). » Quod si evenit illis qui non audiunt legem præcipientem honorari Dominum de propria et vernacula substantia (Prov. iii, 9), quid fiet eis, qui alterius elemosynam sibi sic creditam, ut gratis dent gratis acceptam impie vendunt? Quorum oratio vel benedictio non solum non auditur aut recipitur, verum etiam in peccatum et in maledictionem convertitur; quoniam « non est in ore eorum veritas, cor eorum vanum est (Psal. v, 10). » — « Sepulcrum patens est guttur eorum, linguæ autem dolose agebant; venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione et amaritudine plenum est; veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Contritio et infelicitas in viis eorum, et viam pacis non cognoverunt; non est timor Dei ante oculos eorum. Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam sicut escam panis? Dominum non invocaverunt (Psal. xiii, 3, 4). » Et qui magis plebem Dei sicut cibum panis devorant, quam qui omnia Christianæ religionis sacramenta venalia portant, et plebi Dei denegant, nisi ea pretio sibi redimant? Sed vae misero qui taliter duplici damno afficitur, quia et exteriora bona sua negotiando perdit, et interiora non accipit, quin potius damnationem incurrit, quia a corpore Christi, velut panis corruptus respuitur, et ab hæreticis decoratur, eisque invisceratus sic consumitur ut non sit nisi cum sociis ejus qui non est; quem, velut leonem rugiendo circummeantem et quem devoret quærentem, dum stulti incaute fugero conantur, occurrit eis visus, callida videlicet hæresis, quamdam speciem humanitatis, quasi rationis præferens; sicque intima jecoris eorum, id est rectam intentionem bestialiter dirumpit, et leoni, quem se frustra putaverant effugisse, devorandos latenter addicit.

Unde quia de hujusmodi devoratoribus subditur

« quia Deum non invocaverunt (Psal. lvi, 6), » quærendum est quem invocent, quoniam prolixas orationes nonnunquam habent, et Deum invocare audiuntur, et videntur ab hominibus. Sed ab hac difficultate quæstionis B Hieronymus solito succinctus nos eximit, ubi Zachariam sic dicentem exponit: « Et erit in die illa, dicit Dominus exercituum, disperdam nomina idolorum de terra, et non memorabuntur ultra, et prophetas et spiritum immundum auferam de terra (Zach. xiii, 2). » Sicut idola sunt de manu artificis, ita hæreticorum perversa doctrina, quodcumque simulaverit in idolum vertit, et facit pro Christo adorari Antichristum. Qui si etiam verbis aliquando diabolum maledicunt, seipsos profecto maledicunt, sicut Sapientis elogio comprobatur B dicentis: « Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam (Eccli. xxi, 50). » Hæc ita esse nemo qui refragetur, nisi manifestus hæreticus. Unde perpendant nunc a latronibus ad benedicendum, et orandum quolibet modo etiam gratuito consueti et subrogati, quid vel sibi vel aliis acquisierint ex illorum communione cuius participes sunt facti, et cui spontanei subscripserunt, dum factum eorum non solum crediderunt ratum, sed etiam prædicaverunt. Nimirum homicidæ sunt quales et illi quibus consentiunt. Nempe sic interiorem hominem in se et in aliis occidunt ut exterior eorum vivat incassum, post paululum habiturus æternum supplicium. Quocumque enim anima tandem peribit, corpus quoque post ibit.

CAPUT XXVII.

Sententia sancti Augustini, qua omnes hæretici convincuntur negare Jesum Christum in carne venisse.

Verum ne calumnietur quis nos de corpore proprio, et non ex divinis paginis, novam suggillationem in hæreticos componere, dum non putat eos omnino sine fide esse, aut Dominum Deum negare, animadvertat venerabilem et catholicum doctorem Augustinum in Epistola B. Joannis apostoli hæc intonantem (Aug., Tract. 2, in epist. Joan. n. 4): « Omnes hæretici, omnes schismatici ex nobis exierunt, id est, Ecclesia exiit, sed non exiit si ex nobis essent antequam exirent. » Et post aliqua: « Omnes certe qui exeunt de Ecclesia, et ab unitate Ecclesiæ præscinduntur, Antichristi sunt; nemo dubitat. Ipse enim designavit: « Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum (I Joan. ii, 19). » Quicumque ergo non manent nobiscum, sed exeant a nobis, manifestum est quod Antichristi sunt. Et quomodo probantur Antichristi? ex mendacio. « Et quis est mendax, nisi qui negat quod Jesus est Christus? (Ibid., 22.) » Videat charitas vestra magnum sacramentum. Attendite quid inspiraverit Dominus Deus et quid insinuare vobis velim. Ecce exierunt a nobis, et facti sunt Donatistæ. Interrogemus eos utrum Jesus Christus sit, sta im constentur quia Jesus Christus est. Si ergo ille est Antichristus qui negat Jesum esse Christum, nec nos possunt dicere Anti-

christos, nec nos illos, quia et nos constemur et illi. Si ergo nec illi nos dicunt, nec nos illos, ergo nec illi a nobis exierunt, nec nos ab illis. Si ergo non a nobis exierunt, in unitate sumus. Si in unitate sumus, quid faciunt in hac civitate duo altaria? quid faciunt divisæ domus, divisa conjugia? Quid facit communis lectus et divisus Christus? Admonet nos veritas fateri quod verum est, aut ipsi a nobis exierunt, aut nos ab ipsis, sed absit ut nos ab ipsis! Habemus enim testamentum Dominicæ hæreditatis. Rectemus, et ibi nos inveniamus: « Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, et possessionem tuam terminos terre (Psal. 11, 8). » Tenemus hæreditatem Christi, illi autem non tenent. Nec communicant orbi terrarum, non communicant universitati redemptæ sanguine Domini. »

Et post pauca: « Si ergo ex nobis exierunt, Antichristi sunt. Si Antichristi sunt, mendaces sunt. Si mendaces sunt, negant Jesum Christum. Iterum redit ad difficultatem quæstionis. Singulos interroga, confitentur Jesum esse Christum. Coarctat nos angustus intellectus in hac Epistola. Videtis certe quæstionem. Hæc quæstio et nos et ipsos turbat, si non intelligatur. Aut nos sumus Antichristi; aut illi sunt Antichristi. Sed designavit hæc Epistola Antichristos. Quicumque negat quod Jesus non sit Christus, ipse est Antichristus. Jam ergo queramus quis neget, et non attendamus ad linguam, sed ad facta. Si enim omnes interrogentur, omnes uno ore confitentur Jesum esse Christum. Quiescat paulatim lingua, vitam interroga. Si invenerimus hoc, si ipsa Scriptura nobis dixerit quia negatio non tantum lingua fit, sed et factis, certe invenimus multos Antichristos, qui ore profitentur Christum, et moribus dissentiant a Christo. Ubi invenimus hoc? In Scriptura. Paulum interroga, et audi; de talibus cum loqueretur, ait: « Confitentur se nosse Deum, factis autem negant (Tit. 1, 16). » Invenimus et istos Antichristos. Quisquis factis negat Christum, Antichristus est. Non audio quid sonet, sed video quid juvat. Opera loquuntur, et verba requirimus. « Hypocritæ, quomodo potestis bona loqui cum sitis mali (Matth. 23, 34)? » Voces vestras ad aures meas affertis, ego cogitationes vestras inspecio. Voluntatem malam ibi video, et falsos fructus ostenditis. Novi quid inde colligam? Non colligo de tribulis fens, non colligo de spinis uvas. Unaquæque arbor ex fructibus cognoscitur. Magis mendax est Antichristus qui ore profitetur Jesum esse Christum, et factis negat. Ideo mendax, quia aliud loquitur, aliud agit. »

Ex quibus tanti doctoris verbis ne Simoniaci nos impudenter urgeant, et se sic nobiscum in unitate catholica degere presunant, quia unum altare nobis et illis est, et unæ nuptiæ, nec in aliqua conversatione a nobis comprobantur dissidere, noverint hoc nostræ imputandum ignorantæ, aut negligentæ, sæpeque fraudulentæ atque impudentiæ. Qui cum veræ sint Antichristi, fingunt se esse Christi, tanto magis cavendi quanto sub obtentu societatis perni-

ciosius incumbant ovili Christi, lacteolam ovium menti, dum in sacramentis catholicæ, velut in vestimentis ovium, non cessant catholicis insidiari, et cruda per agninos exercent funera rictus. Quique exemplo auctoris sui Judæ, pacis vel osculi signo, sub unius communionis symbolo meditantur, et pergunt tanto numerosiores prditiones et strages ex Ecclesia, quanto occultior se conservat eorum nequitia. Nam velut sicarii se socios itineris mentiuntur, et repente sica ex oculis educta incautos nil tale suspicantes inter amicas confabulationes adoriuntur, docti per pacem facere bellum; pares immundis Manichæis, qui ne deprehenderentur, etiam catholicorum communionem ore sacrilego presumebant: qui tamen in hoc interdum deprehendebantur, quod abstinenti a vino sanguinis Christi, quem in remissionem peccatorum effusum non credebant, se subtraherent. Sic et istos nihilominus deprehendere nequimus, nisi ubi eos Spiritus sancti gratiam vendere conari comperimus, sed quantumlibet se occultant et fingunt, ab Ecclesia tamen cum Manichæis et aliis hæreticis, sicut verè hæretici, et primo omnium anathematizati et abscissi, sive falso intus sint, sive vere foris sint, Antichristi sunt. Nec quales Antichristi sunt aliqui ex catholicis, qui contrarii adhuc sunt Christo ad Christiane vivendum, cui tamen concordant ad Christiane credendum. Isti autem utrobique Antichristi sunt, quia contrarii sibi sunt ex perversa credulitate, et ex prava operatione, quæ etiam si bona videatur, nil nisi peccatum est, quia sine fide est. A quorum tergiversatione quo discernamus tali caractere nostri insignimur, « gratis accepistis, gratis date (Matth. x, 8). »

CAPUT XXVIII.

Item cujus supra, de eo quod hæretici Spiritum sanctum non habent, quamvis visibilia sacramenta habeant

Sed adhuc aliqua ipsius doctoris dicta attendamus: « Dilectissimi, nolite omni spiritu credere, sed probate spiritus, si ex Deo sunt (I Joan. 4, 1). » Et quis est qui probat spiritus? Difficilem rem nobis proposuit, fratres mei. Bonum est nobis ut dicat ipse unde discernamus. Dicturus est, ne formidatis; sed primo videte, attendite. Videte hinc exprimi illud unde vani hæretici calumniantur. Attendite, videte quid ait: « Dilectissimi, nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex Deo sunt. » Spiritus sanctus nomine aquæ appellatus est in Evangelio, Domino clamante, et dicente: « Si quis sitit, veniat ad me et bibat. Qui credit in me, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ (Joan. 7, 38); » quid est illa aqua? Nemo me interroget. Evangelium interroga: « Hoc dicebat, ait, de Spiritu quem accepturi erant, qui in eum erant credituri (Ibid., 39). » Aliud est ergo aqua sacramenti, aliud aqua Spiritus. Aqua sacramenti visibilis est. Aqua Spiritus invisibilis est. Ista abluit corpus, et significat quod fit in anima. Per illum Spiritum ipsa anima mundatur et saginatur. Ipse Spiritus Dei, quem non possunt

habere hæretici, et quicumque se ab Ecclesia præscindunt, » etc. In qua catholici doctoris catholica sententia aperte monstratur, visibilia tantum sacramenta sine aliqua invisibili sanctificatione, quæ præcul dubio Spiritus sanctus est, hæreticis remansisse. Unde panis visibilis sacramenti tantummodo eis adest, sed invisibilis panis Spiritus abest. Quod nihilominus de aqua baptismatis, de unctione sanctificationis, et cæteris ecclesiasticis sacramentis credendum est. Et o utinam ipsa visibilia sacramenta remansissent eis pura, sicut videntur, et simplicia, et in sua tantum natura, et non inesset eis pollutio aliqua; sed quod pejus, panis pollutionis et mendacii est, et quidquid eorum est, sicut Spiritus sanctus per prophetam Osee, sub nomine Ephraim, attestatur, dicens: « Reversus est Ephraim in Ægyptum, et in Assyriis pollutum comedit. Non libabunt vinum Domino, et placebunt ei sacrificia eorum quasi panis lugentium. Omnes qui comedunt eum contaminabuntur, quia panis eorum animæ ipsorum non intrabit in domum Domini (Ose. ix, 34). Factæ sunt ei aræ in delictum, hostias offerent, immolabunt carnes et comedent, Dominus non suscipiet eas (Ose. viii, 11, 13). » De quorum doctoribus præmisit, dicens: « Ventum seminabunt et turbinem intendent. Culmus stans, non eis germen, non faciet farinam. Quod si et fecerit, alieni comedent eam (Ose. viii, 7). Propheta laqueus ruinæ factus est. Super omnes vias ejus insania. In domo Dei ejus profunde peccaverunt sicut in diebus Gabaa (Ose. ix, 8, 9). »

Si quæritur quod fuerit peccatum Gabaa, liber Judicum aperte monstrat, qui habitatores Gabaa effeminatos, et Sodomitas alios, alios autem defensores eorum narrat. Nimirum talia sunt hæreticorum conventicula, quæ domum Dei faciunt speluncam latronum, et lupanar. Quorum auditores ne lætentur, sicut catholici, sic Spiritus Dei: « Noli exsultare, sicut populi, quia fornicatus es a Deo tuo (Ose. ix, 1). » Et specialiter notans Simoniacam hæresim, subdit: « Dilixisti mercedes super omnes areastritici (Ibid.) » Et post pauca: « Circumdedit me in negatione Ephraim, et in dolo domus Israel (Ose. xi, 12). » — « Canaan, in manu ejus statera dolosa, calumniam dilexit. Et dixit Ephraim. Verumtamen dives effectus sum, inveni idolum mihi. Omnes labores mei non invenient mihi iniquitatem, quam peccavi (Ose. xii, 7, 8). » Quod autem nulla sacramenta, quæ apud hæreticos putantur auditoribus eorum prosint, ostendit dicens: « Area et torcular non pascet eos, et vinum metietur eis. Non habitabunt in terra Domini (Ose. ix, 23). » — « Iniquitatem arastis, et impietatem messuistis, comedistis fructum mendacii (Ose. x, 13). » Sed et quod ab Ecclesia tam populus, quam princeps eorum projiciendi sint, ita prædicit: « De domo mea projiciam eos, non addam ut diligam eos. Omnes principes eorum recedentes, radix eorum exsiccata est, fructum nequaquam facient: Quod et si genuerint interficiam amantissima uteri eorum. Abjiciet eos Deus meus, quia non audierunt eum,

et erunt vagi in nationibus (Ose. ix, 15, 17). » Porro quia Ephraim, qui et Israel a Juda separatus hæreticorum typum tenuit, et Judas catholicorum, discamus nunc quanti pendatur a Deo opera amborum. « Judas testis descendit cum Domino, et cum sanctis fidelis (Ose. xi, 12). » — « Ephraim pascit ventum, et sequitur æstum. Tota die mendacium et vastitatem multiplicat, et fœdus cum Assyriis inicit, et oleum in Ægyptum ferebat (Ose. xii, 1). » scilicet sanctificationem suam, vel misericordiam in pauperes ab interioribus in exteriores tenebras. « Judicium ergo Domini cum Juda (Ibid., 2), » discretio scilicet et veritas. Et quia hæretici et invocant Dominum, et non invocant, dicitur: « Me invocabant: Deus meus, cognovimus, te Israel (Ose. viii, 2), » — « et non clamaverunt ad me in corde suo, sed ululabant in cubilibus suis. Super triticum et vinum ruminabant (Ose. vii, 14). » Ululare ergo luporum est. Unde apparet hæreticos non orare Deum, sed ululare. Quod præ aliis congruit Simoniacis, qui, ut rapaces et famelici lupi, voces nullas ad Deum habent, nisi ut questu malitiæ suæ ventrem satient; qui et super triticum et vinum oblationis non orant, sed ruminant, quia nil ibi nisi solitam escam suam, id est pecuniam retractant. Sic Simoniacus fur ingressus in domum Domini, spoliat latrunculos foris, dum minores suos vendendo, visibilia sacramenta etiam tenero sensu suo privat.

CAPUT XXIX.

C Item, ejus et unde supra, in quo cognoscatur Spiritus Dei.

Sed jam caamus B. Augustini quæstioni præfate reddatur, et summam tangat quæ doctor ille solito diffusus seriatim et enucleate populis eructat. (Aug., Tract. 6, in epist. Joan. n. 11.) « Si, inquit, aquæ nomine significatur Spiritus sanctus, et dicitur Epistola ista: « Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex Deo sunt (I Joan. iv, 1), » intelligamus inde dictum esse: « Ab aqua aliena abstine te, et de fonte alieno non biberis (Prov. v, 15). » Quid est, de fonte alieno non biberis? Spiritui alieno non credideris. Restat ergo examen unde probetur quis spiritus Dei est. Posuit quidem signum, et hoc fortasse difficile. Videamus tamen. Ad illam charitatem redituri sumus. Ipsa est quæ nos docet quia ipsa est unctio. Tamen hic quid ait: « Probate spiritus, si ex Deo sunt, quia multi pseudoprophetae exierunt in istum mundum (I Joan. iv, 1). » Jam ibi sunt omnes hæretici, et omnes schismatici. Quomodo ergo Spiritum probabo? Sequitur: « In hoc cognoscetur Spiritus Dei. Omnis spiritus qui non confitetur Jesum Christum in carne venisse, non est ex Deo, et hic est Antichristus, de quo audistis quod venturus sit, et nunc in isto mundo est (Ibid., 2, 3). » Ergo spiritus qui est apud hæreticos ex Deo est, quia confitentur Jesum Christum in carne venisse? Jam hinc erigunt se forte adversum nos et dicunt: Vos non habetis Spiritum ex Deo, sed et nos confitemur Jesum Christum in carne venisse. Iste autem illos ne-

gavit Spiritum Dei habere, quia non confitentur Jesum Christum in carne venisse. Quare ab Arianis, confitentur Jesum Christum in carne venisse; quare a Macedonianis, confitentur Jesum Christum in carne venisse; interroga Cataphrygas, confitentur Jesum Christum in carne venisse; interroga Novatianos, confitentur Jesum Christum in carne venisse. Omnes ergo istæ hæreses Spiritum Dei habent? Non ergo pseudo-prophetae sunt? Nulla est ergo illi deceptio, nulla seductio? Certe Antichristi sunt qui ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis. Quid ergo facimus? Unde discernimus? Opera attendamus, non strepitum linguæ, quæramus quare in carne venerit Christus, et invenimus quis eum negat in carne venisse. Nam si linguas attendas, multas hæreses auditorus es confitentes Christum in carne venisse, sed convincit eas veritas. Quare venit Christus in carne? quia oportebat nobis afferri spem resurrectionis. Deus ergo venit in carne, ut moreretur pro nobis. Quemadmodum autem mortuus est pro nobis? « Majorem hanc charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis (Joan. xv, 13). » Charitas ergo illum adduxit ad carnem. Quisquis ergo non habet charitatem, negat Christum in carne venisse.

« Nunc etiam interrogo omnes hæreticos. Christus venit in carne? Venit, hoc credo, hoc profiteor. Imo hoc negas. Unde nego? Audis quia hoc dico? Imo hoc convinco, quia negas. Dicis voce, negas corde; dicis verbis, negas factis. Quomodo, inquis, nego factis? Quia ideo venit Christus in carne, ut moreretur pro nobis. Ideo mortuus est pro nobis, quia charitatem multam docuit. Tu non habes charitatem, quia pro amore tuo dividis unitatem. Ergo intelligite hinc Spiritum ex Deo. Pulsate, tangite vasa fictilia ne forte crepuerint, et male resonent. Videte si integre sonent, videte si ibi est charitas. Tollis te ab unitate orbis terrarum; dividis Ecclesiam ab unitate, dilanias corpus Christi. Ille venit in carne ut colligat; tu ideo clamas ut spargas. Ergo ipse est Spiritus Dei qui dicit Jesum Christum in carne venisse, qui dicit non lingua, sed factis; qui dicit non sonando, sed amando. Ille autem non est Spiritus Dei qui negat Jesum Christum in carne venisse. Negat et ipse non lingua, sed vita; non verbis, sed factis. Manifestum est ergo unde cognoscamus fratres. Multi intus, quasi intus sunt; nemo autem foris, nisi vere foris. Adeo ut noveritis, quia ad facta retulit, « et omnis spiritus, » ait, « qui solvit Jesum in carne venisse, non est ex Deo (I Joan. iv, 5). » Solvere factis intelligitur quid tibi ostendit, qui negas quia dixit solvit? Ille venit colligere, tu venis solvere. Distinguere vis membra Christi, quomodo non negas Christum in carne venisse, qui pro honore tuo dirumpis Ecclesiam Dei, quam ille congregavit? Contra Christum ergo venis, Antichristus es. Intus sis, foris sis, Antichristus es. Sed quando intus es, lates; quando foris es, manifestaris. Solvis Jesum, et negas Deum in carne venisse. Non es ex Deo. Ille ergo solvit qui non facit. Quid nos docet, nisi ut

A ficta interrogemus, non verba credamus? Omnes negant Jesum in carne venisse, qui violant charitatem. Jesus enim non opus erat, ut veniret in carne, nisi propter charitatem. Quomodo poterat filius Dei ponere animam suam pro nobis, nisi carne indueretur, ubi mori posset? Quisquis ergo violat charitatem, quidlibet dicat lingua, vita ipsius negat Christum in carne venisse, et iste est Antichristus, ubique fuerit, quocumque intraverit. « Nos ex Deo sumus. Qui novit Deum, audit nos; qui non novit Deum, non audit nos. Ex hoc cognoscitur Spiritus veritatis, et spiritus erroris (I Joan. iv, 6). » Jam ergo intentos nos fecit, quia qui novit Deum, ipse audit, qui autem non novit, non audit; et hæc est discretio spirituum veritatis et erroris. Videamus quid moniturus est, in quo illum audire debeamus. « Dilectissimi, diligamus invicem, quia dilectio ex Deo est (I Joan. iv, 7). »

B Item unde supra (Arg., Tract. 7, in Joan. Epist., n. 11): « Violatores charitatis schisma fecerunt. Quomodo oderunt ipsam charitatem, sic oderunt et columbam. Sed convincit illos columba. Proccedit de caelo, aperitur caeli, et manet super caput Domini. Ut quid hoc? ut audiant: « Hic est qui baptizat (Joan. 1, 33). » Recedite, prædones, recedite, invasores possessionis Christi. In possessionibus vestris, ubi dominari vultis, titulos Potentis ausi estis infligere. Cognoscit ille titulos suos, vindicat sibi possessionem suam. Non delet titulos, sed intrat et possidet. Sic ad catholicam venienti non deletur baptismus, ne titulus imperatoris deleatur; sed qui sit in catholica? agnoscitur titulus. Intrat possessor sub titulis suis, quo intrabat prædo sub titulis alienis. »

C Item unde supra: « Omnis qui credit quod Jesus sit Christus, ex Deo natus est. » (Arg., Tract. 10, in epist. Joan., n. 1.) « Quis est qui non credit quod Jesus sit Christus? qui sic non vivit quomodo præcipit Christus. Multi enim dicunt, Credo; sed fides sine operibus non salvat. Opus autem fidei ipsa dilectio est, dicente Paulo apostolo: « Et fides quæ per dilectionem operatur (Gal. v, 6). » Opera quidem tua præterita, antequam crederes, vel nulla erant, vel, si bona videbantur, inania erant. Si enim nulla erant, sic eras quasi homo sine pedibus, aut vexatis pedibus ambulare non valens. Si autem bona videbantur, antequam crederes, currebas quidem, sed præter viam currendo errabas potius quam perveniebas. Est ergo nobis et currendum, et in via currendum. Qui præter viam currit, inaniter currit; imo ad laborem currit: tanto plus errat, quanto præter viam currit. Quæ est via per quam currimus? Christus, qui dixit: « Ego sum via (Joan. xiv, 6). » Quæ patria ad quam currimus? Christus, qui dixit: « Ego sum veritas (Ibid.). » Per illum currimus, ad illum currimus, in ipso requiescimus. Sed ut curremus per illum, extendit se usque ad nos.

D Idem unde supra. « Quid puterunt plus credere dæmones, quam ut dicerent: « Scimus qui sis, Filius Dei, sanctus Dei (Luc. iv, 34)! » Quod dixerunt dæ-

mones, hoc dixit et Petrus. Eadem verba, non idem animus. Et unde constat quia Petrus hoc cum dilectione dicebat? Quia fides Christiani cum dilectione Dei est; dæmonis autem sine dilectione. Quomodo sine dilectione? hoc dicebat Petrus ut Christum amplecteretur: hoc dicebant dæmones, ut Christus ab eis recederet. Namque an'equam dicerent: « Scinus qui sis, Filius Dei; quid nobis et tibi est (Marc. 1. 24), » dixerunt, « Quid venisti ante tempus perdere nos (Luc. iv, 34)? » Aliud est ergo confiteri Christum, ut teneas Christum, aliquid confiteri Christum, ut repellas Christum a te. Ergo videtis quia quomodo hic dicit, qui credit, propria quæ iam fides est, non quocumque modo communis cum multis. Nemo hæreticorum dicat vobis, Et nos credimus. Ideo enim de dæmonibus exemplum proposui, ne gaudeatis ad verba credentium, sed exploretis facta viventium. Quid est credere in illum? et omnis qui diligit Genitorem, diligit eum qui genitus est ab ipso. Statim fidei conjunxit dilectionem, quia sine dilectione fides inanis est. Cum dilectione fides Christiani est; sine dilectione fides dæmonis. Qui autem non credunt peiores sunt quam dæmones, et tardiores. Omnis qui diligit Patrem, diligit Filium. In hoc cognoscimus, quia diligimus filios Dei. Filios Dei dixit, qui Filium paulo ante dicebat, quia filii Dei corpus sunt unici Filii Dei. Et cum ille caput, nos membra, unus Filius Dei. Ergo qui diligit filios Dei, Filium Dei diligit. Et qui diligit Filium Dei, Patrem diligit. Nec potest quisquam Patrem diligere, nisi Filium diligit. Et qui diligit Filium, diligit filios Dei. Quos filios Dei? Membra Filii Dei. Et diligendo sit et ipse membrum, et sit per dilectionem in compage corporis Christi, et erit unus Christus amans seipsum; cum enim se invicem amant membra, corpus se amat. « Et si patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra; et si glorificatur unum membrum, congaudent omnia membra. » Et quid secutus ait? « Vos autem estis corpus Christi et membra de membro (I Cor. xii, 26, 27): — « Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt quomodo potest diligere? » (I Joan. iv, 20.)

« Extende charitatem per totum orbem, si vis Christum amare, quia membra Christi per orbem jacent, ubi esse debes, ut sub capite sis. Si in corpore non es, sub capite non es. Quid prodest, quia credis et blasphemias? adoras illum in capite, et blasphemias in corpore. Amat ille corpus suum. Si tu te præcidisti a corpore ipsius, caput non se præcidit a corpore suo. Sine causa me honoras, clamat tibi caput desuper; sine causa me honoras. Tanquam si vellet aliquis tibi osculari caput, et calcare tibi pedes. Forte caligis clavatis contereret pedes tuos, volens tibi tenere caput et osculari. Nonne inter verba honorantis clamares, et diceres, Quid facis, homo? calcas me. Non diceres, Calcas caput meum, quia caput honorabat, sed plus clamaret caput pro membris calcatis quam pro se, enim honorabatur. Nonne clamat ipsum caput :

A Nolo honorem tuum, calcare jam nunc me vult? Jam tu dic, si potes, Quare te calcavi? Hic illud capiti: Te osculari volui, amplecti volui. Sed non vides, o stulte, quia quodvis amplecti per quamdam compagem unitatis pervenit ad id quod calcas? Suisum me honoras, jussum me calcas. Plus dolet quod calcas, quam gaudet quod honoras, quia et quem honoras dolet pro eis quos calcas. Quomodo clamat lingua? Dolet mihi. Non dicit, Dolet pedi meo, sed, Dolet mihi, dicit. O lingua! quis te tetigit? quis stimulavit? quis pupugit? Nemo, sed conjuncta sum eis quæ calcantur, quomodo vis non doleam, quæ non sum separata? Ascensurum Caput in cælum vidit multos honoraturos se, quia ascendit in cælum, et vidit quia honor ipsorum inutilis est, si conculcant membra sua in terra. Et ne quis erraret, et cum adoraret Caput in cælo, calcaret pedes in terra, commendavit membra in terra, dixit ubi essent membra ipsius, dixit verba novissima, et discessit. Post ipsa verba non est locutus in terra. Jam non invenis loqui Christum in terra. Invenis illum loqui, sed de cælo. Et de ipso quare? quia membra calcabantur in terra. Persecutori enim Saulo dixit: « Saule, Saule, quid me persequeris? » (Act. ix, 4.) Ascendi in cælum, sed adhuc in terra jaceo; hic ad dexteram Patris sedeo, ibi adhuc esurio et sitio, et peregrinus sum. Quomodo ergo corpus suum commendavit in terra, ascensurus? discipulis suis respondit; « Accipietis virtutem Spiritus sancti supervenientis in vos, et eritis mihi testes in Jerusalem, et in omni Judæa, et Samaria et usque in totam terram (Act. i, 8). » Ecce quia jaceo, qui ascendo, ascendo enim quia caput sum, jacet adhuc corpus meum. Qua jacet? per totam terram. Cave ne percutias, cave ne violes, cave ne calcas. Novissima verba Christi sunt ista ituri in cælum. Fratres, cogitate visceribus Christianis, si hæreditus carnalibus novissima verba morituri patris plus sunt dulcia, plus grata, et majoris ponderis innox ituri in sepulcrum; hæreditus Christi quæ debent esse verba novissima non redituri in sepulcrum, sed ascensuri in cælum? Et si plus custodiuntur a filiis novissima verba morientis patris, cujus cadaver in sepulcro sine sensu jacet, quid sibi sperant illi, qui verba novissima sedentis in cælo non custodiunt, videntis desuper an contemnatur, an non contemnatur, illius qui dixit: « Saule, Saule, quid me persequeris? » (Act. ix, 4.) Qui servat ad iudicium quicquid videt pati membra sua, quibus gravior et intolerabilior est machæra linguæ hæreticorum, quam ferri paganorum.»

CAPUT XXX.

Recapitulatio præmissorum verborum sancti Augustini.

In quibus præcipui doctoris claris sententiis necesse est ad cor redeant prævaricatores novi mandati quicumque hæretici, et præ omnibus Simoniaci, qui ex accepta virtute Spiritus sancti faciunt sibi propositam ad solum negotium sæculi, non ad aliquod testimonium Christi, qui ipsam Spiritus sancti vir-

tutem ascensurus ad hoc solum suscipiendam suis discipulis asseruit, ut resurrectionis ejus et claritatis ubivis terrarum testes sint. Sed perversissimi hominum conversi in arcum perversum, eum a quo intensi sunt impetunt et percutiunt, ubi divitias gratiæ ejus quas jussi sunt omnibus gratis sicut acceperunt exponere et erogare, ad pretium distribuere præsumunt. Sic ingrati Christo, contra eum sui donis pugnaturi insurgunt, et fidelibus ejus tanquam membris ipsius pessimas et insanabiles plagas imponunt, quia ad ipsum, qui caput suorum est perfringere nequeunt. Quem etsi labiis se nonnuquam velle honorare linguunt, injuria est illi non reverentia totum quod agunt, quandiu fideles ejus sua perfidia tanquam fures et latrones interimunt. Quod velut oves simplices sub simulato pastoris sibili seductas sibi convocant, sicque nunc furtim, nunc raptim diabolo gregatim immolant, dum consentiunt ut ab eis ematur quod non aliter accipitur, nisi ut gratis detur. Quo contagio paucula oves morbiæ totum gregem contaminant, dum carnales aliqui morbo ambitiosæ avaritiæ affecti, pabula cælestis doctrinæ fastidiunt, et oculis pastorum se per devia vitiorum abducunt et abscondunt. Quapropter a latrocinantibus Simoniacis, velut solivagæ oves, inventi, quantocius præ nimietate morbi sui concordant eorum voluntati. Occidere enim volunt illi, mori isti. Quærent illi interficere, isti non vivere. Illi perdere, isti perire. Sic illi et isti et ad suam perditionem, et totius Ecclesiæ contagium de Spiritu sancto carnale vel sæculare excogitant et faciunt mercimonium. Quorum persecutio gravior Christo est quam quorumlibet paganorum, qui publica sevitia et transitoriis plagis debacchantur in Christianos, quam istorum qui, occulta conspiratione, sub agno pacis sempiternas mortes inferunt.

Quod si Christus perpeti nequit persecutionem membrorum suorum, quia de cælo Saulo eum ignorantem, et zelum Dei quamvis non secundum scientiam habenti, inclamaret, visumque communem auferret, quid putamus fiet istis, qui confitentur se nosse Deum, et rectores Ecclesiæ ipsius, et tamen zelo diabolico inflammati, scienter non desinunt innumeras fidelium animas persequi, et jugulare? Et si Saulus pro corporali persecutione tanto impetu percellitur, quanto, putas, isti pro spirituali percelluntur? Unde ille jure amisit ad tempus oculos corporis; isti autem cordis, ut deinceps ipsi cæci duces cæcorum effecti cum sequacibus cadant in foveam æternæ perditionis. Qui si se cæcos cognocerent, sicut ait Dominus similibus eorum, peccatum non haberent, quia fractus dignos pœnitentiæ facere solliciti quærent. Nunc autem quia dicunt, Videmus, peccatum eorum manet: quibus de cælo Dominus toties clamat, quoties per servos suos in quibus quasi in cælis habitat, verbis, sanctarum Scripturarum præsumptionem illorum increpat; qui quoniam nunc non auditur, postmodum sicut fortis et potens a secretario suo ad publicum egredietur et sicut vir prælia-

tor suscitabit zelum, vociferabitur et clamabit, super inimicos suos confortabitur, quibus tunc dicet: Tacui semper, silui, patiens fui, sicut parturiens loquar; hæc enim fecistis, et tacui (*Psal.* xlii, 20). Unde quia paulatim et partim dissipastis gregem meum, et absorbuistis, dissipabo vos, et absorbebo simul.

CAPUT XXXI.

De malitia Simoniacorum, et quod peiores sint latronibus, et sine aliqua fide Dei.

Adversus quos falsos testes, quos jam impassibilis Jesus, sed adhuc tales patiens in passionibus Ecclesiæ suæ, quales prius passus est, in se interpellat Patrem, dicens per Psalmistam: « Ne tradideris me in animas persequentium me, quia insurrexerunt in me testes iniqui, et mentita est iniquitas sibi (*Psal.* xxvi, 12). » Quos quantalacumque scintillam dilectionis Dei, et proximi retentare impium est credere. Dilectio enim Dei et proximi propria et specialis virtus est piorum atque sanctorum, cum cæteræ virtutes bonis ac malis possint esse communes, quæ qualiter potest inesse illis qui Deum sic despiciunt ut eum etiam vendere quolibet pretio laborent, et proximum sic oderunt ut ab eo viscera sua omnino claudant, ne gratis accipiant, quod illi per ipsos divina gratis dari voluit, et jussit largitas. Qui si etiam substantiam mundi hujus habentes proximo necessitatem patienti viscera sua clauderent, nec de suo aliquid gratis darent, quomodo charitas Dei, quæ non nisi geminata est, in eis maneret? (*I Joan.* iii, 17.) Sed isti non solum de suo nihil dant, sed ut dent quod a Deo gratis dandum gratis acceperunt, infelicem proximum bonis omnibus corporis et animæ spoliant, sic contra charitatem obdurati, ut nec os Deo aperiant charitate illius vel proximi, nisi interventu nummi dati vel pacti. Et, o quanto peiores latronibus pessimis, qui simul animam corpusque proximi dilaniant, cum alii latrones sic corpus occidunt ut animam occidere nequeant. Constat ergo eos nil charitatis Dei, quem non vident habere, qui tam pessime norunt proximum, quem vident diligere, quem si aliquatenus pro Deo, et in Deo diligerent, jam hæretici non essent, quia necessario tantum rectæ fidei etsi minimæ quantum veræ dilectionis haberent.

Sed quoniam neutram habent, hæretici et Antichristi sunt qui negant Jesum in carne venisse. Cur enim Jesus venit in carne, nisi ut, ex diversis qualitatibus hominum atque ex omnibus nationibus gentium, per nimiam charitatem qua posuit pro illis animam suam, exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam aut rugam, vel aliquid ejusmodi (*Ephes.* iv, 27), in qua una columba sua, amica, sorore et sponsa immaculata quiescente, immaculatus ipse Sponsus requiesceret, atque in regnante regnaret, sicque omnibus suis in se ipso uno consummatis, unus ipse Deus omnia in omnibus esset? Cui mirabili et desiderabili unioni præ cæteris invident et insidiantur, qui Spiritum sanctum quo tanta di-

veritas membrorum sub uno capite, Christo irreprehensibili, et incomprehensibili compositione coadunatur, compaginatur, et unitur, vendere non verentur. Ipse enim, tanquam violentissimum et ferventissimum bitumen, aut gluten charitatis, quam in sanctorum cordibus diffundit, corpus Christi per nexus et juncturas aptas formatum, et præparatum conglutinat, et conjungit, crescereque facit in augmentum Dei, ubi ex diversæ professionis et conversationis hominibus unum corpus, et unum spiritum, secundum vocationem, qua vocati sunt, in una spe efficit. Quem dum, velut efficacissimum glutinum, fabricæ Dei isti hæretici subripere præsumunt, quantas et quam miserabiles ruinas faciunt? In quibus seu in parietinis solet, nil jam reperietur ordinatum, nil non confusum. Quibus jam nullus inest decor, nisi urticarum, et veprium libidinis videlicet, atque avaritiæ squalor, et serpentine latibuli horror.

CAPUT XXXII.

Qualiter hæretici a Deo fornicantes faciant et alios fornicari.

Ecce qualiter fornicantes a Deo, et profani Simoniaci maculant et destruunt illam gloriosam, quam ut sine macula esset Christus mundavit lavacro aquæ in verbo, et ut sine ruga efficeretur rugas ejus in crucis extendit patibulo. Quam, proh dolor! nunc impure fornicæ oves maculant, dum lavacrum illius, et cæteras divinorum sacramentorum species ad conservandum decorum sibi cœlestis concessas contagio suæ immunditiæ contaminant, et sua negotiatione evacuant, quas nihilominus corrugant, dum simplicem ejus intentionem, velut nitidam cutem duplicitate sæ calliditatis deturpant, ut merito Sponsus ille, « speciosus forma præ filiis hominum (Psal. xlii, 3), » commineatur huic speciosissimæ sponsæ suæ, cujus super omnia specie delectatur, ne vagari incipiat per gregem sodalium ejus (Cant. i, 6), hæreticorum scilicet, qui gregem hædorum suorum pascendo, se ænicos sponsi mentiuntur, sponsamque non sponso, sed sibi zelantes, nil nisi adulterium meditantur. Unde, juxta expositionem beati Hieronymi, sponsus eidem sponsæ in Canticis canticorum comminatur, et dicit: aut cognosce temetipsam quoniam Regis es sponsa et formosa, et a me facta formosa, siquidem ego mihi exhibui gloriosam Ecclesiam non habentem maculam, neque rugam; aut scito, quia si te non cognoveris, et tuam nesciveris dignitatem, patieris hæc quæ sequuntur. Quænam ista sunt? Si non cognoveris temetipsam, o pulchra in mulieribus, egredere tu in vestigiis gregum, et pascæ hædos tuos in tabernaculis pastorum, et pascas non greges ovium, non agnorum, sed hædos tuos (Ibid., 7). Statuit quippe oves a dextris, et a sinistris hædos. In vestigiis, inquit, pastorum novissima fies, non inter oves, sed inter hædos tuos, cum quibus habitans, non poteris mecum, id est cum bono esse Pastore. « Equitatu meo in curribus Pharaonis assimilavi te (Ibid., 8) » Si vis intelligere, o sponsa, quomodo scire te debeas, cognosce cui

te comparaverim, et tunc videbis talem te esse, quæ turpari non debeas, cum tuam speciem cognoveris. Quid est igitur: « Equitatu meo in curribus Pharaonis assimilavi te? » Scio equitem Sponsus, propheta dicente: « Et equitatio ejus salus. » Assimilata est ergo equitatu meo in curribus Pharaonis. Quantum differt equitatus meus, qui sum Dominus, et demergo in fluctibus Pharaonem, et christatos ejus, et ascensores, et equos ejus et currus ejus, quantum, inquam, differt equitatus meus ab equis Pharaonis, tanto melior es omnibus filiabus tu, sponsa, tu ecclesiastica anima, omnibus, animabus, quæ si non sunt ecclesiasticæ. Igitur ecclesiastica es anima, omnibus animabus es melior, si non es melior, non es ecclesiastica.

Qua de re, heu mihi! quantum vereor, ne juxta hanc tam prudentis viri sententiam, sponsus ille cœlestis sponsæ suæ, scilicet nostræ catholicæ, impudenter, ut jam dixi, per hæreticorum maudras vaganti exacerbatu det libellum repudiî, eique irrevocabiler dicat: « Egredere, et abi post vestigia gregum, et pascæ hædos tuos juxta tabernacula pastorum (Cant. i, 7). » Sic enim se ignorare videtur, ut profanis pastoribus per devia adhærere, et commorari non vereatur, qui nil nisi hædos pascere noscuntur, de quibus etiam negotiantur. Unde summo opere cavendum ne hædorum lascivia hircorumque petulantia castitas ejus ex assiduitate cohabitationis periclitetur, sicque, adulteris paulatim in sponsi cubili admissis, usque ad verticem constupretur, nec jam pascat agnos. Consentiendo et communicando hæreticis facit hædos ad sinistram ponendos, ex quibus interim adolescent ductores, et patres eorum petulci hirci, sorte perventuri cum multis maledictionibus, et totius populi catholici peccatis capiti, et fronti eorum imprecantis ad partem diaboli a Deo deserti, in cujus inferno nullus est qui confiteatur Domino (Psal. vi, 6). Accipient ergo cum hædis suis sortem, desertum maledictionis, qui refugerunt possidere sortem sibi assignatam, paradisu benedictionis. Fient clerus diaboli et synagoga Satanæ, quia recusarunt clerum Dei et Ecclesiæ esse. Quod incomparabile malum dum vigilanter non cavetur, tantos sine intermissione infert Ecclesiæ Dei defectus, ut velut luna in menstruo seu interlunio, quamvis integra sit, aut minima, aut nulla videatur. Quod ei ideo accidit, quia se ignorare etiam correpta et communita non erubescit. Unde justo Dei judicio, quæ se ignorat, adeo et suis ignoratur, ut iam a pluribus an sit aliqua dubitetur.

CAPUT XXXIII.

De diminutione Ecclesiæ, et hæreticorum multiplicatione.

Sic invisceratis sibi mortiferis humanioribus Simoniacæ hæreseos, pectus catholicæ premitur, sic sententia illius gravatur, sic intestino et domestico illius bello confunditur et atteritur ut sponsa illa vix semiviva jam extremum palpitet ac, velut ca-

pacissima navis mex emergenda, tabulas jam sonantes laxet, vel, sicut populosa quondam civitas a rese impugnata et expugnata, tandem labore vixque alienius suorum salutem speret. Quæ, quia modica spernit, paulatim decidit (*Eccli. xix, 4*), ad hoc ut jam pene ignoret ubi sit et cuius sit, solo Deo inter tot millia venditorum et emptorum pessimorum cognoscente qui ejus sint, quibus quotidie blande et familiariter in aure cordis inquit: « Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum; vendite quæ possidetis, et date eleemosynam. Facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cælis, quo fur non appropriat, neque tinea corrumpit. Ubi enim thesaurus vester est, ibi et cor vestrum erit (*Luc. xii, 32, 34*). Sed, o Jesu, Pastor bone, quam pauculus apparet nunc istorum agnorum tuorum numerus inter hædorum innumerales cætus? Ita jam superatus lenissimus tuus Jacob ab hispidis et hirsuto fratre uterino, ut secundum Isaiam hælis pascendis vepres et spinæ sint in omni terra, et pauculis agnellis vix aliqua supersint pascua. Vere adest nobis dies illa ab eodem vate sic prædicta: « Et erit in die illa, attenuabitur gloria Jacob, et pingues carnes ejus marcescent; et erit sicut congregans in messe qui resisterit et brachium ejus spicas leget. Et erit sicut quærens spicas in valle Raphaim, et reliquetur in eo sicut racemus, et sicut excussio oleæ duarum aut trium olivarum in summitate rami, sive quatuor aut quinque in cacuminibus ejus, dicit Dominus Israel (*Isa. xvii, 4-6*). » Deinde in ipsa paucitate sua quid diminutionis adhuc incurrat catholica, subjungit idem propheta: « Propterea plantabunt plantationem infelium, et germen alienum seminabunt (*Ibid., 10*) » — « Heu, heu, heu, Domine Deus, parce, parce populo tuo, et ne des hereditatem tuam in perditionem (*Joel. ii, 17*)! » — « Propitius esto, obsecro, quiesce. Quis suscitabit Jacob, quia parvulus est? (*Amos vii, 2*). » Imminuti enim sumus plus quam omnes gentes, et insuper quos tibi plantamus fiunt infideles, et germen alienum seminamus, quia juxta lamentum Jeremiæ, quos educamus et nutrimus, inimicus noster consumit eos (*Thren. ii, 22*). Et, o, vel soli consumerentur? Sed quod gravius est Ecclesiæ utero geniti et lacte ejus nutriti sunt, qui postmodum ab ea ad perfidum Simonem cum maternis armis transeunt, et adversus illam crudeliter insurgunt, et fratres quondam suos deceptos cum periculo matris sub pace interimunt. Quid ergo tanto odio, tantaque pertinacia Ecclesiam Christi, pro qua sola venit in carne, sine intermissione dilaniat, Christum venisse in carne non negant? Nam si beatus Pater Augustinus asseruit Arianos, Macedonianos, Cataphrygæ, Novatianos negare Christum in carne venisse, eo quod, de divinitate sentiendo prava, Ecclesiam ejus sua insolentia discindunt, multo magis Simoniaci, qui non solum de Deo prava sentiendo, sed etiam Ecclesiam ejus ne-

gotiando eam et quicquid illius est pene ad nihilum, quantum in eis est, redigunt. Et certe Ariani, quamvis Filium et Spiritum sanctum minorem Deo Patre, et creaturam perverse dicant, non tamen utrumlibet vendere se porro æstimant, qui nec ipsi Macedoniani, quamvis Spiritum sanctum minorem Patre et Filio, atque creaturam maligne dicant. Sed nec Cataphrygæ licet asserant Spiritum sanctum in Montanum, suæ sectæ auctorem substantialiter, venisse. Qua de re sola clarius constat Simoniacos plus omnibus his negare Christum in carne venisse, qui ore quidem Spiritum sanctum Patri et Filio per omnia cœqualem dicunt, quem tamen quotidie vendere se posse credunt in eo quod visibilia ipsius sacramenta impudenter vendunt.

CAPUT XXXIV.

Quanto perniciosiores omnibus hæreticis sunt Simoniaci.

Quantum excusabilis hoc negotium agerent Ariani et Macedoniani, et pretio Spiritum sanctum vendi posse crederent, quem creaturam prædicarunt? Magis enim consequens est creaturam posse vendi quam Creatorem et Sanctificatorem mendi. Ad hæc multo tolerabilior eorum furor, quos magis contra catholicam armabat manifestus terror quam fictus amor, quosque publica confessio clamabat cavendos, quibus tanto intolerabiliores Simoniaci sunt quanto blandiores et occultiores, quos et catholicos putamus ex confessione, et patres vel amicos ex blanda vel pacifica admonitione vel salutatione, quam sic student suæ perversitati obtemperare, ut credantur blandiores esse blandissimis, cum nullatenus quiescant populum Dei tanta mala non sentientem, quin potius illis arridentem, et applaudentem interimere, quos pejores pessimis Arianis, sicut superius aperte monstratur, sancta septima synodus irreprehensibili et authentica sententia definivit. In quorum comparatione boni possunt putari etiam Novatiani, qui miræ continentiæ et acerbissimæ disciplinæ secta elati, bigamos et pro criminibus pœnitentes dogmatizant ab Ecclesia non debere recipi, cum in omnibus aliis nullo modo contradicant catholicæ fidei. Sed quia suo scandalo Ecclesiam scandalizant, et dividunt, negant et ipsi in carne venisse Jesum Christum, non ore, sed, sicut pene omnes alii hæretici, actione. Itaque si Novatiani, ex nimia justitia notati, negant Christum in carne venisse, vel leviter dubitandum est Simoniacos negare Christum in carne venisse, qui plus quam diabolica elatione repleti, non jam se æquales Deo rapina, sicut diabolus, sed superiores arbitrantur, quem a se posse distrahi pretio sic opinantur, ut etiam profiteantur? Qua utique vesania non solum Ecclesiam Dei scandalizant, sed quod nullatenus est ferendum, sic supplantant, ut pignus ejus, scilicet Spiritum sanctum quo signata est in die redemptionis et a quo sanctificatur et vivificatur ei penitus extorqueant, dum se in ministros jus itæ trasformant. Quos quis audeat vel somnare in Spi-

ritum sanctum credere, quem plus quam millies A aggrediuntur vendere; et potest hoc credere de quolibet vili servulo, ut, toties venditur, ire patiatur æquo animo, et non magis fuga vel quolibet periculo eligat carere tam fastidioso dominio, tantoque ludibrio?

Sed proh nefas! huic tam probroso ridiculo et injuriæ nec vilissimis servorum tolerabili, Spiritus libertatis creditur obnoxius, et ad votum parere se vendentibus, quorum spinæ in ortu suo mollitiæ herbæ prætenderunt, sed jam olim adultæ rhamnium intelligunt. Nunquid enim non conatus perfidi Simonis quasi mollis herba fuit ad comparationem actus sequacium ejus nostri temporis. Siquidem ille, licet Spiritum sanctum ad hoc emere voluerit, ut carius venderet, suam tamen et non alienam pecuniam propter hoc obtulit, sicut etiam B. Petrus eidem respondendo ostendit, dicens: « Pecunia tua tecum sit in perditionem (Act. viii, 20). » Cujus propinquiores sequaces hoc ipsum fecisse noscuntur, quando solummodo ex proprio censu, vel ex paternis, seu amicorum facultatibus vel possessionibus ecclesiasticis gradus mercatum iri moliebantur, ob eam causam maxime ut qui, prius fuerant potentes et nobiles ex sæculari copia, potentiores quoque et nobiliores cæteris supereminerent ex dignitate ecclesiastica. Nam nil magis potentia optat sibi omnis rationalis anima, sive sana, sive insana, quam utique potentia sana quærere adipisci adhaerendo Domino Deo, et spem suam in ipso ponendo, exemplo angelorum sanctorum qui perstiterunt. Insana autem elongando se a Deo, et in se confidendo, vel de se præsumendo, exemplo refugarum spirituum, qui ab initio corruerunt, quorum princeps, ut propheta indicat, prius quam caderet in corde suo dicebat: « In cælum conscendam, super astra cæli exaltabo solum meum, sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo (Isa. xiv, 13, 14). »

CAPUT XXXV.

De nativitate et incremento Simoniacæ nereseos.

Verum hæc creata ecclesiasticæ dignitatis ambitio ab ipso tempore apostolorum usque ad tempora Christianorum principum, immanitate persecutionum deterrita, disparuit, quia primus omnium et gravioribus tormentis subiciebatur qui primus rector et potentior cæteris videbatur. Simul ac vero pax est reddita Christianis in tantum ut ipsi etiam imperatores, augustum verticem, cunctasque Tauri insulas sacerdotum Christi submitterent vestigiis, pestis illa antiqua rediit, tantamque potentiam et gloriosum, in quo cum Christo sancti jam regnabant, regnum et sacerdotium videns, obstupuit: cui dominari et principari solito cupida, quia veritate, cujus particeps non est, nequivit, fallacia sibi præripere maluit. Unde quod catholica Ecclesia promeruerat, Dei gratia, ambitio Simoniaca obtinere quæsitit pecunia, non ut in catholica vel adoptionis filius subesset gratiæ Dei ac deserviret, sed ut

præsumptionis tyrannus præesset ac imperaret. Et hoc prius suo vel suorum tantum pretio, sicut prædiximus, consequi moliebantur, ut vel minimæ parti Ecclesiæ principarentur; interdum et ingentes possessiones suas hac de causa possessionibus ecclesiasticis adjungebant, atque, sub talis commodi obtentu, negotium suæ ambitionis exercebant, ut putaretur ab indoctis principatus talium non solum nil officere, sed et plurimum Ecclesiæ Dei proficere; quam, ut vel sic impetrarent ei præesse, ditabant sua peculiaritate. Verum quia, sicut suis honibus gradibus progreditur, sic et malitia suis, tandiu..... hic quantulumcumque excusabilis negotiationis Ecclesiæ adhæsit, quandiu aliquis status Christianitatis, vel honestatis progenitoribus nostris insedit. At ubi peccatis prævalentibus ignorantiam Dei prorsus incurrerunt, omnem colorem excusationis vel qualiscunque honestatis abjecerunt, nec jam palliare suam avaritiam curarunt, sed exertis brachiis palam sævire permiserunt, quæ pessimam libertatem tandem adepta, ad hoc cupidus ecclesiasticarum dignitatum impulit, ut jam crumenis suis, vel suorum, seu facultatibus nil prorsus demant aut subtrahant, sed totum pretium datum, vel promissum ex redditibus vel possessionibus ecclesiarum quibus præponuntur corradant. Inde passim et maxime per totam Italiam videntur ecclesiæ Dei, monasteria, seu reliqua religiosa loca quædam a fundamentis destructa, et eversa, quædam etiam effossa, quædam a semirutis tectis, et ruinam sui minantibus parietibus horrida, quædam desolata ab hominibus, bestiis tantum noxiis, et volucribus immundis relicta, quædam frutetis et urticis repleta, quædam et si adhuc videntur muris et ædificiis exterius stare et inhabitari, omni tamen decore suo atque interiori ornatu, tam in libris quam et in ecclesiastici ministerii vasis et vestibus, inveniuntur spoliata, ut ex multis quæ devota antiquitas piis locis conquisierat, vel paraverat, ne qualescunque supersit psalteriolum, aut fictile samiolum, seu corporale linteolum. Quædam etiam multis et variis prædiis, castris, municipiis, familiis et pecuniis olim incluta, nunc ne agellum quidem, nec tuguriolum, nec municipiolum, nec asellum vel hædulum, sed nec quidquam eorum quæ possederant retentant, in tantum ut ipsa sanctuarii atria et Christianorum cœmeteria alienus agricola sibi aret atque excolat, messibusque vel vitibus repleat.

CAPUT XXXVI.

Qualiter Simoniaci non solum res Ecclesiæ, sed ipsos quoque principes cum populis diabolo vendunt.

Taliter multorum sanctorum, et religiosorum Christianorum ossa ab ipsis bustis suis indifferenter extrahuntur, et tanquam irrationabilium animalium ossa super faciem terræ nuda et abjecta relinquuntur. Me miserum! memini frequenter me vidisse intra ipsos parietes pavimenta quoque nobilium quondam basilicarum exarari, et seri, seu pecora stabulari. Et his tantis cladibus, non tantum Vanda-

lus, Gollaus, Hunnus, Longobardus, aut Hungarus A sit illud imperium, quod eum repente efficit ex Christiano paganum; imo pejorem pagano, quia apostatat a Deo; cum perversis enim efficitur perversus, et cum sacrilegis sacrilegus, et ideo morie dignus, quia consentit talia facientibus, qui jam est dicendus perversis consentire, sed revera ut pejora faciant imperare, quibus licentiam suo juramento administrat impune retinendi quæ invaserant, et audaciam impune invadendi, si qua restant. Si enim, ut philosophus allegat, qui non prohibet peccare cum possit, imperat, multo magis ille, qui non solum non prohibet cum valeat, sed insuper jurat ne aliquando prohibeat, qui Deo et sanctis apostolis sacerdotibusque ejus nihilominus jurat se prohibiturum talia atque defensurum ecclesiastica bona. B Exploret qui potest qualiter, et qua hunc labyrinthum evadat, scilicet jurare ut talia prohibeat, et jurare ne prohibeat. Hic jurare ut bona ecclesiarum defendat, ille jurare ne defendat.

quæ ab antecessoribus suis parata invenit et præ manibus suo tempore habet, diriperet, et non etiam illa, quæ necdum habet! Decimas enim et oblationes vivorum et defunctorum, atque cunctos redditus, quos post se usque in finem sæculi Ecclesia erat habitura, per diabolicos contractus sæcularibus hominibus vendit, aut donat, et quibuscumque modis et conditionibus potest, perpetuo alienat, ut Deo post in futuris generationibus servituri, suamque et aliorum salutem operaturi, nihil omnino sibi relictum, nec ad victum unius horæ, nec ad vestitum, nec ad diversorium sub nocte inveniant. Inde libelli in sæcularibus manibus, inde chartarum monumenta, et instrumenta subscriptionibus talium male cautis, quibus evacuantur ecclesiarum Dei antiqua chirographa et canonica privilegia, et juri laicorum usque ad finem sæculi addicitur et confirmatur omnis possessio ecclesiastica. Nequeunt jam catholicorum pontificum decreta vel privilegia conscriptionibus horum hæreticorum obviare, nequeunt ulli canones, aut ullæ synodi sanctorum Patrum jam prævalere, nequeunt ulla edicta et præcepta imperatorum, vel leges religiosorum principum jam obsistere.

Ita prævaluit adversarius ut jam ante eum subsistere non possit clypeus, non thorax, non hasta, non gladius. In stipulam ei omnis armatura vertitur, quia nec defensionem, nec vindictam aliquam veretur. Deridet enim vibrantem hastam, nec reputat tubæ sonare clangore, quia pro ludibrio habet spirituali comminationem seu sententiam, quæ, velut astra, ferit eminus, et carnalem condemnationem quæ cominus sic floccifacit anathema cujusvis sacerdotis, sic leges cujuscumque terreni principis, propter eos quamlibet vilis homo dedignetur restituere piis locis, vel passum pedis ex omnibus, quæ illi hæreticus propria manu confirmavit. Sic quod prius fuerat furtum, quodque gradatim factum est latrocinium, ad tantam jam tyrannidem, ut cuiusque seu ecclesiis, seu civitatibus principari quærit, non prius id adipiscatur quam ipsi quoque plebeculæ libellos hæreticorum, et sacrilegorum se observaturum et defensurum juramento et scripto confirmaverit. Parum videtur hoc exigi ab inferioribus potestatibus, ab ipsis summis hoc exigitur imperatoribus. Nec prius licet eis imperii insignia suscipere quam juraverint se non solum scripta illa non cassatum, sed etiam defensum iri. O libertas et pietas Romanæ reipublicæ! O liberalitas et potestas majestatis imperatoris! Cogitur summus princeps jurare ne leges religiosorum principum ante se vel suas debeat observare, sed potius evacuare. Vult sua reddi quæ sunt Cæsaris ab his qui contradicunt Deo, recti quæ sunt Dei. Videat, queso, quale sibi

De inestimabili malitia hærescos, et quali bestia in Apocalypsi comparetur.

Sic populi malitia suaque ignavia summi principes excæcati, opera Dei, quam terribilis sit in consiliis super filios hominum (*Psal. Lxv, 5*) videre negligunt, ideoque cum eis quos regere, et sub eis quibus præesse debuerunt, in foveam sempiternæ mortis corruunt. Quibus paganorum principes tanto sunt liberiore et superiores in ipsis quoque tormentis, quanto liberaliores et promptiores suum cuique jus conservandi et restituendi in rebus mundanis. Siquidem illi privilegia pontificibus suæ, ut credebatur, religionis et templis devota largitate conferebant, potentique manu suo tempore defendebant, et in futuro legibus suis munimenta contra quarumlibet diminutionum seu alienationum casus eis providebant, quorum industriam a superstitione ad religionem maximus Constantinus retorquens, privilegia, quæ illi suis sacerdotibus et delubris, Christi ecclesiis concessit eorumque ministris quod et sui posteris, quotquot orthodoxi exstiterunt, agere usque ad hæc periculosa tempora studuerunt. Et, o quanto tolerabilior Christi Ecclesiis Ariana, seu Eunomiiana, vel Entichiana, sive quæcumque alia hæresis! quia quamvis sua rabie tanquam lupus oves Dei diripiant et dispergant, caulas tamen et pascua earum auferre non curant, sed post se relinquunt ubi residuæ, et futuræ oves commaneant, et unde vivant. Nonnulla enim consolatio præteriti, vel presentis damni est catholicis, ubi parum aut certe nil victus et vestitus minus est eis. Sic, post Auxentium Ariantum, Ambrosius catholicus sibi relictum reperit Mediolanensis ecclesiæ stipendium et diversorium; sic, post Maximum Cynicum, Nectarius; sic, post Dioscorum, Proterius. Et si reliquas hæreseon bestias recenseas, nullam invenies perniciosiorem hac, quæ sic oves Christi diripit, ut post se victuris nec caule pascua supersint.

CAPUT XXXVII.

De inestimabili malitia hærescos, et quali bestia in Apocalypsi comparetur.

Profecto hæc non solum dentibus ferreis, et ma-

guis omnia comedit et comminuit, ac suis pedibus reliqua proterit, velut bestia illa, quæ Romanum Imperium præfiguravit; sed flamma insuper ex se exeunte nil ante se inconsumptum relinquit, unde si propheta nomen illius stupore potentiae et immunitatis percussus reticuit, cum aliarum, quamvis terribilium, nomina non prætermiserit; cui bestiae hæc assimilabitur? aut quo nomine vocabitur, quæ dissimilior et crudelior omnibus invenitur? atamen licet illam, quæ quarti regni prophetia exstitit, Daniel, hoc est, *judicium mei Dei*, exceptis dentibus et pedibus, nec nomina, nec forma ostenderit; Domini gratia tamen, id est Joannes, hanc, quæ hæreseos prophetia exstat, in sua Apocalypsi, nomine tantum suppresso, ac si visibilem omnibus effigavit, dicens: « Et vidi bestiam aliam ascendentem de terra et habebat cornua duo similia Agni, et loquebatur ut draco, et potestatem prioris bestiae, » scilicet quæ similis erat pardo, cujus pedes sicut ursi, et os sicut leonis, « omnem faciebat in conspectu ejus. Et fecit terram et inhabitantes in ea ut adorarent bestiam primam. Et fecit signa magna, ut ignem de cælo descendere faciat in terram in conspectu hominum. Et seduxit habitantes in terra propter signa quæ data sunt illi facere in conspectu bestiae, dicens habitantibus in terra ut faciant imaginem bestiae. Et datum est illi ut daret spiritum imagini bestiae, et faciat quicumque non adoraverit imaginem Bestiae, occidatur. Et faciet omnes pusillos et magnos, divites et pauperes, liberos et servos habere characterem in dextra manu, aut in frontibus suis, et ne quis possit vendere aut emere, nisi qui habet characterem, aut nomen bestiae, aut numerum nominis ejus, etc. (Apoc. 13, 11-18). » De qua, post pauca, angelus voce magna dicit hominibus: « Si quis adoraverit bestiam et imaginem ejus, et acceperit characterem in fronte sua, aut in manu sua, et hic bibet de vino iræ Dei, quod mistum est mero in calice iræ ipsius, et cruciabitur igne et sulphure in conspectu angelorum suorum, et ante conspectum Agni, et fumus tormentorum eorum in sæcula sæculorum ascendit, nec habent requiem die ac nocte qui adoraverunt bestiam, et imaginem ejus, etsi quisquam acceperit characterem nominis ejus (Apoc. xiv, 9-11). »

Porro bestiam illam secundam in subsequentibus vocat pseudopropheta, dicens: « Et vidi de ore draconis, et de ore bestiae, et de ore pseudoprophetae spiritus tres immundos in modum ranarum. Sunt enim spiritus dæmoniorum facientes signa, et procedunt ad reges totius terræ congregare illos in prælium ad diem magnum Dei omnipotentis. Ecce venio sicut fur. Beatus qui vigilat et custodit vestimenta sua ne nudus ambulet, et ne videant turpitudinem ejus (Apoc. xvi, 13-15). » Et post aliqua: « Et vidi bestiam, et reges terræ et exercitus eorum congregatos ad faciendum prælium cum illo qui sedebat in equo, et cum exercitu ejus. Et apprehensa est bestia, et cum illo pseudopropheta, qui fecit signa

coram ipso, quibus seduxit eos qui acceperunt characterem bestiae, et qui adoraverunt imaginem ejus, vivi missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis sulphure, et cæteri occisi sunt gladio seculentis super equum, qui procedit de ore ipsius, et omnes aves saturatae sunt carnibus eorum (Apoc. xix, 19-21). » Et post hæc de gloria sanctorum etiam in præsentis sæculo ita dicit: « Et vidi sedes, et sederunt super eas, et judicium datum est illis. Et animas decolorum propter testimonium Jesu et propter verbum Dei. Et qui non adoraverunt bestiam, neque imaginem ejus, neque acceperunt characterem in frontibus, aut in manibus suis, et vixerunt, et regnaverunt cum Christo mille annis; cæteri vero mortuorum non vixerunt donec consumantur mille anni. Hæc est resurrectio prima. Beatus et sanctus qui habet partem in resurrectione prima. In his secunda mors non habet potestatem, sed erunt sacerdotes Dei et Christi et regnabunt cum illo mille annis (Apoc. xx, 4-6). »

CAPUT XXXVIII.

Recapitulatio præmissæ sententiæ ex Apocalypsi.

Quæ prophetia apostolica, quoniam a sanctis Patribus multipliciter et copiose exponitur, hoc tantum inde breviter insinuandum arbitramur, quod bestia prima similis pardo, cujus pedes ursi, et os leonis erat, Antichristum specialiter portenderit, ejus dominatio mirabili velocitate, et callidissima civitate proveniret, cujusque temporalis vitacissimo fine, mensibus scilicet xl duobus terminabitur. Siquidem pardus est varium, sanguinarium, velox, rapax, et præceps animal; adeo ut saltu in mortem ruat, quia ut ait Jeremias, non potest mutare varietates suas (Jer. xiii, 25), cujus pedes, pedes sunt ursi; omnes scilicet hæretici quamvis speciem humanæ sagacitatis, quasi divinæ rationis mentis, qui quanto sunt inferiores in Antichristi corpore, tanto perniciosiores. Ipsisenim universorum compages membrorum retinentur et reguntur, ipsis tota moles diabolici corporis sustentatur ipsis gestatur, ipsis armatur, ipsis passim vagatur, ipsis vestigatur, non ut conteratur, sed ut augeatur, ipsis tanquam solidissimis basibus, et columnis attollitur. Ipsos quisquis sequitur, sive Paganus, sive Judæus, sive Christianus, Antichristo mox incorporatur, et per eos ad æternum interitum portatur. Deinde ut Dominus Jesus os Patris dicitur et est, sic et ille blasphemus os illius leonis rugientis est, qui circuit quærens quem devoret (I Per. v, 8), cui etiam tanquam filio et brachio virtutem suam et potestatem dedit draco, idem qui et leo, ut aperta simul et occulta malitia debacchetur in mundo. Sed hæreticos quos incorporatos et pedes ejus esse symonista Dei prævidit in alia bestia specialiter significatos in subsequentibus conspexit, quæ ascendebat de terra, et habebat duo cornua similia Agni, et loquebatur ut draco. Omnes enim hæretici, qui Christiani se esse dicunt, tanquam bestiae de terra ascendunt, quia de soliditate Ecclesiæ ostentationis vel elationis suæ

fastu exeunt ad illius marinæ belluæ, Antichristi scincet, potentia sæculari intumescens obsequium, secundum præsentis apostoli dictum : « Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis. »

Terra enim non incongrue hic intelligitur sancta Ecclesia, de qua allegorice ait Psalmista : « Qui fundavit terram super stabilitatem suam, non inclinabitur in sæculum sæculi (Psal. ciii, 5). » Et : « Domini est terra et plenitudo ejus, orbis terrarum et universi qui habitant in eo. Quia ipse super maria fundavit eum, et super flumina separavit eum. Quis ascendit in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto ejus? (Psal. cxiii, 1-3). » Ipsam enim super maria Dominus, id est super elationem et potentiam mundanam essefecit. Ipsam super flumina, cupiditates scilicet sæculares, extulit, ut sit jam singularis mons ejus pariter et sanctus locus. Ex qua quotquot exeunt duo cornua similia Agni prætendunt, quia aut duo Testamenta se recipere, aut totidem charitatis præcepta observare, aut suam potentiam ad regnum et sacerdotium Christi pertinere, aut baptismo ejus, et cruce se sanctificatos contendunt. Sed in his nullam veritatem præter solam cornuum Agni similitudinem specie tenus ostendunt. Unde et loquuntur, sicut draco « qui in veritate non stetit. Qui, cum loquitur mendacium, de proprio loquitur, quia mandax est ipse, et pater ejus » (Joan. viii, 44), et sicut ille ad hoc tantum locutus et loquitur tantum ut homicida fiat; sic et isti ad hoc tantum loquuntur ut homicidæ fiant. Qui etiam omnem potestatem prioris bestie faciunt in conspectu ejus, quia, aut occulta aut aperta malitia, non minus ipso Antichristo in homines sæviunt. Quam tamen in conspectu ejus faciunt, quia sicut catholici ad Christum referunt quidquid ipso auctore agunt, ita et hæretici ad Antichristum quidquid potestate ab illo data faciunt. Nam, sicut sancti prophætæ præierunt ante faciem Domini parare vias ejus (Luc. 1, 76), sic et isti præcursores facti illius apostatæ præeunt, et in conspectu illius faciunt quidquid faciunt. Quod totum non nisi malum esse potest, etiamsi bonum appareat. Ut enim boni exemplo Redemptoris sui dicentis : « Ego gloriam meam non quaero (Joan. viii, 50); » et : « Non veni facere voluntatem meam, sed ejus qui misit me (Joan. vi, 38), » quidquid sunt et possunt ipsi tribuunt, non quæ sua sunt, sed quæ Christi quaerendo; sic et reprobi suo tantum quaerendo et non Christi, quidquid faciunt (Philip. ii, 21), in conspectu Antichristi faciunt, qui in nomine suo venturus a semetipso sicut mendax loquetur, gloriam tantum propriam quaesiturus exemplo patris sui draconis, qui ab initio sua tantum quaesivit, ubi propriam sibi sedem exploravit, et Altissimo similis fore per superbiam concepivit (Isai. xiv, 14).

CAPUT XXXIX.

Quæ sint signa et prodigia catholicorum.

Qualiter autem faciant hæretici terram et inhabitantes in ea adorare bestiam primam, B. Hiero-

nymus sicut jam superius positum est, sic ostendit, dicens : « Sicut idola sunt manu artificis, ita hæreticorum perversam doctrinam quicumque simulaverit in idolum vertit, et facit pro Christo adorari Antichristum. » Qui quoniam signis quæ faciunt in conspectu bestie illius seducunt habitantes in terra scilicet Ecclesiam, pusillos et magnos, divites et pauperes, liberos et servos, etiam Dominus in Evangelio sic suis prædicat : « Exsurgent pseudochristi, et pseudoprophætæ, et dabunt signa et prodigia, ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, electi. Et tunc si dixerint vobis : Ecce hic est Christus, ecce illic; nolite credere (Matth. xxiv, 23, 24), » nolite ire, neque sectemini. Sicut enim propheta sancti ante adventum Jesu Christi primum, sancti quoque apostoli et imitatores eorum, ante secundum, dederunt et dant signa, et prodigia multa et magna, sic et hæretici, qui a Domino dicuntur pseudoprophætæ et pseudochristi, ut puta Antichristi faciunt ante suum principem Antichristum. Sed inquiratur quæ signa et prodigia cultores Christi dederint, vel dent, et quæ cultores Antichristi Equidem præcones primi adventus Christi omnibus suis actis et dictis sacramenta Christi, et Ecclesie ejus prætulercunt, et præinvenerunt, sicut Moyses, in summi Pontificis nostri figuram, Israeliticum populum per mare Rubrum transtulit, manna de cælo cibavit, et aqua de petra potavit, sacerdotesque et tabernaculum cum omni suppellectili sua non solo sanguine purificavit, sed etiam chrismate sanctificavit. Quæ catholice veritatis imago, vel umbra non cessavit, donec advenit Veritas ipsa, Christus, qui etiam est via et vita. Tunc veritas de terra orta omnes gentes, per præcones secundi adventus sui, per verum baptismum, transfert, pane vivo et vero cibavit, vino novo potat, et non solum sacerdotes, sed universam quoque Ecclesiam suam suo sanguine prius redemptam gratiæ suæ unctione sine intermissione sanctificat.

Et hæc quatenus agat Apostolus, panem et vinum Christi commendans, demonstrat. « Quotiescumque, inquit, manducabitis panem hunc, et calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat (I Cor. xi, 26). » Igitur ut interim taceamus de languidis et ratis, et mortuis vivificatis, cæterisque beneficiis seu vindictis, quæ etiam signa et prodigia fuerunt et sunt, dicamus aliquid de solo baptismo, sacrificio et unctione, quæ nobis videntur principalia, et maxima signa et prodigia esse, quia sine his nemo potest Deo vivere. In his itaque nobiscum est a primo adventu suo usque secundum qui erit in fine sæculi. Hæc ita signa sunt ut sint etiam res. Nam quod sunt et in se habent, significant. Sic visibilis fons baptismatis signum est, quod tamen in se habet rem, scilicet Spiritum sanctum, qui præbet spiritualem et invisibilem ablutionem interiori homini in mente per signum corporale, et visibile quod oculis carnis ostenditur ex ea quæ fit in aqua exterioris hominis intinctione. Hoc de sacramentis altaris;

hoc etiam dictum puta de unctione sancti chris-matis. Hoc de reliquis catholicæ ecclesiæ mysteriis, quæ idcirco mysteria, id est secreta dicuntur, quia in eis occulta virtus, quæ per rem visibilem quod suum est pro qualitate et ministerio hominis operatur. Secretum enim a verbo *secerno* veniens, *seorsum cretum*, id est visum, qualis separatum dicitur ab oculis scilicet carnis, non cordis. Hæc quoque sic sunt signa ut sint et prodigia, hoc est porro dicentia. Sic enim mortem Christi et dispensationem ejus præteritam significant, ut tamen nunc semper vivere et regnare, et venturum judicare vivos et mortuos prophetent, id est, porro dicant.

CAPUT XL.

Quæ sint signa et prodigia hæreticorum.

Verumtamen signa et prodigia, ante primum adventum Christi, in hoc differant a signis et prodigiis quæ sunt a catholicis, ante secundum ejus adventum, quia illa sic significaverunt ut omnino res non essent; ista autem sic signa sunt ut res quoque essentialiter et vere sint. Restat ergo ut bestia illius, quæ universalis hæreticorum typus est, signa et prodigia quæ sint, et quæ significent vel prophetent discutatur, et autem omnia animadvertatur quia bestia hæc in subsequentibus pseudopropheta appellatur. Quod si falsus propheta est, signa ejus et prodigia sint falsa necesse est. Et quæ falsa sunt, necesse est falsum tantummodo significent, et mendacium. Constat ergo nil veri nec recti signi apud eum haberi qui nil nisi falsa significat. Sed quæ sunt signa quæ bestia illa sibi agenda præsumit? utique aqua, panis, vinum, oleum, et cætera visibilia instrumenta sacramentorum catholicæ religionis, quæ oculo tenus et specie tenus a Deo, usque in finem irato, sine aliqua spiritali gratia vel significatione eis permissa sunt. Et, o utinam, ipsa visibilia sacramentorum instrumenta apud eos vel in suæ substantiæ aut naturæ munditia haberi possent, et spiritu immundo carerent! sed, quod pejus est, a Spiritu Dei contemuntur, et a spiritu diaboli appetuntur quo et imbuntur. In quibus licet exterius videatur aqua, panis, vinum et oleum, ac reliqua sacramentorum, tanquam victus et vestitus ovium, interius tamen latet rabies dira luporum. Unde Dominus per Osce super decem tribubus, speciem hæreticorum tenentibus, conqueritur, dicens: « Hæc nescivit, quia dedi ei frumentum, vinum, et oleum, et argentum multiplicavi ei, et aurum quæ fecerunt Baal (*Osce*, II, 8). » Et post pauca: « Et corrumpam vineam ejus et ficum ejus, et ponam illam in saltum, et comedet eam bestia agri (*Ibid.*, 12). »

Itaque hac arte, his fucis bestia hæc facit imaginem prioris bestię, ut sicut sancti Patres suis ceremoniis, ante legem et sub lege, persfiguraverunt Christum venturum, sic et hæretici suis præstigiis Antichristum. Nam sicut in antiquis Patribus nostris tunc operabatur, et nunc in catholicis operatur mysterium sempiternæ justitiæ et æquitatis,

A quæ est Christus; sic et in hæreticis tanquam in illis diffidentię operatur mysterium injustitiæ, et iniquitatis quæ est Antichristus. Qui si nunc non esset in eis secretus et velatus, non diceret de ejus manifestatione Apostolus: « Ut reveletur in suo tempore et tunc revelabitur ille inimicus (*II Thess.* VI, 8). » Nam quomodo catholici quædam Hebræorum signa retinent, in quibus Dominum velatum essentialiter bajulent et prophetent, sic et hæretici quædam signa catholicorum usurpata exhibent, in quibus Antichristum velatum bajulent et prophetent. Cujus imaginem etiam spiritum dant, eam ejus imitatione mendacioris prædicationis et defensionis quibus possunt commendant. Qui, et inter alia signa quæ fingunt, etiam ignem de cælo in terram descendere faciunt, quæ docunque, instar apostolorum, manus alicui imponentes, Spiritus sancti gratiam ac consecrationem eum accipere præsumunt. Sed hoc in terra, quam suam dicunt Ecclesiam, agere videntur, et in conspectu hominum, hoc est carnalium. Sive aliter de cælo ignem in terra deponunt, quando eorum impietas seculariter prosperatur, in tantum ut etiam electi, in quibus Deus tanquam in cælis habitat, stupore concutiantur ignemque humani zeli in Ecclesiam exentiant, dum, minus recti corde, pacem et abundantiam hæreticorum videntes, in eos zelant.

CAPUT XLI.

De savitia hujus bestię, et de caractere Christi et Antichristi.

Sed bestia hæc quæ prius quasi domestica signis blandiebatur, ut seduceret, in fine, velut indomabilis fera, rugitu suo et debacchatione omnes terret, ne sit qui jam ejus savitiæ, præ timore mortis, obviet. Quod ex una Simoniacorum hæresi liquido potest intelligi, quæ prioribus temporibus blanda in tantum visa est ut vix ejus nequitia deprehenderetur. Nunc autem ad tantam feritatem erupit ut, sicut quondam tempore Arianorum, nostri quoque temporis homines, publice cæsi et facultatibus spoliati, exsiliati atque interempti a Simoniacis referantur, qui vel verbis charitativis et blandis eos respicere monnerint. Sic bestia hæc, quæ caput quasi mite et agnium protulit, paulatim caudam suam tanquam cedrus stringit, ut jam nulli parcat ætati, nulli sexui, nulli conditioni, nulli professioni, nulli ordini, nulli potestati. A maximis usque ad inimicos tartarum ad prælium contra Agnum et ejus exercitum ducit populos. Et ante se quidem præmittit multos, sed post se innumerabiles trahit, in tantum ut, cum his qui terrena sapiebant, etiam spirituales qui in Ecclesia tanquam stellæ in cælo lucere videbantur, cauda draconis, ut puta ejus sequax effecta, in terram detrahat. Sic ex ambitiosa et spinosa rhamno ignis egressus, non solas steriles silvas, quæ ab oliva, vite et ficu repudiata, eam sibi in regem elegerant, combussit, sed ipsas quoque cedros Libani devoravit. Quam malitiam ut perficere queat, caractere Antichristi dexteram manus, et frontes omnium sibi consentientium notat; quem qui non

qui non habuerit, nec vendere, nec emere poterit. Forsan inquiritur character hic quis sit, nimirum perfidia, quæ et proprie dicitur impietas. Sicut enim fides catholica, quæ et pietas dicitur, character est Christi, ita et perfidia hæretica dignoscitur esse character Antichristi. Et sicut catholici characterem Christi dextera manu et fronte præferunt, sic nihilominus hæretici characterem Antichristi. Dextera quippe signata crucis Christi gestamus, quam levi motu ipsius dexteræ nobis et aliis quotiescunque expedit proferimus, quam et in frontibus nostris impressam chrismate salutari proferimus, nec de illa erubescimus, sed potius in illa sic gloriamur ut cum Apostolo profiteamur : « Ego stigmata Jesu Christi in corpore meo porto (*Gal. vi, 17*). » Et cum Hieronymo : « Vexillum crucis in mea fronte porto. » Et quam congrue in fronte præfigitur, quæ est principalis et honorabilior pars capitis locusque pudoris, tanquam in superliminari nostri exterioris hominis, ut præmoneat principali nostri interioris hominis parti, quæ est ratio, præfigendam, ad æternum monimen et munimen, crucem Christi, ut ei sic compatiamur ut corregnemus, summamque gloriam pro ejus nomine contumeliam pati arbitremur, nec quidquam pro eo, nisi peccatum, erubescamus. Sic et dexteræ nostræ, quæ post caput principatum obtinet artuum, laboriosaque imitatrix est artuum et administratrix variarum utilitatum sui corporis et aliorum, character crucis inest, quo monemur facta et dicta crucifixi Christi in omni actione nostra nos attendere debere, Apostolo dicente : « Omnia quæcunque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Jesu Christi facite, gratias agentes Deo et Patri per ipsum (*Coloss. iii, 17*). » Quod cum fecerimus, nil sinistrum, sed totum dexterum erit quod egerimus, nescietque sinistra malorum quid faciat dextera nostra (*Matth. vi, 3*).

CAPUT XLII.

De negotiatoribus Christi et Antichristi.

Itaque, quia per fidem ante omnia a Deo cognoscimur, fides protecto est character quo signamur; qui in dextera nostra et fronte deprehenditur, quoties in regno regis nostri negotiari proficue et pacifice querimus. Si enim diligenter advertimus, nemo sive bonus, sive malus, valet saltem una hora in hoc sæculo vivere nisi negotietur. Unde Christus in regionem longinquam iturus, sub speciem cujusdam nobilis hominis, ait servis suis : « Negotiamini dum venio (*Luc. xix, 13*). » Unde et de sancta Ecclesia in Proverbiis dicitur : « Facta est quasi navis institoris de longe portans panem suum. Sindonem fecit et vendidit, et cingulum tradidit Chananzæ (*Prov. xxxi, 14, 24*). » Negotiator ergo est Christus et sui; negotiator Antichristus sui; cur per Ezechielem Dominus sub specie regis Tyri dicit : « Tu cherub protegens, et posui te in monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulasti; perfectus in viis tuis a die negotiationis tuæ, repleta sunt interiora tua

iniquitate (*Ezech. xxviii, 14, 15*). » Et post pauca : « In multitudine iniquitatum tuarum, et iniquitatum negotiationis tuæ, polluisti sanctificationem tuam (*Ibid., 18*). » Cujus rubi etiam dixit : « In negotiatione tua repleta es, et glorificata nimis in corde maris, in aquis multis adduxerunt te remiges tui (*Ezech. xxvii, 25, 26*). » Patet ergo quia vita humana isthic non transigitur nisi negotiando. Sed fideles sub characterem Christi vendunt peritura bona, et emunt sempiterna. Infideles autem et ipsi sub characterem Antichristi vendunt peritura bona, et emunt sempiterna mala. Dant illi vitam suam temporalem, et accipiunt æternam; dant isti vitam suam temporalem, et accipiunt mortem sempiternam. Et illi quidem se et sua omnia vendunt, et centuplicata cum pleno fenore vitæ æternæ recipiunt; isti vero se et sua omnia vendunt, et nil eorum, nisi mortis æternæ accumulatum fœnus, postea reperiunt; quorum negotiis nemo militans Deo se implicabit (*I Tim. ii, 4*). Perfidia enim sive impietas generalis character est illis omnibus, paganis scilicet, Judæis, hæreticis, tanquam filiis alienis et Deo mentitis. Sed quid est quod horum aliorum pars characterem crucis in dextera manu et fronte portat? Ergone hoc characterem imputabatur inter negotiatores Christi? Nonne fures sunt et latrones? Cujus ergo crucem pro characterem suæ perfidiæ præferunt? Procul dubio illius blasphemi et procacis latronis, qui per crucifixum Filium suum, scilicet latronem, Domino secum crucifixo procaciter convitiabatur. Sed quid est quod latrones isti characterem crucis sic exhibent ut Christi nomen invocent? Non mirum, quia hoc ad Christi nostri improprium et dependium, et ad sui latronis gloriam et compendium faciunt. Nam illorum gloriæ et condiscipulus, quamvis dicit Deo : « Si Filius Dei es, salvum fac temetipsum, et nos (*Luc. xxiii, 39*). » omnipotentis Christi insultabat et detrahebat, atque inimicis ejus materiam subsannandi præbebat. Cui impropere poenam crucis, et quia par latronibus esset, nec presentem, nec futuram confusionem suam, ex confusione Christi, protervus ille, felle draconis ebrius, sentiebat. Quem socius quondam suus dum increpat (*Ibid., 40*), et Christum Regem et Dominum, etiam in cruce morientem, corde credere et ore confiteri non dubitat, characterem latronis, cui additus erat, in Christi characterem commutat, sub quo ex poena latronis mereatur triumphum martyris. Sic hæretici quidquid, quasi dextrum, agere videntur, aut habere præcipuum, totum Antichristi est negotium, ut puta per recognitionem characteris ejus, scilicet perfidiæ, dextera et fronte effectum, licet ipsi Antichristi suum Antichristum cum Judæis vocitent Christum.

CAPUT XLIII.

Quo characterem Simoniaci noscantur esse Antichristi.

Ut ergo Ariani hoc characterem Antichristi esse noscuntur, quod prædicant Filium Patre minore, et Spiritum sanctum utroque; sic et Simoniaci

nihilominus hoc caractere Antichristi esse noscuntur, quo Spiritum sanctum, ut putatur, vendunt et emunt, aut vendi et emi posse credunt et dicunt. Qui non solum occulte sicut alii hæretici sub Antichristo negotiantur, sed insuper aperte et sæculariter tanquam vile mancipium Spiritum sanctum venalem proponunt, et pretium sæculare pro eo perciscuntur et accipiunt. Quem non potest quisquam vendere aut emere, nisi caractere Antichristi hoc est per filia notatus in dextera manu et in fronte, scilicet in sære cogitationis et actionis principali parte, ut jugiter possit suo negotio Antichristum ditare. Unde et propheta Judæam plangens, ait: « Facti sunt hostes ejus in capite, inimici illius locupletati sunt, quia Dominus locutus est super eam (Thren. 1, 5). » Sed et alius psaltem idoli arguens, inquit: « Cor insipiens adorabit illud, et non liberabit animam suam, neque dicet: Forte mendacium est in dextera mea (Isai. XLIV, 20). » Sed hoc negotium non perficitur, nisi ubi uterque, venditor scilicet atque emptor, characterem Antichristi præferre invenitur; quem, quia Petrus non habuit, vendere non potuit, licet Magus, caractere illo signatus, emere voluerit. Ubi attendendum a quanta imbecillitate hæresis hæc ad quantum roborem pervenerit. Primo enim venditorem non invenit, deinde, longo post tempore, venditorem quidem reperit, sed qui solius emptoris, et non alterius, pretium quesivit. Hinc jam venditor ab emptore non solum suam et suorum, sed insuper ecclesiasticam pecuniam non erubescit omnimodis exigere. Hei mihi! contigit me ab his qui inferunt tam horrendum facinus cognovisse, videlicet post pretiosa marmora parietum et emblemata basilicarum pro hoc negotio distracta, etiam tegulas, tectis earum cogente et jubente venditore direptas, ut sibi a miserrimo emptore, jam sero super tale factum lamentante, promissi pretii summa persolveretur. Dicat, si quis valet, quænam hæresis aliquando tantam desolationem Ecclesiis Dei machinata est quantam hæc. Et prædicatur a sapientibus mitius agendum cum Simoniacis quam actum sit cum aliis, et temperandam eis æveritatem canonum plusquam Novatianis, erga quos clementiorem et remissioem catholica se ostendit? Parcat, volo, lupis, furibus et lat onibus, si ipsi aliquando pepercerunt, aut parcunt ovibus, aut si eas aliquando rapiunt vel furantur, ne macent et perdant. Permittantur impune crescere, et filios procreare, sed provideatur an pusillo gregi agnorum hoc expediat. Coquat hædus in lacte matris sære, Domino etiam vetante (Exod. XIII, 19), sed caveatur ne sic fiat hircus multandus irrevocabili maledictione. Suspendantur a morbidis ovibus chirurgica serra, scabiosis costis earum sal mordax, acetum, et sulphura viva, sed videatur ne paulatim serpent in omni dira contagia. Parcat quoque sacrilegis, quibus leges nullæ parcunt, sed caveatur ne hæc erga eos pietas sit in Deum et in suos impietas, et pia loca, si quid eis superest,

amittant. Parcatur fratricide Cain, si ipse etiam admonitus a fratricidio quievit. Parcatur homicidis, si non ad mortem peccaverint. Parcatur raptoribus, si non solum rapere desierint, sed si rapta quoque, quæ adhuc sibi violenter retinent, rite resituerint.

CAPUT XLIV.

Quam sint rei Ecclesiæ Simoniaci, et de numero nominis Christi.

O quot et quantum fratricidarum et homicidarum, præ cæteris hæreticis, Simoniaci habentur rei, qui, excepta plebeia manu, tot catervas domesticorum Dei, scilicet clericorum, monachorum et sanctimonialium quotidie occidunt cum sacrilegio immuni! Quorum stipendia dum sæcularibus vendendo et donando alienant, et corpora eorum intolerabili inedia rerumque omnium penuria interficiunt, et animas nihilominus ad peccata quibus moriuntur cogunt. Ubi enim cælibem et spirituales vitam ducturi, nil sui stipendii, qui subsistant, sibi relictum sentiunt, ad sæcularium hominum suffragia coacti refugiant; quibus necesse est animas subjugare cogantur, dum corpora relevare conantur. O quot pauperes, viduas et orphanos stip: ecclesiastica alendos, necaverunt! O quot pia loca destruxerunt, ubi debitam pauperibus et ecclesiis portionem decimarum et oblationum perpetuo sæcularibus venderunt, aut donarunt! Unde jam necesse est ut contra Christianæ militiæ privilegium suis stipendiis militet quisquis militare Christo volet. Inde est quod, nec clericos, nec monachos, aut sanctimoniales quisquam ad regulare propositum cogere aut libera fronte provocare audeat, nisi secundum uniuscujusque eorum voluntatem. Sed hinc jam breviter de numero nominis bestię hoc intuemus, quod sicut nomen Christi nostri, qui est Jesus, Græcis elementis consideratum, 888 exprimit, sic et Antichristi nomen 666 qui calculus in plerisque Græcis dictionibus, Græce consideratis, invenitur, ex quibus est Teitan, qui apud nos scribitur Titan, cujus pluralis est Titanes, qui intelliguntur gigantes, quondam fabulose aggressi expugnare cælestes; et solis, qui respuisse dicitur prius complices; unde adhuc sol dicitur Titan; qui et Apollon Græce, id est *Perdens* dicitur, quod fervore suo omnem succum virentium decoquendo perdat herbarum.

Quo nomine regem abyssi Apocalypsis nominat, qui, ut ibidem subjungitur, Latine habet nomen Exterminans (Apoc. IX, 21), cujus derivatum Græcum ἀπολλών, quod significat *perditionem*. Si consideres nihilominus 666 reperies. Sive ergo gigantem sive perditionem Antichristum nomines, nil obest, quia et gigas est, qui Deo adversatur, et extollitur supra omne quod dicitur Deus aut quod colitur (II Thess. II, 4), et perditio est, quia homo percati et filius perditionis est (Joan. XVII, 12), qui, quamvis salutem omnibus promittat, nec senect salvat, ut

Psalmista clāmat : « Non salvatur rex per multam virtutem, et gigas nōn salvabitur in multitudine virtutis suæ (*Psal.* xxxii, 16). » Antequam retrorsum quoque accingendus, velut ante contrariam sibi fortitudinem gigas ille accinctus præliatur, de qua et Psalmista testatur : « Exultavit ut gigas ad currendam viam (*Psal.* xviii, 6). » Cui B. Ambrosius succinens ait : Procedit de thalamo suo, pudoris aula regia geminæ, gigas substantiæ alacris, ut currat viam. Cujus gratia sicut nos salvamur videndo, sic et priores patres nostri salvari meruerunt sperando, dicente Petro apostolo : « Per gratiam Jesu Christi credimus salvari quemadmodum et illi (*Act.* xv, 11); » quem sub nomine futuræ salutis in octonario numero illi præferebant, velut Noe octavos in arca, et Abraham in circumcissione Isaac die octava. Quem et nos, sub nomine exhibitæ, et exhibendæ salutis, in eodem retinemus numero. Per resurrectionem ejus factam die octavo, et per adventum Spiritus ejus ab ipsa resurrectione octavæ septimanarum die primo, credentes nos per octonarium numerum Jesum nunc in animabus resurgere, et in corporibus in novissimo die. Qui non frustra eo numero significatur quo senarius et septenarius continetur, ut, instar Conditoris mundi, demonstret, post perfectionem bonorum operum, tanquam post senarium, nos septenarium quietis animarum habituros, tandemque resurrectionis etiam corporum octonarium percepturos.

CAPUT XLV.

De numero nominis Antichristi.

Unde et Antichristus, ut nihil minus quam diabolus credatur, quantum potest mysterium Jesu Christi, seu fallendi peritissimus, ad se signis et numeris retorquere conatur, abusus etiam illius nominibus, ut et ipse dicatur Messias, vel Christus, Gigas, vel Fortis, cum vere sit filius perditionis, qui venit omnia perdere, quæ Dominus Jesus, secundum nomen suum, venerat quærere et salvare, quia perierant. Ad cujus injuriam atque suarum tenebrarum dissimulationem, Titan, vel Apollo, quasi Sol nominari affectat, ut puteur principalis ille Sol, quem sic Malachias prænuntiat : « Vobis qui timetis nomen meum oriatur Sol justitiæ (*Malac.* iv, 2); » cum sit omnino mancipium picæ sulphureæque gehennæ, rebellis incommutabili soli, et perdens omnem virorem et germen fidei. Quique ex nefando incesto clam concipiendus et nasciturus, in ipsa sua conceptione ab ipso principe tenebrarum arripiendus, et in filium adoptandus et habendus, ut ejus potentia signisque mendacibus prima spes nostra virginis hominis, scilicet sanctissimæ Mariæ partus, evacuetur, dicaturque et habeatur hic manzer, vice illius Filius hominis, qui tamen longe illo superior et potentior sit. Et hæc omnia et multis his plura finget, ut Regis nostri humilitatem superbia, pietatem impietate, clementiam crudelitate, veritatem mendacio subvertat, per quas clam suas tergiversationes, quibus,

quia nonnulla verisimilitudo inerit, facilius sibi incautos subjugabit. Ob hoc, numerum sui nominis numero nominis Jesu Christi cœquare frustra laboret, quia eidem non appropinquat. Nam licet senarium sibi usurpet, septenario et octonario caret. Per quod prudentibus claret Antichristum et suos non nisi perfectionem malorum operum, nec ad septenarium quietis animarum, nec ad octonarium resurrectionis corporum, nisi in mortem secundam pertingere posse, quia præter visibilis et temporalis operationis suæ senarium, nil sibi curant mercedis reponere in futurum. Hæc idcirco de signis et caractere Antichristi numeroque nominis ejus forsas diffusius necessario discurrimus, ne quis, insidiarum ejus et secretæ iniquitatis ignarus, suspicetur in fine mundi ab illo aut mortuos ad vitam suscitandos, aut caractere illius visibili homines in dextera, et in fronte inurendos, aut numero nominis ejus inscribendos, et frustra jactet se talia nullo sui corporis cruciatu accepturum, si tunc advixerit, cum forte jam ultroneus his omnibus se subjecerit. Heu ! quot et quanti tempora Antichristi non videntur, et tamen in corpore ejus sunt, qui quanto plures et fortiores sibi inviscerat quanto calliditas malitiam suam eis occultat. Avidius enim venenum polatur quam nobile vinum ; non solum ex pretioso poculo, sed etiam ex colore putatur.

CAPUT XLVI.

Qualiter Satanas profanam trinitatem contra divinam exstruat.

Quapropter antiquus draco, sæper cupidus et fugendi peritus, inter tot et tanta, quæ cum attollere et simulare superius monstratur, etiam hoc omnimodis efficere conatur ut, secundum quod tres sunt qui testimonium dant veritati in cœlo, et tres qui in terra (*I Joan.* v, 7, 8), sic et ipse e contrario tres, qui suæ falsitati testimonium dant in hoc turbido, quem adhuc permittitur occupari aere, transfiguratur, et tres qui in terra. Ad hoc enim ejus superbia proripit ut jam eotenus similis Altissimo fieri quærat, ut tamen supra omne quod dicitur aut quod colitur sese extollat (*II Thess.* ii, 4). Unde rebellis Deo contra beatam et individuum ejus Trinitatem, constituit suam altrinsecus abominationem, scilicet videlicet atque Antichristum suum et pseudopphetam amborum, ut ipse Pater mendacii Patri veritatis, et Antichristus Christo, seu mendacium veritati, atque pseudopphetam, velut conspiratio mendacis et mendacii Spiritui veraci et veritatis resistat. Qui nihilominus, pariter contra tres qui testimonium dant veritati in terra, tres ex suo ore spiritus immundos in modum ranarum evomunt, qui polluant, invadant et vendant quos aqua abluit, Spiritus imbuunt, sanguisque Christi redemit. Qui sane spiritus immundis ranis non incongrue æquiparantur, quæ limpidas et fluentes aquas devitant, et limosas paludes affectant, in quibus improba et incondita garrulitate conerepant, et suam generationem multiplicant et

educant. In quibus non invenis ubi deambulaturus et requieturus figaris, sed ubi pollendus et absorbendus indigaris; in quibus nil aliud procreatur, nisi nebulae, fetores, acutae catrices, cannaeque palustres, et scirpi, venenosi serpentes, et perniciosi vermes atque steriles arbores. Talis quippe reproborum multitudo quae, velut stativa et amara aqua, terram, prius aridam et hominibus habitabilem, in paludes squalidas et invias vertit. In quibus jam nil non debitum igni inextinguibili, invenitur. In quibus jam nil, nisi inepta et contentiosa carnalium et garrulorum loquacitas, ebrietatem suam defendentium et sobrietatem spiritualium, et taciturnorum sua improbitate inquietantium auditur, quales sunt poetae et philosophi gentilium, fabulatores Judaeorum atque haereticorum qui, velut lutulentae ramae in limosis paludibus, nannias suas irrationabiliter et pertinaciter declamant; quibus utique principantur, et carmina inspirant tres illorum auctores, gentilibus videlicet Satanas, Judaeis Antichristus; haereticis autem pseudopropheta.

His enim tribus diabolus sibi tres sectas totius generis humani venari, aucupari, et piscari molitur, et per se quidem tanquam Vehemoth gentiles, per Antichristum tanquam per avem Judaeos, per pseudopropheta tanquam per Leviathan Christianos. Ex quibus quotquot capiuntur ad aquas furtivas tanquam vecordes retrahuntur, quia aut sapientia saeculari, aut felicitate temporali, seu nomine Christiano, seducuntur. Quorum tertius tanto est perniciosior quanto geminae aquae, sapientiae scilicet atque baptismi, praee illis professor. Quod ex hoc quoque innuitur quod a tempore illius draco et bestia prima velut ferati in Apocalypsi videntur. Gentilibus siquidem ab initio a diabolo possessis, et Judaeis ab Antichristo pervasis, draco et bestia jam securi otiantur, quia solus pseudopropheta seducendis sibi subjugandis Christianis posse prevalere non dubitat. Ab his tribus spiritibus immundis aedificata Babylon de trium professionum hominibus datur a Domino, ut propheta ait, in possessionem ericium illius, qui in veritate non stetit, et in paludes aquarum, scilicet in coetus profanarum turbarum, quarum mentes errorum nebulae corpora autem omnimodae libidinis fetores possident (*Isai. xiv, 23*). In quibus nil nisi intractabilis ira, et vana pompa, hypocrisisque et insidiae, hebetudo quoque, atque sterilis et proterva verborum procreantur, inter quae et sanguisuga duae sunt filiae dicentes: *Affer, affer* (*Prov. xxx, 15*). Avaritia enim exstat hirudo sevirissima, non missura cutem nisi plenam cruoris. Cujus duae sunt filiae, cupiditas et rapina, quae licet omnibus inhæreant carnalibus, tamen Simoniacis vivacius et manifestius. Isti enim non praetermittunt invicem sibi dicere: *Affer, affer*, verbi gratia, cupidus venditori emptor dicit: *Da mihi invisibilem gratiam; rapax venditor emptori nihilominus dicit: Da mihi visibilem pecuniam; vel certe emptor dicit: Affert mihi Spiritum sanctum; venditor e contra:*

Affer mihi nutum sanum. Unde claret eos acculas paludum Babylonicae esse, qui nil conferre possunt sine morsu, sine vulnere, sine sanguine. Qui nisi prius haustu alicujus erroris venenum innatae sibi avaritiae rejecerint, non nisi pestem invitare noviat.

CAPUT XLVII.

Quod nihil prosit haereticis, nec ad fidei, nec ad salutis effectum, etiam grandibus vocibus catholicum decantent symbolum.

Pergant ergo nunc Simoniaci grandibusque vocibus confiteantur Jesum in carne venisse, cujus non satiantur corporis vexatione et dilaceratione, cujus pascuntur nece. Correcti et convicti obstinate et impudenter, ut eis moris est, recitent catholicum symbolum, omnibus, ut dicitur, novem instrumentis humanae vocis conclament et proclamant se credere in Jesum Christum Filium Dei unigenitum, qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de caelis, et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, et homo factus est, etc. Vociferentur quoque, si possint et malunt ferrea aut aenea voce, centenosque sonos pectora eorum anhelant, quibus profiteantur se credere et in Spiritum sanctum, Dominum et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit, qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur, qui locutus est per prophetas; et unam sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam, etc. Nonne supradictas plagas corpori Christi, quod est ejus Ecclesia, inferendo, negant eum in carne venisse? Nonne supradictas blasphemias, et injurias Spiritui sancto irrogando, negant eum Dominum et cum Patre et Filio adorandum et conglorificandum, atque per prophetas locutum? Et quod negare praedicantur Novatiani, praedicandum est Simoniacos confiteri?

Quamvis enim Novatiani claris et magnis vocibus audiantur symbolum nostrum decantare, atque eidem subscribere, convincuntur tamen negare Jesum Christum in carne venisse, non quia sana membra ejus sauciant, sed quia saucia curari ab Ecclesia Dei posse desperant. Et quo modo audendi sunt Simoniaci quandoque vociferantur se credere Jesum in carne venisse, aut Spiritum sanctum adorandum cum Patre et Filio, quia non solum saucia Christi membra non curant, sed sana quoque usque ad mortem sauciant? Verum, ut in comparatione Simoniacorum deprehendatur quanto sit tolerabilior haeresis Novatorum, isthic ex Historia Tripartita putavimus inserendum quis et unde exstiterint error eorum. Postquam, inquit, scripta et subscripta est a concilio Nicæno fidei definitio, requisivit imperator Acesium, Novatianorum religionis episcopum si et ipse consentiret in fide et paschalis definitione festivitatis. At ille: *Nihil, inquit, novi, o imperator, synodus definivit. Sic enim olim et a temporibus apostolorum ipse percepi, et terminum fidei, et tempus paschalis festivitatis.* Porro denuo imperatore requirente: *Cur ergo a communione*

separaris? ille ea quæ sub Decio gesta sunt persecu-
 ionis tempore replicavit, et subtilitatem acerbis-
 simæ regule deduxit ad medium quia, et non oportet
 eos qui post baptismum peccant peccatum, quod
 ad mortem esse Scripturæ divinæ pronuntiant,
 communicatione sanctorum fieri dignos, sed invi-
 tandos quidem ad penitentiam, spem vero remis-

sionis non a sacerdotibus, sed a Deo solummodo
 sustinere, qui potestatem habet peccata remittere.
 Sed his hactenus. Hinc jam cum lectoris respira-
 tioni, tum scriptoris recreationi consultum ire cu-
 plentes, necessarium duximus ut hujus opusculi istis
 secundus figatur limes.

EXPLICIT LIBER SECUNDUS.

INCIPIUNT CAPITULA LIBRI TERTII.

- I. *Contra eos qui dicunt se non consecrationem, sed res Ecclesiæ comparasse.*
 II. *Comprobatio nil prodesse possessionem sine privilegio ejus.*
 III. *De sententia Chalcedoniensis concilii contra supradictos.*
 IV. *De sanctificatione sanctificante res ecclesiasticas, subsequentibus inde sanctorum Patrum testimoniis.*
 V. *Qualiter Simoniaci suo negotio expugnent Ecclesiam Dei, et quod pene omnes laici et clerici de Ecclesia quærant jugiter negotiari.*
 VI. *De baculis et annulis per manus sæcularium potestatem datis.*
 VII. *De tempore Otthonum et studio Henrici imperatoris, et de malitia regis Francorum.*
 VIII. *De quadripartita venditione apud Latinos, et de magni Constantini devotione erga clericos.*
 IX. *De differentia clericorum et laicorum, et de studio divi Gregorii in talibus.*
 X. *Quanto liberior sit Græcorum Ecclesia, quam Latinorum a potestate laicorum.*
 XI. *Qualiter et per quos ecclesiæ suis privilegiis privatae sint.*
 XII. *De præsumptione seminarum, et dignitate sacratarum rerum.*
 XIII. *De dignitate sacerdotii veteris legis, et de præsumptione et pœna regum Juda et Israel.*
 XIV. *De præsumptione Saulis et pœna.*
 XV. *Quanta flagella premant principes cum populis pro præsumptione sacerdotalis officii.*
 XVI. *De studio sanctorum regum erga divinum cultum, et remuneratione, et peccato, et vindicta plebium.*
 XVII. *De meritis Israelis et Judæ in typo hæreticorum et catholicorum.*
 XVIII. *De differentia sacerdotii catholicorum et hæreticorum, et de primitiis Simoniacorum.*
 XIX. *Qualiter et ipsi sacerdotes sub lege communionem impiorum vitaverint, et ab eis contaminata qualiter purificaverint.*
 XX. *De periculo sacerdotum, et indisciplina ambitione clericorum nostri temporis.*
 XXI. *De præcipuo malo Italiæ, et de quodam vano episcopo, et officio sacerdotum, et principum et plebium.*
 XXII. *De novica taciturnitate sacerdotum, vel loquacitate adulatorum.*
 XXIII. *De periculo male loquentium sacerdotum, et male loquentium, et de individua utilitate dicentium, et suorum.*
 XXIV. *De exemplari individua Trinitatis in omnibus creaturis.*
 XXV. *Quod individua sit sanctificatio ab his quæ sanctificat, et qualiter sanctificentur.*
 XXVI. *De pœna divisorum, et quod Spiritum sanctum non accipiant, nisi sequaces fidei apostolorum.*
 XXVII. *De Spiritu sancti gratia post Resurrectionem, et vindicta in Anania.*
 XXVIII. *Quanta operatus sit, vel operetur idem Spiritus in Ecclesia usque in finem sæculi.*
 XXIX. *Sententia sancti Augustini de animæ potentia, et retracto ex ea, et quales sint promoti a laicis, et metropolitani eorum.*
 XXX. *Recapitulatio de depositione hæreticorum, et sententia Ezechielis in eos.*
 XXXI. *De impropriis dictionibus in supradictis prophetæ, et beati Gregorii verbis subjunctis.*
 XXXII. *De criminosis catholicis promotis, vel post lapsis, et de ministerio et depositione eorum.*
 XXXIII. *De qualibuscunque promotis a Simoniacis, et repulsione objectionis adversariorum.*
 XXXIV. *Argumenta ex mundanis legibus contra promerentes, vel promotos Simoniacos.*
 XXXV. *Replicatio sententiæ Domini de bonis pastoribus, et mercenariis.*
 XXXVI. *De mercede mercenariorum, et promotione eorum.*
 XXXVII. *De eo quod catholici nullum pro crimine promoveant, et quod Simoniaci pro solo crimine omnem.*
 XXXVIII. *In quo audiendi sunt mercenarii, et in quo non attendendi.*
 XXXIX. *De malis scienter et nescienter promeritis, et de ministerio eorum sententia Paschasii.*
 XL. *De furibus Simoniacis, et qualiter ovile intrant.*
 XLI. *Qualiter Simoniaci initentur sæculi fures, et quæ sit eorum vox, quam non audiunt oves.*
 XLII. *Quanta vigilantia oves furibus debeant obsistere, ingressis ovile.*
 XLIII. *De differentia mercenariorum et furum, et quod hæretici non sint a catholicis tolerandi, sicut male viventes catholici.*
 XLIV. *Exemplis propositis ostenditur hæreticos, nec*

ad horam a catholicis antiquis toleratos, et mercenarios toleratos.

XLV. *De eo quod sanctus Gregorius adhuc diaconus Luiticium deritavit, et quod sanctus Hieronymus non expectandum in eis publicum iudicium asserit.*

XLVI. *De synodis censentibus qualiter hæretici sint reconciliandi, et de quatuordecimanorum aliqua excusatione.*

XLVII. *De libellis protestationum, et potestate eorum.*

XLVIII. *De constantia aliquorum catholicorum ne cederent vel acquiescerent hæreicis.*

XLIX. *De beato Joanne episcopo tentato quidem, sed*

custodito, ne venderet gratiam, et de admonitione ejus contra hæreticos.

L. *De cautela B. Antonii et visione ejus, et de rigiditate B. Hieronymi.*

LI. *De duabus generationibus Cain et Abel usque in finem mundi, secundum dicta Chrysostomi.*

LII. *De reprobatione communionis et baptismatis, et ordinationis eorum, et de non retractanda damnatione eorum secundum sententiam papæ Felicis ad Zenonem et Acacium.*

LIII. *Compendiosa retractatio superiorum, et quod hæretici jure mulis comparentur.*

Expliciuut capitula.

INCIPIT LIBER TERTIUS.

CAPUT PRIMUM.

Contra eos qui dicunt se non consecrationem, sed res Ecclesiæ comparasse.

Sicut in rerum natura nihil rotunda et aperta veritate solidius, et potius, sic nihil angulosa et latobrosa falsitate inanius et pejus. Tanta est enim veritatis evidentia simul et efficacia ut sicut lux vera non solum omnium oculos feriat, sed etiam in tenebris luceat. E contrario tanta est falsificatis obscuritas, simul et imbecillitas, ut veritatem, qua comprehenditur et penetratur, nec comprehendat nec sentiat. Quam homines ex justa damnatione incurrisse ipse auctor veritatis, Veritas in Evangelio sic voluit ostendere: « Hoc est iudicium, quia lux venit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem; erant enim eorum mala opera. Omnis qui male agit odit lucem, et non venit ad lucem, ne arguantur opera ejus. Qui autem facit veritatem venit ad lucem, ut manifestentur opera ejus, quia in Deo sunt facta (Joan. i, 19-21). » Ac si diceret: Medicus venit in mundum, omnem hominem invenit ægrotum. Quorum quidam, magis eligentes infirmi remanere quam medicum adeundo infirmi apparere, falsitatem fecere. Quidam, magis eligentes infirmi apparere quam infirmi remanere, medicum adeundo veritatem fecere. Sive ergo illi, sive isti pariter habebantur infirmi. Sed illorum opera erant mala per superbiam medico repugnantium et infirmitatem suam negantium. Istorum autem bona per humilitatem medico cedentium et infirmitatem suam consentientium. Quod plane iudicia deprehenditur etiam in Simoniacis, inque per manus eorum, ut dicitur, ordinatis, dum pars ipsorum sententiis sanctorum Patrum contra Simoniacos prolatis sapienter acquiescit, reatumque suum humiliter patefaciens, medelam competentem exposcit; pars autem insipienter resuktans, culpam suam superbe defendit, medelaque se non egere contendit. Nec mirum, dum procul dubio ad generationem illam pertineat quæ, secundum Salomonem, munda sibi videtur, nec tamen lota a sordibus suis habetur (Prov. xxx, 12). Quæ dum suam falsitatem veritate exsuperari et confutari sentit, nebulis obtegere non

B desinit, mandatumque Dei propter suam adinventionem irritum facere contendit. Ex qua utiq; generatione, et illi erant quos in Evangelio Veritas confutat, dicens: « Væ vobis, scribæ et Pharisei hypocritæ, qui dicitis: Si quis juraverit in templo, nihil est; qui autem juraverit in auro templi debet. Cæci, quid majus est auro, an templo quod sanctificat aurum? Et quicumque juraverit in altari nihil est, qui autem juraverit in dono, quod est super illud debet. Cæci, quid majus est donum, an altare quod sanctificat donum? » (Matth. xxiii, 16-19.) Nec injuria cæci et hypocritæ dicuntur, quoniam legi divinæ attestanti: « Quicumque tetigerit templum et altare sanctificabitur (Exod. xxx, 37), » sic adversantur ut impudenter persuadere quant sanctificantem nihil esse, sed sola sanctificata pensari et attendi debere. Quorum sequaces nunc Simoniaci dum redarguuntur de sanctificatione, sive de sanctificatore hominum Spiritu sancto negotiari, ad aliud falsitatis suæ angulum refugiunt, indeque has supervacuas excusationum nebulas evomunt. Absit ut mercenarius consecrationem ecclesiasticam, sed solam possessionem ecclesiasticam, ac si prapostero vestigio callem Phariseorum terentes, astruere contendant solum sanctificatorem honorari debere, sanctificata autem nihil esse! Adversus quos, quia superiori narratione sanctificatorem defendere pro viribus laboravimus, nunc defensum ire sanctificata, prædite eodem Spiritu sancto, aggrediamur.

D Et primo illud quale sit eventiletur, quo pars præfatorum negotiatorum se quidem palliare et defendere, hæresem suam aut statuere et confirmare conatur, asserendo se minime invisibilem Spiritus sancti gratiam, sed visibiles ecclesiarum res tantum pretiæ comparasse: quia contigit eos consecrationem a metropolitano gratis accepisse. Quod non assererent, si saltem scintillam alicujus prudentiæ, seu frontem alicujus verecundiæ haberent. Sed quia nec sapiunt, nec erubescunt ad excusandas excusationes in peccatis (Psal. cxi, 4.), ex foliis ficus cui maledixit Dominus perizomata brevia, et volatica, velut protoplasti, male consumunt, et a paradiso Dei cum anathemate ejiciendi pudet

dis suis opponunt. Unde, quia hoc pallium mendacii eorum breve est, utrumque operiri non potest, quoniam, si eo caput coopertum iri tentant, pedes mox nudant. Quod si pedes cooperiunt, caput simul discooperiunt. Aut enim ex initio aut ex fine actio seu intentio eorum denudatur. Si enim solum patrimonium, seu censum Ecclesiæ comparare voluerunt, quare nec mora post venditionem et emptionem sedem episcopi et auctoritatem ejus etiam non consecrati invadunt? Cur de inferiori ad superiorem gradum prosiliunt? Cur episcopale iudicium, et consilium super delinquentes proferunt? quo debito consecrationem, canonice electis ad episcopatum dandam, expetunt, nisi quia possessionem ecclesiasticam retentant, quam prius coemerunt, nec quemquam super se ecclesiam occupaturum confidunt? Qui si ad hoc tantum ecclesiasticas facultates comparant ut eis utantur, quare non contenti earum usu, insuper benedictionem, quam se non comparasse dicunt, impudenter exigunt? sed fortes, quod non puto, dicent se, quando prædia ecclesiastica emerunt, nescisse se ob hoc etiam consecrandos, sed tanquam laicos quæ emerant putasse possessuros. Monsrent ergo omnibus se tunc nescisse, et cessent episcopalem gratiam exigere; quam, pretium dando pro rebus ecclesiasticis, nec cogitabant, nec exigebant. Et quamvis cum sacrilegio habeant sola quæ comparaverunt, nec sibi inde justitiam episcopis debitam præsumant, sed, sicut laici, non solum ex beneficiis, sed etiam ex prædiis sui quidquid episcoporum persolvant. Demittant alii accipere consecrationem, episcopalem auctoritatem, animarum procurationem, quæ procul dubio spiritualia sunt, et invisibilis gratiæ. Sed recognoscunt quod utique, antequam negotiarentur, cognoverunt ad episcopos res ecclesiarum pertinere, et se illas aliter non posse retinere, nisi sub episcopali habitu et nomine, consecrationem quam in aliis ecclesiarum bonis prius emerunt, velut sibi iure debitam requirunt. Nonne, cum quis laicus fundos, aut lacus comparat, pariter quoque quidquid sibi inde gratis proveniet comparat? Nonne etiam ipsam culturam, qua possessionem exercet, comparat?

CAPUT II.

Comprobatio nil prodesse possessionem sine privilegio eius.

Si enim culturam ipsam, imo licentiam habendi et colendi non comparat, possessio comparata quid commodi ei præstat? Videtur enim nil aliud quam suæ pecuniæ jacturam voluisse facere, et insuper suæ personæ, et suis acerbas injurias, et emisse; quandocumque præsumet exercere culturam, quam in comparato fundo non comparavit. Qua ex re constat omnimodis nullum potentum imo nullum hominum comparare in rebus verisimilibus, nisi quod videtur, verbi gratia, comparat quis numerosas urbes, provincias, regna. Quid in his comparavit, nisi licentiam habendi et dominantis? Ad minima veniatur. Comparat quis equum; quid in eo com-

parat, nisi licentiam habendi, equitandi, et facienti inde quid vult? Aliter enim quilibet quid comparat? Constat ergo nil, nisi licentiam vel usum rerum quæ veneunt, comparari. Quamobrem desinant Simoniaci latrones damnationis suæ patibulum dealbare; imo quia parricidæ et fratricidæ sunt, euleum, quo insuendi et puniendi sunt, cessent frustra superungere, et tandem vel sero diseant se non possessiones ecclesiasticas, sed solam licentiam possidendi comparasse. Quæ licentiæ benedictio est episcopalis, tanquam privilegium possessionis. Certe sicubi locorum edictum sic proponeretur, ut in præternissis observaretur, ne quid velicet sine subscriptione regis manus a quo inibi possideretur, quid dicendus esset aliquis eorum jure comparasse nisi solam subscriptionem regiam, sive gratis sive non gratis eam consequeretur? Neque enim sine illa licentiâ juri ejus cederet possessio, quamvis comparata.

Itaque principalis licentiâ, sive gratuita, sive empta, dominum possessionis in alterum translegat quam possessio concessa vel empta licentiâ. Sic episcopalis dignitas potius possessionem, quam possessio episcopalem dignitatem sibi vindicat. Et tamen tale est episcopale officium ut sine his, quibus debet impendi, vel adhiberi, non sit officium, velut si quis dicatur habere licentiâ agrum colendi, et ei ager quem colat desit. Nonne ea licentiâ supervacua est et nulla? Pari exemplo episcopus, qui *superintendens* dicitur, nullus erit, si ei defuerit quibus superintendat. Et quid plura? Quidquid inseparabiliter continetur a quolibet, neutrum eorum sine altero vendi et comparari valet. Continet autem episcopalis dignitas res Deo sacratas; continetur quoque ab eis, imo in eis, ut puta et ipsa a Deo consecrata, ac si quodlibet subjectum sic sua accidentia contineat ut id quoque ab ipsis principalibus contineatur. Unde sicut in omnibus rebus visibilibus quandocumque venduntur, non tantum ipsarum visibilis materia, quantum substantialiter et accidentia, quæ utique per se visibilia sunt venduntur, licet neutrum sine altero vendi patiat; sic et in rebus Deo consecratis, in quibus magis consecratio, eorum vel sanctificatio, quæ est Spiritus sancti gratia per se quidem invisibilis venditur, licet quoque ipsæ res vendantur. Denique, verbi gratia, qui arborem comparat, magis ei comparat ejus formam, scilicet proceritatem, grossitudinem, et, ut breviter dicatur, quantitatem ejus et qualitatem, quæ per se sunt invisibilia, quam subjectam sensibus per formas materiam. Sic qui equum, sic qui fundum et quæcunque hujusmodi sunt.

CAPUT III.

De sententia Chalcedonensis concilii contra supra-dictos.

Sed jam multifariam deprehensi et confutati assectæ Simonis Magi, frivolas technas, quibus larvas naturales et veras facies suas obtegendo quoscunque possunt impune derident et deludunt, deponant,

et aut resipiscant, aut soli pereant, sensuri quia delusores Deus illudet. Quos licet præcedentibus humanæ scientiæ argumentationibus quæsierimus arguere, habemus tamen in promptu divinas sanctorum Patrum sententias, quæ solæ sufficiunt eorum oppilare, et tergiversationem sistere. Siquidem sancta et universalis synodus Chalcedonensis (c. 2) unanimi consensu eandem super œconomum, id est dispensatorem per pecunias promotum sententiam intentavit, quam super episcopum vel præbyterum, ceterosque ministros clericalis ordinis, scilicet ut promotor deponatur, et promotus alienus sit a sollicitudine, quam pecuniis quæsit, et mediatores tam turpis ac nefandi dati, et accepti, si clerici fuerint, deponantur. Si vero laici aut monachi anathematizentur, putasne, sentis, Simoniace, pallium tuum celesti tibi flamine decussum, teque nudum sub hiemalibus superno fulmini relictum? sentisne sexcentorum triginta Patrum trabalibus telis confossus, quid comparando sollicitudinem vel dispensationem ecclesiasticam habeas minus illis, qui ipsam quoque consecrationem compararunt? Ecce œconomus res ecclesiasticas dispensare, non autem consecrari pretio quæsit, neque enim œconomus consecratur, et tamen si pretio promovetur, nihilominus damnationem incurrit quam episcopus aut presbyter pretio promotus. Cur hoc, nisi quia non solum in maximis, sed etiam in minimis ecclesiasticæ prociationis officiis Spiritus sanctus operatur? Quod experimento noverat ille dispensator fidelis, qui dicebat: « Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei; hic jam quæritur inter dispensatores quis inveniat (I Cor. iv, 1, 2). » Denique de spiritualibus nolens ignorare Corinthios, ait: « Divisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus; et divisiones ministrarum sunt, idem autem Dominus, et divisiones operationum sunt, idem vero Deus qui operatur omnia in omnibus (I Cor. xii, 4-6). » Qui mox secundum quod in tertium cælum raptus novem cælestium agminum ordines conspexerat, novem quoque gratiarum distributionibus in hoc nostro regno cælorum, id est in præsentis Ecclesiæ enumeratis, subjunxit: « Hæc omnia operatur unus ac idem Spiritus, dividens singulis, prout vult (I Cor. xii, 11). » Et considera quod Apostolus qui prius sub ternario numero spirituales gratias comprehenderat, mox eas in novenarium dilatat, significans quod, instar beate Trinitatis, tres tantum diversitates hominum in hujus temporis Ecclesiæ faventur, doctorum scilicet, continentium et conjugatorum. Quæ tamen tres, si pro officiorum diversitate, velut personaliter, considerentur, novem procul dubio in hac Ecclesiæ diversitates hominum, cælestis militiæ instar, reperiuntur, secundum quod venerabilis Pater Dionysius Areopagita subtiliter et sufficienter in suis scriptis De cælesti hierarchia attestatur.

CAPUT IV

De sanctificatione sanctificantis res ecclesiasticas, subsequenibus inde sanctorum Patrum testimoniis.

Unde non mirum si dispensator cujuscunque, quantulacunque rei ecclesiasticæ per pecuniam promotus, etiamsi non consecratur, damnatur ab ecclesiasticis regulis cum suis auctoribus et mediatoribus, ac si consecraretur, quia necesse est sancta sint quæcunque sanctuarii et altaris famulantur, et debeatur usibus. Quod si sancta sunt, sicut vere sunt, necesse est sanctitatem et sanctificationem in se habeant, quia sancta sunt. Sanctitas autem, vel sanctificatio nec est, nec esse potest sine Spiritu sancto, imo ipsa est Spiritus sanctus, velut quisquis sapiens vel castus est, necesse est sapientiam vel castitatem in se habeat, quia sapiens vel castus est. Itaque constat sanctificationem vel sanctitatem, scilicet Spiritum sanctum, sanctificatis, vel sanctis rebus, aut personis inesse. Quapropter quicumque stipendium vel beneficium ecclesiasticum vendit aut emit, Spiritum sanctum procul dubio vendit aut emit, non ut ipse Spiritus sanctus in re, aut cum re vendita aut empta habeatur, sed ut ab ea, quam sanctificabat, offensus effugatur, et ab immundo spiritu polluenta pervadatur, juxta quod per Malachiam dicitur: « Contaminavit Judas sanctificationem Domini, quam dilexit (Malac. ii, 11). » Neque enim sanctificatio contaminari potest, sed metonymicos pro eo quod continet, id quod continetur contaminari dicitur: Ubi res ea quam hactenus sanctificabat qualiter dictum est contaminat. Pro talibus quandiu non resipuerint, nec orandum sanctus Hieronymus super eundem prophetam sic aperte ostendit: « Quia igitur hoc fecerunt, propheta ad eos sermo dirigitur, et a peccato maledictionibus retrahuntur. Nec dixit: Maledicat Dominus ei qui fecit hoc, sed qui fecerit, in futurum tendens maledictionem, ut peccatores ad poenitentiam provocentur. Doctorem inquit, atque discipulum; sive ille sacerdos sit, sive levites, una maledictione ferientur. Et offerentem munus Domino exercituum, subauditur: Disperdat Dominus eum, qui pro hujusmodi hominibus voluerit ad altare munus offerre, quorum salum remedium est non facere quæ fecerunt. »

In qua tamen docti viri stricta quidem sed districta sententia, animadvertant quid mereantur qui res Deo sanctificatas contaminant, dum ex illis sibi negotiantur. Per quorum negotium fit sæculare quod sacrum est, ut beatus Gregorius edocet. Unde quia sacra legunt, id est furantur, merito sacrilegi dicuntur. Furantur enim sanctificationem, dum illam, subtractis rebus vel invasis quas sanctificabat, tanta fraude subtrahunt et auferunt ut, velut incautus homo, furtum passus affectent se ecclesiastica affectatione divites, nihil ejus jam habentes. Quos

utique sacrilegos cavendos, (19) Pius, apostolicæ A vel res Ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit. Unde
 sedis pontifex, ita denuntiat, dicens (epist. 2.) : Ab
 « omnibus illius usurpationibus contumelia depel-
 lenda est, ne prædia sibi secretorum cœlestium
 dicata a quibusdam irruentibus vexentur. Quod si
 quis præsumperit, sacrilegus habeatur, et sicut
 sacrilegus judicetur. Ipsos autem qui hoc agunt,
 clericos et Domini sacerdotes persequi eosque infamare
 audivimus, ut malum super malum addant, et
 deteriores fiant, non intelligentes quod Ecclesia Dei
 in sacerdotibus consistit, et crescit in templum
 Dei. Et sicut qui ecclesiam Dei vastat, ejus prædia,
 et donaria exspoliatur et invadit, fit sacrilegus, sicque
 qui ejus sacerdotes insequitur sacrilegii reus existit,
 et sacrilegus judicatur. » Et beatus papa Urbanus
 (epist. n. 2) : « Ecclesiasticæ res, inquit, fidelium
 oblationes appellantur, quia Domino offeruntur.
 Non ergo in aliis usibus quam ecclesiasticis, et fra-
 trum Christianorum communem vitam degere volentium,
 vel indigentium converti, quia vota sunt
 fidelium, et pretia peccatorum, atque ad prædictum
 opus explendum Domino traditæ. Si quis autem,
 quod absit! secus egerit, videat ne damnationem
 Ananiæ et Saphiræ percipiat, et reus sacrilegii
 efficiatur, sicut et illi qui prædictarum rerum pretium
 fraudaverunt. » Et post pauca : « Hæc, fratres,
 valde cavenda sunt et timenda, quia res ecclesiæ
 non quasi propriæ, sed ut communes, et Domino
 oblatæ cum summo timore non in alios, quam in
 præfatos usus sunt fideliter dispensandæ, ne sacrilegii
 reatum incurrant qui eas inde abstrahunt ubi
 traditæ sunt, et quod pejus est anathema maranatha
 fiant, et si non corpore, ut Anania et Saphira fecerunt,
 qui mortui ceciderunt (Act. v); anima tamen
 quæ potior est corpore mortua alienata a consortio
 fidelium cadat, et in profundum barathri labatur.
 Hoc enim si quis fecerit, post debitæ ultionis acrimoni-
 am, quæ erga sacrilegos jure promenda est,
 perpetua damnatur infamia, et carceri traditur, aut
 in exsilio perpetuæ deportationis traditur; quoniam,
 juxta Apostolum, tradi oportet hujusmodi
 hominem Satanæ, ut spiritus salvus sit in die
 Domini (I Cor. v, 5). »

Beatus quoque Lucius papa sic (epist. n. 6) :
 « Res ecclesiarum vestrarum, inquit, et oblationes
 fidelium, quam significatis a quibusdam irruentibus
 vexari, vobisque et ecclesiis vestris auferri,
 indubitanter maximum est peccatum, teste
 Scriptura, quæ ait : Qui abstulerit aliquid patri vel
 matri, et dicit hoc non est peccatum, homicidæ
 particeps est. Pater ergo noster sine dubio Deus
 est, qui nos creavit, et mater nostra Ecclesia quæ
 nos in baptismo spiritualiter generavit. Et ideo qui
 Christi pecunias et Ecclesiæ aufert, fraudat, et
 rapit. homicida in conspectu justi Judicis esse
 reputabitur. Unde scriptum est : Qui rapit pecuniam
 proximi sui iniquitatem facit. Qui autem pecunias

et Judas qui pecuniam fraudavit, quæ usibus ecclesiæ
 id est pauperibus, quos Ecclesia pascere debet,
 destinabatur, jussu Salvatoris, cujus episcopi vicem
 tenent, non solum fur et sacrilegus effectus est. De
 talibus enim, id est qui facultates Ecclesiæ rapiunt,
 fraudant, vel auferunt, Dominus comminans omnibus
 per Prophetam loquitur, dicens : « Deus, quis
 similis erit tibi? ne laceas, neque compescaris, Deus.
 Quoniam ecce inimici tui sonuerunt, et qui oderunt
 te extulerunt caput, » etc., usque in finem psalmi
 (Psal. LXXXII, 2). Hæc fieri prophetæ, hæc apostoli,
 hæc successores eorum omnium catholicorum Patrum
 vetant decreta, et tales præsumptiones sacrilegia
 esse dijudicant. Quorum nos sequentes exempla,
 omnes tales præsumptores, Ecclesiæ raptores
 atque suarum voluptatum alienatores, una vobisque
 a liminibus sanctæ matris Ecclesiæ, anathematizandos
 apostolica auctoritate, repellimus, et damnamus,
 atque sacrilegos esse judicamus. Et non solum eos,
 sed omnes consentientes eis, quia non qui faciunt
 rei judicantur, sed etiam qui facientibus consentiunt
 (Rom. 1, 32). Par enim pœna, et agentes et consentientes
 apprehendit. » De quibus etiam beatus Stephanus
 papa et martyr ait : « Infames esse eas personas
 dicimus, quæ pro aliqua culpa notantur infamia,
 id est quæ Christianæ legis normam abjiciunt
 et statuta ecclesiastica contemnunt. Similiter
 fures, sacrilegos, et omnes capitalibus criminibus
 irretitos, » etc. Idem, unde supra : « Quidquid in
 sacris Dei rebus et episcopis injuste agitur, pro
 sacrilegio reputabitur, quia sacra sunt et violari a
 quocumque non habent. » Idem : « Laicis, quamvis
 religiosi sint, nulla tamen de ecclesiasticis facultatibus
 aliquid disponendi legitur unquam attributa facultas. »

CAPUT V.

*Qualiter Simoniaci suo negotio expugnent Ecclesiam
 Dei, et quod omnes pene et laici et clerici quarant
 de Ecclesia jugiter negotiari.*

His sane beatorum pontificum et martyrum decretalibus
 sententiis, eorumque sanguine subscriptis, sole
 clarius monstrantur invasores, vel vastatores
 rerum ecclesiasticarum infames, fures, sacrilegi,
 homicidæ quoque, et excommunicati et perpetuo
 carceri aut exsilio tradendi. Eant ergo hypocritæ,
 et impudenter contendant se non consecrationem
 ecclesiasticam, sed res Ecclesiæ comparasse. Et ne
 forte adhuc se palliare laborent, asserendo se non
 irruisse, nec invasisse, neque vexasse res ecclesiasticas,
 discant omnia hæc se facere aut fecisse, ubi
 immunitatem earum et privilegia a sanctis Patribus
 corroborata suo pretio irrumpunt, et usum illarum
 ecclesiasticis personis, et pauperibus debitum præsumunt
 sibi aut præsumperunt. Nam ut latrones suis telis,
 et fures scalis vel quibuslibet machinis in
 alias ædes irruunt, et quod alieni juris est, aut vi
 et Stephani epistolæ sunt suppositæ ad Isidoro Mercatore.

(19) Hæc Pii papæ I uti et sequentes Urbani, Lucii

aut dolo sibi diripiunt; sic et illi sua pecunia, tanquam suis telis et machinis, ecclesias Dei impugnant et expugnant, et quod familiæ ecclesiasticæ debebatur sibi vindicant. Quod si quis scelestus sponsam alterius pecunia iniquissimo et avarissimo tutori illius data aut promissa invaderet cum omni supellectili ejus; nonne pecuniam illam, et sua omnia impugnasse et expugnasse veraciter diceretur, et juste convinceretur? Cujus præsumptionis noxa sacris canonibus excommunicatione usque ad mortem, tam in raptorem quam in tutorem, et in omnibus fautoribus eorum vindicatur, et mundanis legibus sanguine vel perpetuo exilio expiatur.

Ex qua animadversione intelligitur quam abjecta et ignobilis sponsa Christi reputetur, cujus injurias nemo qui doleat invenitur, cujus pudicitiam, sacrilegis raptoribus prostitutam, venditam et addictam nemo qui defendat, nemo qui saltem ab eis illam eripiat, et Sponso vel constupratam restituat. Et putatur in æternum hoc passurus Jesus, quem nunc nulla ecclesiastica vel laica persona super raptum sponsæ suæ conquerentem respicere et audire dignatur, cum sæpe, si a iudicibus et patronis suis querimonia ejus respuitur, quibuscunque potest modis, etiam flammis pessimis raptus suæ sponsæ quamlibet abjectus ulciscatur? Quid, rogo, jam restat sponsæ Christi, nisi, sub intolerabili, et inenarrabili calamitate tabescens, seipsam illo desperabili elogio, si potest, consoletur, quo dicitur: *Pater meus me vendidit, rex comparavit; cui conquerar qui mihi ex illis justitiam facit? Si quidem a quibus jam redimetur, cum ab ipsis quorum tutelæ post Deum fuerat commissa venundatur? A summo enim graduum Ecclesiæ usque ad minimum, omnes de ecclesiasticis rebus sibi negotiari non prætermittunt. Imperatores quoque, reges, principes, iudices et quotquot aliquid in sæculo possunt ante omnia istud exercent, et quærunt hoc qui deberent res ecclesiasticas ecclesiastico juri defendere gladio spiritali; hoc qui et materiali. Nec perpendunt quam scelerati, et detestabiles Deo et hominibus fiant dissipando quæ Christi pauperibus tuenda susceperunt. Nam si tutor pupilli cujuslibet patrimoniolum, quod tuendum accepit, pro lucro suo venderet, aut pro libita donaret, seu tutelam semper acceptam in aliquem prodigum extirpatorem substantiæ pupillo relictæ sciens, et præmeditatus translegaret, abominabiliter et homicida ab omnibus haberetur et judicaretur. Qui putamus quam abominabiles et quot homicidiorum rei sunt qui pro libitu suo dilapidant patrimonium Ecclesiarum, quarum tutores sint positi ab eo cui derelictus est pauper (Psal. x, 14), qui est etiam pater orphanorum, et iudex viduarum (Psal. Lxvii, 6). Inde est quod reges sæculi et principes ecclesiis Dei protectores et defensores assignati, relicto officio desuper sibi commisso, gladium quem ut ministri Dei et iudices in ira omni operanti malum ostentant, sine causa portant, quo aut nunquam, aut vix aliquando videtur*

malefactorum laudemque bonorum procurant (*I Petr. ii, 14*).

Et o utinam, ab hoc suo officio sic frigerent, aut inteperent, ut ad alienum præcipiendum non incaderent aut æstuerent! Nam, relicto militari negotio quo rempublicam et patriam tueri debuerant ab externis incursibus, sibi relicto quoque judiciario legum suarum terrore et terrore, quibus prævaricatores divinæ justitiæ et humanæ prohibere ab internis et quotidianis excessibus tenentur, omnem suam potestatem, omnem terrorem, omne studium ad expugnandum, et sibi penitus vindicandum res ecclesiasticas, quibus tutores dati fuerant transferunt. Qui etiam non contenti suo foro, ecclesiasticæ succedunt, præsentent, et principantur synodo, et terrena potestate terribiles, efficiunt ut omnia procedant, et determinantur eorum nutu et iudicio. Ipsi primatibus et metropolitanis in electione episcoporum facti priores, qui deberent tantummodo consensum, et desiderium cleri, plebis, et ordinis cujuscunque civitatis suo secundum Deum consensu confirmare, ut beatus Cælestinus papa edocet (*epist. 2*). « Emcritis, inquit, in suis ecclesiis clericis peregrini et extranei, et qui antea ignorati sunt ad exclusionem eorum, qui bene de suorum civium merentur testimonio, non præponantur. Nullus invitatus deus episcopus. Cleri, plebis et ordinis consensus, et desiderium requiratur. Tunc autem de altera eligatur ecclesia, si de civitate ipsius clericis, cui episcopus ordinandus est, nullus dignus, quod evenire non credimus, poterit reperiri. Primo enim illi reprobandi sunt, ut aliqui de alienis Ecclesiis merito preferantur. Habeat unusquisque suæ fructum militiæ in Ecclesia in qua suam per omnia officia transegit ætatem. In aliena stipendia minime alter obripiat, nec aliter debitam sibi alter audeat vindicare mercedem. Sit facultas clericis resistendi, si se viderint prægravari. Et quod si i extraordinarium agoverint, non timeant refutare. Qui si non debitum præmium, vel liberum de eo qui eos reclusus est debent habere iudicium. » Cui concordans beatus Leo papa et doctor, ait: « Nulla ratio sinit ut inter episcopos habeantur, qui nec a clericis sunt electi, nec a plebibus sunt expetiti, nec a comprovincialibus episcopis cum metropolitani iudicio consecrati, » etc.

CAPUT VI.

De baculis et annulis per manus sæcularium potestatum datis.

Hæc cum ita venerabiles omni mundo et summi pontifices Spiritu sancto dictante decreverint, cum metropolitani iudicio electio clerici, principis autem consensu expetito, plebis et ordinis confirmetur, ad probationem sanctorum canonum, et totius Christianæ religionis conculcationem, præpostero ordine omnia fiunt, suntque primi novissimi, et novissimi primi. Est enim prima in eligendo et confirmando sæcularis potestas, quam velit, nolit, subsequitur ordinis, plebis, clerique consensus, tandemque metropolitani iudicium. Unde taliter promoti, sicut sup-

rius præficatur, non sunt inter episcopos habendi: A quia substitutio eorum capite pendet deorsum, quia quod debuit eis fieri postremum, factum est primum, et ab illis quorum interest nihilum. Quid enim ad laicas pertinet personas sacramenta ecclesiastica, et pontificalem, seu pastorem gratiam distribuere, camuros scilicet baculos et annulos quibus præcipue perficitur, militat, et inicitur tota episcopalis consecratio? Equidem in camuris baculis superius ad attrahendum et invitandum uncinatis et inflexis; inferius vero ad repellendum et feriendum acuminatis et armatis, designatur quæ in eis committitur cura pastoralis, quæ utique sua compositione vel futura admonet pastores, ut recti et plani sint, suæque actionis vel contemplationis arduum et rigidum verticem causa imitandi et attrahendi ad se gregem Dei condescendentes leniter dimittant et inflectant, sic tamen ut sibi metipsis quoque semper intendant, nec unquam a summe consideratione mentis obtuta reflectant. Quorum finis indicat ut severa increpatione indisciplinatos terreat, et, si pertinaces fuerint, extrema sententia ab ecclesia repellant. Quæ omnia Apostolus breviter insinuat ita: « Rogamus vos, corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes (1 The. v, 14). »

Porro annulus signaculum secretorum cælestium indicat, præmonens prædicatores, ut secretam sapientiam Dei cum Apostolo disignent, et loquantur inter perfectos (1 Cor. ii, 6, 7), quam velut signatam reticent imperfectis, quibus nondum solido cibo, sed solo lacte opus est (Hebr. v, 12), sive ut tanquam amici Sponsi fidem unam sponsæ ipsius, quæ est Ecclesia, sine intermissione exhibeant et commendent, Quicumque ergo his duobus aliquem iniciant, procul debio omnem pastorem auctoritatem hoc præsumendo sibi vindicant. Nam post hæc encænna, quod liberum iudicium de talibus rectoribus, jam datis clerus, plebs et ordo, seu metropolitanus eos consecraturus, habere poterunt, quid tantum superest rei, nisi connivent? Sic encænniatus prius violentus invadit clerum, plebem, et ordinem dominaturus quam ab eis cognoscatur, quærat aut potatur. Sic metropolitanum aggreditur, non ab eo iudicandus, sed ipsum iudicaturus; neque enim jam requirit aut recipit ejus iudicium, sed solum exigit et extorquet servitium, quod ei solum in oratione et unctione est relictum. Quid enim sibi jam pertinet aut prodest baculum et annulum quos portat, reddere? Nunquid quia a laica persona dati sunt? Sed etiam a laico baptisma datum non est iterandum, sed oratione et unctione a sacerdote si supervivatur supplendum, sine quibus, nisi forte supervivatur, regnum cælorum indubitanter intratur, cum sine aquæ lavacro nullus. Unde palam est omne episcopale officium in annulo et baculo eis datum, sine quorum imitatione et auctoritate episcopali nequeunt, cum sine unctione visibili constet sanctis apostolis hoc attributum in sola præceptione curæ pastoralis,

quæ annulo et baculo visibiliter monstratur et datur. Rogo ergo cur redditur quod habetur, nisi ut aut denuo res ecclesiastica sub hac specie jussionis vel donationis vendatur, aut in priori venditione corroboranda a metropolitano suisque suffraganeis subscribatur, at certe ut præsumptio laicæ ordinationis pallietur colore et velamento quodam disciplinæ clericalis? Quod si nec factum est, nec fit, me hiæc aliquis mentitum arguat. Sed quod gravius est, non tantum prioribus temporibus recolitur et prædicatur tale quid factum, sed nostris quoque cernitur et scitur usitatum. Nonne sæculi principes prius vendiderunt et vendunt ecclesiastica, sub falso nomine investitionis; deinde metropolitano, sub tenore consecrationis?

CAPUT VII.

De tempore Ottonum et de studio Henrici imperatoris, et de malitia regis Francorum.

Ut enim de prioribus sæculis reticeatur adhuc retinet memoria multorum hanc reciprocata venditionis rabiem, grassatam per Germaniam et Gallias totamque Italiam, a temporibus Ottonum, usque ad augustæ et divæ memoriæ imperatorem, Henricum Chuonradi filium. Hic, in diebus suis, tam a se quam ab ecclesiasticis, imperii sibi crediti personis tantum sacrilegium removet aliquantulum, quamvis instaret multum, et cuperet removere totum. In quo cordis sui optimo desiderio immatura morte præventus, ad vitæ æternæ regnum, ut creditur, vel pro hac sola intentione, vel pro oculi sui simplicitate, est translatus, cum ex multis quoque aliis bonis exstiterit laudatus. Cujus synchronus et æquivocus, occidentalis Franciæ perditior, et Dei tyrannus, e contrario, sicut filius perditionis et Antichristus, Christo adversatur, cuius gratiam impugnat et expugnare non cessat in cunctis suæ ditionis partibus. Quo suo merito, draconis cuius sequax est, cauda putatur, quæ innumerabiles et præclaras stellas cæli, Ecclesiæ scilicet Francorum traxerit et trabat, miserique et mittat in terram tenebrosam et opertam mortis caligine. Quem Spiritus sanctus, in quem sine intermissione plus quam Simon Magus peccat, aut cito compunctum corrigit, aut cito a se interfectum de medio tollat, ne tot blasphemias et injurias ad suam damnationis cumulum et sanctæ Christianitatis exterminium diutius ipsi Spiritui sancto inferat. Quem Deus propter peccata populi regnare permisit, ut per eum funditus trahatur ad sortem diaboli, qui nomine tenus censebatur esse Christi. Cui sic perditus ille perditior palam et obstinate usque nunc, velut alter Julianus, repugnat, ut quamvis multoties ab reverendæ memoriæ pontificibus apostolicæ sedis, domno Leone et Victore, super tanta apostasia admonitus et correptus, pejor in dies fiat, finemque suis pravitatibus rebellis Deo et sacerdotibus ejus ponere contemnat; noxius quoque terræ, quam, ceu sterilis arbor, occupat, cuius nequitia imitatores sive compares et consortes cum hac profana pecunia præsumunt adire et frequentare limina Simoniæ

Petri credentes illi posse placere jam pecunias contra suam sententiam acquisitas, exemplo Simonis Magi; nec timent cum illo ab ipso Principe apostolorum sibi quoque dici: « Pecunia tua tecum sit in perditionem (Act. viii, 20). » Quorum jam pecunia, quantacunque sit, immunda sit, quandocunque Simonifera pecunia accedens illam contingit. Sed ad propositum redeatur.

CAPUT VIII.

De quadriperita venditione apud Latinos, et de Magni Constantini devotione erga clericos.

Distrahitur ergo passim et sparsim res ecclesiastica prius a principibus et eorum familiaribus, deinde a metropolitanis et eorum familiaribus. Neutra quippe venditio sit sine mediatoribus. Quanto tolerabilis venderetur, si saltem exemplo orientalis et transmarinæ Ecclesiæ, a metropolitanis tantum eorumque familiaribus venderetur, quia his tantum, et non quater venderetur. Quamvis enim multimodis erroribus Ecclesiæ Constantinopolitani imperii vexentur, ab hoc tamen immunes per omnia noscuntur. Denique, sicut auditu et visu comprobavi, et insuper ab ore orthodoxæ memoriæ imperatoris, Constantini Monomachi, in ipsa regia urbe pro apostolicæ sedis responsis positus agnovi; nec ipse imperator, nec laicorum quilibet ullam dispositionem ecclesiarum aut ecclesiasticarum ordinationum seu facultatum aliquando sibi præsumit; sed cuncta simul postquam semel relicta sunt, relinquuntur disponenda metropolitanis et ecclesiasticis personis, a tempore maximi et primi Constantini qui super his memorabilem et omnibus catholicis reverendam sententiam protulit. Præsiliens namque sanctæ synodo, quæ apud Nicæam congregata est, cum querelam quorundam conspiceret coram se delatam, ait: « Vos a nemine judicari potestis, quia solius Dei iudicio reservamini. Dii etenim vocati estis, idcirco non potestis ab hominibus dijudicari. Itæ, et inter vos causas vestras disponite, quia dignum non est ut nos judicemus deos. » Unde ipsa sancta synodus sic promulgavit. « Antiqui moris est, ut urbis Romæ episcopus habeat principatum, et suburbica loca et omnem provinciam sua sollicitudine gubernet. Qui vero apud Egyptum sunt Alexandriae episcopus omnium habeat sollicitudinem. Similiter autem et circa Antiochiam et in cæteris provinciis privilegia propria reserventur metropolitanis Ecclesiis. » Porro quod decretis Romanorum pontificum insertum de rebus et negotiis ecclesiasticis reperitur, hic quoque inserendum arbitramur. Quod tale est. Nemo qui Scripturas divinas legit ignorat quod, in principio nascens Ecclesiæ, discipulis in unum congregatis cum multitudine credentium, in quibus erat cor unum et anima una (Act. iv, 32), quique vendentes prædia et possessiones suas afferbant, et dividebatur singulis, prout cuique opus erat (Act. ii, 45). Futuram namque Ecclesiam in gentibus apostoli prævidebant, maximeque, quia Dominus illis præ-

dixerat: « Euntes in mundum universum, prædicare Evangelium (Marc. xvi, 15) »: vel quia expellendi erant a Judæa, noverant se et in gentibus dispergendos, Ecclesiamque congregandam ex rudi populo idcirco prædia in Judæa minime sunt adepti, sed pretia tantummodo ad fovendos egentes.

At vero, cum inter turbines et adversa mundi succresceret Ecclesia, adeo usque pervenit ut non solum gentes, sed etiam Romani principes, qui penitus orbis monarchiam tenebant, ad fidem Christi et baptismi sacramenta concurrerent. E quibus vir religiosissimus, Constantinus primus, fidem veritatis patenter adeptus, licentiam dedit per universum orbem sub suo degentes imperio non solum fieri Christianos, sed etiam fabricandi ecclesias; et prædia tribuenda constituit. Denique, idem præfatus princeps donaria immensa et fabricam templi primæ sedis beati Petri, principis apostolorum instituit; adeo ut sedem imperialem quam Romani principes præsiderant relinqueret, et beato Petro suisque præsulibus profuturam concederet. Ab illo etenim tempore et deinceps viri religiosi non solum possessiones et prædia quæ possederant, sed etiam seipsos Domino consecrarunt, ædificantes basilicas in suis fundis in honore sanctorum martyrum per civitates ac monasteria, in quibus cætus Domino servientium conveniret. Denique, reges et præsides ac magistratus non solum hanc licentiam attribuerunt, sed etiam ipsi propria largiti sunt per universa regna terrarum, unde alerentur egentes qui nil in mundo possidebant, ecclesiæque fabricarentur atque restaurarentur, Deoque et Ecclesiæ ejus rite tamulantibus servorumque illius supplementa absque necessitate tribuerentur ut, hæc accipientes, secundum monita Apostoli, possent orationes, postulationes, obsecrationes, gratiarum actiones fieri pro omnibus hominibus, pro regibus et qui in sublimitate sunt, ut quietam et tranquillam vitam habeant; et hoc bonum et acceptum esse coram Deo (I Tim. ii, 1-3), idem Magister gentium protestatur, et cui sollicitudo omnium Ecclesiarum incumberebat (II Cor. xi, 28), quique episcopos regere per Spiritum sanctum constituit Ecclesiam Dei (Act. xx, 28), quibus ait: « Pascite qui est in vobis gregem Dei, providentes non coacte, sed sponte secundum Deum, neque turpis lucri gratia, sed voluntarie (I Petr. v, 2). Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus (II Tim. ii, 4). »

Quæ enim sunt negotia sæcularia, sancti canones manifestant et inhihent sic: « Dum perspicuum sit quod quidam, qui in clero videntur electi propter lucra turpia, conductores alienarum possessionem stant et sæcularia negotia sub cura sua suscipiant, Dei quidem ministerium parvipendentes sæcularium vero domos discurrentes et, propter avaritiam, patrimoniorum sollicitudinem sumentes, decrevit supradicta synodus nullum deinceps clericum aut possessiones conducere, aut negotiis sæcularibus se miscere, præter pupillorum et orphanorum ac vi-

dnarum, aut si forte episcopus civitatis ecclesiasticarum rerum sollicitudinem habere præcipiat. Ubi liquido patet quia alia sunt negotia secularia, alia ecclesiastica. » Nonne Moyses in sæculo erat, cum crebro in tabernaculo intraret et exiret, qui intus in contemplationem raptus, foris infirmantium negotiis urgebatur; intus Dei arena considerans, foris carnalium onera portabat (*Exod. xxxiv, 34, 35*). Cujus typum in Ecclesia sacerdotes agere debent, ut, dum foras exeunt ad exercenda negotia pro necessitatibus subditorum, intus ad se redeant per contemplationem mandatorum. Sicut Paulus qui cœlestibus secretis inseritur, et tamen per condescensionis viscera carnalium cubile scrutatur. Sicut Jacob ascendentes et descendentes angelos vidit quia videlicet rectores Ecclesiæ non solum Deum contemplando appetunt, sed deorsum quoque ad membra illius miserando descendunt. Et dum sacerdotes horum facta imitantur, et se custodiunt et subditorum onera portant. Et videntur tales esse quales idem egregius Paulus præcipit, ut qui utuntur hoc mundo, tamen non utantur, et qui gaudent, tanquam non gaudentes, et qui emunt tanquam non possidentes (*I Cor. vii, 30, 31*).

CAPUT IX.

De differentia clericorum et laicorum, et de studio beati Gregorii in talibus.

Ex quibus pariter edocemur, quod sicut clerici secularia negotia, sic et laici ecclesiastica præsumere prohibentur. Et sicut clerici a laicis, sic laici remouentur a clericis, tam ex licentia mutæ accusationis quam et testificationis. Et quemadmodum clerici a laicis habitu et professione, sic discreti debent esse actu et conversatione ut neuter eorum officium alterius aut hæreditariam sortem sibi præripiat; sed uterque terminos a sanctis Patribus et orthodoxis principibus positos attendat. Nam sicut clerici a laicis etiam intra parietes basilicarum locis et officiis sic et extra separari et cognosci debent negotiis. Ideo laici sua tantum, id est secularia; clerici autem sua tantum, id est ecclesiastica negotia, disponant et provideant. Habent inde utrique sibi regulas præfixas tam a sancto papa et martyre Stephano, cæterisque pontificibus sanctorumque Patrum conciliis, quam et a principibus catholicis. Quod satis in beati Gregorii Gestis ostenditur, ubi sic legitur: Nemo laicorum quodlibet sacri palatii Lateranensis ministerium, vel ecclesiasticum patrimonium procurabit; sed omnia ecclesiastici juris munia ecclesiastici nihilominus viri subibant; nimirum laicis ad armorum solam militiam vel agrorum curam continuam deputatis. Ob hoc se nonnulli procerum sub ostentu religionis primo tonsurare cœperunt. Quorum tergiversationi Mauricius imperator prudenter occurrens, data per Longinum Stratorem lege præcepit ut quisquis fuisset administrationibus implicatus, ei ad ecclesiasticum venire officium non liceret. Quam legem Gregorius super hoc valde laudavit, dicens: « Qui secularem

habitu deferens ad ecclesiastica officia venire festinat, non relinquere cupit seculum, sed mutare. » Hic quoque beatus pontifex nihilominus per diversas provincias, pro custodia sacræ religionis rebusque pauperum strenue gubernandis, ecclesiæ suæ viros industrios rectores patrimoniorum ascivit; in quibus Cyprianum Diaconum patrimonii Siculi; Pantaleonem notarium Syracusani, et cæteros qui ibidem nominantur usque ad Candidum presbyterum, Galileani.

Unde etiam Januario Calaritano inter cætra scribit, dicens: « Inducatum nobis est quod laicis quibusdam curam vestri patrimonii commisistis. Quod de cætero cavendum a fraternitate vestra est ne secularibus viris, atque non sub regula vestra degentibus, cujuslibet res Ecclesiæ committantur, sed probatis de vestro officio clericis, in quibus si quid reperiri poterit pravitate, ut in subditis emendare quod illicitum gestum fuerit valeatis. Quos videlicet apud vos habitus sui officium magis conveniet quam excuset. » Qui etiam, de sacerdotibus Mauriciis imperatori scribens, inter cætera sic ait: « Sacerdotibus autem, non ex terrena potestate dominus noster citius indignetur; sed excellenti consideratione, propter eum cujus servi sunt, eis ita dominetur ut etiam debitam reverentiam impendat. Nam in divinis eloquiis sacerdotes aliquando dii, aliquando angeli vocantur, etc., usque ad lapideis serviebant. » Nihilominus ex aliis ipsius pontificis dictis ostenditur, quod ejus judicio et consensu ordinationes episcoporum celebrabantur; quod ex duobus incunctanter apparet, pro quibus sic populo et clero scribens, jubet: « Quanto apostolica sedes, Deo auctore, cunctis prælata constat Ecclesiis, tanto inter multiplices curas et illa nos valde sollicitat, ubi ad consecrandum antistitem nostrum exspectatur arbitrium. Defuncto igitur Laurentio, Ecclesiæ Mediolanensis episcopo, etc., usque non minuat. » Sed cum post annos aliquot Constantius, functo insigniter pontificio, in Domino dormisset, clerus et plebs Mediolanensis, Deusdedit diaconem eligentes, ab Agilulfo rege terrentur quatenus illum eligerent quem Langobardorum barbarus voluisset; at illi, decretum suum Gregorio dirigentes, concilium petunt quibus ipse inter cætera sic rescripsit: « Illud quod vobis ab Agilulfo indicatis scriptum dilectionem vestram non moveat, etc., usque ordinatus. » Et post pauca: « Ut igitur in ordinando, etc., usque consecrari. »

CAPUT X.

Quanto liberior sit Græcorum Ecclesia quam Latinorum a potestate laicorum.

Igitur, ut prædictum est, hæc sanctorum Patrum et religiosorum principum statuta de personis et rebus ecclesiasticis inviolabiliter hactenus in transmarino imperio observantur, et solis metropolitanis vel episcopis cæteris disponendæ relinquuntur. Unde quælibet Ecclesiæ administratio solo eorum disponitur arbitrio, sive gratis sive non gratis velint eam

committere cuilibet clerico; nec, nisi a metropolitano aut episcopis eorumque familiaribus, vendi solet aliquando. Quod, quamvis ex sola venditione sit hæreticum et nimium detestabile, est tamen Ecclesiis Dei illis magis tolerabile quam nostris quæ, ut superius ostenditur, jugiter venduntur quater. Neque enim arrogantia et avaritia principum nostri sæculi et imperii patitur terminis præfixis coerceri, sed, transgressis divinis et humanis legibus, quæ inter arma silent, etiamsi ecclesiastica, craniam sibi præsumentes possident, ut in eis degere aut ex eis vivere sine ullorum datione aut venditione contingat clericorum neminem. Quo fit ut, qui liberiores omnibus esse deberent hominibus, ut puta quorum pars hæreditas est ipse Deus, qui que vicissim sunt sors Dei, existant contemptibiores omnibus. Nam quamlibet vilis laicorum servus aut mercenarius, nulli, præter eum cuius est, famulari cogitur, eique soli subjacet, tum suis rebus, ab aliis liberrimus. Sic cujuscunque laici mediocris aut divitis possessio ejus tantum cuius est subjacet domino, nec invaditur, nec venditur a principum aliquo. Soli sunt clerici, sola est Ecclesia, quibus omnium incurrit calumnia, violentia, potentia, et rapina, in tantum, ut si quid forte ecclesiis Dei laici contulerint pro animarum suarum redemptione, mox fiat calumniosum et venale, quod prius ab ipsis donatoribus possidebatur pacifice. Et a quibus maxime vindicantur et venduntur, nisi ab eis qui se ecclesiarum Dei advocatos vel defensores profitentur? Ab ipsis scilicet imperatoribus, ab ipsis principibus eorumque satellitibus. Ipsi sub nomine et obtentu defensionis præsumunt sibi, alienant, vel vendunt non solum ecclesias, sed et quidquid est earum juris, tam in rebus et personis quam et in officiis. Unde vel correpti animadvertant quantum Deum reverentur quam sub eorum potestate constitutos cujuscunque conditionis homines, quorum verentur et cavent invadere possessiones. Arbitrantur cedendum hominibus sub se, cum non reputent cedendum Deo supra se. Verentur et erubescunt homines, quibus terrenum vel civile jus conservant, cum nec reverentur, nec erubescunt Deum, cui nec terrenum jus, nec cæleste fas reservant. Et cum non dubitent se sacrilegos præbere Deo, cuius hæreditatem sibi vindicant, religiosi et catholici principes ab hominibus dici et habere affectant, cum vere sint inimici Dei, adversus quem unanimiter conspirant, ut hæreditate sanctuarium ejus possideant. Unde, juxta quod Psalmista imprecando prophetat, ponendi sunt sicut Horeb, et Zeb, et Zebee et Salmana qui utique alienigenarum principes et Israelitarum hostes erant (*Psal. LXXXII, 12*). Quorum malitiam nostri temporis principes secuti videant quo sint perducti. Denique, ut ex præcedentibus beati Gregorii dictis evidenter apparet, ad hoc eos jam perduxit ambitio perfidi Simonis, ut intolerabilior nunc eorum principatus incubat catholicis Ecclesiis quam Langobardorum

quondam tyrannidis. Neque enim Langobardi, quamvis tunc barbari et Ariani, sed nec eorum rex Agilulfus, quamvis Romanæ libertati et dignitati nimium infensus, resistere Romano pontifici tentaverunt, quin Mediolanensis Ecclesiæ metropolitanam, juxta suæ apostolicæ sedis antiqua et canonica privilegia, substituisset. Nec præjudicavit consensus regis et ejus gentis desiderium, nec extorsit apostolico præsuli suum super metropolitanorum electione iudicium, licet potentia armorum et crudelitate barbariei suæ depopularentur, et perterrefacerent omne Italicum solum, et, quod adhuc majus est, Ariana vesania omnem persequerentur catholicam. Quod sane privilegium non solum in Italia, tunc a barbaris et Arianis pervasa retinuit, verum et in Germania totisque Galliis, sicut clare prædicatur in ejus gestis et dictis.

CAPUT XI.

Qualiter et per quos ecclesiæ suis privilegiis privatae sunt.

Et hæc canonica auctoritas solida et specialis reservata est Romanis pontificibus in omnibus metropolitanis; metropolitanis quoque omnibus in eorum suffraganeis, sicut in Gestis B. Bonifacii Maguntini archiepiscopi reperiet quisquis quesierit. Nec ipse tunc Pippinus rex, nec filius ejus primus Francorum imperator magnus Carolus hunc canonem infringere fuit aggressus, sed nec pronepotum seu hæredum regni et imperii eorum ullus usque ad Ottonum tempus. Ipsi enim ad imperium adolescentibus et proficientibus, Romanorum pontificum decrescere et deficere cœpit virtus adeo ut, præ ignavia et insipientia eorum, atque pro arrogantia neophytorum principum, omne ecclesiasticum officium et jus paulatim subriperetur et extorqueretur eorum manibus, vix inane pristinæ dignitatis nomen, non autem ipsam suam dignitatem, retinere laborantibus. Sic delilitato et abjecto capite clericali ordinis, omne mox corpus sibi, pro libito suo substernendum, impune usurpavit potestas sæcularis; quæ, primo quidem, non præripuit cuncta ecclesiastica simul et statim, sed, cæterarum nequitiarum more, separatim et pedetentim. Nam primo ambitiosis ecclesiasticarum dignitatum vel possessionum cupidis favebat præ, dein minis, deinceps verbis concessivis; in quibus omnibus cornens contradictorem sibi neminem, nec qui moveret pennam, vel aperiret os et ganniret, ad majora progreditur; et jam, sub nomine investituræ, dare primo tabellas, vel qualescunque porrigere virgulas dein baculos laicis, tandemque ecclesiasticis. Quod maximum nefas sic jam inolevit, ut id solum canonicum credatur, nec quæ sit ecclesiastica regula sciat aut attendatur. Et quidem meminisse me vidisse a sæcularibus principibus aliquos pastoralibus baculis et annulis investiri de episcopatibus et abbatibus, metropolitanosque eorum et primates, quamvis præsentibus essent, nec inde requisites, nec aliquid contra hiscere ausos. Quibus

sub tanto adulterio uxorū et nece filiorū deprehensis, suæ negligentiae et prævaricationis merito accidit illud maledictum Mosaicum, dicens : « Uxorem accipies, et alius coram te dormiet cum ea (Deut. xxviii, 30). » Quo, ut beatus Hieronymus, in Commentario Zachariæ prophetæ, attestatur, nihil crudelius, nihil miserius inveniri potest ut, timore mortis propriæ, nec salutem filiorum, nec uxorū publicitatem defendere viri audeant.

Hoc ipsum et Amos propheta, ad Amasiam impium sacerdotem comminans, loquitur : « Uxor tua in civitate fornicabitur, et filii tui et filiae in gladio cadent et humus tua funiculo metietur (Amos vii, 17). » Incunctanter enim sacerdotis uxor ab aliis violatur, quādoque Ecclesia a laicis, quibus non pertinet, administratur vel ordinatur. Cujus etiam humus funiculo metietur, ubi ecclesiastica possessio a sorte Dominici sacerdotii alienatur, et ad laicorum sortem et dominium revocatur. Qui si defensores Ecclesiæ, et non prædones vel invasores essent, procul dubio pro qualicumque culpa seu negligentia sacerdotum ea defendere non negligere, nec jus illius sibi vindicare. Factum enim personæ, ut beatus Gregorius docet, non est convertendum in damnum Ecclesiæ; sed sic est castiganda persona ut per omnia inlemnis conservetur facultas ecclesiastica. Habet enim Ecclesia suas leges, suos iudices, quibus cum consilio religiosorum et sapientum aut corripiantur, aut corrigantur culpæ præpositorum et ministrorum ejus. Quas si ecclesiastici dissimulant aut minime curant, demum seculares principes et fideles laici, pro defensione et recuperatione, quam matri suæ Ecclesiæ debent, necesse est insistant, cosque opportune importune conveniant et moneant, ne destructoribus ecclesiarum Dei et indisciplinatis tacendo et dissimulando faveant, sed secum ad reformandos eis suos canones exsurgant. Quod si nec monitis resistere pravis curaverint, faciat laica potestas tandem quod liberæ et dilectæ matris degeneres filii, cujus si pudicitiam cognoverint ab adulteris captivari; nec mora, accinguntur vindicaturi, etiamsi pater eorum admonitus negligat tam intolerabile sibi malum ultum iri. Caventes enim maculam suo generi infamiamque non modicam suo nomini, etiam patre cessante, non cessant boni filii matris suæ injurias ulcisci. Qui si eam, adulteris ereptam, suo legitimo matrimonio non restituerent, sed suæ libidini maternam pudicitiam prostituerent; nonne pejores et detestabiliores quibuslibet adulteris essent? Nonne tolerabilius fuerat ab aliis non defendisse, quam defensam sic sibi usurpare et addicere? Rogo considerent hoc Christiana pietate principes Christiani et laici, et tandem cognoscant quanto flagitiores sint, si spiritualem matrem suam sic defendant, ne patri suo restituant, sed sibi ipsis tantum prostituant. Et cui patri? Illi nimirum cui nullus carnalis pater, ne dicam præferendus, sed nec quidem est æquiparandus, juxta quod dicitur : « Qui amat patrem aut

A matrem plus quam me, non est me dignus (Math. x, 37), » quoniam, etiamsi in via spirituali patris contrarios habemus, odiisse et fugere debemus.

CAPUT XII.

De presumptione seminarum et dignitate sacratarum rerum.

Verum cur hæc tantum de viris laicis conquerimur, cum ipsæ quoque laicæ femine, quibus nec loqui in Ecclesia permittitur (I Cor. xiv, 34), nec dominari in virum (I Tim. ii, 12), non solum laicis res ecclesiasticas dispensandas committunt, sed insuper pastoralibus baculis et annulis de episcopatibus et abbatibus clericos investiant, quos eis aut favor aut obsequium sæculare, seu pretium temporale, conciliat et commendat. Principantur et ipsæ nihilominus omni ecclesiasticorum concilio et iudicio, dum, ad nutum illarum etiam absentum, alii præponuntur, alii deponuntur, alii, quamvis culpabiles, aut prætermittuntur, aut defenduntur. Sic hæc perversissima abusione, juxta quod impius Porphyrius calumniatur, senatus noster sunt femine a quibus insuper dantur sacerdotalia insignia, nec licet ecclesiasticos, nisi de earum dono, sua sibi assumere, quæ nec dicam femine, sed nec masculorum quispiam, nisi clericus, debet contingere, beato Stephano papa martyre sic denuntiante : « Vestimenta ecclesiastica, quibus Deo ministratur, et sacrata debent esse et honesta, quibus in aliis usibus nemo debet frui quam in ecclesiasticis et Deo dignis officiis, quæ nec ab aliis debent contingi aut ferri, nisi a sacratis Deo hominibus, ne ultio, quæ Balthazar percussit, super hæc transgredientibus et talia præsumentibus veniat divina, et corruiere eos faciat ad ima. » Ex quo tanti pontificis decreto, necesse est caveant laici et laicæ ecclesiastica vestimenta suo contactu temerare, et a minoribus prohibita majora sibi præsumere. Quibus enim non conceditur claviculam ostiarii qua serat et reserat valvas templi sancti, vel funiculum tintinnabuli quo significat certas horas operis Dei, multo minus conceditur contingere baculum et anulum episcopi, quibus principaliter insignitus, non solos ostiarios, sed reliquos ordines ecclesiasticos, ipsumque templum cum omni sua suppellectili, altare quoque cum omnibus suis utensilibus Deo omnipotenti consecrat. Pari modo quibus non licet contingere cingulum aut mappulam subdiaconi, hostias ad altare laturi, multo minus licet anulum episcopi quo insignitur, dum assistit altari, et sanctificat immolatque Agnum Dei, vel dum consecrat chrisma Spiritus sancti, seu dum benedicit populum Dei. Nec mirum si tantopere veritatem Christi in Novo Testamento revereamur, cum ejus umbram in Veteri decreverit Dominus sic reverendam et honorandam, ut in libro Numeri inde per Moysen dicat : « Erunt sub custodia Levitarum tabule tabernaculi, et vectes, et columnæ, et bases earum, et omnia quæ ad cultum pertinent hujusmodi; columnæque atrii cum basibus suis per circuitum et paxilli cum funibus. Castrametabuntur

ante tabernaculum fœderis, id est ad orientalem plagam Moyses et Aaron cum filiis suis, habentes custodiam sanctuarii in medio filiorum Israel. Quisquis alienus accesserit morietur (*Num. iii, 36-38*). Deinde vasa altaris in quanta volnerit Dominus reverentia haberi, post aliqua ibidem ostendit dicens: « Ignium receptacula, fuscinulas ac tridentes, uncios et batilla, cunctaque vasa altaris operient simul velamine janthinarum pellium, et inducent vectes. Cumque involverint Aaron et filii ejus sanctuarium et omnia vasa ejus in commotione castrorum, tunc intrabunt filii Caath ut portent involuta, et non tangant vasa sanctuarii, ne moriantur (*Num. iv, 14, 15*). »

Quorum periculum denuo cavendum denuntians, ait Moysi et Aaron: « Nolite perdere populum Caath de medio Levitarum; sed hoc facite eis, ut vivant et non moriantur, si tetigerint sancta sanctorum. Aaron et filii ejus intrabunt, ipsique disponent opera singulorum, et dividant quid portare quis lebeat. Alii nulla curiositate videant quæ sint in sanctuario, priusquam involvantur, alioquin morientur (*Num. iv, 18, 19*). » Quod longo post tempore Oza Levites incurrit, ubi arcam Domini inclinatam sustentare tentavit, quam solis sacerdotibus contingere licuit. Ex quibus pendant quid mereantur qui sola temeritate tractant et serunt vestes et vasa ecclesiastici ministerii, si occidunt coelitus qui, sola curiositate ducti, hæc tantum viderint, aut subita necessitate permoti sustentare tentaverint. Et certe Levitæ et consecrati erant quos tanta animadversio cohibebat; quanta putamus severitate laicos ab his deterrebat? Sed ne forsitan autmet quis hæc tantum populo sub lege custodienda, et non nobis sub gratia, Apostolum dicentem audiat: « Quæcunque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt (*Rom. xv, 2*); » nec non beatum papam Stephanum, consimilia his superius decernentem; Dominum nostrum quoque in Evangelio, majoris justitiæ perfectionem suis inculcantem, quibus sic præmisit: « Nisi abundaverit justitia vestra plusquam Scribarum et Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum (*Math. iii, 20*). » Et revera lex nec iram nec subsannationem, nec verbi convicium in fratrem morte punit, nisi solum actuale homicidium; sed [Evangelium] ejus quoque fœdus et seminarium, iram scilicet manifestumque convicium, et tanto graviore morte quanto melior exstat anima corpore; cujus morte, quam solam sæstebant illi, velut servi, perterriti ab excessibus reprimebantur, cum nos velut liberi, sola charitate æterni Patris justitiam operari debeamus. Qua, si ut puta disciplinam ejus alijcimus Indisciplinatoque illius voluntati resistimus, non solum exheredabimur, sed insuper morte animæ perpetuo plectemur; quam nobis imminere credentes vitare contempsimus. Et tamen in hoc quoque ab illis distamus, quia nobis, tanquam liberis, copia satisfactionis reservatur; illis autem, tanquam servis, nec mera, vindicta

A temporalis mortis adhibebatur quæ prociis dubio umbra perpetuæ habebatur. Itaque, ut ait Apostolus, in libertatem vocati (*Gal. v, 13*), ne abutamur libertate, nec tardeum reverti ad Patrem nostrum, nec desperando, aut nimium sperando differamus de die in diem, quia, sicut qui desperat, sic et maledictus est qui in spe peccat.

CAPUT XIII.

De dignitate sacerdotii veteris legis, et præsumptione et pœna regum Judæ et Israel.

Nihilominus et perpendant quia, quamvis duodecim tribus Israel totidem tunc haberent principes, in quibus et Nahasson, de tribu Juda, cui non erat auferendum sceptrum et dux de seniore ejus usque ad Regem regum, Christum (*Gen. xlix, 10*), nullus tamen illorum, nisi solus Moyses, præsumpsit ex contribulibus suis ordinare pontificem, sacerdotes et Levitas, cunctasque illius temporis instituere et disponere cæremonias. Siquidem ipse, vice summi pontificis et maximi primatis, Aaron fratrem suum, et filios ejus, inferioris gradus sacerdotes, infusa sacerdotalibus induit, consecravit et inunxit. Ipse quoque tabernaculum utrumque crexit, et cum omnibus utensilibus suis, altaribusque et vasis innungendo, et aqua cum hyssopo aspergendo dedicavit, qua etiam populum aspersum sanctificavit: « Lecto enim, ut ait Apostolus ad Hebræos, omni mandato legis a Moysse universo populo, accipiens sanguinem vitulorum et hircorum cum aqua et lana coccinea et hyssopo, ipsum quoque librum et omnem populum aspersit, dicens: Hic sanguis testamenti quod mandavit ad vos Deus. Etiam tabernaculum et omnia vasa ministerii sanguine similiter aspersit: Et omnia pene in sanguine mundantur, secundum legem, et sine sanguinis fusione non fit remissio (*Hebr. ix, 19-22*). Hic deinde mortuo Aaron fratre suo, filium ejus Eleazarum vestibus patris induit in monte, ut pontificatu fungeretur illius vice (*Num. xx, 27-29*). » Nunquid alicubi reperitur principes aut populos aliarum tribuum designasse, aut instituisse pontifices, ac reliquos ministros tabernaculi vel templum Domini, seu præsumpsisse quidquam sortis ac juris eorum? Ipsi enim, per se et inter se, suas ordinationes et causas, prout eis videbatur, agebant; et tota tribus Levitica suis tantum pontificibus disponenda subiacebat, nemine principum aut plebis contradicente, sed potius cunctis ad præceptum et iutum eorum pendentibus, tam ex oblationibus quam ex observationibus reliquis. Quos quicunque non audiret, de medio populi sui interiret. Et hoc legitimum Leviticæ tribui a cæteris inviolabiliter constat redditum usque ad pessimum regem Jeroboam, qui suo schismate regnum et sacerdotium bipertitus est, instituens alia altaria aliosque sacerdotes idolis, quorum utique sacerdotes fiebant, non Mosaice, sed Simoniace. Nam quicunque, ut historia testatur, volebat, implebat manum suam, et fiebat sacerdos eorum qui non sunt dii. Porro Judas et Benjamin, cuum aliqua

parte Leviticæ tribus, retinuerunt suæ sorti aliquandiu sacerdotium, quamvis exorbitando interdum; unde et templum et altare nonnunquam aliquorum sacerdotum et regum malitia profanabat, nonnunquam successorum eorum devotio expiabat. In cujus regni primitiva anione et postrema schismate concordia catholicorum discordiaque hæreticorum præfigurabatur quam maxime, et paucitas catholicorum in Judæis Jerosolymitanis, pluralitas vero hæreticorum in Israelitis Bethavenitis.

In quibus pariter etiam considerandum est quia qui non nisi falsum sacerdotium sibi retinuerunt cum ipsa lege Mosaica quam frustra legebant, atque cum psalmis Davidicis quos dæmoniis et non Deo decantabant, prius irrevocabilem et perpetuam captivitatem incurrerunt; illi autem qui divinitus institutum sacerdotium sibi retinuerunt, licet cadendo et resurgendo, non nisi septuagenariam, et hanc longo post illos tempore; ex qua tanquam meliorati et renovati, cum lege et psalmis, cum sacerdotibus suis et prophetis, cum ipsis quoque sacris vasis, plurimisque ethnicorum principum donariis sunt reversi, templum et sanctam civitatem restructuri. Et quidem illis, tanquam uxori pertinaciter meretricanti, dedit Dominus semel libellum repudii, ut jam libidines suas expleat sine aliquo respectu maritalis zeli; istis autem, tanquam filiis lascivis et dissolutis, ut respicerent, paterna flagella adhibuit, juxta quod per Zachariam dicit: « Zelatus sum Sion zelo magno, et indignatione magna zelatus sum eam. Hæc dicit Dominus exercituum. Reversus sum ad Sion et habitabo in medio Jerusalem, et vocabitur Jerusalem Civitas veritatis, Mons Domini exercituum, Mons sanctificatus (*Zach. viii, 2, 3*). » Quod cum ex multis aliis, tunc ex hoc uno patenter colligi potest, quia quamvis Jeroboam sacerdotium decem tribuum, quibus præesset, sibi præsumperit, super altare Bethel stando et thura jaciendo (*III Reg. xiii, 1*), nulla tamen visibili plaga percussus evasit.

Porro Ozias, rex Juda, cum id, quamquam zelo Dei indiscrete fervens, attentaret, lepra percussus est, etiam priusquam ad altare incensum cum thuribulo, quod solum jam arripuerat, accederet (*I Par. xxvi, 19*). « Qui, ut beatus Hieronymus, juxta Historiam, asserit, fuit vir justus, et fecit rectum in conspectu Domini, ædificans templum, aquæductum fabricans, offerens vasa, et pro hoc merito adversarios superans, quod maximum pietatis indicium est; habens multos in suo imperio prophetas. Hic, quandiu vixit Zacharias sacerdos, cognomento Intelligens, placuit Deo, et cum omni veneratione delubrum ejus ingressus est. Postquam vero Zacharias obiit, volens per semetipsum offerre donaria, sacerdotalem ordinem, non tam pie quam audacter, invasit, et reclamantibus Levitis et cæteris sacerdotibus: Nonne tu es, Ozias, rex, et non sacerdos? Audire noluit, statimque lepra percussus in fronte est. Quam corporis partem sacerdos auri lamina

A protegebat. Ob eam rem terræ motum in templo Dei exortum constat, cujus etiam Zacharias propheta et titulus Amos meminit. Fuit ergo leprosus usque ad diem mortis suæ, et habitavit in domo separata seorsum, filio suo regnum obtinente. Quo utique leproso vivente, et quantum in re est sacerdotium dissipante, Isaias visionem Dei videre non potuit. Quandiu ille regnum tenuit in Judæa, propheta oculos non levavit ad cælum, non ei sunt reserata cœlestia, non apparuit ei Dominus Sabaoth, nec in ministerio fidei ter sanctum nomen auditum est. Quando vero ille mortuus est, universa hæc aperto sese lumine prodiderunt. » Et post pauca: « Donec Ozias vivit, non intelligis, Isaias, te miserum non compungeris, non moveris; sed quando ille mortuus est, tunc animadvertis immunda te habere labia, tunc indignum te esse cognoscis visione Dei. Isaias justus ut tantum in sermone peccaverat; ideo sola labia habebat immunda, quantum, ego arbitror, quia Oziam in templum irruentem non corripuerat, nec juxta Eliæ exemplum libera voce impium designaverat. »

CAPUT XIV

De præsumptione Saulis et pœna.

Saul quoque, ut legitur, erat vir electus ac bonus, et non erat de filiis Israel melior (*I Reg. ix, 2*), et parvulus in oculis suis: nonne pro usurpato sibi sacerdotio reprobatus, regnum quod ei Dominus præparabat, in sempiternum perdidit, atque semetipsum interfecit? Quod tamen quanta necessitate usurpaverit, istic, juxta Historiam, nos meminisse non piguit: « Philistini, inquit, congregati sunt ad præliandum contra Israel triginta millia curruum et sex millia equitum, et reliquum vulgus sicut arena quæ est in littore maris plurima. Et ascendentes castrametati sunt in Machmas ad orientem Bethaven. Quod cum vidissent viri Israel se in arcto sitos, (afflictus est enim populus), absconderunt se in speluncis et in abditis, in petris quoque » (*I Reg. xiii, 5*) etc., usque « et non vidit Samuel ultra Saul usque ad diem mortis suæ (*I Reg. xv, 35*). » In qua tam districta Divinitatis in utrumque regem sententia animadvertant Christiani principes nec devotionem, nec necessitatem fuisse excusatam, quin uterque divinitus ob sacerdotium sibi præsumptum puniretur. Et Ozias quidem corporis sui salutem et munditiam atque regnum amittit; Saul vero spiritui nequam traditur, Spiritum sanctum perdidit, et regnum mortemque animæ et corporis, et a semetipso interceptus, totiusque domus suæ invenit interitum. Et certe neuter præsumpsit sibi aut rationale aut stolam sanctam, vel laminam auream, seu quamlibet sacerdotium vestium, nisi quod prior obtulit holocaustum, alter vero arripuit thuribulum ad thurificandum. Notandum quoque quanto excusabilis et tolerabilis quod necessitas cogit quam quod voluntas præsumit. Nam quamvis Saul, necessitate compellente, holocaustum obtulerit, non tamen Dominum aut prophetam sic exacerbavit ut omnino derelictus

esset ab eis, quia postea in multis eum triumphis Dominus clarificavit, et propheta multoties illum visitavit, salutavit, et in sermone Domini ad Amalec deletum ire præcepit. Ubi autem voluntate id præsumpsit, statim ab eo spiritus Domini bonus recessit, spiritusque Domini malus eum exagitare cœpit, nec postea victoriam habuit, neque Samuelem vijit.

CAPUT XV.

Quanta flagella premant principes cum populis pro præsumptione sacerdotalis officii.

Quod necesse est attendant Christiani principes, et sacerdotalis officii quidpiam sibi præsumere nunc cessent, ne non tantum simplicem, sed duplicem quoque confusionem sicut diploidem induant. Neque enim Deus, ultionum Dominus, Deus ultionum fortis et zelotes, tantum nefas inultum prætermittere solet; sed aut in præsentis sæculo, aut in futuro, aut certe in utroque vindicare. Proinde attendant bella externa, seditiones internas, gentem super gentem, regnum contra regnum, terræmotus magnos per loca, terrores de cœlo et tempestates, pestilentias et fames, quæ sine intermissione Christianos perturbant, et ante hæc omnia injecisse manus apostolis Dei et ministris, et vel tot flagellis correpti tandem cognoscant, ne forte etiam post flagella mortem perpetuam incurrant. Super hæc attendant, quia cum in Francorum terra reges ex genere prodeant, quis regum a centum et amplius annis recolitur a filiis suis vel usque in quartam generationem regnasse? Siquidem Ottones, præ omnibus ante se regibus sacerdotalis officii præsumptores, vix attingere tertiam. Post quos primus Henricus nullam. Quod et in aliis regnis et principatibus contigisse qui disquiserit, invenire poterit. Et tamen mirabili cæcitate arbitrantur hujusmodi principes se obsequium præstare Deo; si ex pecuniis, vel prædiis taliter acquisitis constituent novas ecclesias vel alia pia loca, cum non solum nihil eis prosit, sed plurimum quoque obsit, sicut ex verbis beati Gregorii superius monstratur satis. Et revera quid prodest principibus mille ecclesias destruere, et unam construere exemplo principum illorum quos prænominaimus, qui de spoliis multarum ecclesiarum, et præsertim provinciarum miseræ Italiæ, duos episcopatus construxere, ut vel sic humano judicio approbarentur qui divino reprobantur; et quasi magnum aliquid fecerint, nomine tenus juri tradiderint apostolicæ sedis, cum sibi tamen et successoribus suis omne dominium inde retinuerint? Nimirum sive isti, sive quicumque imitatores eorum, aut fallunt, aut falluntur, si credunt Principi apostolorum contra suam in Simonem magum sententiam tales oblationes vel pecunias jam posse placere, quasi eum pœnituerit suæ prioris sententiæ. Et cur non perpendunt non esse suum ecclesias Dei facere, sed factas defendere? Ad hoc enim gladium a Christi sacerdotibus accipiunt, ad hoc inunguntur, ut pro Ecclesiarum Dei defensione militent, et ubicunque opus est pugnent,

non ut ecclesias instituunt, et vel eas, vel aliquod earum sanctificent aut præsumant.

Quod si alicubi ædificanda sunt ovilia intellectualibus ovibus, sicut pastoribus earum devoti et strenui adjutores, non ut aliarum lacte et lanis, sed tantum illarum quarum interest, ædificentur: « Qui enim, ut Sapiens ait, ædificat domum suam impensis alienis, quasi qui colligat lapides suos in hieme (Ecclesiasticus xxi, 9). Et certe quanti penditur hoc a Deo, et sanæ mentis hominibus, si solius eleemosinæ gratia quilibet divitem vel mediocrem spoliat, aut occidat quemlibet vivificet? et quanto laudabilior foret, si miseris negligeret, quam ut eis misereretur taliter. Quapropter sæculariter potentes, ne potenter tormenta patientur (Sap. vi, 7), inter alia ecclesiastica sacramenta, caveant annulis et virgis ecclesiasticis quemlibet insignire, scientes hoc non sui officii, sed sacerdotum esse. Ipsi enim, ut servi domestici, juxta evangelicam parabolam, jussu patrisfamilias prodigo filio revertenti profertur stolam primam, id est catechizant: ipsi eum induunt, id est baptizant; ipsi calcamenta imitationis priorum patrum in pedibus ejus, ipsi multo magis annulum prædicationis seu ecclesiasticæ dispensationis dant in manu ejus. Quorum enim non est baptizare et prædicare, multo minus est annulum dare, quo specialius commendatur prædicationis et magisterium rectorum Ecclesiæ. Quorum est etiam vitulum saginatum adducere et occidere, sacramenta scilicet corporis et sanguinis Christi familiæ ejus epulaturæ præparare. Quod si principes sæculi mercedi animarum suarum in defensione et procuracione ecclesiasticarum personarum et facultatum cupiunt prospicere, per sacerdotes sacerdotales vices, habitacula et sumptus conservari suffragentur, ubicunque ecclesiasticus status incolomis invenitur, exemplo sanctissimi regis David, qui ut sacerdotibus sortibus sacerdotium tunc incolumem per congrua et debita officia Domino displiceretur instituit, et de hostium Domini manubiis, sui que juris facultatibus ad templum Domino ædificandum expensas Salomoni filio providit et præparavit, sicut finis libri primi Paralipomenon enucleatius ostendit.

CAPUT XVI

De studio sanctorum regum erga divinum cultum et remuneratione, et vindicta plebium.

Nihilominus ubicunque ecclesiasticus status et divinus cultus imminutus est, aut annullatus, zelo et modo regis Josiæ ad recuperandum et vindicandum accingantur, piaque devotione sacerdotes ejus etiamsi suum negligere officium non timeant, exemplo Ezechias; humiles piis querelis et admonitionibus aggrediantur. Sic enim de illo in altero Paralipomenon libro refertur: « Ezechias anno et mense primo regni sui, aperuit valvas domus Domini, et instauravit eas; adduxitque sacerdotes atque Levitas, et congregavit eos in plateam orientalem, dixitque ad eos: Audite me, Levitæ, et sanctificamini. Mandat

domum Domini Dei patrum vestrorum, auferte omnem immunditiam de sanctuario. Peccaverunt patres nostri et fecerunt malum in conspectu Dei nostri, derelinquentes eum. Averterunt facies suas a tabernaculo Domini, et præbuerunt dorsum. Clauserunt ostia quæ erant in porticu, et exstinxerunt lucernas, incensumque non adoleverunt et holocausta non obtulerunt in sanctuario Domino Deo Israel. Concitatus est itaque furor Domini super Judam et Israel, tradiditque eos in commotionem et in interitum et sibilum, sicut ipsi cernitis oculis vestris. En corrue-
runt patres nostri gladio, filii nostri, et filie nostræ, et conjuges captivæ ductæ sunt propter hoc scelus. Nunc igitur placet mihi ut ineamus fœdus cum Domino Deo Israel, et avertat a nobis furorem iræ suæ. Filii mei, nolite negligere. Vos elegit Dominus ut stetis coram eo, et ministretis illi, colatis eum, et cremetis incensum (II Par. xxix, 3-11). » Cujus devotioni non sufficiet solos subditos corrigere, verum et extraneos admonere, sicut inibi post pauca subditur : « Perrexerunt cursores cum epistolis ex regis imperio et principum ejus, et in universum Israël et Judam juxta id quod rex præceperat prædicantes : Filii Israel, revertimini ad Dominum Deum Abraham, Isaac et Jacob, et revertetur ad reliquias quæ effugerunt manum regis Assyriorum. Nolite fieri sicut patres vestri et fratres qui recesserunt a Domino Deo patrum suorum, et tradidit eos in interitum, ut ipsi cernitis. Nolite obdurare cervices vestras, sicut patres vestri. Tradite manus Domino, et venite ad sanctuarium ejus, quod sanctificavit in æternum. Servite Domino Deo patrum vestrorum, et avertetur vobis ira furoris ejus; si enim vos reversi fueritis ad Dominum, fratres vestri et filii habebunt misericordiam coram dominis suis, qui illos duxere captivos, et revertentur in terram hanc. Pius enim et clemens est Dominus Deus vester, et non avertet faciem suam a vobis, si reversi fueritis ad eum (II Par. xxx, 6-9). » Et quid plura? Bene et feliciter principari cupientibus efficiunt ad suam suorumque salutem acta et dicta salutaria regis istius, cujus industria sic Deo placuit ut una prece centum octoginta quinque millia hostium suorum interimeret, atque sibi quindecim annos vitæ noriturus impetraret, cum viri sanguinum et dolosi dies suos non dimidiant (Psal. lxxiv, 24). Denique David in sua pietate et justitia sibi in semine suo acquisivit sedem regni in secula. Porro nec Jeroboam nec successorum suorum quisquam, excepto Jehu, ad tertiam generationem pro sua impietate, injustitiaque pervenit, quin potius mingens ad parietem non est derelictus ex aliquorum posteris.

Attendant hoc principum consilarii, et laterales, attendant hoc eorum plebes, nec se putent principum suorum præsumptionis expertes, sed noverint super omnia culpæ eorum participes, imo auctores. Denique accipiter, licet conetur, sine pennis et plumis non prædatur. Unde rectore, qui unus est, derelin-

quente, innumera populi multitudo prosternitur et flagellatur sæpe, quia nil tale sine favore seu suffragio eorum potuit efficere. Timentes enim vel amantes hominem magis quam Deum, non solum favent male facientibus dominis, sed insuper ex malitia eorum audaciam sumunt, et in quos possunt superbiunt et insurgunt. Qui si unanimes prava conantibus obsisterent et reclamarent, sicut nonnunquam pro suis incommodis, seu commodis, vel sicut pro accepta vel sibi promissa ab aliquibus pecunia solent, facillime suos principes et majores a malo revocarent. Denique, nisi principibus sacerdotum turba clamoris sui improbitate favisset, Pilatus Dominum Jesum relaxasset, nec suum velle ipsi principes ex captione Domini complessent. Sed esto necessitate imbelles et vile vulgus quaecunque principum voluntatem sectantur, vel caveant, ne ipsa necessitas fiat eis male agendi voluntas simul et libertas; quasi si debent ab omnium hominum læsione refrenare, multo magis ab ecclesiasticarum rerum præsumptione, recolentes quia si peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus; si autem in Deum peccaverit, quis orabit pro eo? Nec non recolant quia plebes numerosius, et aliquando earum principibus temporalem pœnam evadentibus, puniuntur, quia plures ipsæ sunt, principes vero pauciores, vel quia ab ipsis tanquam a suis radicibus præsumptio et nequitia principum maxime procedit. Hinc est quod Pharao cum omni suo populo interiit. Bethsamarum quoque septuaginta viri et quinquaginta plebis, quod arcam Domini viderint, quodque David qui dinumerare populum jusserat evadente, septuaginta millia hominum ab angelo tribus diebus cæsa sunt. Et notandum quod in causa divina specialius offendendo principes cum populo suo interierint, in humana autem delinquendo principes populo cæso evaserint.

CAPUT XVII

De meritis Israelis et Judæ in typo hæreticorum et catholicorum.

Sed quia exemplis Israelitarum principum et plebium deterrandos simul et invitandos nostri temporis principes, et populos aliqua ex parte curavimus, superest, ut qui cupit duorum jam populorum, Israelis scilicet atque Judæ, dignoscere quanti apud Deum ejusque veros Israelitas habeatur oratio et operatio, revolvat prophetas, et specialius Ose et Amos; tum Abiam regem Judam vice et voce catholicorum adversus Jeroboam, et suos procul dubio hæreticos proclamantem talia : « Audi, Jeroboam et omnis Israel, num ignoratis quod Dominus Jesus Deus Israel dederit regnum David super Israel in sempiternum ipsi, et filiis ejus in pactum salis? » (II Par. xii, 4, 5.) Et post pauca : « Nunc ergo vos dicitis quod resistere possitis regno Dei, quod possidet super filios David, habetisque grandem populi multitudinem, atque vitulos aureos, quos fecit vobis Jeroboam in deos, et ejecistis sacerdotes, Domini filios, Aaron atque Levitas, et fecistis vobis sacerdotes.

sicut omnis populus terrarum. Quicumque venerit et initiaverit manum suam in tauro, et in bobus, et in arietibus septem, sit sacerdos eorum qui non sunt dii. Noster autem Dominus Deus est, quem non relinquimus, sacerdotesque ministrant Domino de filiis Aaron, et Levitæ sunt in ordine suo. Holocausta quoque offerunt Domino per singulos dies mane et vespere, et thymiama juxta legis præcepta confectum, et proponuntur panes in mensa mundissima, estque apud nos candelabrum aureum, et lucerna ejus, ut accendatur ad vesperum. Nos quippe custodimus præcepta Domini Dei nostri, quem vos reliquistis. Ergo in exercitu nostro dux Deus est, et sacerdotes ejus qui clangunt tubis, et resonant contra vos. Filii Israel, nolite pugnare contra Dominum Deum patrum vestrorum, quia non vobis expedit (II Par. viii, 42). Hinc si quis typum sacerdotii hæreticorum in populo Israelitico, a Juda separato, prudenter consideret, quid dogmata et ordinationes eorum efficiant luce clarius intelliget.

Sic enim inde in quarto libro Regum legitur : « Translatus est Israel de terra sua in Assyrios usque in diem hanc. Adduxit autem rex Assyriorum de Babylone et de Chuta, et Ahiat, et de Emath, et de Serpharvaim, et collocavit eos in civitatibus Samaritæ pro filiis Israel, qui possederunt Samariam, et habitaverunt in urbibus ejus. Cumque ibi habitare cœpissent, non timebant Dominum, et immisit eis Dominus leones qui interficiebant eos. Nuntiatumque est regi Assyriorum, et dictum : Gentes quas transtulisti, et habitare fecisti in civitatibus Samaritæ, ignorant legitima Dei terræ, et immisit in eis Dominus leones; et ecce interficiunt eos, eo quod ignorent ritum Dei terræ. Præcepit autem rex Assyriorum, dicens : Ducite illuc unum de sacerdotibus quos inde captivos adduxistis, et vadat et habitet cum eis, et doceat eos legitima Dei terræ. Igitur cum venisset unus de sacerdotibus his qui captivi ducti fuerunt de Samaria, habitavit in Bethel, et docebat eos quomodo colerent Dominum. Et unaquæque gens fabricata est deum suum, posueruntque eos in fanis excelsis quæ fecerant Samaritæ, gens et gens in urbibus suis in quibus habitabat. Et nihilominus colebant Dominum. Et cum Dominum colerent, diis quoque suis serviebant, juxta consuetudinem gentium de quibus translata fuerant Samariam. Usque in præsentem diem morem sequuntur antiquum. Non timeant Dominum, neque custodiunt caeremonias ejus et judicia, et legem et mandatum quod præceperat Dominus filiis Israel : Fuerunt igitur gentes istæ, timentes quidem Dominum, sed nihilominus et idolis suis servientes; nam filii eorum et nepotes, sicut fecerunt patres sui, ita faciunt usque in præsentem diem (IV Reg. xvii, 25-41). » Quæ utique res gesta hæreticos, quorum typus est, insinuat Deum timere, nec timere; colere, nec colere. Denique quamvis legem Moysi se habere et observare, sequi Deum adorare et timere jactent, usque in hodiernum diem non contumt Judæi Sa-

maritanis, quorum duorum religio qualis sit Dominus in Evangelio Samaritanæ ostendit, dicens : « Vos adoratis quem nescitis; nos adoramus quem scimus, quia salus ex Judæis est (Joan. iv, 22). » Unde et magistris eorum Saducæis resurrectionem mortuorum evacuare quærentibus, ait : « Erratis, nescientes Scripturas, neque virtutem Dei (Matth. xxii, 29). » Quos cum exemplo de Abrahâ, Isaac, et Jacob proposito contulasset, subjunxit : « Vos ergo multum erratis (Marc. xii, 27). » Qui quantum aberraverint, quantumque Pharisæi præcucurrerint, liber Actuum apostolorum sic aperit : « Sa lucæi dicunt non esse resurrectionem, neque angelum, neque spiritum; Pharisæi autem utrumque confitentur (Act. xxiii, 8). » Unde ab ipsis Saducæi damnium habere perhibentur.

CAPUT XVII.

De differentia sacerdotii catholicorum et hæreticorum, et de primitiis Simoniacorum.

Præterea quantum catholicorum sacerdotes, licet male viventes, differant ab hæreticis, hinc colligitur quod, imminente Babylonica captivitate, a sacerdotibus Dei cultoribus ignis altaris in puteo absconditus post annos septuaginta a Nehemia etiam sub aqua, et in aqua vixisse cum lignis, sacrificioque supposito, deprehenditur. Qui juxta legem altari restitutus holocaustorum, jugiterque solus opera religiosorum sacerdotum, a diebus Cyri regis Persarum non defecit usque regnum Antiochi, qui procul dubio typus fuit Antichristi, cujus prophætæ habentur hæretici; quorum sicut primi, sic et maximi, in utroque testamento sunt Simoniaci. Quod non solum ex aliis Scripturis, sed etiam ex Machabæorum comprobatur gestis. Siquidem Iypus Antichristi, Antiochus sacerdotum Judæorum Jasoni, typum Simonis Magi præferentem, vendidit primus. Quod sic ibidem refertur : « Post Seleuci vitæ excessum, cum suscepisset regnum Antiochus, qui Nobilis appellabatur, ambiebat Jason frater O. iæ summum sacerdotium, adito rege, promittens ei auri talenta trecenta sexaginta, et ex redditibus aliis talenta octoginta. Super hæc promittebat et alia centum quinquaginta si potestati ejus concederetur gymnasium, et epheliam sibi constitueret, et eos qui in Jerosolymis erant Antiochenos scriberet; quod cum rex annuisset, et obtinuisset principatum, statim ad gentilem ritum contributa suos transferre cepit (II Mach. iv, 7-10). » Et post hæc : « Erat autem hoc non initium, sed incrementum quod tam et profectus gentilis et alienigenæ conversationis, propter impium et non sacerdotis Jasonis nefarium et inauditum scelus, ita ut sacerdotum jam non circa altaris officia dediti essent (Ibid., 13, 14). » Videsne Simoniacam hæresi etiam Judaicum sacerdotium sic destructum ut pro scelere venditionis et emptiois ad incrementum gentilitatis sit translatum? In quo evidenter ostenditur Simoniacam hæresim seminariam et propagationem esse non Christianitatis, sed gentilitatis. Neque enim Simoniacus aliud efficere

aut velle potest, nisi ut contribules suos utique Christianos ad gentilem ritum transferat: quod certe nefarium et inauditum scelus esse constat. Unde idem Jason non sacerdos, sed impius arguitur, quo nomine paganus proprie ostenditur. Simulque considera quod hac prima conspiratione Simoniacorum, Antiochi scilicet, Jasonis, atque Menelai, qui de tribu Benjamin natus, pecunia præfato Jasoni summum sacerdotium extorserat, octoginta millia Judæorum in Hierusalem cæsa, quadraginta duo millia vincula non minus fuerunt venundata (*II Mach. v, 44*). Tunc quoque Antiochus Menelao ductore tanquam Antichristus ducibus Simoniacis, templum quod cum sacramentis suis portendebat catholicam Ecclesiam, et sacramenta ejus ingressus, accepit altare, aureum cancellabrum luminis, et universa vasa ejus, mensam propositionis, libatoria, fialas, mortariola aurea, velum, coronas, et ornamentum aureum quod in facie templi pendebat, et comminuit omnia, jubens deinde templum contaminari, et cognominari Jovis Olympii (*II Mach. vi, 2*). Et accepit argentum et aurum, et vasa concupiscibilia, et thesauros occultos quos invenit, et sublatis omnibus abiit in terram suam. Quæ utique singula illius templi ornamenta præfigurabant Ecclesiæ sacramenta, sicut orthodoxorum patrum multiplicia testantur scripta. Ex quibus ornamentum illud aureum quod in facie templi erat, titulum fidei, qua Deum esse cognoscimus, et qua ad Deum intratur, aperte significabat.

Quæ profecto, per hæreticos ab Antichristo comminuta et captivata, in comminatione et captivatione illius ornamenti aurei præmonstratur; qua captivata repellit Dominus tabernaculum suum ubi habitavit in hominibus, traditque in captivitatem virtutem eorum, et pulchritudinem eorum in manus inimici, et concludit in gladio populum suum, et hæreditatem suam spernit. Juvenes eorum comedit ignis, et virgines eorum non lamentantur. Sacerdotes eorum in gladio cadunt, et viduæ eorum non plorantur (*Psal. LXXVII, 60-64*). Cur hoc? Quia, secundum lamentantem Jeremiam, repulit Dominus tabernaculum suum, maledixit sanctificationi suæ (*Thren. II, 7*). Unde nec ipsum templum jam cognominatur Domini, sed Jovis Olympii, ut indicetur principi acris hujus cessisse quidquid visibilium sacramentorum in illo solebat esse Domini, sed tanti auctor sceleris Jason, a Menelao expulsus sacerdotio, fugiens de civitate in civitatem, omnibus odiosus, ut refuga legum execrabilis, ut patriæ et civium hostis, et qui multos de patriâ expulerat peregre periit; et qui insepultos abjecerat multos, et ipse illamentatus, et insepultus abjicitur, sepultura neque peregrina usus, neque patrio sepulcro participans. Cujus supplantator Menelaus, post eadem sanctissimi sacerdotis Oniæ aliorumque multorum sanctorum, a fratre suo Lysimacho supplantatur, non multo post juxta ærarium templi seditione sæculari interemto. Quem sacrilegum Scriptura astruit, non

solum quia pecunia sacerdotium obtinuit, sed quia insuper sacra vasa, et suppellectilem sanctuarii furtis exportavit; quod scelus Simoniacorum specialius esse nemo ambigit. Non solum enim sacerdotium emptum ire aggrediuntur, sed quidquid ecclesiis Dei superesse potuit diripiunt, et furantur. Nec venditor quoque impunitus evasit, qui insanabili et invisibili plaga percussus, vermibus consumptus, atque fetore exercitui ejus sibi que intolerabili repletus, peregre miserabili obitu est defunctus in montibus, ut puta typus ejus quem in monte sancto juxta Danielis prophetiam, spiritu oris sui interficiet Dominus Jesus.

CAPUT XIX.

Qualiter ipsi sacerdotes sub lege communionem impiorum vitaverint, et ab eis contaminata purificaverint.

Ecce si sic perierunt tunc pseudoprophæte, et pseudochristi Simoniacorum etiam sub umbra legis Moysi, putamusne qualiter pereunt nunc sub veritate Evangelii Jesu Christi? Quorum communionem quanto suorum corporum periculo, facultatumque dispendio, Mathathias et filii ejus nonnulli alii devitant, in libris Machabæorum cognoscere possunt qui voluerint. Siquidem multa hominum millia utriusque sexus non tantum in civitatibus, verum et in montanis et solitudinibus glorioso tunc martyrio pro lege Dei quam zelabant coronata sunt. Quo zelo Mathathias quoque sacerdos et filii ejus quinque, relinquentes quæcunque habebant in civitate, fugerunt in montes et secesserunt in desertum locum; ibique inter feras vitam in montibus agebant, et feni cibo vescentes demorabantur, ne participes essent coinquinationis. Et in quo jam isti adhuc in Judaismo minus sanctis Patribus nostris in Christianismo communionem hæreticorum vitarunt? Simul quoque consideremus quia, donec sacerdotium Judæorum viguit, nulla utensilia vel pecunia templi angelicis excubiis defensi potuere diripi aut captivari, quamvis id obstinato animo Heliodorus sub Onia pontifice aggressus fuerit. Quod sine aliqua vindicta constat tunc effectum ob sacerdotium venditum, vel a non sua tribu.... fuit præsumptum.

Nec minus considerandum est in facto legitimo sacerdotum illius temporis quanto studio et qualiter a catholicis expianda sunt, quæ contaminata invenerint ab hæreticis. Sic enim inibi docemur super his: « Elegit Judas sacerdotes sine macula, voluntatem habentes in lege Dei. Et mundaverunt sancta, et tulerunt lapides contaminationis in locum immunum. Et cogitavit de altari holocaustorum, quod prophanatum erat, quid de eo faceret. Et incidit illis consilium bonum, ut destruerent illud, ne forte esset illis in opprobrium, quia contaminaverant illud gentes; et demoliti sunt illud, et reposuerunt lapides in monte domus in loco apto quoadusque veniret propheta et responderet de eis. Et purgato templo, acceperunt lapides integros secundum legem, et ædificaverunt altare novum secundum illud quod

fuerat prius, et ædificaverunt sancta, et quæ intra A domus intrinsecus, et ædem, et atria sanctificaverunt. Et fecerunt vasa sacra nova, et intulerunt candelabrum et altare incensorum, et mensam in templo, et incensum posuerunt super altare, et accenderunt lucernas quæ super candelabrum erant, et lucebant in templo. Et posuerunt super mensam panes propositionis, et appenderunt vela, consummatisque omnibus ante matutinum surrexerunt, et de ignitis lapidibus igne concepto, obtulerunt sacrificium secundum legem super altare holocaustorum novum quod fecerunt (*I Mach. iv, 42-56*). Quibus actis, rogabant Dominum prostrati in terram, ne amplius malis talibus inciderent, sed, et si quando peccassent, ut ab ipso mitius corripentur, et non blasphemis aut barbaris nationibus traderentur. Quæ B die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat, contigit eadem die purgationem fieri vicesima quinta novi mensis Casleu, et cum lætitia diebus octo egerunt in modum tabernaculorum. Et decreverunt communi præcepto et decreto universæ genti Judæorum omnibus annis agendum per dies octo (*II Mac. x, 4, 8*). Et ornaverunt faciem templi coronis aureis et scutulis, et dedicaverunt portas et pastoforia et imposuerunt eis januas, et facta est lætitia in populo magna valde. Et aversum est opprobrium gentium (*I Mac. iv, 57, 58*), quas legalis umbræ lineas evangelica recto pede resculpit veritas, dum pene eodem modo catholici patres pro re et temporis sui qualitate expiant contaminatas ab hæreticis ecclesias; quod studii nostri erit alio loco et evidentibus C demonstrare exemplis.

Attamen et illud interim consideretur quod ante primam captivitatem sub sacerdotibus, quamvis male viventibus, nec altare Domini, nec utensilia ejus, nec ignis sint penitus innovata, sed ab idololatriæ sordibus, reliquisque contaminationibus per manus legitimorum sacerdotum sola aqua expiationis purificata. Quod secus factum esse post captivitatem occasione sacerdotii venalis superius ostenditur, in tantum ut lapides quoque sancti quondam altaris inde remoti fuerint; ignisque novus conceptus ex ignitis lapidibus fuit (*II Mac. x, 5*), cum a sacerdote Aaron usque ad perfidum Jasonem ignis ab altare holocaustorum non defecerit, nec abominandum idolum desolationis super illud regum quisquam ædificaverit. Quæ tertia jam reconciliatio altaris et templi per aliquot legitimos sacerdotes, qualis Christi præcursoris genitor Zacharias, etiam regnante Herode, existit, consecrata fuit, donec, jam prædicante Domino nostro Jesu Christo, Annas et Caiphas non solum venale, sed et annuale sacerdotium sua ambitione et pecunia prorsus effecerunt. Quorum suique similium negotio domus orationis spelunca latronum (*Math. xxi, 13*) fuerat facta, protestante Domino, quos paulo post in cruce tanquam in throno pontificali exaltatus damnavit, et irrecoverabiliter deposuit, dum, velo templi a summo usque deorsum per medium scisso (*Math. xxvii, 51*), omnia illorum

sacramenta denudavit, eorum sacerdotium cum omnibus suis cæremoniis, et lege spiritualiter ad se, et ad suos cohæredes velut ad tribum Judam nomen ejus consentem transtulit, reprobatis illis; qui eum negarunt exclamando: « Non habemus regem nisi Cæsarem (*Joan. xix, 15*). »

Denique quidquid sacerdotalis officii postea, tam ab illis quam ab eorum similibus et sequacibus, præsumptum illic et actum fuit, diaboli et non Dei cultus existit, juxta quod B. papa et doctor Leo asserit, « reclamantibus quoque potestatis angelicis, et dicentibus: Transeamus ab his sedibus. » Sic jugi sacrificio ablato, usque in finem perseverat inibi abominatio et desolatio; secundum quod B. Hieronymus de tribus quatuor sceleribus quarumdam disserens nationum, ait: « Amos propheta in eas gentes quæ lectione ejus comprehensæ sunt, ob eas causas quas memorat, affuturam iram Dei denuntiat. Et quia in sequentibus ait: In tribus impietatibus et super quatuor non convertam eum, tertio peccatorum indulgentiam Deum dare posse significat; quem quarto eadem peccata committentibus, nec pœnitentiam, nec indulgentiam daturum denuntiat. Nam per ignis similitudinem, quem in prædictas gentes mittendum prædixit, gravem et irrevocabilem Dei iram, animadversionemque voluit demonstrare. » Quo tanti viri testimonio expergiscantur Simoniaci, et discant quanto minus sint ipsi convertendi, qui non solum ter aut quater, sed etiam centies aut millies committunt eadem scelera, imprætermisendo de Spiritu sancti gratia. Quæ quamvis graviter punienda sint in emptoribus, multo tamen gravius in venditoribus, quia evenit nonnunquam, ut emptor emendo nonnisi semel delinquat, dum denuo cuilibet vendere quod accepisse putatur recusat. Venditori autem quæ gratia remanet, aut quæ ira non imminet, qui nonnisi vendere solet? Sed ne de aliis tantum sceleribus, et non de Simoniacæ hæresi dictum putetur, attendamus quid de Israel, ejus ambitio in typo hæreticorum regnum bipartitum effecit, ab eodem propheta dicatur; et sole clarius cernetur illorum prius negotium, quo inique vendunt, et alterum quo sibi linguas correptorum, quasi prophetarum, iniquius redimunt. Aitenim: « Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Israel, et super quatuor non convertam D eum, pro eo quod vendiderit argento justum et pauperem pro calceamentis, et super vestimentis pignorat accubuerunt, juxta omne altare, et vinum damnatorum bibebant in domo Dei sui (*Amos, II, 4, 8*). Et suscitavi de filiis vestris in prophetas, et de juvenibus vestris in Nazaræos, et propinabatis Nazaræis vinum, et prophetis minabatis, dicentes: Ne prophetetis (*Ibid., 11, 12*). »

CAPUT XX.

De periculo sacerdotum et indisciplina ambitione nostri temporis.

Sed væ, væ nobis sacerdotibus et clericis, quia nos ipsi audaciam et gladium ad præsumendum et invadendum ecclesiastica subministramus laicis, quæ

nec præsumerent nec invaderent, nisi aut nostra negligentia aut favor eos ad id animaret? Nempe cum simus canes cœlestis patrisfamilias, non solum nullo libero et continuo latratu, nullo acri morsu, impotenti a peculio et caulis ejus raptores arcemus; quin potius muti, perditis obsecrationum linguis, aut repressis redargutionum dentibus, vocibus et caudis, velut inertes canes, penitus demissi, improba et cæca adulatione ad rapiendum invitamus. Nec aliquo timore vel amore Domini nostri offensam incurrere cavemus, nec instar damnosi canis præcipitandos nos in rapacem Carybdim, ultimisque suppliciiis obruendos recolimus. Sed quod adhuc plus dolendum est, familiæ Dominicæ efficitur terribiles et raptoribus mites. Insuper tantus stupor nos obsidet, ut credamus laicorum esse quod nostrum est. Inde est quod nonnulli nostrum, cæca ambitione ducti, quo maxime malo intra Italiam laboramus, postpositis ecclesiasticis rectoribus, quorum tantummodo interest, certatim palatia nec requisiti, nec vocati irrumpunt, sæculares potestates impudenter adeunt, censum patrimoniorum suorum et facultates principum eorumque familiaribus adhærendo et obsequendo expendunt, ut vel sero aliquam ecclesiasticam dignitatem veniant: post diuturnas, maximas et continuas angustias, quas insanissima patientia diebus et noctibus perferunt, patientes exsiliis, inediciæ, algoris et vigiliarum supra modum. In quo nimirum detestabiliores ambitioso Catilina sunt habendi, qui patriæ parricida ob consulatus ambitionem non renuit fieri. Quod si ille terrenæ dignitatis appetitu, terrenum et paganum regnum inquietando et confundendo parricida dictus et habitus est, quia etiam cum interitu urbis, qua editus fuerat, principari tentavit, ubi patres conscriptos suæ ambitioni refragari sensit: qui putamus dicendi et habendi sunt, qui sua ambitione cœleste Christianum regnum, Ecclesiam scilicet matrem suam, confundunt et interimunt, contradicente illis ipso regum Rege, Christo, omniumque venerabilium Patrum præteritorum et præsentium concilio? Quos quis dubitabit dicere supra modum Simoniacos, qui non solas pecunias, sed semetipsos insuper in talibus negotiis expendunt? Siquidem tolerabilius est illis qui simul et semel et in uno suoque loco emunt quod quærunt quam qui particulatim et multoties, diebusque vitæ suæ peregrinando atque discurrendo de loco ad iocum.

Qui tandem nullo suo merito, sed solo obsequio aut humana gratia dignitatem a sæcularibus adepti quam debuerant, si bene in Ecclesiis suis militassent, per ecclesiasticos adipisci, in labores eorum tyrannico furore introeunt. De talibus Ecclesia, scilicet clerus et populus cujuscumque civitatis conquerendo et ejulando dicere cum Domino potest: « Ipsi regnaverunt et non ex me; principes exsisterunt et non cognovi (*Ose. 11, 4*). » Neque tamen hæc dicendo illos incensamus qui suæ egregiæ indolis publicæque utilitatis causa invitatione, et petitione principum,

atque suorum licentia vel præcepto rectorum in terreno palatio conversantur et deserviunt, atque nunquam ab Ecclesiis rectore privatis nec aliquem suorum qui proficue succedat habentibus expetiti, regimen suscipiunt, nec dicendi sunt labores aliorum invasisse; sed fratribus in labore deficientibus occurrisse. Et quod laudabilius est, profectum suum suæ debitum Ecclesiæ, cuius stipendiis et in qua militaverunt, periclitantibus aliis Ecclesiis, charitative impendunt; nec dignitatem, quæ eis, ut emeritis, in Ecclesia sua vel patria debebatur, attendunt. Tales profecto tanto magis sunt reverendi quanto non sua quærunt, sed Christi; quibus sane bonis æque omnibus injuriam faciunt, imo Omnipotentis voluntati, in cuius ditone cuncta sunt posita, resistunt, quicumque ob hoc importunos se impudentesque ingerunt; quorum indisciplinatorum et girovagorum tanta est multitudo, nec tantum nobilium et litteratorum quantum et ignobilium atque illitteratorum, ut, ecclesiis claustrisque vacuefactis et vacantibus, palatia domusque sæcularium vix jam capere sufficiant examina clericorum. In quibus nonnulli inveniuntur qui ecclesiasticos honores non tantum clericali officio quantum medicinali, aut scurrili seu gnatonico aucupantur. Mentior, si non plures ejusmodi promeruit Italia, quos nulla promovit morum aut litteratorum gratia, sed aut scurrilitas vel fallax adulatio, seu, quod excusabilis putatur, sola medicina. Quibus cum nullus Christianorum communicare debeat, ut vere acephalis et sine suorum rectorum litteris et permissu vagantibus, insuper regimen ecclesiasticum committitur; quod tandem adepti, non solum tanquam indisciplinati et stulti confundunt et dissipant, sed etiam tanquam libidinosi multimoda fornicatione et fœditate incestant.

CAPUT XXI.

De præcipuo malo Italiæ, et de quodam vano episcopo, et officio sacerdotum, principum et plebium.

Talibus utique ordinationibus cum nonnullæ provinciæ sordeant, tum præcipue Italia, in quam hujusmodi solet confluere sentina, quæ non solum suo fetore navigare ad regnum cœlorum cupientes ærotare compellat, sed insuper pondere demergat; nimirum tales tardissimi ad bene audiendum, tardioresque ad bene vivendum, cum sint promptissimi ad loquendum et exercitatissimi ad adulandum, aures principum simplices et ex sua natura alios æstimantes, callida fraude decipiunt, eorumque recta studia depravant. Si quidem prudentia carnis, quæ legi Dei, ut ejus inimica, subijci non potest, inflari atque nunc simulare, moxque dissimulare quodlibet periti, verisimilibus argumentationibus et intercessis sancti Christi sanctorumque Patrum sententiis abutuntur ad persuadendum; sicque nunc mimica levitate festivi, nunc philosophiæ gravitate severi, nunc sæculari urbanitate lepidi, nunc pecuniaria largitate importuni, velut alter sceleratus et multiformis Proteus, ipsi quoque versipelles ad suum arbitrium violenti, et, quod gravius est, blasphemii, reflectunt

quidquid apud Deum et homines constabat Ecclesiae sanctae utile et honestum. Mirantes enim personas, quæstus causa, inter alia sua deliramenta et præstigia, quibus tanquam novo aucupio incautos illaqueant, patulis et avidis auribus principum mundanam potestatem, maximeque imperatoriam regiamque potentiam supra modum magnificant, et ecclesiasticam dignitatem attenuant. Et quia vicissitudo est omnium rerum sub sole, ut aliquando proficiant, aliquando deficiant, secundum exteriorem profectum aut defectum ecclesiasticæ causæ, meritum et potentiam sacerdotalis dignitatis æstimant, ut modo ei, velut lunæ, solem seculares potestates præponant; modo, velut soli, alterum solem opponant; modo (quod tamen rarissime fit) in solo filiationis nomine, velut filium patri, supponant. Quod impuræ et improbæ adulationis figmentum diebus nostris sic prævaluit, ut aliquid huiusmodi parasitorum, ad confusionem sanctæ Ecclesiae suamque perditionem, dictus episcopus popularem favorem sic sibi conciliare solitus esset: Papa, inquam, Romanus est pater, Imperator filius, ego autem qui inter ipsos duos discuro, Spiritus sanctus. Quam blasphemiam quis catholicorum, ne dicam declamare, sed vel patienter audire potest? Sed cæcus adulator, sibi que supra modum ex suæ adulationis effectu placens, dum conatur ab hominibus æstimari supra id quod erat aut videbatur, duarum hæreseon blasphemias incurrisse convincitur. Ubi sua præsumptione gradus in sancta Trinitate constituit, tanquam Arius; et tanquam Manes, se Spiritum sanctum esse professus est. Quo utique sacrilegio, multisque aliis, Deo et fidelibus ejus invisus, velut alter Jason peregre periit, vagus et profugus.

Itaque quicumque principum quærit sibi felicitatem et in futuro beatitudinem parare, caveat talibus acquiescere. Rex enim qui libenter audit verba mendacii, omnes ministros habebit impios. Nec habeant Christi sacerdotes et quæ ad eos pertinent alio loco quam quæ habuit Maximus Constantinus, ejusque orthodoxi successores in imperio, sicut paulo superius ex parte monstratur in hoc opusculo. Unde qui sacerdotalem et regalem dignitatem vult irreprehensibiliter et utiliter conferre, dicat sacerdotium in præsentī Ecclesia assimilari animæ, regnum autem corpori, quia invicem sese diligunt, et invicem sese indigent, suamque sibi operam vicissim exigunt et impendunt. Ex quibus sicut præminet anima et præcipit corpori, sic sacerdotalis dignitas regali, ut puta cælestis terrestri. Sic nec præpostera, sed ordinata sunt omnia: sacerdotium, tanquam anima, præmoneat quæ sunt agenda; regnum deinde, tanquam caput, sui corporis omnibus membris præmineat, et ex quo expedit præce lat. Sic enim regum est ecclesiasticos sequi, sic laicorum quoque reges suos ad utilitatem Ecclesie et patriæ, sic ab una eorum potestate populus doceri; ab altera debet regi, quarum neutra populum inconsiderate sequi. Quod sanctorum Pa-

trum auctoritas sacerdotibus sic incutiat: « Docendus est populus, non sequendus, nosque, si nesciamus quid liceat, quidve non liceat, commovere, non his consensum præbere debemus. » Porro de regibus et sæculi principibus ait: « Principes sæculi nonnunquam intra Ecclesiam potestatis adeptæ culmina tenent, ut per eandem potestatem disciplinam ecclesiasticam muniant. Cæterum intra Ecclesiam potestates necessariæ non essent, nisi ut, quod non prævalet sacerdos efficere per doctrinæ sermonem, potestas hoc imperet per disciplinæ terrorem. Sæpe per regnum terrenum cæleste regnum proficit, ut qui, intra Ecclesiam positi contra fidem et disciplinam Ecclesie agunt, rigore principum cõterantur, ipsamque disciplinam, quam Ecclesie utilitas vel humanitas exercere non prævalet, cervicibus superborum potestas principalis imponat. Cognoscant principes sæculi debere se reddere rationem propter Ecclesiam quam a Christo tucundam suscipiunt. Nam sive augeatur pax et disciplina Ecclesie per fideles principes, sive solvatur, ille ab eis rationem exigat, qui eorum potestati sanctam Ecclesiam credit. »

CAPUT XXII

De nociva taciturnitate sacerdotum, et loquacitate adulatorum.

Hæc ita esse cum nemo Christianorum contradicere audeat, væ nobis sacerdotibus quia tacemus, quia viri polluti labiis sumus! Si enim sanctissimus Isaias pollutionem laborum incurrit, quia regem, sacerdotale officium semel tantum attentantem, libera voce, sicut Elias, non redarguit, nec perfecte ab ea pollutione purgari, juxta beati Hieronymi sententiam, potuit, donec crudeliter sectus occubuit, rogo quando labia nostra mundabuntur, qui sine intermissione principes ecclesiastica præsumentes non solum non redarguimus, sed insuper laudamus? Et talibus labiis Dominum interpellare aut nominare audemus? Et quid juvat quotidie dicere: « Domine, libera animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa (Psal. cxi, 2); » et: « Domine, labia mea aperies, et os meum annuntiabit laudem tuam? (Psal. l, 17.) » Nonne iniqua labia sunt, quæ iniquitatem non arguunt, vel quæ iniquitatem non defendunt? A quibus liberari, si omnibus Christianis orandum est, multo magis sacerdotibus, quibus non solum pro se, sed et pro omnibus orationi et prædicationi insistendum est, non forte cum multiplicaverint orationem, non expedit Deus pollutis labiis eorum offensus. Lex enim veritatis, ut beatus Hieronymus super Malachiam disserit, in ore sacerdotis est doctrina populorum, quæ in sacerdote nullo debet mendacio deturpari, sed tota de veritatis fonte procedere, et ut ipse pacem habeat, et cæteros pacificet, nulliusque personam accipiat in iudicio, et multos avertat ab iniquitate corripiens alios. « Labia sacerdotis custodient scientiam (Mal. ii, 7). » Et non dixit, proferent, sed, « custodient, » ut in tempore loquatur opportuno, et legem requirent ex ore ejus, quia

angelus Domini exercituum est (*Mal. ii, 7*). » Et speculator datus a Domino domui Israel. A cujus ore requiritur doctrina et increpatio, nisi annuntiaverit justo ne peccet, atque injusto ut convertatur; sanguis amborum de manu lingue illius requiratur.

Qua animadversione si feriuntur labia ex solo silentio iniqua, qua putas ferientur dolosa quæ, non solum reticent quam corripere jubentur iniquitatem, sed insuper mentiendo laborant ostendere æquitatem? Unde, « Væ vobis qui dicitis bonum malum, et malum bonum, ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras, ponentes amarum dulce et dulce amarum. Væ qui sapientes estis in oculis vestris, et coram vobismetipsis prudentes: qui justificatis impium pro muneribus, et justitiam justii aufertis ab eo » (*Isa. v, 20, 23*). » Qui enim, ut ait Salomon, dicit impio: Justus es, maledicent ei populi, et detestabuntur eum tribus. Quos propheta cavendos denuntians, ait: « Popule meus, qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt, et viam gressuum tuorum dissipant. Stat ad judicandum Dominus, et stat ad judicandum populos. Dominus ad judicium veniet cum senibus populi sui et principibus ejus. Vos enim depasti estis vineam meam, et rapina pauperis in domo vestra » (*Isa. lii, 12-14*). » Quod nequissimum adulationis vitium necesse est tanto animosius insectemur, quanto perniciosius omnibus pene vitiis intelligimus. Ipsum enim sacerdotalem auctoritatem, ipsum regalem potestatem et modestiam destruit, ipsum, ne Deo et hominibus debita reddantur, fasque nefasque confundit. Adulator quippe blandus inimicus est, perjurus principibus, quibus, contra jusjurandum suum, infidelis est, cum eis aut mala agere suadet, aut acta improbo favore effert, ut impœnitentes viam sibi in futuro thesaurizent, perniciosissimus populis, quos nec sapere nec respicere permittit, invisus Deo, contra quem efficax adjutor diaboli a bonis revocare, et ad mala provocare homines insistit. Unde venerabilis Prosper, prosa metroque eximius, ait de talibus: « Adulationum lingue alligant animas in peccatis. Delectantur enim ea facere in quibus non solum non metuitur reprehensor, sed etiam laudator auditur. » Cujus inde epigramma tale est:

Lingua assentatrix vitium peccantis acervat,
Et delectatum crimine, laqueo ligat.
Nulla sit ut lapsu reparandæ aura salutis,
Blanditur sotti dum malesuadus honor.
Libera sit potius vox correctoris amici,
Serpere nec libris et ca. venena inat.
Nec credens medici verbis fallacius æger,
Noxia laudatæ vulnera pe tus amet.

CAPUT XXIII.

De periculo male tacentium sacerdotum et male loquentium, et de individua unitate divinitatis et suorum.

Itaque hæc et hujusmodi quamplurima patienter audiuntur, atque tandem, si suam alienamque perditionem evitare curant ministri Christi, et maxime sacerdotes, seu timore seu amore humano caveant non solum malis, sed et bonis tacere, alioquin mo-

rientur, si vel intrantes tabernaculum Dei, vel exeuntes de se sonitum non reddiderint. Nihilominus ministri diaboli parasiti et ventriloqui, maximeque erronei clerici desinant majoribus vel minoribus suis placere, dum favent malis et detrahunt bonis. Illi loqui præsumant, isti tacere discant. Alioquin « desolabit Dominus linguam maris Ægypti (*Isai. xi, 15*), et erunt qui beatificant seducentes, et qui beatificantur præcipitati (*Isai. ix, 16*). » Quorum nequitiam et pœnam Psalmista in transgressore psalmo intimat, dicens: « Vanæ locuti sunt unusquisque ad proximum suum, labia dolosa in corde et ore locuti sunt. Disperdat Dominus universa labia dolosa et linguam magniloquam. Qui dixerunt: Linguam nostram magnificabimus, labia nostra a nobis sunt, quis noster Dominus est? (*Psal. xi, 3-5*). » Sicut ergo maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine, sic et vae ei qui lactat amicum suum, et ducit via non bona! Quapropter, admonente propheta, lingua balborum velociter loquatur (*Isai. xxxii, 4*); et plane atque cor stultum intelligat scientiam, et mutilatores discant legem, ne forte illi, quod absit! divisioni, quæ in Deum non cadit, tacendo consentientes, et isti aulando insistentes et faventes, a Deo ut schismatici et hæretici dividantur pariter. Indubitanter enim schisma vel hæresis est Deum et suos ab invicem conari dividere, beato Paulo Corinthiis sic protestante: « Obsecro vos, fratres, per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes, et non sint in vobis schismata. Sitis autem perfecti in eodem sensu et in eadem scientia. Significatum est enim mihi de vobis, fratres mei, ab his qui sunt Chloes, quia contentiones inter vos sunt. Hoc autem dico, quod unusquisque vestrum dicit: Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephæ, ego autem Christi. Divisus est Christus? » (*I Cor. i, 10-13*.) Subauditur: minime.

Aliter enim illa ejus oratio, quod absit! infructuosa erit, quam Deo Patri ad passionem iens fudit, ubi inter alia suis, maxime ut unum essent in illo, deprecabatur dicens: « Ego dedi eis sermonem tuum, et mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo, sicut et ego non sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos ex malo. De mundo non sunt, sicut et ego non sum de mundo. Sanctifica eos in veritate; sermo tuus veritas est. Sicut tu me misisti in mundum, et ego misi eos in mundum; et pro eis ego sanctifico meipsum, ut sint et ipsi sanctificati in veritate. Non pro his autem rogo tantum, sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint, ut mundum credat quia tu me misisti. Et ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis ut sint unum, sicut et nos unum sumus. Ego in eis et tu in me, ut sint consummati in unum » (*Joan. xvii, 14-23*). » Videsne, divisor blasphemæ, Christi non posse individua dividi. Individua quippe sunt Christi et ejus ministri. Et quod magis stupeas, individui sunt puri homines a Deo

Patre, qui tantum Deus est, mediante Christo, qui Deus A et homo est, sicut ipse ait: « Ego in eis et tu in me, ut sint consummati in unum (Joan. xvii, 14-23). » Quæ tamen mirabilis et desiderabilis unitas illi, tanquam Unigenito, natura debetur, homini, tanquam adoptivo, sola gratia præbetur. Denique ut Christus Jesus Deo et homini uniendis, sicut singulariter fidelis mediator, ambobus apparet, suæ naturæ divinæ et sanctitati, quibus Deo congruebat, humanam naturam et sanctificationem, qua sanctus et sine peccato natus est, univit, ut ex una homini in peccatis concepto sic congrueret ut consuleret, atque ex altera sic subveniret ut sanctificationem quoque perditam restitueret. Quæ sanctificatio Virginis, terræ filio divinitus collata et diabolicæ potestati adempta, redditur virginis Mariæ Filio, qua idem verus homo prædestinatus est Filius Dei in virtute, secundum spiritum sanctificationis, quem sanctificationis spiritum suis ipse Dei et hominis filius deponens, ait: « Sanctifica eos in veritate, » scilicet in me qui sum veritas, « ut sint et ipsi sanctificati in me (Ibid., 17). » Ex quo veraciter colligitur sanctificatione sola effeci ut humanis divina jungantur. Itaque, si unum sunt cum Christo in Deo ministri et famuli Christi, quia sanctificati sunt in ipso, manifestum est quidquid ministrorum Christi est unum esse cum illis in Christo, quia sanctificatum est in ipsis Christo. Quod si peculium carnalis servi unitur et servi domino per servum qui ejus est, quomodo non magis unitur et cedit Christo quidquid suorum est, præsertim quibus possessio nulla est, nisi quæ ipsi de donis suis redonata illis redonatur, quorum pars hæreditatis insuper est ipse Dominus, cui et ipsi sunt hæreditas?

CAPUT XXIV.

De exemplis individua Trinitatis in omnibus creaturis.

Sed, proh dolor! unionem hanc detestabiles, et individuum individui et ab ipso divisi dividere aggrediuntur, cum sanctificationem ita in se contineat ut ab ea contineantur. Equidem velut luteo glaucome atque lippî, aut superfluo potu madidi, solem aut lunam, seu quamlibet lucernam credunt sibi non solum duplicari, sed et multiplicari, ut egregius Prudentius Marcionitas duos deos, bonum scilicet ac malum, sibi confluentes confutans, ait:

Nemo duos soles, nisi sub glaucome, vidit.

Quapropter, si possunt, perpendant quam aversi a Deo incedant, qui dividere individua laborant. Denique ipse Deus suam individua Trinitatem unitate commendat, atque hoc suæ incommutabilis et invisibilis nature exemplar non solum invisibilibus et mutabilibus, sed visibilibus quoque factoris suis commodat et conservat. Omnia enim quæ in una sapientia sua Deus fecit, Trinitatem qua subsistunt insignivit, ubi omnibus mensuram, numerum, et pondus habere dedit (Sap. xi, 21). Quæ tria temporaliter, et inseparabiliter omnibus creaturis insunt, nec quolibet eorum prius ac posterius duobus reli-

quis, aut sensibilibus ab illis separabile inveniri poterit. Sive enim mensuram, sive numerum, sive pondus in quibuslibet corporis naturis consideres, pariter et inseparabiliter in ipsa tria nasci, esse, crescere, decrescere, et interire etiam sensibus corporis senties. Quæ nihilominus in corporeis creaturis, si animadvertas, intelliges. Habent siquidem mensuram qua etiam circumscribuntur, pondus meritorum, numerum affectuum diversorum. Nempe ut membrorum vel partium diversitas dat corporibus numerum, sic et creatis spiritibus diversitas effectuum. Itaque, ut venerabilis Prosper ait, si operum species prædicat artificem, fingentem rebus formas, loca, tempora, motus mensuris, numeris ponderibusque suis. Quæ licet tria omnibus pariter B inserit creaturis, tamen unum quoddam efficiunt, unitateque coercentur, quatenus, juxta suum modum, sic sua dilantur trinitate ut sua quoque ardeant unitate, sicque numerum habeant nec habeant, instar sui auctoris, qui et tria summa dicitur et unum. Porro juxta quod beata et incorruptibilis hæc Trinitas unus Deus recte dicitur et habetur, sic et incorruptibilis illa Trinitas in singulis creaturis, aut unus spiritus, aut unum corpus dicitur et habetur.

Ex quibus omnibus multipliciter docemur Deum, tam in se quam et in omnibus operibus suis, commendare, atque super omnia diligere monadem, et apprime detestari et odisse a se quodlibet ascendentem. Monas enim individua suæ naturæ beneficio etiam dividua individuo unionis reducit, et individua connectit. Dias autem dividuas sui vitii maleficio etiam individuum dividere querit. Illa, tanquam inviolabilis et pacifica, nil nisi a dividuis, diversis et privatis retrahere, atque suo omnibus communi, et præsentî individuo unire novit. E contrario ista tanquam violata violatrix, et schismatica, nihil nisi ab individuo consimili et communi bono obrumpere et absindere tentat. Hæc procul dubio ab illo incommutabili; et individua monade ulro recedens prius privatae et solitariae sedis locum sibi in lateribus aquilonis exploravit, deinde hominem a Deo divisit. Hæc quoque more suo per meretricem dixit: « Nee mihi, nec tibi, sed dividatur (III Reg. iii, 26). » Hæc etiam in Evangelio per alium, persuadere cupit D æternæ Monadi visionem, dicens: « Dic fratri meo, ut dividat mecum hæreditatem (Luc. xii, 15). » Cui beata Monas reclamans, naturæ suæ impassibilitatem sic prædicavit: « Homo, quis me constituit judicem, aut diversorem super vos? » (Luc. xii, 14.) Et si omnia opera divinitatis consideres, monade prorsus ea subsistere, diade autem interire invenies. Quibus sicut monas est subsistendi principium, sic et dias desistendi initium. Nam quandiu diversitas et numerositas membrorum, seu partium, unione censetur, vel toto suo connectitur, subsistit. Ubi autem ad diadem accedit, desistere et interire incipit. Quod Moyses quoque innuit. Qui, cum singulorum dierum opera Deum quod bona essent vidisse

commemoraverit, de die tamen secunda liquens reticuit, significans Deo non videri bonum, ubi, quid ab incommutabili ejus unitate disceret, mutabilitatem pluralitatis incipit, et incidit.

CAPUT XXV.

Quod individua sit sanctificatio ab his quæ sanctificant, et qualiter sanctificantur.

Cum ergo his et pluribus aliis sanctæ Scripturæ testimoniis liqueat Domino Deo in suæ creaturæ universitate quam maxime placere universale et commune bonum, atque e contrario displicere particulare et privatum, cujus scientiæ, imo cujus frontis sunt qui quælibet sanctificata Deo prædicant impune et sine sacrilegio posse dividi ab ipsa sanctificatione sua quæ coherent Deo? Quæ qualiter sanctificentur, vetus lex, quæ novæ typus est, multipliciter ostendit. At enim ex debito quidem, sicut primogenita, primitiæ et decimæ quæ exiguntur, ut pura sanctificata Domino, priusquam nascantur; ex oblatione, sicut pectusculum, armus, pecus, vel quæcunque Domino sanctificantur, ubi recte offeruntur; ex voto autem, quæcunque sponte voveantur. Nam ab ipso voto sanctificata Domino noscuntur. Quæ pariter in Levitico breviter comprehenduntur, ubi sic præcipitur: « Primogenitæ quæ ad Deum pertinent nemo sanctificare poterit et vovere, sive bos, sive ovis fuerit, Domini sunt. Quod si immundum est animal, redimet qui obtulerit, juxta æstimationem suam, et addet quintam partem pretii; si redimere noluerit, vendetur alteri, quantocunque fuerit æstimatum. Omne quod Domino consecratur, sive homo erit, sive animal, sive ager, non vendetur, nec redimi poterit. Quidquid fuerit semel consecratum, sanctum sanctorum erit Domino. Omnes decimæ terræ sive de frugibus, sive de pomis arborum, Domini sunt et illi sanctificantur. Si quis autem voluerit redimere decimas suas, addet quintam partem earum omnium decimarum, bovis, et ovis et capræ, quæ sub pastoris virga transeunt, quidquid decimum transierit sanctificabitur Domino. Non eligetur nec bonum, nec malum, nec altero commutabitur. Si quis mutaverit, et quod mutatum est sanctificabitur Domino, et non redimetur (*Levit. xvii, 26-33*). » Quod si diligenter investiges, invenies tabernaculum, cunctaque ejus utensilia, oleo sanctificationis inuncta, vocabis sanctum sanctorum; cætera vero exterius, quæ eidem vel ministris ejus pertinent, tantummodo sancta. Unde intelliguntur hæc sanctificationem, quæ sancta sunt, accepisse ab ea communione, qua per devotionem fidelium connexa sunt sanctis sanctorum. Ex quibus tantam sanctificationem sibi mutuabantur et potiebantur ut, pro modo admonitionis, quædam in loco sanctuarii sacerdotibus tantum, quædam etiam maribus stirpis eorum, quædam et cunctæ illorum familiæ emptitiæ, seu vernaculæ, debebantur, excepto omni alienigena, inquilino quoque sacerdotis, et mercenario, nec non leproso et immundo. In quibus sanctificatis, si anima prevaricans cæremonias per errorem peccasset, offerretur pro delicto suo artem

immaculatum de gregibus, qui poterat emi duobus siclis, juxta pondus sanctuarii, ipsumque quod intulerat damnum restituebat, et quintam partem ponens supra tradebat sacerdoti, et sic ei dimittebatur.

Quod si quis comederet de sanctificatis per ignorantiam, addebat quintam partem cum eo quod comederat, et dabat sacerdoti in sanctuarium, ne contaminaret sanctificata filiorum Israel quæ offerunt Domino, ne forte sustineant iniquitatem delicti sui qui sanctificata comederint: « Ego, inquit Dominus, qui sanctifico eos. » (*Lev. xxi, 25*). Ex quibus evidenter comprobatur quia Dominus tabernaculum suum et ministros sic sanctificat, ut quidquid ipsis pertinet sanctificatum permaneat. Ex quo si quilibet quantulumcunque sibi per errorem vel ignorantiam præsumeret, aut augmentum restitueret, ut de medio populi sui periret. Si autem per superbiam, nullo pacto diræ mortis evaderet sententiam hic, cum Dominus sanctificator omnium, nunc leniter admonendo, nunc aspere deterrendo, astruat suam sanctificationem ab eis quos vel quod sanctificat inseparabilem. Qui sunt isti qui iniquitatem contra Excelsum loquuntur, asserentes sanctificata sine sanctificatione emisse, aut dono accepisse? Qui utique vel rebus visibilibus debuerant doceri, quas constat, nec sine mensura, nec sine numero, nec sine pondere, quæ semel et simul Deus illis indidit posse vendi aut donari. Quod si concessum est his, quarum ipse usum et servitium ipsis quoque inimicis suis relinquit et permittit, videlicet ne sine suis qualitatibus habeantur, quanto magis conceditur illis, quas ad solos sumptus Ecclesiæ suæ sanctæ, ac ministris suis sanctis, non solum ab inimicis, sed ab amicis quoque suis laicis sua sanctificatione secrevit! Procul dubio in hujusmodi schismaticos non absurde dirigi potest illa querimonia Christi: « Diviserunt sibi vestimenta mea. » (*Psal. xxi, 29*). Nunquid enim et isti tanquam profani milites, ob mercedem illusionum et injuriarum quas Christo pertinaciter ingerunt, ut inimicis ejus placeant, atque inimicos ab eo avertant, non dividunt jugiter vestimenta illius, quancunque res illi soli devotione fidelium collatas, et sanctificatas ad victum et vestitum suorum membrorum adhuc istis talibus indigentum præsumunt et sibi dividunt, non ad aliquam sanctificationem sibi, sed ad solam maledictionem et sempiternam damnationem? Quem insuper felle cibant et aceto potant, quia pauperibus ejus debitam alimoniam subtrahentes præ fame et siti vitam eorum intolerabili amaritudine replent, quibus et si de sua videntur interdum aliquid impertiri, tanquam chlamys coccinea et adhibetur inhonestioribus, ut putatur, membris Christi. Neque enim pudori ejus in hoc consulunt, sed suo, dum miserorum calamitatibus ob id tantum subveniunt, ne inhumani videantur, aut certe importunos sibi non erubescere arguantur.

CAPUT XXVI.]

De pœna divisorum, quod Spiritum sanctum non accipiant, nisi sequaces fidei apostolorum.

Hæc cum ita sint, quod conjunxit homo non separat, quia perniciose hoc faciet, secundum quod in Evangelio ipse super divortio conjugum interrogatus prohibet (*Marc. x, 9*). Ut enim illi cum duo ante conjugium fuerint, jam post conjugium non duo sed una caro sunt, attestante Domino, vel sicut anima rationalis et caro unus est homo, ita clericalis ordo atque ecclesiastica possessio una est Domini sanctificatio, quam quisquis sæculariter dividit, nil nisi spiritualem interitum efficit, velut si conjugium mœchano hominem solvat occidendo; quo denique facto, necesse est duos irritos, dum unum divides, Deum scilicet atque maritum, si uxorem; nihilominus Deum atque interiorem hominem, si divideris exteriorem. Sic in Deum et in servulos ejus peccas, dum sanctificatam eorum possessionem a sua sanctificatione sequestras. Quod periculosius facis hic quam in adulterio, quia illic unum, hic autem multa hominum millia scandalizas. Quod si quis scandalizaverit unum de pusillis Dei, cum mola asinaria, collo ejus suspendenda, demergendus est in profundum maris (*Matth. xviii, 6*), quid, putamus, meretur qui tot ejus pusillos cum majoribus sua ambitione et invasione scandalizat? Quo scandalo conjugium Christi et Ecclesiæ suo solvit adulterio, homicidio quoque et sacrilegio, ubi suo maligno zelo eliminat ab Ecclesia arbam divini matrimonii, Spiritum sanctum scilicet quo sanctificabatur, vivificabatur et ornabatur. Qui sicut replet orbem terrarum, et continet omnia tanquam Conditor, ut subsistere valeant, sic et Ecclesiam, et omnia illius replet ac continet, tanquam sanctificator, ut non solum subsistere, sed insuper sancta esse valeant. Quæ sanctificationem, bona voluntas, vel devotio, atque oratio invitat ad sanctificandum quicquid sanctæ Ecclesiæ confertur a fidelibus, qui præcepta Dominica servantes, ad cœlestes thesauros terrena patrimonialia de terra levant, et transferunt per manus pauperum spiritu, quorum est cœlorum regnum, et quorum advocator et consolator est Spiritus sanctus, a quo omnis sanctificatio, imo qui est ipsa sanctificatio. Ipso totum corpus Ecclesiæ sanctificatur et regitur. Ipse vicarius Christi discipulis ejus et fidelibus omnibus ubique patrocinatur, pro corporali præsentia illius. Hunc alium Paracletum dari suis, ut cum eis maneat in æternum Filius rogavit Patrem. Hunc Spiritum veritatis, quæ Christus est, non potest accipere mundus in maligno positus, hæretici scilicet, Judæi, et increduli atque pagani, alioquin si mundus, qui talibus consistit, in perfidia permanendo Spiritum veritatis accipere potest, aut Ecclesia nulla est aut, si est, mendacio arguitur. Veritas, quæ assertit extra eum non posse accipi Spiritum sanctum. Si enim hæretici et cæteri perfidi accipere possunt Spiritum veritatis, constat catholicos aut non accipere, aut nihil ab hæreticis

A differre, imo hoc ipsum catholicos quod hæreticos esse. Sed absit hæc perfidia ab animis Christianis! Veritas quippe inviolabilis suæ promissionis sententiam inviolabili subscriptione corroboravit, eidem mox subjungens: « Quia non videt eum, nec scit eum (*Joan. xiv, 17*). »

Proinde, cum sit plus accipere quodlibet quam videre tantum, aut scire, constat mendacem mundum non accipere Spiritum veritatis, quem nec videre nec scire prædicatur; qui ergo nec quod minimum est meretur, dubitatur an quod maximum est mereatur. Et qui indignus judicatur etiam extrema scintilla, dignus est cui cedatur tota flamma? Sed eadem Veritas, suos de Spiritu suo certificans, subjungit: « Vos autem cognoscetis eum, quia apud vos manebit, et in vobis erit (*Joan. xiv, 17*). » Hinc comprobatur Spiritum sanctum a discipulis Christi cognosci, et apud eos et in eis manere in æternum. Quod si quis calumniator astruere conatur illis tantum, qui sibi tunc tantum adhærebant, Spiritum sanctum a Christo repromissum, audiat quod dicitur, « ut maneat vobiscum in æternum (*Ibid. xvi, 11*). » Et ne forte adhuc tergiversetur, recolat quod paulo superius exempli causa assumpsimus, ubi Christus rogando Patrem ut sanctificaret discipulos ait: « Non pro his autem rogo tantum, sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint (*Joan. xvii, 20*). » Porro sanctificatio nec datur nec habetur sine Spiritu sancto. Constat ergo apostolos eorumque successores apostolica fide corde credentibus et ore confitentibus Spiritum sanctum cognoscere, accipere, et apud eos et in eis manere. Unde ut reliquas pestes interim prætermittamus, probent Simoniaci fidem se apostolicam et doctrinam sequendo vendere et emere Spiritum sanctum, et sine controversia concedatur eis accipere et habere Spiritum sanctum, et cui voluerint sive gratis sive non gratis impetrare aut dare. Quod si probare non poterunt, sicut vere non possunt, maxime cum ab ipsis primitivæ vel totius Ecclesiæ columnis, Petro apostolorum principe et Joanne dilecto Domini apostolo et evangelista, noverint, nec negare possunt auctorem suum pro sola tam nefandi negotii æstimatione irrecuperabiliter contritum; cognoscant se esse de mundo illo qui non potest accipere veritatis Spiritum, et resipiscentes festinent fieri de mundo illo quem eligit Christus de mundo illorum.

CAPUT XXVII.

De Spiritu sancti gratia post resurrectionem in discipulos et vindicta in Anania.

Hunc sane Paracletum misit Pater in nomine Filii sui, ut fideles ipse doceret omnia, et suggereret eis omnia quæcumque dixerit eis idem Filius. Hunc suum Spiritum, quia a Patre procedit, Veritas suis misit, ut illi testimonium per eos perhibeat de ipsis, qui nec a Filio ad eos mitteretur, nec veniret si ipse Filius hinc non abiisset. Quod eis maxime expediebat, ne carnales remanerent, si Christum non nisi secundum

carnem nosse curarent. Hinc veniens arguit mundum immundum de peccato incredulitatis, de justitia suorum, et de judicio diaboli foras eiecit. Hic quoque Spiritus veritatis veniens docet Christi discipulos omnem veritatem, ut per ipsum spirituales effecti discant multa quæ Christus habebat eis dicere; sed quia adhuc carnales erant, non poterant hunc portare. Nec loquitur ad semetipsos, sed quæcumque audit loquitur, et quæ ventura sunt annuntiat eis. Ille Filium clarificat, qui ante passionem ejus non erat datus, quia Jesus nondum fuerat glorificatus. Hic est aqua illa viva ad cujus haustum sitientes idem Filius invitat. Hic quoque est Spiritus veritatis, qui a te reges et præses, tanquam filius advocatus, loquitur in discipulis, ne sit necesse præmeditari qualiter respondeant, quibus datur in illa hora quid loquantur. Nec enim ipsi sunt qui loquuntur, sed Spiritus sanctus. Hic fecit ut apostoli testes essent Christi in Jerusalem, et ab ea quaaversum usque ad ultimum terræ. Ipse visibiliter quoque eos inflammavit, omniumque linguarum suæ septemplicitatis gratia donavit. Ipse in apostolis idioti et sine litteris restitit principibus sacerdotum et magistratibus Judæorum, ut prohibiti loqui constanter responderent: « Obedire oportet magis Deo quam hominibus (Act. v, 29), et si justum est in conspectu Dei vos potius audire quam Deum, judicate. Neque enim possumus quæ audivimus et vidimus non loqui (Act. iv, 19, 20), » et cæsi gaudentes a conspectu concilii irent quoniam digni fuerint pro nomine Jesu contumeliam pati. Ipse illis orantibus locum in quo erant movit, eosque ut verbum Dei cum fiducia loquerentur replevit. Ipse signa et prodigia multa per manus apostolorum fecit. Ipse cor unum et animam unam multitudini credentium effecit. Ipse debitæ cœnobitis (20) pecuniæ fraudatores verbo Petri occidit dicentis: « Anania, cur tentavit Satanas cor tuum mentiri te Spiritui sancto? Non es mentitus hominibus, sed Deo (Act. v, 34). Et utique convenit vobis tentare Spiritum Domini (Ibid., 9). »

In quibus aperte prædicatur, non hominum, sed Spiritus sancti fuisse pecuniam, qua cœnobitæ illi temporaliter sic sustentabantur, nec quisquam egens inter illos inveniretur. Cui illi mentiti arguuntur, moxque defunguntur, qui tentabant eundem Spiritum sanctum abalinare ab illa pecunia, quam in ipso eorum voto sibi sanctificaverat ad suorum cœnobarum stipendium, et quia aliquid peculiare sibi clam retinere, et pauperum Christi victum, et vestitum pro parte alia palam exhibita mercari fraudulentè quærebant. Ipse Simonem Magum ore Simonis Petri sine fine damnavit. Quia gratiam ejus vendi et emi posse estimavit. In qua irrevocabili sententia considerandum est quanto venialior fuerit reatus Ananiæ in transitorie suæ pecuniæ defraudatione quam per-

Acti fidi Magi in sola æstimatione fraudulentè negotii sempiternæ gratiæ. Unde ille tentans Spiritum sanctum in fraude rei exterioris et visibilis, quam sanctificaverat, sola morte exterioris hominis plectitur; hic autem fraudem interiori et invisibili gratiæ meditatus, interioris hominis morte percellitur. Unde licet uterque in Spiritum sanctum peccaverit, tamen, secundum modum culparum, Ananias temporali morte punitus, perpetuam evasisse putatur; Simon autem morte perpetua damnatus, temporalem distulit, quia nec in hoc sæculo nec in futuro remittenda ei erat blasphemia Spiritus sancti. Ananias ne puncto temporis in carne vivere fuit permittus, quatenus mors illa sibi ad occultum remedium, et viventibus ad manifestum foret exemplum; Simon vero in anima mortuus, aliqui nunc temporaliter vivere permittitur, ad augmentum sibi suorum tormentorum, et ad exercitationem bonorum, cum tamen contritus et conterendus de medio hominum sit ablati. In quorum vindicta hoc animadvertatur necesse est quia, ut ait B. Prosper, « nihil est infelicius felicitate peccantium, quia pœnalis nutritur impunitas, et mala voluntas velut hostis interior roboratur. Reservatur enim æterno supplicio quod temporali nec punitur nec resecatur flagello. »

CAPUT XXVIII.

Quanta operatus sit vel operetur idem Spiritus in Ecclesia usque in finem sæculi.

Ad hæc sic omnipotens Spiritus Petro apostolo post ostensionem cœlestis lintei nuntios Cornelii adesse dixit, eumque gentibus baptizandis direxit, quarum primitias sui effusione et omnium linguarum inspiratione etiam ante baptismum mundavit. Hic a gentibus circumcisionis et Judaicarum ceremoniarum onus removet, dicente Petro sic: « Visum est Spiritui sancto et nobis (Act. xv, 28). » Hic Spiritus Jesu non permisit apostolos ire Bithyniam vel evangelizare in Asiam. Hic Paulum et Barnabam separari in opus Evangelii jussit. Hic eundem Paulum in Macedoniam transire præmonuit, quem postea Judæorum vinculis alligandum et Romanis tradendum præiixit. Ipse Spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii Dei et hæredes, cohæredes autem Christi. Per ipsum qui omnia scrutatur etiam profunda Dei revelavit Deus suis quod oculus non vidit, nec in cor hominis ascendit. Ipse per Paulum dat virginibus consilium, nuptis quoque et viduis. Ipsum habemus pignus Christi, clamantem in cordibus nostris: Abba, Pater. In ipso signati sumus in die redemptionis. Quem si quis non habet, Christi non est. Ipse denique « spiritus, attestante eodem Apostolo, adjuvat infirmitatem nostram. Nam quid orems sicut oportet nescimus: sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus; qui autem scrutatur corda, scit quid desideret spiritus, quia secundum Deum postulat

(20) Id est viventibus in communi, quales erant primi Christiani, quibus, ut ait liber Actuum apostolorum, erant omnia communia.

pro sanctis (*Rom.* xxvi, 27). » Ipsum ab ore Christi post resurrectionem apostoli acceperunt, ut remitterent et retinerent peccata hominum. Et quid plura? Ipse catechismi et scrutiniorum, ipsius quoque baptismatis, missarum quoque et canonicarum horarum leges et solemnia celebrari docuit. Ipse sanctum chrisma instituit, ipse clericorum vel ministrorum diversos gradus et officia in Ecclesia disposuit. Ipse diversarum professionum homines non solum habitaculis et victu, sed et vestitu distinxit. Ipse singulis professionibus rectores gradatim in unum consummandos præposuit. Ipse quidquid famulatu divinitatis competit vel humanæ conversationi honeste et utiliter expedit dictavit. Ipse quæcunque Ecclesiæ sacramenta hactenus fuerunt, sunt et erunt, præordinavit. Ipse martyrum rosis et confessorum liliis paradisum Ecclesiæ compingit. Ipse denique evangelistarum et apostolorum, omniumque orthodoxorum calamos et animos imbuat, vexit et præduxit ut, quocunque iret ejus impetus, illuc et ipsi graderentur sequentes eum. Ipse Spiritus vitæ est in rotis, in Scripturis videlicet canonicis, ut cum sanctis animalibus currentibus eant, et cum stantibus stent, et cum elevatis a terra eleventur, quia verba eorum spiritus et vita sunt. Ipse eas sic vivificat, ut homines quoque per illas vivificet. Sine quo non solum non prodest quidquam earum littera, sed insuper occidit, ut caro Christi carnaliter intellecta. Ipse quoque decreta apostolicorum virorum, canonesque sanctorum Patrum in diversis conciliis ad correptionem et disciplinam ecclesiarum Dei generaliter et specialiter promulgavit, attestante beato papa Damaso, qui hinc Aurelio Carthaginensi archiepiscopo sic scribit (21): « Violatores voluntarie canonum graviter a sanctis Patribus judicantur, et a sancto Spiritu, cujus instinctu ac dono dictati sunt, damnantur, quoniam blasphemare Spiritum sanctum non incongrue videntur, qui contra eosdem canones, non necessitate compulsi, sed libenter, ut præfixum est, aliquid aut proterve agunt aut loqui præsumunt, aut facere volentibus sponte consentiunt. Talis enim præsumptio manifeste unum genus est blasphemantium Spiritum sanctum. Quoniam, ut jam prælibatum est, contra eum agit cujus nisu et gratia iidem sancti editi sunt canones. Diabolica vero nequitia plerisque subtiliter fallere solet, et ita quorundam imprudentiam, per similitudinem pietatis sapissime illudit, ut pro salubribus nocitura persuadeat. Idcirco norma sacrorum canonum qui sunt spiritu Dei conditi, et totius mundi reverentia consecrati, fideliter a nobis scienda et diligenter tractanda est auctoritas, ne quoquomodo sanctorum Patrum statuta absque inevitabili necessitate, quod absit, transgrediamur, sed fidelissime per ea gradientes, cum eis qui eos instinctu condiderunt divino, mercedis

gloriam et laboris cumulum eorum meritis, auxiliante Domino, habere mereamur, etc.

CAPUT XXIX.

Sententia S. Augustini de animæ potentia, et retractio ex ea, et quales sint promoti a laicis et metropolitani eorum.

Cujus Spiritus sanctificatio an totum corpus Ecclesiæ sanctificet atque regat si adhuc dubitatur, vel qualiter id agat si quæeratur, ineffabile et supra humanum modum hoc esse sciatur. Unde necesse est pie credatur et intelligatur, ne, si impie discutitur, offendatur. Potest tamen anima, quantum creaturæ conceditur, prædicare homini tantum artificem Spiritum, ut ex illa quantulamcunque mente concipiat ineffabilis diffusionis illius conjecturam, qua fiat ei aliquis gradus ad vel tenuiter cogitandum incomprehensibilem Salvatoris potentiam. Anima quippe, ut beatus Augustinus sancto Hieronymo scribens ait, per totum corpus quod animat non locali diffusionem, sed quadam vitali intentione porrigitur. Nam per omnes ejus particulas tota simul adest; nec minor in minoribus, nec in majoribus major, sed alicubi intensius, alicubi remissius, et in omnibus tota, et in singulis tota est. Neque enim aliter quod sit in corpore totum sentit, tamen tota sentit. Nam cum exiguo puncto in carne viva aliquid tangitur, quamvis locus ille non solum totius corporis non sit, sed vix in corpore videatur, animam tamen totam non latet. Neque id quod sentitur per corporis cuncta discurrit, sed ibi tantum sentitur ubi fit. Unde ergo ad totam mox pervenit quod non in toto fit, nisi quia et ibi est tota ubi fit, nec ut tota ubi fit cætera deserit? Vivunt enim et illa ea præsentem, ubi nihil tale factum est. Quod si fieret, et utrumque simul fieret, simul utrumque totam pariter non lateret. Proinde et in omnibus simul et in singulis particulis corporis sui tota simul esse non posset, si per illas ita diffunderetur, ut videmus corpora diffusa per spatia locorum minoribus suis partibus minora occupare, et amplioribus ampliora. » Hæc ita fieri ab anima, cum tanti doctoris sententia, tum quotidiana experientia constat.

Unde quis fidelium dubitare jam poterit Spiritum sanctum longe ineffabilius sanctificatione sua totam replere Ecclesiam, ut pro qualitate ministrorum et rerum ejus, singula quæ illi connectuntur et debentur sanctificet? Est enim clericalis ordo in Ecclesia præcipuus, tanquam in capite oculi, de quo ait Dominus: « Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei (*Zach.* ii, 8). » Est et laicalis potestas tanquam pectus et brachia ad obediendum et defendendum Ecclesiam valida et exerta. Est deinde vulgus tanquam inferiora vel extrema membra ecclesiasticis et sæcularibus potestatibus pariter subditum et pernecessarium. Porro in capillis capitis posses-

(21) Hanc Damasi ad Aurelium Carthaginensem episcopum epistolam esse spuriam et supposititiam consentiunt omnes eruditi.

siones Ecclesiæ, in unguibus autem vel reliqui corporis pilis facultates sæculi non incongrue possunt accipi. Quas qui indiscrete vel violenter exteriori homini demit, necesse est graviter offendat Interiori pro injuria dehonorationis vel præsumptionis. Quod non dubitandum est facere Spiritum sanctum, qui in universitate Ecclesiæ longe præstantius anima omnia operatur in omnibus, dividens singulis prout vult, et annuntians discipulis multa quæ ante passionem Christi non poterant portare. Unde sicut recedente anima, mox fetores et vermes corpus occupant, qui illud cum maxima hominum abominatione et abiectione in pulverem dissolvunt, sic et res ecclesiasticæ, recedente ab eis sua sanctificatione, mox dæmonum juri cum summa maledictione Dei et sanctorum Patrum relictae dispereunt. Quapropter, secundum quod Dominus in Evangelio ait homini, divisionem hæreditatis exigenti : « Videte et cavete ab omni avaritia (Luc. xii, 15). » O vos divisi divisores, et tandem vel sero individua dividi non posse cognoscite, jamque divisoribus nolite acquiescere, si cupitis animabus vestris et illorum consulere. Nempe sequendo quæ videntur, et spernendo quæ non videntur, calamum vani honoris temporaliter capescitis, nec supremæ beatitudinis aulam, aut extremæ miseræ . . . post modicum respiciitis.

Quæ si maxima pars vestrum Christiano talia retractaret animo, nequaquam hoc tanto Ecclesiæ jugiter angeretur malo. Sed, proh dolor! a laicis dignitatibus ecclesiasticam dignitatem adepti, cum juxta canonicam auctoritatem deberent cum suis auctoribus et fautoribus non solum communione altaris, sed et ingressu ecclesiæ privari, primum locum in ea, et dispensationem sacramentorum, Christi omniumque regimen atque dispositionem adipiscuntur, cujus etiam limina contingere prohibentur, ut puta perjuri principibus, quibus in tanta præsumptione infideles aut consentiant aut insistant; sacrilegi, fures et latrones Deo, cui sancta sua furantur et violenter diripiunt; homicidæ insuper pauperibus Christi, quorum patrimonia et pecunias fraudant et suis usibus vindicant; excommunicati Deo et omnibus sanctis ejus præteritis, præsentibus et futuris, quorum disciplinam destruunt et conciliant, quos scandalizare et offendere non curant. Qui vere jam non sunt habendi ut alii intra Ecclesiam indiscipulati Christiani, sed ut vere blasphemantes Spiritum sanctum hæretici, dum proterve et voluntarie transgrediuntur leges conscriptas et subscriptas digito Dei. Quorum peccatis communicant procul dubio primates et metropolitani, qui talibus et sine canonica discussione manus imponunt, reclamante Apostolo in Epistola ad Timotheum. Taliter nimirum talium principum, sacerdotumque et fautorum illorum causa quid Ecclesia etiam visibiliter nonnunquam patitur, aperte indicat Micheas propheta : « Audite, inquit,

hæc, principes domus Jacob, et judices domus Israel qui abominamini judicium, et omnia recta pervertitis, qui ædificatis Sion in sanguinibus, et Jerusalem in iniquitate. Principes ejus in muneribus judicabant, et sacerdotes ejus in mercede docebant, et prophetæ ejus in pecunia divinabant, et super Dominum requiescebant, dicentes : Nonquid non Dominus in medio nostrum? Non venient super nos mala. Propter hoc causa vestri Sion quasi ager arabitur, et Jerusalem quasi acervus lapidum erit, et mons templi in excelsa silvarum (Mich. iii, 9). »

CAPUT XXX.

Recapitulatio de depositione hæreticorum et sententia Ezechielis in eos.

hinc jam licet maxima ex parte spicula adversariorum catholicis objecta Domino donante aut repulerim aut decusserim, aut certe retuderim, adhuc tamen in calce libri hujus retundendum arbitror spiculum illud nimio toxico imbutum, quo obstinato impetitur ecclesiastica regula, quatenus si juxta eam consequitur hæreticos deponendos, consequatur quoque juxta assertionem illorum eosdem gratiam ecclesiasticam adeptos, a cujus ascensione ut deponantur sit necesse. Quapropter hinc quoque trutinatores verborum interim patienter interrogo, a quo gradu divinæ gratiæ deponantur, quibus Psalmista sic imprecatur : « Disperge illos in virtute tua, et depone eos, protector meus, Domine (Psal. lxxviii, 12). » Quin etiam a quo gradu ecclesiastico deponantur pro quibus catholica in die Dominicæ Passionis sic precatur : « Omnipotens sempiternæ Deus, qui salvas omnes, et neminem vis perire, respice ad animas diabolica fraude deceptas, ut, omni hæretica pravitate deposita, errantium corda resipiscant, et ad veritatis tuæ redeant unitatem. » Ecce hic catholica rogat ut hæretica pravitas ab animabus diabolica fraude deceptis deportetur. Psalmista quoque superius, ut inimici ejus deponantur. In qua utique depositione nullam depositionem ab alicujus gratiæ vel dignitatis excellentia quam prius habuerint intelligere possumus, nisi solam præsumptionem hæreticæ falsitatis, quam sub specie catholicæ veritatis sibi pertinaciter arrogant. Sic et Simoniani seu quilibet hæretici cum deponi jubentur, non ab aliqua ecclesiasticæ ordinationis gratia quam hætenus habeant deponi jubentur; sed etiam ab exteriori facie ecclesiasticorum graduum, qua ad perditionem suam populique Christiani deceptionem per imposturam abutuntur. Quibus maxime aptari potest fabula de asello pelle leonis induto, qui præsumptio, seu quod aptius dicitur, simulato leonino vigore, turbabat pavidas per rura oves, cum nil omnino leoninæ fortitudinis, excepto vano terrore, ex his exuviis vel spoliis sibi vel cuiquam acquirere potuerit. Cui dum rusticus pellem leonis detraxit, nil prorsus leoninæ potentia quam ex pelle illa accepisset aut haberet ei detraxit; sed solam quam ex illa hypocrisi contraxerat præ-

sumptionem, sicut eidem asello rusticus dum spoliatum cerneret, dixisse fertur :

Forsitan ignaros imitato murmure fallis :
At mihi, qui quondam, semper asellus eris.

Est quoque aliud quod in illa oratione poscitur, scilicet, ut hæretici et schismatici ad veritatis divinæ redeant unitatem. In cujus quoque præfatione monemur orare pro ipsis, ut Deus ac Dominus nosset eos ab erroribus universis ad sanctam matrem Ecclesiam catholicam atque apostolicam revocare dignetur. Unde luce clarius constat in unitate Ecclesiæ catholicæ atque apostolicæ non adesse, ad quam ut revocentur et redeant, ab eadem universali Ecclesia oratur. Ergo Simoniani aut hæretici non sunt, et in Ecclesia sunt, aut certe hæretici sunt, et extra Ecclesiam sunt. Porro si in Ecclesia sunt, catholici sunt, atque accipere possunt Spiritum sanctum, sique jam hæretici nec habendi nec dicendi sunt. Si autem extra Ecclesiam sunt, certe aut hæretici aut pagani sunt, et ideo accipere non possunt Spiritum sanctum, quia extra Ecclesiam non potest accipi, protestante Domino superius : cujus procul dubio sententiam, cum omnes orthodoxi, tum egregius Prosper secutus ait : « Sicut considerandum est quid et cui voveas, ita etiam considerandum est ubi voveas : quia veri sacrificii locus Ecclesiam catholicam non est. » Quod versu quoque declarans subdit :

Narrat qui reddit Domino plura vota Tonanti,
Unum divinis cultibus esse locum,
In toto mundo quæ sit vera Ecclesia præbet,
Et sine quo nullum justitiæ est meritum.

In quibus plane prædicatur, nec veram Ecclesiam, nec verum sacrificium, nec veri sacrificii locum, nec divinum cultum convincitur habere, sicut nec alii hæretici. Quid ergo pariter habent? Solam falsitatem cultumque dæmoniacum. Sed esto, dicitur apud eos sacrificium, sacerdotium et cætera catholicorum sacramenta et insignia. Et, o quam mala dicuntur, quæ omnino nil earum rerum quarum vocabulis indicantur in se habere comprobantur? Quod cum superius ubertim monstratum sit, etiam ex verbis Ezechielis prophætæ monstrari poterit, ubi dicit prophetantibus de corde suo : « Væ prophetis insipientibus, » etc. usque « et scietis quoniam ego Dominus (Ezech. xiii, 3). »

CAPUT XXXI.

De propriis dictionibus in supradicti prophætæ et beati Gregorii verbis subjunctis.

Quæ prophætæ verba idcirco istic seriatim inseruimus, quia etiam si alia deessent, hæc sola confutationi hæreticorum et præcipue objectionibus Simonianorum sufficerent. Ut enim cætera præmissæ prophætæ prætermittamus, quod solum inde præsentis operæ est pretium summovenus attingamus, videlicet parietem a populo ædificatum prophætæ liniant absque palcis. Siquidem lateres in nonnullis provinciis et maxime Orientis, sic conficiuntur, ut luto paleæ admisceantur, quibus lutea materies col-

ligetur, nec calor postmodum resolvat quod humor conglutinarat. Unde et ipsæ paleæ istic temperatura dicuntur, quia contemperant dissolubile lutum ne resolvatur. Populus ergo sese in parietem ædificat, dum Ecclesia Christi fieri laborat. Sed a pseudo-prophetis, hæreticis scilicet, quia luto visibilium sacramentorum sine temperatura invisibilis gratiæ linitur, casurus est. Qui profecto paries, non es a paries dicitur, et litura non litura, et prophætæ non prophætæ, et vivificatæ animæ non viventes, et mortificatæ non morientes. Ubi etiam illorum pena prædicatur, qui cor justum, quem Deus non contristavit, contristant, et manus impij ne revertatur a via sua mala et vivat (Ezech. xiii, 22), confortant. Quod autem res visibilium sacramentorum, quæ apud hæreticos Christianismi inveniuntur, non solum detrimenta sed et stercora sint, ex verbis Apostoli ad Philippenses ostendatur, ubi sacrificia et cæremnias quæ apud hæreticos Judaismi post passionem Christi observabantur, quanti prius fecerit, quantitative impræsentiarum faciat, prædicat, dicens : « Secundum justitiam quæ in lege est, conversatus sum sine querela. Sed quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta. Veruntamen et existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Jesu Christi Domini mei, propter quem omnia detrimentum feci et arbitror ut stercora, ut Christum lucrificam (Phil. iii, 6). » Dominus quoque per Malachiam Judaicum sacerdotium reprobandus, ait : « Ecce ego projiciam vobis brachium et dispergam super vultum vestrum stercus solemnitarum vestrarum, et assumet vos secum (Malach. ii, 3). » Quod beatus Hieronymus exponens subdit : « Quia ad sacerdotes loquitur : Projiciam, inquit, in facies vestras ea quæ sanctiora putatis in lege, et vobis a Deo pro virtutum munere ex hostiis condonata. Arnum enim, id est brachium, et pectusculum, et linguam, et ventriculum, et ea quæ in Levitico describuntur, accipiebant ex hostiis sacerdotes. Quæ omnia pro peccatis eorum se abjicere, et in facies sacerdotum mittere contestatur : ut scilicet tales sint qui offerunt talia qualia et illa quæ offeruntur. Et assumet vos, inquit, secum, id est stercus solemnitarum vestrarum, ut fientes facies putrida stercoris commustione turbentur. » Ad hæc ex verbis quoque beati Gregorii, cujus improprias dictiones pro propriis defensores Simonianorum accipiunt, ostenditur quam multa improprie dicantur. Ant enim in tractatu Evangelii Theophaniæ : « Omnia elementa auctorem suum venisse testata sunt. Ut enim de eis quiddam usum humano loquar, Deum hunc cœli esse cognoverunt, quia stellam protinus miserunt. Mare cognovit, quia sub plantis ejus se calcabile præbuit. Terra cognovit, quia eo moriente contremuit. Sol cognovit, quia lucis suæ radios abscondit. Saxa et parietes cognoverunt, quia tempore mortis ejus scissa sunt. Infernus cognovit, quia hos quos tenebat mortuos reddidit. Et tamen hunc quem Deum omnia insensibiliter

elementa senserunt, adhuc infidelium Judæorum corda Deum esse minime cognoscunt, et duriora saxa scindi ad pœnitentiam nolunt, eumque confiteri abnegant, quem elementa, ut diximus, aut signis aut scissionibus Deum clamant. Itaque Simoniani eorumque obstinati defensores necesse est fateantur beatum Gregorium istic improprie locutum. Alioquin, si attendunt proprie locutum, necesse est profiteantur eum fuisse Manichæum, qui insensibiles res, non solum animam vitalem, sed sensualem habere crediderit et prædicaverit. Quod si profiteri timent, necesse est nobiscum constentant tandem nec cœlos, nec mare, nec terram, nec solem, nec saxa, nec parietes, nec infernum cognovisse aut clamasse suum auctorem, nec fecisse in obsequium ejus omnia illa quæ prædicantur fecisse: sed repentina et inusitata immutatione vel concussione sui cognitum ab hominibus et prædicatum *cata tropou metonymian*, per quem id quod fit solet indicari illo quo fit, velut homo dicitur pulvis, et cœlum aer. Hoc nihilominus *tropo* Deus cognovisse quid dicitur, cum efficit ut ab hominibus id cognoscatur. Hoc spirituales gratiam vel columbam vendi beatus Gregorius fatetur, cum vendi putatur. Siquidem, ut ipse asserit, usu humano locutus, sicut insensibilia sentisse, sic et invendibilia vendi est concionatus.

CAPUT XXXII.

De criminosis catholicis promotis vel post lapsis, et de ministerio, et de depositione eorum.

Itaque his et aliis quampluribus argumentis constat Simonianos nil ecclesiasticæ dignitatis obtinuisse, quamvis eorum defensores impudenter persuadere laborent honorem in eis acceptum perdurare, nisi Romane et apostolicæ sedis antistes, aut metropolitani eorum comprovinciales episcopi eas synodaliter dejiciant. Quomodo enim in eis perdurare potest quod nullatenus acceptum est? Quod vero subjungunt hoc etiam de cunctis criminibus considerandum est, ut si presbyter adulterium fecerit deponatur, noverint hoc longe habendum et agendum. Denique in tantum hæretici differunt a catholicis, ut quantumlibet criminosis catholicis acceptior sit Deo et tolerabilior hominibus, quam quantumlibet justus, si dici potest, hæreticus. Unde catholicus etiam criminosis quidquid boni facit vel habet, procul dubio bonum est merito fidei, sine qua non est. Porro hæreticus etiam si habeatur justus, quidquid boni facere vel habere videatur, procul dubio malum est merito perfidiæ suæ, cum qua quidquid facit peccatum est. Quod superius tot testimoniis constat monstratum, ut hic non sit indebitius dicendum. Aut enim ignoratis, aut dissimulatis seu neglectis humane fragilitatis criminibus vel peccatis nonnunquam sacerdotii dignitas conceditur indignis, quorum promotione aut necessitati vel utilitati proximorum in catholica pro tempore consulitur vel voluntati obsecundatur. Quibus, quia fidei catholicæ sunt, credendum est, dum promoventur a catholicis, conferri Spiritum sanctum quem

A habent, etsi non ad suam, tamen ad aliorum salutem perficiendam. Et adest ergo eis Spiritus sanctus ministrantibus, et abest transgredientibus. Adest enim ministerio quod fidei eorum a fidelibus creditum recognoscit; abest iniquitati eorum quam non cognoscit. Dignatur adesse in sacramentis suis sibi obsequentibus, et dedignatur adesse in pravitate morum sibi resistantibus. Itaque quantumlibet fide cordis eorum Spiritus sanctus invitatus ministerio oris et manuum eorum sanctificandis ad suorum salutem rebus infunditur, sed perfidia scelerum offensus ad condemnationem sceleratorum provocatur. Qui quoniam ministri sunt et scelerati, ministerium eorum suscipit, scelera despicit et punit; sic ministris præsens ut sit sceleratis absens. Quibus B sane aptari potest sententia illa prophetæ qua Domino dicit: « Prope es tu ori eorum, et longe a renibus eorum (Jer. xii, 2). » Siquidem Spiritus sanctus in cordibus talium ministrorum fidei, cujus est auctor, præsidens, secundum Deum postulat pro sanctis et impetrat quidquid secundum Deum expedit eis. Quod revera *metonymicos* dicitur agere; quia postulare facit et impetrare, cum ipso cum Patre et Filio postuletur, et donet etiam per ministerium criminosis; sed tamen catholicis a catholicis impositum, ut necessitati vel utilitati catholicorum pro tempore et loco consulatur. Quos nimirum ministros, etsi plurima mala accusant, nonnulla tamen bona excusant, fides scilicet, quæ pro modulo suo spei et charitatis capax est; tum necessitas et utilitas, devotio quoque seu petitio Ecclesiæ, deinde gratuita ordinatio ab illis qui gratuito eam accipere. Quibus si deest vitæ innocentia secundum canonicam disciplinam, adest tamen obediencia, vel sola promotio ad ministerium ecclesiasticum sine aliqua venalitate secundum datam ab ipso Domino Jesu Christo regulam, qua utique firmatur ex parte una, etiam si infirmatur ex altera. Quæ Dominica regula si abesset, nil gratiæ quis, quamlibet alias innocens, dare et accipere possit. Liqueat ergo hac sola regula etiam pravos ad aliquid dirigi, dum ei consentiunt, et sine illa etiam non parum rectos depravari, dum ab ea dissentiunt. Quapropter in ministris modo quo dictum est promotis, vel post promotionem in aliquid crimen lapsis acceptus honor perdurat, C D quandiu eorum culpas Ecclesia aut ignorat aut dissimulat, et propter utilitatem aliorum, sub specie penitentis talium tolerat. Talium depositio quandiu ab illis quorum interest qualibet occasione differtur, officium quo jam indigni sunt adimplere pernititur, totumque quod ab eis interim fit pro ministerio prius sibi commissio, vel postea permissio, sanctum habetur. Quod quamvis ipsis ad penam, aliis tamen proficit ad vitam. Tales vere deponuntur eam deponuntur, quia etsi non merito, officio tamen veram promotionem habuisse noscuntur. Nec cum eis deponuntur aut damnantur quotquot ab eis ante suam depositionem canonice promoventur, aut quæque ab eis catholice administrantur.

CAPUT XXXIII.

*De quilibuscunque promotis a Simonianis, et repulsi-
sione objectionis adversariorum.*

Sed non sic impii Simoniani, non sic, quorum depositio non est habitus honoris privatio, sed simulata vel æstimata promotionis detectio vel confutatio. Quos cum multa sint quæ accusent, nulla sunt quæ excusent. Neque enim in eorum, ut putatur, ordinatione necessitati aut utilitati Ecclesiæ consulitur, nec devotioni aut petitioni acquiescitur, sed soli avaritiæ utrinque providetur. Nec attenditur fides catholica aut doctrina apostolica, sed perfidia hæretica et ambitio Simoniana, nec aliqua vitæ innocentia, sed sola pecunia. Unde etiam quod non nisi gratis dari et accipi potest, vendere et emere student. Cui ergo in talibus ordinationibus consulitur, nisi avaritiæ duorum? Neque enim prior eorum prius aut pro Deo aut pro proximo manum admoveat aut os aperit, quam alter manum marsupio admoveat, aut os promissioni aperuerit. Et qua fronte astruitur quantumlibet justos homines vel gratis posse accipere aliquid gratiæ a talibus, quibus nil fidei Christianæ, sed totum perfidiæ dæmonicæ cooperatum fuisse aut cooperari dignoscitur? Qui etsi videantur interdum aliquos gratis promovere, constat eos non gratis id agere; sed aut obsequium eorum, aut aliorum favorem sæculariter tantum requirere. Quæ duo si palam absunt, datur tamen conjici eos in gratuita, ut putatur, promotione nobilitum aut religiosarum personarum, sibi etiam aucupari favorem seu auctoritatem eorum, ut jam ab eis promoti sint suæ promotionis securiores, et promovendi ad emendum promptiores ipsique ad vendendum audaciores. Sic aut præsens negotium ab illis exercetur, aut ex præsentibus præteritum confirmatur, aut certe futurum invitatur. A quibus omnibus munerum speciebus licet excutiendæ sint manus ecclesiasticorum; tamen ante omnia a pecunia, quæ nominatim ab apostolo Petro reprobata, et ipso Simone Mago fuit damnata. Præterea non putatur absurdum istic quoque obviatum ire alii argumentationi vaniloquiorum. Aiunt enim:

OBJECTIO. Lex imperatorum sancit ut si quis hoc vel illud fecerit, capite plectatur. Evenit autem ut aliquis sæcularis crimen illud committat, pro quo lege data capite plecti debeat. Quod donec iudex cujus interest perficere differt, aut misericordia aut negligentia, nunquid interim non vivit? Nunquid non caput, quod juste debet amittere, portat? nunquid tandem, si postea genuerit filium, filius pro paterno crimine sanguinis reus erit? Non plane. Quoniam ille qui crimen commisit, solus supplicii sententiam sustinebit.

REPULSIO. Quæ sane argumentatio pro nobis facere comprobatur, non contra nos pro cephalis videlicet, hoc est capitatis, non autem pro acephalis. Quia vero gratis a catholicis promoti, licet ante aut post promotionem suam inveniantur criminosi, non sine capite sint, paulo superius ostenditur satis, simul-

A que quod ante illorum depositionem promoti ab eis non pereant pro eis. Quamobrem constat præmissa argumentatione nil defensionis provisum acephalis nec eorum filiis, quia caput, id est officium ecclesiasticum nec habent nec habuerunt quo privati possint. Superflua enim lex esse convincitur, quia quis privati eo quod non habet sancitur. Tale est enim ac si dicatur: Si quis decollatus hoc vel illud fecerit, capite privetur. Nimirum decollatus est omnis hæreticus, hæresi sua a capite Ecclesiæ Christo abscissus; et quotquot deinceps ab eis promoveri videntur. Unde et mortui a mortuis nascuntur, ac per hoc nil nisi morticinum ab eis quisquam consequitur, quibus quid auferatur in sua depositione, præmonstratum est abunde.

CAPUT XXXIV.

Argumenta ex mundanis legibus contra promoventes vel promotos Simoniacos.

Itaque suo ipsorum iudicio constat actionem horum defensorum infirmatam. Neque enim agitur cum illo quem defendendum suscepit, sed contra illum. Nam dum laborant probare acephalos caput sibi habere atque gestare, seu jure decollatos generare posse, superfluum argumentationem ex acephalis, quod caput portent et generent antequam decollentur, concepere, et post longam parturitionem abortientes de suæ iniquitatis vulva projicere. Unde explosa hæc, ut vere frivola, a conjunctis causæ et consimilibus sumantur argumenta. Ager est aliquis qui, iudice corrupto a pecunia, favore illius et iniqua sententia obtinet aliena prædia. Hunc si postea justus iudex detectum inde ejiciat, et priori domino vel ejus hæredibus, sua, ut justum est, cedant, nunquid sortes, aliquibus donatas aut venditas, seu titulos vel ministeria et jura ab invasore ibidem præstita legitimus possessor conservat, et non potius sibi suisque consulens ea inde exterminat? Alioquin si hæc ob reverentiam vel gratiam invasoris prætermittit, quasi ille juste ibidem aliquid disposuerit, sua ignavia jus suum sibi infirmat et alienat, atque adversario suo confirmat et revocat. Hoc sane argumento injustæ acquisitionis justæque amissionis seu justæ recuperationis potest doceri quid a Simonianis vendatur, quid ematur, quid gratis sive non gratis ab illis promotis conferatur, quid in aliena possessione vel sibi vel aliis proficue disponatur et agatur. Siquidem, quamvis invasor profiteatur, attestante sibi iniquo iudice, se justitiam suam accepisse, habuisse, et aliis donasse aut vendidisse, vel postea sibi ablatam injuste; tamen constat nec eum, nec quoslibet per eum aliquando aliquid præter solam injustitiam et detrimentum suum in hujusmodi fundis acquisisse. A quibus dum pœna legum et multiplicata restitutione præsumptarum rerum multati, pariter tam factores quam fautores ejiciuntur, non justitia quam nullam in eis habuerunt, sed sola injustitia quam incurrerunt, privantur. Denique iudex crimine perjurii et falsitatis per poenitentiam exuendus dejicitur; invasores vero

lepra falsitatis quoque et rapinæ haud secus abster-
guntur; sin alias usque ad novissimum quadrantem
æternaliter reddetur quod hic temporaliter contra-
hitur. Testis enim falsus non erit impunitus (*Prov.*
xix, 5). Et nemo diu gaudet qui iniquo iudice
vincit. Amplius. Nonne si quis rem quamlibet furatus
deprehenditur, in quadruplum eam, testante
Salomone, reddet, et omnem substantiam domus
sue tradet? Si autem quis furtivum scienter com-
paraverit, et pretium datum perdidit, et nihilominus
tenetur noxa et pœna furis. Qui vero nescienter,
pretium quoque datum perdit et mercem emptam
sine nota furis restituet. Si tamen iurejurando argu-
entibus comprobaverit se nescisse furto sublatam
ubi comparavit, alioquin si vel sibi violenter reti-
nere contenderit, aut super furto se excusare distu-
lerit, noxam furis cum nota et pœna subibit. Quod
necesse est eum passurum, qui vel gratis acceperit a
fure furtivum. Qua de re colligatur quia, si sine in-
fama, damno et pœna non evadit quisquis a fure
quodlibet furtivum acquisierit, quodcumque apud
eum repertum fuit; multo magis illi qui a furibus
Simonianis aut scientes aut nescientes pretio vel dono
columbam Dei furatam, ut videtur, acquirunt et tanto
magis, quanto majora et cariora sunt divitia huma-
nis. Ergo aut probetur Simonianos, sicut et alios
hæreticos non esse fures et latrones, aut concedatur
nil ab eis acceptum vel accipi posse sine infamia,
damno et pœna, quæ certe nequeant declinari sine
satisfactione legali. Quod si adhuc minus comper-
tum habetur an Simoniani sint fures et latrones,
diligenter attendatur et fideliter credatur quia, si
hæretici sunt, procul dubio fures et latrones sunt;
si autem catholici, aut pastores erunt aut merce-
narii. Sed ne huic ambiguo diutius hæreatur, pastor
summæ bonus specialim illud resolvens audiatur.
Siquidem suo sermone vel indice pastores merce-
narios, fures et latrones, oves et lupos singillatim
demonstrat. Et pastores quidem indicans, ait: « Qui
intrat per ostium, pastor est ovium; huic ostiarius
aperit, et oves vocem ejus audiunt, et proprias oves
vocat nominatim, et educit eas, et cum proprias oves
emiserit, ante eas vadit (*Joan.* x, 2); et bonus pas-
tor animam suam ponit pro ovibus suis (*Ibid.*, 11). »
Mercenarios deinde ostendens, inquit: « Mercena-
rius, et qui non est pastor, cujus non sunt oves pro-
priae, videt lupum venientem, et dimittit oves et
fugit. Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est,
et non pertinet ad eum de ovibus (*Ibid.*, 12). » Porro
fures et latrones demonstrans, ait: « Amen dico
vobis, qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed
ascendit aliunde, ille fur est et latro (*Ibid.*, 1). Et
omnes quotquot venerunt, » subauditur non per os-
tium, « fures fuerunt et latrones (*Ibid.*, 8). Fur non
venit, nisi ut furetur, et mactet et perdat (*Ibid.*, 10). »
Oves quoque specialiter designans, ait: « Oves pa-
storem suum sequuntur, quia sciunt vocem ejus;
alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo,
quia non noverunt vocem alienorum (*Ibid.*, 4), nec

A audiunt fures et latrones (*Ibid.*, 8). » Jam lupos
exprimens, ait: « Lupus rapit et dispergit oves
(*Ibid.*, 12). »

CAPUT XXXV.

*Replicatio sententiæ Domini de bonis pastoribus et
mercenariis.*

Quæ verba Domini quamvis ad plenam dignoscen-
tiam bonorum et malorum sufficient, tamen propter
aliquos tardiusculos breviter replicanda putamus. Et
primum de pastoribus bonis hoc tantum insinuamus
quia membra sunt ipsius summi Pastoris, in quo
uno velut capite omnes consummati per illum sunt,
sub illo, cum illo unus pastor unius ovilis. Si plane
sive sint episcopi, sive reliqui rectores Ecclesiæ et
ministri, tanquam filii et vernaculi magni Patrisfa-
milias, oves ejus non sibi ipsis pascunt, sed illi, non
querentes sua sed illius lucra, simplici victu et ves-
titu contenti, quem paterfamilias ex lacte et lanis
ovium suarum eis constituit. Decimas enim et pri-
mitias, oblationesque fidelium atque debite subjectionis
reverentiam ad hoc tantum exigunt, ut pascere
oves sic sufficient, ne in via media [fame] et nuditate
deficiant. Si autem oves vadunt, easque cognoscunt, et
cognoscuntur ab eis. Si ovibus pascua salubria et
vitalia provident, et pro tempore nunc blandiuntur
nunc minantur. Si pecus pingue et forte diligenter
custodiunt, infirmum et debile sen fractum sanare,
recrere et consolidare solerter insistunt. Si baculis
et clamoribus validis lupos arcent ab ovibus, dum
potestatibus aereis seu terrenis suam vigilantiam pro-
ceram defensione opponunt, ne aut diabolus spiri-
tualiter tentando, aut quilibet raptor secularis car-
naliter persequendo diripiat eas et dispergat. Unde
nonnunquam, resistendo talibus, gravia pericula con-
stanter subeunt, et proprii corporis morte devotas
animas pro ovibus alaeriter ponunt. Quo maxime
iudicio cognoscuntur boni pastoris esse, quia non
fugiunt videntes lupum venire. Tales nimirum in-
trant in ovile per ostium Christum, gratis electi et
promoti ad hoc ministerium, gratis et sincere verbis
et moribus evangelizantes Christum. Neque enim ac-
cipiunt temporalia stipendia ab ovibus, quia evangelizant,
sed ut evangelizare sufficient; nec ut temporaliter
ditescant aut nitescant, sed ut suæ temporali neces-
sitati ad ovium Christi perpetuum salutem consulant.
Quibus nil obstat in patria quod sumptus sumpserit
in via, quia non quæsiere ex illis sacculos tempo-
rales sibi implere, sed temporaliter fratribus in Chri-
sto vivere, sic sibi debitis hic usi sumptibus, ut illic
plenis utantur mercedibus. Diximus de paucissimis
electis; dicamus de plurimis ad pastoralitatis mi-
nisterium vocatis. Et primum de nomine mercenarii
dicatur. Mercenarius a *mercede* et *anno compositionum*
nomen est, eo quod, mercede annua conductus, pre-
curat causam vel pascit oves sui conductoris. Quæ
quamvis pascat, pastor tamen non esse prædicatur
a domino, quia oves non sunt ejus propriae. Neque
enim salutem earum et augmentum querit in eis
tanquam in propriis, sed mercedem suam

ex eis tanquam ex alienis. Quod veniens lupus manifestat; quia mox visus mercenarium fugat, qui non fugeret si oves suæ essent, vel si ipse pastor esset. Sed quia mercenarius est, fugit; neque enim ad eum pertinet de ovibus, quarum nec vitam, nec bonam valetudinem, sed solam pastienis mercedem lucratum iri quærit. Quæ uti que quia ad eum pertinet, et non oves, non liberat eas, aut cum aliquo periculo suo defendit a periculis ingruentibus, sed se tantum pactæ mercedi, cujus occasione oves pascerebat, reservat. Quarum sicut incolumitatem ante pactam mercedem non quæsit, sic nec post persolutam quærit. Quæ si pariter percant, etiam quando pascuntur, non curat; tantum ipse sua mercede non careat. Est tamen necessarius patrifamilias, oves ejus ad pascua ducendo et reducendo, sed inutilis lupos fugiendo.

CAPUT XXXVI.

De mercede mercenariorum et promotione eorum.

Tales procul dubio sunt omnes qui, sub nomine pastoris super cathedram pastorem sedentes, Ecclesiam Christi regunt, et sua tantum, non Christi quærent. Et quæ sunt sua? Primi recubitus in cœnis, et primæ cathedræ in synagogis, et salutationes in choro, et vocari ab hominibus *Rabbi*. Deinde lana et lac ovium, omnes videlicet reditus fidelium populorum, quos in usum suum et lucrum convertunt, quos suæ luxuriæ et avaritiæ studio tam violenti exigunt, ut nonnunquam ab ovibus non solum lac et lanam, sed insuper sanguinem cum eis eliciant et extorqueant, dum tyrannico dominio tenues quod non habent reddere cogunt. Qui nullis spiculis se pro ovibus opponunt; sed nec mutiunt, si in aliquo se lædi posse a lupis sentiunt, vel si lana vel lacte aliquandiu fraudari ab ovibus male sanis metuunt, dum curari refugiant. Qui tamen non culpantur, quod hæc ad non sibi delegata juste accipiunt; sed quod tantum horum datum et usum, non fructum amant et requirunt, nec nisi propter hæc oves pascunt, quæ in tantum pastoribus debentur, ut mala fiant non reddentibus, etiam si bona non sint accipientibus, ubi hæc sola exiguntur. Qui, quia Christum catholica prædicatione prædicant, per ostium quidem in ovile ovium ad oves, educturi et reducturi eas, intrant; sed quia servi et non filii sunt, non manent in domo in æternum. Neque enim dicendi sunt aliunde descendisse, aut extra Ecclesiam, oves scilicet Ecclesiam pascere, nec venisse ut furerentur et macent et perdant; sed ad hoc tantum ab aliis invitati, ut mercedem suam accepturi custodiant et pascant. Quod quia plus charitate temporalis mercedis quam sempiternæ agunt, non pastores sed mercenarii sunt; quia non contenti convictu et vestitu tanquam domestici patrifamilias, annuas sibi mercedes expetunt, quibus privatos sacculos distendant, ne forte remoti aliquando ab ovium cura, quæ non sunt ipsorum, vacui remaneant. Talibus, quia totum quod quæritur ex ovibus recipiant in viâ, dicetur in patria: « Amen dico vobis, recepistis

A mercedem vestram (*Matth. vi, 2*). » Isti sane non sunt de paucis illis qui salvantur, quia non contendunt nunc intrare per angustam [viam], sed de multis qui postea quærent intrare, et non poterunt. Cum enim, ut Lucas testatur, intraverit Paterfamilias et clauserit ostium, et incipient foris stare et pulsare ostium dicentes: « Domine, aperi nobis, » respondens dicet illis: « Nescio vos unde sitis. » Tunc incipient dicere: « Manducavimus coram te et bibimus, et in plateis nostris docuisti (*Luc. xiii, 25*), » vel sicut *Matthæus* ait: « In nomine tuo prophetavimus, et in tuo nomine dæmonia eiecimus, et in tuo nomine virtutes multas fecimus. Et tunc confitebitur illis, quia nunquam novi vos. Discedite a me omnes, operarii iniquitatis (*Matth. vii, 22*). » Qui tamen mercenarii quandiu præesse fidelibus permittuntur, necessarii sunt; quia sacramenta ecclesiastica et fidem catholicam occasione suæ mercedis dispensant et prædicant. Unde et toleratur eorum prava vita, et honoratur officium quo providentur plebibus necessaria. Quorum promotioni ut consentiretur, quia communis necessitas et non privata cupiditas mediastina fuit, non dubitandum quin multis fidelibus, salutis suæ pro temporis necessitate consulentibus, concessum sit quod Dominus duobus consentientibus concedendum repromittit, dicens: « Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcunque petierint fiet illis a Patre meo (*Matth. xviii, 19*). » Unde, necessitate imperante, præsens aut præterita eorum actio non disquiritur, sed soli ministerio et prædicationi fidei Christianæ in talibus consulitur. Quorum etiam post promotionem qualiscunque conversatio nonnunquam ab Ecclesia toleratur, nisi forte a fide ab illis devietur. Ut enim sæcularium mercenarii non ex calpis, quibus sibi tantum nocent, examinantur, sed ex sollicitudine et utilitate qua ovibus possunt prodesse, sic et mercenarii Ecclesiæ. Et sicut illi, si deprehendantur fures fuisse, non assumuntur, vel, si assumpti furari cœperint, abijciuntur; sic et isti, si ante vel post suam promotionem heresi languere noscuntur. Et sicut illi quærentur et a ministerium quodlibet invitantur spe sæcularis mercedis; sic et illi spe ecclesiasticæ stipis.

CAPUT XXXVII.

De eo quod catholici nullum pro crimine promoveant, et Simoniani pro solo crimine omnem.

Nec super hoc isti dant aut permittunt suis ordinatoribus aliquod pretium, sed magis accipiunt instar mercenariorum sæculi, qui, nisi mercedis que convenerit fuerint securi, nulli se obligabunt servituti. Alioquin ex alienis rebus furtum meditati arguuntur, quod oblata pretia sub obtentu aliene utilitatis sibi aucupantur. Sive ergo illi, sive isti, necessario et non superfluo precario et non pretio utilitati aliorum acciuntur et conciliantur. Unde, sive criminosi sive innoxii habeantur, gratis necesse est regendis præficiantur. Quod apud Simoniacos non fieri nemo est qui nesciat, quibus sive criminosi

sive innoxii, nec necessitas nec devotio populorum, sed sola pecunia commendat. Neque enim solent aut vere possunt a se promovendis dicere : Accede ut promovearis, quia necessarius vel complacitus es Ecclesie; sed quia dedisti aut daturus es nobis solidos centum vel quotlibet. Nunquid adhuc auditum est dictum a quantumlibet sceleratis catholicis cuiuslibet promovendo : Accede ut promovearis, quia adulterium, perjurium et his similia fecisti? Absi! Sed quid? Necessary es ministerio, et complacitus Ecclesie. Nec promovendus dicit : Da mihi gradum ecclesiasticum, quia fornicator aut sacrilegus sum, sed quia volo meum Ecclesie Dei præbere obsequium, ut ex illa merear stipendium debitum. Denique instar principis demoniorum suos satellites promoventis et coronantis, ut legitur, ob deceptionem suam qua in crimina præcipitant bonos, Simoniani quoque promovent complices suos. Quorum etiam impudentia tanta est, ut suum reatum palam sic omnibus prædicent, venditori dicentes : Dedimus tibi pretium, da nobis quesitum gradum, aut redde acceptum pretium. Constat ergo, secundum beati Gregorii sententiam, apud Simonianos remunerari vitia, scilicet radicem omnium malorum avaritiam atque hæreticam perfidiam : quæ tanto graviora sunt fornicatione vel adulterio, quanto gravius est aliquem peccare in Deum, quam in corpus suum aut in virum alium. A quibus profecto Simonianis laudatur peccator in desideriis animæ suæ et iniquus benedicatur (*Psal.* x, 3) Quod absit ut a catholicis qualibuslibet agatur, etiam cum criminosi ab eis promoventur!

CAPUT XXXVIII.

In quo audiendi sint mercenarii, et in quo non.

Hinc jam ab ipso Pastore oves discant in quo etiam mercenarios audire debeant. De illis siquidem in Evangelio ait : « Super cathedram Moysi sederunt Scribæ et Pharisei. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis, servate et facite (*Matth.* xxiii, 2). » Ecce quantum obedientiam vult impendi mercenariis malis Pastor summe bonus, ut dicta eorum non solum servet populus in mente, sed etiam compleat opere. Mox in quo non sint attendendi subjungit : « Secundum opera eorum nolite facere (*Ibid.*, 3). » Quare hoc, Domine? Nonne præcepisti tuis omnia quæ dixerint servare et facere? Adjecit : « Dicunt enim et non faciunt (*Ibid.*). » Ac si diceret : Attendite quia dicunt, et nolite attendere quia non faciunt quod dicunt. Ubi breviter præmonuit doctrinam oris et ministerium eorum quod a Deo acceptum ad aliorum salutem honorandum et suscipiendum, et carnalia eorum opera quæ a maligno habent ad suam tantum perditionem cavendam. Sive secundum opera mercenariorum non faciunt oves, ne, sicut illi dicunt et non faciunt, sic et ipsæ ab eis audiant et non faciunt, quia illos attendunt dicere et non facere. Quorum opera qua intentione fiunt, Dominus manifestat dicens : Omnia opera sua faciunt ut videantur ab hominibus (*Matth.* xxiii, 5). » Ubi summam ostendit nil eos

nisi ut hominibus innotescant et placeant, ex prædicatione vel ex ministerio suo quærere. Deinde quæ ipsorum opera dicat, aperit sic : « Alligant onera gravia et importabilia, et imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea movere. Dilatant enim phylacteria sua, et magnificant simbrias. Amant autem primos recubitus in cœnis et primas cathedras in synagogis, et salutationes in foro, et vocari ab hominibus Rabbi (*Ibid.*, 4-7). » Quibus Redemptoris nostri verbis non reprehenduntur quod onera mandatorum Dei imponunt hominibus : hoc enim officium eorum esse dignoscitur, sed quod importabilia, et quod ea vel minima sua operatione non alleviant. Nec quia phylacteria habent et simbrias; sed quia illa dilatant, istas vero magnificant : nec quia primi velut magistri recumbunt aut sedent, seu salutantur, vel Rabbi vocantur, sed quia hæc tantum ab eis amantur. Et tamen, licet ministri Christi tales sint ut nil Christi, sed tantum sæculi quærant in ministerio Christi quod administrant; vult tamen Christus ut sua illis fideliter reddantur, hoc est audiantur, honorentur, decimis et oblationibus fidelium remunerentur. Qui ergo tam pravi sunt in conspectu hominum, in conspectu Dei putas quales sunt? Et tamen eos Deus et clam et palam malos sive fide bonos tolerat, et merce quam quærunt non fraudat. Quia enim ministri Christi sunt, sed non bene præsent, simplici honore, præsent scilicet, digni habendi sunt. Nam qui bene præsent presbyteri, ut ait Apostolus, « duplici honore digni habentur, maxime qui laborant in verbo et doctrina (*I Tim.* v, 17). » Dicit enim Scriptura : « Non infrenabis os bovi trituranți (*Ibid.*, 18); » et : « Dignus est operarius mercede sua (*Luc.* x, 7). » Cujus Apostoli sententia de mercenariis si requiritur quæ sit, Epistola ejus ad Philippenses sic ostendit : « Quidam quidem propter invidiam et contentionem, quidam autem et propter bonam voluntatem Christum prædicant, quidam ex charitate, scientes quoniam in defensione Evangelii positus sum. Quidam autem ex contentione Christum annuntiant non sincere, existimantes pressuram suscitare vinculis meis. Quid enim? dum omni modo, sive per occasionem, sive per veritatem Christus annuntietur, et in hoc gaudeo, sed et gaudebo. Scio enim quia hoc mihi proveniet in salutem (*Phil.* 1, 15). » Ex qua nimirum tanti doctoris sententia quantum mercenarii sint necessarii edocemur : de quibus etiam non sincere prædicantibus Christum sic lætatur, ut sive invidia, sive occasione prædicetur, se gaudere et gavisurum tantus Apostolus testetur, dummodo Christus annuntietur. Et quis ignorat quantum crimen sit invidia? Ecce si vel per ipsam vel per contentionem et derogationem honorum Christus prædicatur, gaudet Apostolus. Quanta deinde imperfectio occasionem prædicationis arripere pro solius corporis commodo? Et tamen gaudet nihilominus de hujusmodi prædicatione Apostolus. Ergo nec propter bonam prædicationem et ministerium

assumantur mala opera, nec propter mala opera contemnuntur sanctæ prædicationis et ministerii dona. Unde necesse est, si carpatur pendens de sepe botrus vitis, ut caveatur spina sepis.

CAPUT XXXIX.

De malis scienter vel nescienter promotis, et de ministerio eorum sententia Paschasii.

Hos enim ut Dominus in Ecclesia sua usque in finem sæculi monstraret futuros, et a magistris Ecclesiæ aliquando, ut aut promoveantur aut ministrent, dissimulandos, Judam sacrilegum furem promovere voluit ad gradum apostolicum, quamvis ab initio sciret quid esset in homine. Sic sancti apostoli a tot millibus sanctorum cœnobaritarum electum Nicolaum, *Epicuri de grege porcum*, promovere ad diaconatum nescienter ut sic dicatur. In quibus duobus evidenter præfigurabatur alios sciri, alios nesciri, dum in Ecclesia promoventur, quorum tamen officium aut pro seipsis approbatur, pro aliis interim toleratur. Qui quidquid in sacramentis divinis pro officio sibi credito interim agunt, sanctum est totum, sicut Judas ante prodicionis conventionem, et Nicolaus ante suæ abominabilis sectæ adventionem. Quod etiam ex libello Paschasii De corpore Domini approbatur, ubi sic legitur: Licet reus sit sacerdos, etc., munus suæ largitatis. De qua præfati viri sententia, ne forte restruatur nobis calumnia, quia dicitur hic in fine per ministerium eriminosorum dari Spiritum sanctum, quamvis ipsi eum non habeant, quod interposuit in capite attendant, ubi sic hypothetice ait: Nihil minus habet hoc mysterium a quovis indigno, si tamen apostolicæ propaginis institutione consecratio exhibeatur; quia non ex eo, sed ex ejus officio a summo pontifice gratia quam ipsa Veritas repromisit, impletur. Unde liquet eos habere Spiritum sanctum ministerio quod apostolicæ propaginis institutione accipere, nec tamen sibi ipsis habere. Habent enim ad ministrandum aliis bona, nec habent ad declinandum sibi mala. Habent deinde ad bene credendum, nec habent ad bene vivendum, sicut superius constat abunde monstratum, et quod ministerium hæreticorum non sit Christi, neque enim acceptum est institutione apostolicæ propaginis.

CAPUT XL.

De furibus Simoniacis, et qualiter ovile intrent.

Hinc quia dictum est de mercenariis intra Ecclesiam, dicatur et de furibus extra Ecclesiam. Quorum hoc est maximum et primum indicium, quod non intrant per ostium, sed aliunde ascendunt. Pro qua utique transgressione et præsumptione fures et latrones a Domino sic pronuntiantur, ut præmissum etiam juramentum ob hoc legatur: « Amen, amen dico vobis, qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est et latro (Joan., x, 1). » Quod si et absque juramento dixisset, quis nisi mendax et Antiebristus ipsi Veritati et Christo loquenti non crederet? Sed cum juramento idcirco curavit profiteri, quod volebat sollicitius audiri et

firmius retineri. Et juxta litteram itaque verum est proverbium Veritatis, et nihilominus verum est juxta intentionem dicentis. Fures siquidem et latrones apud homines sunt qui non intrant in ovile per ostium sed aliunde ascendunt; et nihilominus fures et latrones sunt apud Deum qui non intrant in Ecclesiam per Christum, qui est, sicut prædicat, Ecclesiæ ostium, sed aliunde ascendunt. Hi procul dubio sunt omnes hæretici, Judæi et pagani. Ipsi enim pariter non intrant in Ecclesiam per Christum, quem negant in carne venisse. Si quaeritur quomodo omnes hæretici negent Christum in carne venisse, quem nonnulli eorum confitentur in carne venisse, sententia sancti Augustini in tertio hujus opusculi libro relegatur inde. Nunc videatur quomodo ascendunt aliunde. Nimirum aliunde ascendunt, verbigratia Ariani, qui sic personarum trinitatem discernunt, ut substantiæ quoque divini unitatem dividant. Aliunde Sabelliani, qui sic unitatem divini substantiæ prædicant, ut trinitatem quoque personarum confundant. Longum est, et supra ingenii nostri vires, singulatum reliquarum hæreson pestes revolvere. Unde, prætermisiss aliis, Simoniani, quos noster pugio specialius impetit, quomodo aliunde ascendant monstremus. Nimirum et ipsi, contempto ostio Christo et ostiario ipsius Spiritu sancto aliunde ascendunt, dum sua pecunia, velut scalis et machinis, Dominicum parietem, unanimem scilicet populi Dei consensum et soliditatem expugnant; adoriuntur, et eum aut reptando transiliunt, aut subigendo vel certe impingendo irrumpunt. Neque enim legem ostii dicentis: « Gratis accepistis, gratis date (Matth. x, 8), » reverentur, nec beneplacitum ostiarii præstolantur, sed præcipiti prioratus cupidine acti, pariete transenso vel suffosso aut rupto, oves pessimi furum et latronum invadunt. Et quidem transcenduntur ab illis paries ovilis Dei, cum, secularibus potestatibus abusi, prævalent temporaliter ovibus dominari; suffoditur autem, ubi ecclesiasticas personas fundamento Ecclesiæ coherentes extrahunt et sibi attrahunt. Rumpitur deinde, ubi mediocres et laicas personas a charitate Christi dissociant et sibi consociant. A quibus et tectum scinditur, ubi præpositos Ecclesiæ integritate sui officii depopulantur. Sive ergo reptando, sive suffodiendo, sive irrumpendo in ovile irruant, patet profecto quia aliunde quam per ostium ascendunt. Denique aut sæculares potestates pretio expugnant, aut inferioris ordinis ecclesiasticas personas, aut earum præpositos, aut certe mediocris potentia laicos. Minoribus enim populis velut invalidioribus ovibus ad munimentum sui opponuntur li quatuor ordines, ut sæculares sint eis murus contra incursus visibiles, et ecclesiastici tectum contra invisibiles. Constat ergo Simonianos latrones, ut prævaleant oves mactare et perdere, intrinsecus obtinuisse per eos qui defensores adhibiti sunt extrinsecus. Unde nec ipsi sine ultione evadunt, ubi, velut imbrices aut lapides ædificio subtracti, jam super faciem terra

neglecti et inutiles jacent extra Christi ædificium. Sed et ipsi parietes et tectum perniciose videntur stare, aut superesse, fugato inde ostiario, et extinctis ovibus, quæ relinquuntur solitudini et ruinæ, bestiis quoque et immundis avibus.

CAPUT XLI.

Qualiter Simoniani imitentur sæculi fures, et quæ sit eorum vox, quam non audiunt oves.

Hinc consideretur quam maxime congruat latrocinio Simonianorum quod solet fieri nonnunquam a sæculi latronibus. Nempe, violenter ovile ingressi, prius ostiarius aggrediuntur, eumque nec mora suffocant aut alligant, ut securius oves sibi abigant et perdant. Quod nefas quotidiano experimento constat fieri à Simonianis, et tanto nequius, quanto divina potiora sunt humanis. Equidem ipsi, ut plebes dici possint libere devorare et perdere, Spiritum sanctum in eis prius extinguere, aut vinctum sibi contendunt mancipare. Nonne videntur eum alligatum trahere, cum ejus gratiam condidit se posse cui voluerit tanquam captivam vendere? Nonne velut a se extinctum negligunt, ubi sua perfidia in ovibus quas vivificabat illum extinguunt. Extingui enim dicitur Spiritus sanctus, cum fides, quæ utique donum est, cuique ipse præsidet, accessu perfidiæ extinguitur. Unde et Apostolus monet sic: « Spiritum nolite extinguere, prophetias nolite spernere (*I Tim. v, 10*). » Extinguunt plane Spiritum sanctum fures isti in ovibus, ubi communione vel consensu impietatis offensum recedere ab eis et fugere compellunt: quo extincto, omnes jam prophetias, hoc est sanctas Scripturas aspernantur. Qua enim reverentia jam suscipient aliorum sententias, qui etiam ipsius magni Prophetæ et Domini prophetarum decretalem sententiam, qua, institutioni sacramentorum suorum subscribens, ait: « Gratis accepistis, gratis date (*Matth. x, 8*), » tam pertinaciter conculcant? Tales etsi videntur intra Ecclesiam esse, quia nimirum et fures cum furantur, videntur intra ovile. Qui utique minus condemnarentur, si extra furarentur. Nonne Judæi et pagani aliquando videntur intra materiales Ecclesiæ parietes? Et tamen quales intrant, tales exeunt; imo peiores sunt intus ex præsumptione sua et sacramentorum injuria aliorumque contaminatione. Quæ enim pars fideli cum infideli? (*II Cor. vi, 15*.) qui tamen, quandiu intus videntur, nunquid pro Christianis habentur? Sic procul dubio Simoniani dum videntur intra Ecclesiam, tunc magis reprobandi et fures habendi sunt. Qui denique tunc credendi sunt fures et latrones non esse, ubi probabitur eos per ostium intrasse in ovile, nec aliunde ascendisse. Sin alias, nec ipsis exceptis, nec quibuslibet hæreticis, omnes, testante Domino, quotquot præter ostium venerunt, fures sunt et latrones. Qui ne forte putarentur in aliquo utiles, sicut mercenarii, subjunctum est: « Fur non venit nisi ut furetur et mactet et perdat (*Joan. x, 10*). » Ubi sunt ergo qui prædicant bonis quod a malis Simonianis acceperunt bonum non solum nil

obesse, sed etiam prodesse, Domino reclamante, non venire fures nisi ad furari, mactare et perdere? Unde qui hæc sola in se habent, et ad hæc sola veniunt, quod bonum dare saltem bono cuilibet possunt, nisi forte respiscentes se prius mutaverint, et bonum quod aliis dare possunt acceperint? Quorum ne dicam factum, sed ipsa quoque vox eorum in tantum funesta est, ut, si eam audierint, non possint non mori oves. Denique, ubi eam audierint, desinunt esse oves Christi, ipso protestante quia non audierunt eos oves. Patet ergo tales jam non boni pastoris oves, quæ audierunt fures. Et quid sunt? Raptæ, mactatæ a furibus et perditæ, et idcirco nil aliud jam quam latronum victimæ. Quibus malis miseræ non succumberent, si eorum voces non audissent. Quamvis enim latrones irrumpere aliquando ad oves prævaleant, non tamen possunt furari, mactare aut perdere eas, nisi prius illos audiant; nec efficiunt fures quod tentant, quandiu oves eis auditum suum non accommodant. Quas enim neces Simoniani prævalerent catholicis inferre, si præmoniti a bono pastore suo Christo, refugerent eos tanquam pastores audire, suumque favorem et consensum talibus furibus præbere? Quamobrem multiplicatio et audacia furum et latronum maxime provenit ex misera patientia ovium, quæ justo Dei judicio perent, quia duobus indicis velut totidem testibus præventæ et edoctæ, fures cavere aut neglexere aut contempserunt. Equidem duo indicia, quibus fures cognoscerent, suis bonus pastor proposuit ovibus, ut si forte unum sine conscientia eorum et voluntate contingeret, alterum devitarent. Et prius indicium furum et latronum proponitur ex introitu in ovile, si non sit per ostium, sed aliunde. Alterum autem ex incognita ovibus voce, quam hinc necesse est quæ sit breviter inculcemus, quia de perverso introitu sufficienter inculcatum putatur. Sicut vox, verbi gratia, Arianorum est Filium minorem Patro asserere, ipso Filio reclamante: « Ego et Pater unum sumus (*Joan. x, 7*); » sic nihilominus Simonianorum vox est: Spiritum sanctum venalem habere, reclamante eodem cujus spiritus est Christo: « Gratis accepistis, gratis date (*Matth. x, 8*). » Quam vocem Christi si cognoscunt et sciunt ejus oves, necesse est pastorem suum sequantur et non furem, qui procul dubio alienus est: quem ideo non sequuntur oves, sed fugiunt ab eo, quia non noverunt vocem alienorum, quorum os loquitur vanitatem et dextera eorum dextera iniquitatis (*Psal. cxliii, 8*). » Unde nemo se palpet, nemo sibi ad excusandas excusationes in peccatis tanquam folia siculnæ suis pudendis aptet. Quicumque audit vocem Simonianorum dicentium: « Non do tibi baptismum, non do tibi corporis et sanguinis Christi sacramentum, non do tibi Spiritum sanctum, non do tibi quemlibet gradum ecclesiasticum, nec facio consecrationes ecclesiarum, vel quascunque alias administrationes divinatorum sacramentorum, nisi dederis mihi pretium; procul dubio non est ovis Christi, contra cu-

ius vocem, vocem alienorum audit et cognoscit. » Apud se! Quamobrem alienum procul dubio jam sequitur, nisi Christum, a quo jam non cognoscitur, etiam si ei cujus vocem cognoscere desiit, clamare audiatur *Domine, Domine*. Cujus vocem si retinisset, ab alieno incognitam sibi vocem edenti, quantocius fugeret.

CAPUT XLII.

Quanta vigilantia oves furibus debeant obsistere ingressis ovile.

Itaque si oves nequeunt Simonianis furibus ovile irrupentibus obsistere, obsistant saltem ingressis in hoc quod solum possunt, scilicet ne velint aut cogantur eos sic audire, ut velut pastorem sequantur, aut certe velut mercenarium audiant tales : sed, ut dictum est, quod solum valent, fugiant ab eis, devitantes eorum communionem, officia et officinas congregatas de sanguinibus ovium, quas mactant et perduunt. Quibuslibet ergo terroribus hominum vel damnis corporum suorum vel facultatum, oves Christi obsessæ vel oppressæ, satagant ante omnia animarum suarum læsionem, ne a latronibus vivæ absorbentur, effugere ; nec timeant eos qui occidunt corpus, nec animam possunt occidere, sed eum qui utrumque potest in gehennam ignis inextinguibilis perdere (*Marc. ix, 44*). Considerent vero quia, si inexcusabiles erunt quotquot in fine mundi, submaximo defectu Christianæ fidei, Antichristum sequentur, seducti non solum signis et prodigiis magnis, sed et tormentis omnimodæ persecutionis coacti ; multo magis inexcusabiles sunt qui nunc, in maxima gloria Christiani nominis, fures et latrones blandimentis et terroribus seducti sequuntur. Ut enim illis prædictum est pseudopphetas et pseudochristos surrecturos, sic et istis fures et latrones venturos, et in ovile intraturos, Domino sic in apostolis præmonente suos : « Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo dicentes quia ego sum, et multos seducunt. Tunc si quis vobis dixerit : Ecce hic Christus, et ecce illic, nolite credere, nolite ire, neque sectemini. Ecce prædixi vobis. Si ergo dixerint vobis : Ecce in deserto est, nolite exire ; ecce in penetralibus, nolite credere. Ecce enim regnum Dei intra vos est. Vos ergo videte ; ecce prædixi omnia (*Matth. xiv, 4*). » Quasi diceret : In vobis est jam seduci et non seduci, ac per hoc inexcusabiles eritis, si cavere neglexeritis aut contempseritis, quia prædixi omnia vobis. Siquidem præmonstravi regnum Dei ubi sit, catholica scilicet Ecclesia, id est intra vos, qui apostolicam fidem et doctrinam corde et ore conservatis et refinetis. Unde ubi hæc naufragabitur aut corrumpetur, Christus, nec regnum ejus ibi esse credatur, etiam si desertum aut penetrale dicatur et videatur. O quot et quam eremitæ tempore Arianorum dicebant in suo deserto Christum esse, cum Ariana infecti peste Antichristum haberent apud se ! O quot et quanti qui putabantur tunc ecclesiastici, concrebant et conclamabant Christum in suis penetralibus esse, cum nihilominus Antichristum celarent

apud se ! Qualis fuit Eusebius Casariensis, acerrimus propugnator Arii, beato Hieronymo proficiente : « Qualis fuit Didymus, et Eutyches, et alii quamplurimi tam ex urbibus quam et ex solitudinibus. » Quod ergo de præfata hæresi, hoc et de aliis dictum putetur. Quod si præmissa Domini verba quis consideret, fures et latrones evidentioribus periculis eundem Joannem expressos quam pseudopphetas et pseudochristos secundum alios evangelistas inveniet, quamvis eosdem isti pseudopphetas vel pseudochristos vocitent, quos ille fures et latrones. Quorum cum nullam alii evangelistæ prædixerat dignoscendam, nisi quod signa et prodigia magna darent, quod utique non solum incautos ab errore subducit, sed etiam cantos in errorem inducit. Joannes tamen ex introitu et voce illorum omnibus eos velut digito præmonstravit, ne quoquomodo quippiam se de ignorantia suæ perditionis deinceps excusare possit, si audire et sequi fures sibi designatos non timuerit. Denique, si liberum de introitu ejus qui eas recturus est aliquando aufertur ab orbibus judicium, possunt tamen non audire vocem alienorum, et non sequi sed fugere alienum. Quod si etiam veri pastoris habitu quempiam insignitum viderint, non prius eum audire et sequi audeant, quam ex ipsius introitu et voce pastor an latro sit resciscant, eique cum Jesu Nave curiositate laudabili dicant : « Noster es, an adversariorum ? » (*Joan. ix, 13*)

CAPUT XLIII.

De differentia mercenariorum et furum, et quod hæretici non sint a catholicis tolerandi sicut male viventibus catholicis.

Hinc jam ex procedentibus satis liquet quantum fures et latrones a mercenariis distent. Siquidem mercenarii in omnibus quæ dixerint sunt audiendi, Domino sic præcipiente pro eis : « Omnia quæcumque dixerint vobis servate et facite (*Luc. xvii, 10*) ; fures autem et latrones nec audiri permittuntur, quia, mox ut audiuntur, peritur. Et mercenarii quidem tales sunt ut Apostolus quoque de illorum prædicatione gaudeat ; fures autem et latrones tales sunt ut eos idem Apostolus adulterantes verbum Dei, et inimicos crucis Christi fens dicat. Mercenarii quoque quamvis quærent sua, non Christi, non tamen quærent sibi alia quam quæ debentur et jubentur reddi pascentibus oves Christi, videlicet decimas debitasque reverentias, quas requirendo non delinquant, quia quæ Dei sunt Deo reddi quærent. Delinquant autem hæc sola sibi quærendo, quia hæc sola sua esse dicunt ; qui tamen, dum propter hæc oves pascuntur Dei ad tempus pascunt, Deo etiam quæ Dei sunt in hac parte reddunt. Nam quod decimæ et cæteræ fidelium oblationes Domino tantum debeantur et reddantur, et quod qualibuscunque ministris ejus ad temporale stipendium sint deputatæ divinitus, sic super Malachiam beatus edisserit Hieronymus : « Quis est, inquam, in vobis, o sacerdotes, qui claudat ostium et incendat altare

neum gratuito? Nullus enim in vobis est usque ad extremum ministrorum, non dico sacerdos et cæteri, sed ne janitor quidem, et qui ignem supponit altari ad cremanda holocausta, qui non a me mercedem accipiat laboris sui. Hoc autem dicit, decimas significans omnium frugum quæ offeruntur a populis, quas profectio dum latrones exigunt, non sua requirunt. Quippe quibus nullum pro ministerio divino quo penitus carent debetur stipendium, sed solum pro suo latrocinio, patibulum vel extremum supplicium. Qui tamen, prohi dolor! multoties accipiunt non solum quod Christi ministris reperiunt deputatum, sed insuper quod interdictum, cum ad nil aliud veniant et valeant, nisi ut furentur et mactent et perdant. Et quis sanum sapiens censet hujusmodi fures et latrones a catholicis tolerandos, quos Dominus censet sic fugiendos, ut testetur non esse oves quæ vel audierint illos? Et qua fronte prædicat quis ministerium horum tolerandum et recipiendum, donec synodaliter deponantur, totumque quod eorum ministerio interrim sit in ovili, bonum esse et sanctum, qui solum ferandi, mactandi et perdendi habent ministerium? Si ergo bonum et sanctum est oves Christi furari, mactare et perdere, sufferantur fures et latrones, qui nil aliud norunt nec possunt facere, Domino protestante; cui si quis audeat contradicere, asserens fures et latrones aliquid aliud boni nosse aut posse facere, disceptare etiam et in judicio contendere cum Domino audeat, et, si potest, eum mentitum arguat. Si autem nemo Christianorum hoc audet, concedat necesse est hujusmodi fures et latrones non nisi malum sibi et aliis facere. Quapropter cur putantur Simoniani multoties et pene quotidie synodaliter deponendi, qui ab initio semel simul et irtractabiliter ab apostolorum principibus luere depositi, sicut et postea ab orthodoxis et catholicis Patribus alii in ipso ortu suo hæretici? siquidem quoties quoque mala arbor radicitus evellitur, incassum creduntur rami ejus vivere aut victuri nisi et ipsi evellantur, cum in suæ matris evulsione et ipsi evulsi computentur. Sic et ejusmodi hæretici depositio tanquam a scisso non est in singulis personis ceu in singulis ramis requirenda, si auctorem hæreseos velut malæ arboris radicem penitus evulsum constat: quod catholicis quamvis male viventibus certum est non contingere, quorum radix, Ecclesia scilicet catholica, non eradicatur aliquando, etiam cum nonnulli ramorum ejus pro suæ sterilitatis aut incompositionis amputantur vitio. Qui quandiu a sua matre arbore portantur, aut meliorantur, aut ad umbram hominum vel ad repausationem avium habentur. Sic et mali bonæ catholicæ ministri, quamvis male vivant sibi, tamen, donec differunt depositum iri, aut contingit eos meliorari, aut certe aliquibus interim conferri nonnihil commodi. Ex quibus datur animadverti Catholicorum male viventium depositionem pro tempore et re plerumque differri, et in-

terdum fieri; hæreticorum autem nec pro tempore nec re aliquandiu differri, sed mox ut immotuerint fieri. Unde super male viventibus Christi ministris catholica plebs debet Catholicorum expectare synodam, nec abjicere, donec eos abjiciat comministrorum vel magistrorum suorum arbitrium, juxta quod docet Salomon: « Oculi, inquis, tui recta videant, et palpebræ tuæ præcedant gressus tuos (Prov. iv, 25). » Solet nempe venire ut quod imperfectis videtur intolerabile, perfectis videatur tolerabile, et e contrario perfectis habeatur intolerabile quod imperfectis tolerabile. Quo ambiguo ne forte fallatur aut scandalizetur Ecclesia, patienter expectandum est et sapienter, donec synodalis illud discernat et determinet sententia. Quam qui censet expectandam et in hæreticis post concilia semel habita de illis, nescio an Catholicus vere dici posset; nam cuicumque quælibet hæresis in Ecclesia videtur tolerabilis, haud dubie a catholica fide naufragavit aut excidit.

CAPUT XLIV.

Exemplis propositis ostenditur hæreticos nec ad horam a catholicis antiquis toleratos, et mercenarios toleratos.

Nunquid tempore Arianorum seu aliorum hæreticorum sicubi Catholicis hæreticus quilibet datus est episcopus, ministerium ejus toleravere aut sanctum habuere catholici, quousque synodaliter deponeretur? Quod non fuisse aliquando toleratum a Catholicis cum ex multis claret historiis, tum ex Triperita, quæ narrat pueros pilam lusuriam flammis expiasse, quæ vel in pedes aselli quo hæreticus illius tunc civitatis episcopus vectabatur, casu excurrisset. Cujus quoque balneis sic exhoruisse feruntur Catholici, quod non solum cum illo, sed et sine illo ibi lavari recusassent, priusquam etiam loca ipsa recentibus lymphis expiassent. Quem Catholicorum zelum, bonum, Catholicis omnibus ad imitationem propositum, ne quis putet in pace et in aliqua temporali Christianitatis potentia demonstratum, novit tempore Arianorum imperatorum et principum hoc factum, a quibus propter hoc ipsa civitas data fuit gladio, et trucidata maxima pars civium. Qui quanta alacritate ad mortem pro fidei catholice confessione properaverunt, quodque carnifices prius defecerunt jugulando, quam devoti cives sese jugulantibus offerendo et ingerendo, quisquis enucleatius nosse desiderat, præfatam historiam revolvat. Ibi enim non tantum hæc, sed et alia quamplurima ludibria, verbera, pericula et damna Catholicos ab hæreticis perpressos inveniet. Post quæ mala, quis enumerare sufficiet quanta constantia crudelioribus omni bestia Guandalis in Africa catholice restiterit Ecclesia, etiam sub innumeris et exquisitis suppliciis diutius vivere compulsæ, vixque sero mori permissa. Unde vix prosperitatibus Catholicorum nostri temporis, quibus Christiana fides sine aliqua aut vix cum aliqua sui suarumque rerum jactura subducitur et extorquetur sub principibus Christianis-

simis, quam antecessoribus nostris nec subluere nec extorquere indicibiles adversitates valere, etiam sub tyrannis sacrilegis! Quando ergo hæretici suffervantur, vel qualiter deponantur, et Dominus prius constituit, ubi nec audiendos ab ovibus, sed fugiendos innotuit, et Deiloquus Paulus deinde factis et deus approbavit. Qui quamvis mercenarios etiam contentiosos, contumaces, avaros, cupidos et invidios sic sufferat, ut de prædicatione quoque eorum se gaudere et gavisurum asserat; fures tan en et latrones, hæreticos videlicet homines post unam et secundam correptionem deviantes insinuat. Quod et se fecisse evidenter ostendit, ubi Alexandrum, Hyeronimum et Philetam dicentes resurrectionem jam factam Satanae tradidit, ut discerent non blasphemare. Beatus quoque Augustinus in tractatu Evangelii Joannis astringens mercenarios in aliquo esse necessarios et utiles, licet in multis culpabiles, concessivo modo inquit: « Habeat ovile Domini præpositos et filios et mercenarios. Præpositi autem qui filii sunt, pastores sunt. Præpositi autem sua quærentes, non Jesu Christi, mercenarii sunt. » Idem in subsequentibus: « Nostis jam in nomine Domini

qui sit pastor bonus, et quemadmodum pastores boni membra sint ejus, et ideo sit unus pastor bonus. Nostis quis sit mercenarius ferendus, qui lupus et fures et latrones cavendi, quæ sint oves, quod sit ostium quo et oves ingrediuntur et pastor, quomodo sit intelligendus ostiarius. Nostis etiam quando quisque non per ostium intraverit, fur est et latro, nec venit nisi ut furetur et occidat et perdat (Joan. x, 10). » Ecce tantus doctor licet dixerit mercenarium ferendum, et habeat Ecclesia mercenarios præpositos, nunquid alicubi invenitur dixisse fures et latrones ferendos, et habeat Ecclesia eos præpositos? In cujus tractatu diligentius inveniet designatos mercenarios fures et latrones et cætera, quisquis hic sibi inde non satisfactum autumat.

CAPUT LLV.

De eo quod sanctus Gregorius adhuc diaconus Euthychium devitavit, et quod sanctus Hieronymus non expectandum in eis publicum iudicium asserit.

(Hic desinit codex mutilus, scriptus auctoris ætate et optimæ notæ, in quo desunt octo capitula, in indice initio libri hujus præfixo notata.)

APPENDIX AD OPERA HUBERTI.

FRAGMENTUM

DISPUTATIONIS ADVERSUS GRÆCOS.

(Apud Marten., *Thesaurus Anecd.*, tom. V, pag. 845, ex ms. codice Floriacensi.)

ADMONITIO PRÆVIA.

Sequens disputationis adversus Græcos fragmentum suppeditavit nobis codex Floriacensis ab annis circiter sexcentis manu exaratus. Quis autem fuerit illius auctor necdum rescire potuimus, cum disputationis initium et finis in manuscripto desiderentur. De tempore tamen quo vixerit aut scripserit ille, certo aliquid definire possumus. Neque enim ante tempora Michaelis Cæularii patriarchæ Constantinopoli, qui sopitum adversus Latinos schisma non sine furore suscitavit, scriptum composuit suum, sed neque ante Leonem Acridanum episcopum aut Nicetam abbatem Studensem acerrimos Latinorum hostes, quos in diptychis sacris a Græcis conscriptos esse improbat; verum ante finem sæculi xi opus suum in lucem emisit et duo mihi persuadent. Unum repeto ex antiquitate codicis Floriacensis, cujus character ad annos sexcentos accedere videtur, alterum ex eo quod auctor Græcos non obscure arguat quod intinctam eucharistiam porrigant communicantibus, contra morem Ecclesiæ Latinæ. « Sed, inquit, seorsum corpus et seorsum sanguinem sumimus, nec intinctum panem datum cuiquam nisi Judæ traditori cognovimus. » Nam, licet ex decreto concilii Turonensis, quod refert Burchardus lib. v, cap. 9, « sacra oblatio intincta debet esse in sanguine Christi, ut veraciter presbyter possit dicere infirmo: Corpus et sanguis Domini tibi proficiat; » huic tamen decreto derogabat canon 1 concilii in Bracarenensis, vetantis « eucharistiam vino madidam pro complemento communionis porrigere. » Quæ prohibitio vim habuit legis apud Latinos ad usque sæculum xii, cujus initio eucharistia passim intincta tribui incæpit, ut discimus ex epistola Ernulphi Roffensis episcopi ad Lambertum, ubi hunc ritum « nova consuetudine, » ut ait, introductum multis rationibus tueri conatur. Cui favet etiam Ivo Carnotensis in tractatu De divinis officiis. Hinc patet disputationem contra Græcos cujus hic fragmentum exhibemus scriptam fuisse ab eo tempore quo Michael Cæularius schisma conflavit in Ecclesia, quod totis viribus tueri conatus est Nicetas Pectoratus, hoc est ab anno circiter 1050 ad 1100. Tunc Humbertus cardinalis et Anselmus Cantuariensis archiepiscopus, duo ordinis nostri luminaria Græcorum commenta suis scriptis valide confutarunt; nec mihi dubium est quin etiam alii eandem in se provinciam susceperint, quorum utinam lucubrationes haberemus! sed ne omnino pereant, saltem vel fragmentum exhibeamus.